

نصو پر ابو عبد الرحمن القفري

تەفسیری رهوان

بۆ تیگەیشتنی قورئان

بەرگی [۱۳]

نووسینی

مه‌لا مه‌حموودی گه‌لا‌له‌یی

جزمی ۳۶

تەفسىرى رەۋان

بۆ تىگە يىشتىنى قورئان

بەرگى سىانزە

نووسىنى

مە لا مە حمودى گە لائەيى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✦ ته فسیری ره وان بو تیگه یشتنی قورئان

✦ نویسنی : مه لا مه حمودی گه لآلهیی

✦ چاپی یه که م

✦ چاپخانه ی تیشک

✦ تیراژ (۵۰۰) دانه

✦ ژماره ی سپاردن (۶۹) ی سالی ۲۰۰۵/۲/۶

✦ مافی چاپکردنی پارێزراوه و ته نها هی نوسهره

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (الأحقاف)

ئەم سورەتە ناوئراوە سورەتی (الأحقاف) چونکە لەناوەتی ژمارە (٢١) ی داباسی ئەحقاف دەکا: کە شوێن و نیشتمانی گەلی عاد بوو لەوڵاتی یەمەن و خودا بەرەشەباو زریانێ بەردەوام و ریشە کێشکەر لەناوی بردن. پەيوەندای ئەم سورەتە بەهەس پیتشەوێ لەچەند پوێهەوێه:

١- سەرەتای هەردو سورەتەکان وەکوو يهك وان، ئەوەتا هەر دوو سورەتەکە بە ﴿حم: تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم﴾ دەست پێ دەکەن.

٢- ناوەڕۆکی هەردو سورەتەکە لێك دەچن، هەردوکیان باسی یەکتاپەرستی و پێغەمبەراییەتی و نیگا و سروش و زیندو بوونەوێان لەخۆگرتووە.

٣- سورەتی پیتشوو بەسەرژەنشکردنی موشریکەکان کۆتایی هات، ئەم سورەتەش بەهەمان مەبەست دەست پێ دەکا، پووجی و گەندەلی بیرو باوەڕیان دیاری دەکا، بەلگەیان لەدژ راست دەکاتووە، داوای بەلگەیان لێ دەکا، گەموەي و شکۆمەندی پەروردار پون دەکاتووە، پەحمەت و بەهانا هاتنی بۆ ئادەمیزاد نمایش دەکا، بەپێچەوانەی ئەو خودا دژوژنانەي: کە موشریکەکان بەندایەتییان بۆ دەکەن، نەهیچ دەبێسن و نەفریای کەس دەکەون!

باس و مەوزووعی سەرەکی ئەم سورەتە (قضییه) ی عەقیدەیه، واتە: ئیمان بەتاک و تەنهایی خودا و خاوەنیەتی رەهای بۆ بوونەوەر، ئیمان بەسروش و نیگا، پێغەمبەراییەتی، پڕوا بەو: کە موحەممەد پێغەمبەرەو

قورئانی بو نیردراوه، له پیش ئه ودا پیغه مبهری تر هه بوون و ئهم دواپیغه مبهره، ههروهها ئیمان بهزیندوبوونه و دهو حساب و لیکنۆلینهوه. ئهم بنه مایانه چهند بنه مایه کی سه ره کی و بنه ره تین، ئیسلام له سه ره ئهم بنه مایانه دروست بووه، بۆیه قورئانی پیروز له هه موو سووره تیکی مه ککی دا عیلاج و چاره سهریان دهکا، له سوهرته مه دینه ییه کانیش دا ناوبه ناو ئاماژه یان بو دهکا، چونکه سروشتی ئیسلام وه هایه، دینی ئیمان به تاک و ته نهایی خودا و پیغه مبه رایه تی و رابوونی قیامهت و زیندوبوونه وه ده کاته جه مسهریکی مه رکه زی و ئاداب و شه ریه ته کانی به ده ووردا ده سوړپینه وه، بهم جوړه ئهم سوهرته دلّه کان دینی و دهبا، هه موو ریگا و بانیککی گومراییان لی ده گری، له هه موو وه ته ریکیان ده دا، له جوړه ها بواردا ئهو بنه مایانه راده نوینی، به لگهی (کهونی و نه فسی و میژووی) یان له سه ره ده هیئتیه وه، هه ره وه کوو چوّن ده یان کاته (قضیه) ی بوونه وهر هه مووی نهک ته نها هی ئاده میزادو بهس!

سه لماندنی هه بوونی خوداو تاک و ته نهایی زاتی پاکی و زیندوکردنه وهی ئاده میزاد و رابوونی قیامهت و ره تانه وهی بته رسته کان

بسم الله الرحمن الرحيم

حَمْدٌ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ ﴿٣﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَوَاتِ

اَتُّوْنِي بِكِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ هَٰذَا اَوْ اَثَرٍ مِّنْ عِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ
صٰدِقِيْنَ ﴿٤﴾ وَمَنْ اَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَنْ
لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُۥٓ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غٰفِلُوْنَ ﴿٥﴾
وَاِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوْا لَهُمْ اَعْدَآءٌ وَكَانُوْا بِعِبَادَتِهِمْ كٰفِرِيْنَ ﴿٦﴾

په‌روه‌دگار سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که به‌م جوړه ده‌ست پی ده‌کاو ده‌فه‌رموی:
﴿حم﴾ ده‌بی شه‌یه به‌پچ‌پچ‌ری بخویندریته‌وه واته: بگو‌تری:
(حامیم) ده‌رباره‌ی مانا‌که‌شی هه‌مان ته‌فسیرو راقه‌ی هاو‌وینه‌کانی
ره‌چاو ده‌کری.

﴿تنزیل الکتاب من الله العزيز الحكيم﴾ واته: نازل‌کردنی قورئان
له‌لایه‌ن خودای بالا‌ده‌ست و کار دروست و دانا‌وه‌یه، شه‌و قورئانی بو
جه‌زه‌رتی موحه‌مه‌د ناردوه، په‌یامی خودایه بو بوونه‌وه‌رو جه‌زه‌رتی
موحه‌مه‌د ﷺ هه‌لگرو راگه‌یه‌نه‌ری شه‌و په‌یامه‌یه، موحه‌مه‌د بو خو‌ی دای
نه‌ناوه، وه‌کوو موشریکه‌کان ده‌یلین، که‌وابی پی‌ویسته هه‌موو ئاده‌میزاد
بروا به‌و په‌یامه‌ پر‌وزه‌ بکه‌ن، جه‌زه‌رتی موحه‌مه‌د به‌پیغه‌مبه‌ری هه‌موو
ئاده‌میزاد و جندوکه‌ بزائن و شوینی بکه‌ون و پابه‌ندی بانگه‌وازیه‌که‌ی
بن، خو‌یان به‌نه‌خلاق و ره‌وشتی ئیسلامی ئارایش بده‌ن و به‌خته‌وه‌ری
دونیاو قیامت بو خو‌یان ده‌سته‌به‌ر بکه‌ن.

﴿ما خلقنا السموات والأرض وما بينهما الا بالحق وأجل مسمى
والذين كفروا عما أنذروا معرضون﴾ دل‌نیا به و دل‌نیا بی‌ت زیاد بی‌تیمه
ئاسمانه‌ به‌رزو به‌رینه‌کان و زه‌وی و شه‌وه‌ی له‌ناو یان دا هه‌یه به‌حق و
راستی دروستمان کردون، جگه‌ له‌ شی‌وازی حق و راستی به‌هیچ

جۆریکی تر بەدیوان نەهێنە، بەگوێزەیی حیکمەت و دانایی خودا یانەیی
خۆمان دروستمان کردون، بەبێهودەو عەبەث و بێ مەبەست نەمان
هێناونەدی، هێناونەدی بۆ ماوەیەکی دیاریکراو هەر کاتێ تەواو بوو،
پۆژی قیامەت هات، کۆتاییان پێدئی، و ئاسمان و زەویەکی تر
دێننە کایەو!

ئادەمیزاد دەکەوێت ژیاڵیکی ترەو، جا ئەوانەیی ئینکاری هەبوون و
تاک و تەنهایی خودا دەکەن، وێرایی ئەو هەموو بەلگەو دەلیلانە تەمبێ
خوارد و نابن، ئەوانە سەرپێچیکارو بێ ئاگا و پشت هەلکردون لەو
هەرەشەو ئامۆژگاریانەیی لەقورئان دا لێیان کراو، هیچ خۆ ئامادە ناکەن
بۆ حیساب و لێکۆڵینەوێ پۆژی قیامەت، لەو بەهۆلاو، سەرەنجامی ئەو
بێ گوێی و سەرپێچیکردنەیی خۆیانیان بۆ دەرەکەوی، ئەوکاتە پەشیمان
دەبنەو بەلام چ سود؟!

ئەجار دواي سەلماندنی هەبوونی خودا و رابوونی قیامەت، پەروردگار
رەدی بپەرستەکان دەداتەو دەفەرموی: ﴿قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ، اُرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْاَرْضِ اَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمٰوٰتِ﴾ ئەي
پێغەمبەری خۆشەویست؛ بەو موشریکانە بلێ: ئێوەی بپەرست:
کە لەتەك خودادا بت و سەنەم دەپەرستن (هەرۆهە ئێوانەیش: کە ئەمەڕۆ
حیزب پەرست و گۆڕ پەرستی دەکەن) پێم بلێن و شارەزای حال و وەزعی
پەرستراوەکانی خۆتانم بکەن، ئایا ئەو پەرستراوانەیی ئێوە چییان لەسەر
زەوی بەدیھێناوە؟ کوا توانیویانە چ شتێک لەسەر زەوی و ناو زەوی و
ئاسمانەکان لەنەبووە دروست بکەن؟ ئایا ئەوان ھاوکاری خودا یان کردووە
بەدیھێنانی ئاسمانەکان و ھاوبەشن لەبەرپێوە بردنیان دا؟

لەواقیع دا ئەم پەرستراوانەیی ئەوان هیچیان دروست نەکردووە، هیچ
ھاوبەشیکیان لەسەر زەوی و ئاسمانەکان و ناویان دانیه، ئەدی چۆن و بەج

به لگه یه که له ته که خودا شه و چته پرو پوچانه ده په رستن؟ به چ عه قلیک شه و شتانه ده که نه هاوه لئی خودا یه که به دیه یته رو به ریوه به رو خاوه نی هه موو شتی که؟؟

﴿ائتونی بکتاب من قبل هذا أو اثارة من علم ان کنتم صادقین﴾ به لگه یه کی نووسراوی پیش قورئانم بو بینن، له و نامه و صوحوفانه ی له وه پیش بو سهر پیغه مبه ران نازل کراون، وه کوو ته و رات و ئینجیل، به لگه یه کم نیشان بدن له و نامه ئاسمانیانه بیرو باوه رو هه لئس و که و تتان په سند بکا، شه و مه نه هج و رپیازه تان به راست بزانی، یان تارمایی و روشنای یه که له زانیاری گهل و نه ته وه پیشنه کان و پیغه مبه رانی رابردو بجه نه رو: که شه و رپیازه ی ئیوه به راست بزانی، نه گهر ئیوه راست ده که ن شه و بتانه خودان و شیواوی په رستنن چتی که له و به لگانه بجه نه رو ده ی: که ئیوه هیچ به لگه یه کی نه قلی و عه قلیتان به ده سته وه نیه، که و اته له خورایی و نه فامیتانه شه و بته رستی به ده که ن .

﴿و من أضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجیب له الى يوم القيامة، وهم عن دعائهم غافلون﴾ کی له و که سه گومراترو سهر لی شیواو تره: که جگه له خودا شتی که ده په رستی تاروژی قیامه ت به هانایه وه نایه؟ و اته: که سه له و که سه گومراترو نه فامتر نیه: که له جیاتی خودا شتی که ده په رستی و هانای بو ده باو لی یی ده پاریته وه: که شه و چته ناتوانی هیچ یارمه تیه کی بدا تا قیامه ت، تا هه تا هه تایه، چونکه شه و هاواری کردو ته شتی که نابیس ی، شه دی چو ن به ته مای وه لامدانه و دیه تی؟ وه لحال شه و بت و سه نه مانه: که شه وان په رستشیان بو ده که ن بی ئاگان له و عیباد ته ی بو یان ده کری، هیچ نابیس ن و عه قلیان به هیچ ناشکی!

به‌کورتی ئەو بت و صەنەمانە دەسەلاتی هیچیان نیە، بێ ئاگان،
 بێ گیان و بێ ھەست، دەی عیبادەتکردن بۆ غەیری خودا بەگشتی و بۆ
 بێ گیانان بەتایبەتی گومرایییە و هیچ پاساوێکی بۆ ناهێندریتەو،
 کەدەفەرموی: ﴿إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ مەبەست ئەو نیە: کە رۆژی قیامت
 وەلامیان دەدەنەو، نەخەیر مەبەست ئەو یە بۆ ھەتا ھەتایە ولامیان
 نادەنەو و سودیان لی نابینری .

﴿وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءُ وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ﴾
 ئەو رۆژی ئادەمیزادە بتەپەرستەکان لەسارای مەحشەردا کۆکراینەو،
 بت و صەنەمە پەرستراوەکان دەبنە دوژمنی پەرستشکەرەکان و
 خۆیان لی پەری دەکەن و دەست دەکەن بەنەفرین لی کردنیان، بەدرویان
 دەخەنەو و دەلێن: ھەر گیزاو ھەرگیز ئێو بەندایەتی ئێمەتان نەکردو،
 ئەوانە ی بێ گیانن خسودا گیانیان پی دەبەخشێ و دەکەونە
 ئاخاوتن، وێرای فریشتەکان و عوزەیر و مەسیح و جندۆکە ئینکاری
 عیبادەتکردنەکیان دەکەن، چەند بێ عەقڵییە تۆ شتێک بپەرستی و ئەو
 دوژمنایەتیت بکا، لە ناخۆشتین تەنگانەدا لەجیاتیی بەھانا
 ھاتنەو دژت بوەستی!!

نۆنە ی ئەم ئایەتە چەند ئایەتیکی ترە: کە دەفەرموی ﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ
 دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لِّيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ، كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
 عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾ مەیم/٨١-٨٢.

لەئایەتیکی تریشدا پەرورەدگار لەسەر زمانی حەزەرەتی ئیبراھیم
 دروودی خودای لی بێ دەفەرموی: ﴿وَقَالَ: إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا
 مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا، ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ،
 وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا، وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ نَّاصِرِينَ﴾
 العنکبوت/ ٢٥ .

شوبه‌ه و گومانی موشریکه‌کان دهرباره‌ی نیگا و پیغه‌مبه‌رایه‌تی و
قورنانی پیروژ

وَإِذَا

تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ
لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي
وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٨﴾ قُلْ مَا كُنْتُ بِدُعَاءِ مِنَ الرُّسُلِ
وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْتُ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا
إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَقَامُنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠﴾

دوای سه‌ماندن و چه‌سپاندنی (قضیه‌ی به‌کتابه‌رستی و پوچاندنه‌وه‌ی
فره‌خودایی و هه‌بوونی هاو‌ل بۆ خودا، دیتته سه‌رباسی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و
په‌تکرده‌وه‌ی شوبه‌ه و گومانی موشریکه‌کان دهرباره‌ی پیغه‌مبه‌ره‌یتی
چه‌زده‌تی موحه‌مه‌دو قورنانی پیروژ، نه‌وه پون ده‌کاته‌وه که نه‌و موشریکه
نه‌فامانه زۆر هه‌لن له‌وه‌دا: که‌قورنان به‌سیحرو جادو بازی له‌قه‌له‌م
ده‌ده‌ن، زۆر نه‌فامن له‌وه‌دا: هه‌ر کاتی گوتیان له‌قورنان ده‌بی، ده‌لین:

موحه‌مه‌د ﷺ بۆ خۆی هه‌ڵی به‌ستوه، بابزانن: که موحه‌مه‌د پیغه‌مبه‌ره‌و نیگای بۆ نێردراوه‌و له‌خۆیه‌وه‌ شت هه‌ڵنابه‌ستی، خۆ نه‌گه‌ر له‌فه‌رزی محال دا پیغه‌مبه‌ر شتێک هه‌ڵبه‌ستی خودا به‌زویی سزای توندی ده‌دا و که‌شیش ناتوانی نه‌و سزایه‌ بگێڕێته‌وه‌.

ئه‌جار شو به‌یه‌کی تری نه‌و موشریکانه‌ باس ده‌کا: نه‌ویش نه‌وه‌یه‌: پێشنیاری سه‌یرو سه‌مه‌ره‌ ئا راسته‌ی پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌ن، داوا ی لی ده‌که‌ن هه‌وائی نه‌ینی و غه‌یب: که تاییه‌ته‌ به‌خودا خۆیه‌وه‌، پێیان بلی، فه‌رمان به‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که به‌کافره‌کان بلی: من یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ر نیم، له‌پێش منه‌وه‌ پیغه‌مبه‌ری تر زۆرو زه‌وه‌نده‌ن، نه‌دی چۆن و به‌چ عه‌قلێک نه‌و هه‌والانه‌ی من پێتان را ده‌گه‌یه‌نم به‌درۆیان ده‌خه‌نه‌وه‌، چۆن یه‌کتا په‌رستی په‌ت ده‌که‌نه‌وه‌؟ چۆن (قضیه‌) ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و پابوونی قیامه‌ت به‌درۆو نه‌فسانه‌ له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن؟ خۆ هه‌موو پیغه‌مبه‌رێک بۆ چه‌سپاندن و سه‌لماندنی نه‌م به‌نماینه‌ په‌وانه‌کراوه‌، منیش یه‌کیکم له‌و پیغه‌مبه‌رانه‌و ناتوانم له‌خۆمه‌وه‌ هه‌یج موعجیزه‌یه‌ک بنوێنم، ناتوانم هه‌یج هه‌والێکی نه‌ینی بگه‌یه‌نم، نه‌و شتانه‌ له‌توانای ئاده‌میزاد دا نین و به‌ده‌ست په‌وره‌دگاری و نه‌و ده‌یانزانی و ده‌توانی به‌دیاری به‌یانی!!

ده‌فه‌رموی: ﴿واذا تلی علیهم آیاتنا بینات قال الذین کفروا للحق لما جاءهم هذا سحر مبین﴾ له‌کاتێک دا نایاتی قورئانی پیروژ که -ئاشکراو نمایانه‌- به‌سه‌ر موشریکه‌کان دا بخوێنرێته‌وه‌ له‌جیاتیی نه‌وه‌ی په‌ند نامێز بن و شوینی بکه‌ون، ده‌لێن: نه‌م قورئانه‌ی موحه‌مه‌د بۆ مانی ده‌خوێنێته‌وه‌ سیحرو جادویه‌کی ئاشکراو نمایانه‌، روکه‌ش و له‌خشته‌به‌ره‌، به‌م جوړه‌ گاته‌ی پێ ده‌که‌ن، له‌وه‌ خراپتر و سه‌ر سوڕه‌یتنه‌ر تر نه‌وه‌یه‌: که به‌ده‌ست هه‌ڵبه‌ست و بێ بناغه‌ی له‌قه‌له‌م ده‌ده‌ن، وه‌کوو ده‌فه‌رموی:

﴿ام یقولون افتراه، قل: ان افتریته فلا تملکون لی من الله شیئا﴾ نهک ههر نهو قسه نا به جیییه یان و بهس به لگوو ده لئین: موحه ممد بۆ خۆی هه لئى بهستوو به درۆ ده لئى: له خوداوه بۆم هاتوو، ئه ی موحه ممد! پئیان بلئى: نه گهر من: (وه کوو ئیوه ده یلئین) ئه م قورئانه م به دهم خوداوه هه لبه ستبى و به درۆ خۆم به پیغه مبه ر بزانم ئه وه خودا توندترین سزام ده داو که سیش نیه بتوانی ئه و سزایه م لی دوور بخاته وه، نه ئیوه و نه غه یری ئیوه ناتوانن تۆز قالی: بهر گریم لی بکه ن، ده ی چۆن من به ئه و جوړه بوختان ده که م و به ده ستی خۆم خۆم ده خه مه ئه و ته هلو که وه؟ ههر گیز شتی وا نه بووه و نابى..

نونه ی ئه م نایه ته نایه تیکی تره: که ده فه رموی: ﴿قل انی لن یجیرنی من الله احد، ولن اجد من دونه ملتحدا﴾ الجن/٢٣. یان ده فه رموی: ﴿ولو تقول علينا بعض الاقاویل، لاخذنا منه بالیمین، ثم لقطعنا منه الوتین، فما منکم من احد عنه حاجزین﴾ الحاقه - ٤٤ - ٤٧.

. چی ده لئین: با بلئین و چه ده که ن بابیکه ن! ﴿هو أعلم بما تفیضون فیه، کفی به شهیدا بینی و بینکم، هو الغفور الرحیم﴾ خودا له هه موو که س زاناته به و قسه و گف و گۆیانه ی ده رباره ی قورئان له ناو خۆیان دا ئه نجامی ده دن، ده زانی چۆن قورئان به درۆ ده خه نه وه، ده می: به سیحرو جادو بازیو ده زانن و چه لئیک ده لئین بۆ خۆی دایناوه و وه ختسی وایش هه یه ده بیژن چیرۆکه کوئی پیشینه!

ئه ی موحه ممد! پئیان بلئى: به سه: که خودا شایه تی نیوان من و ئیوه شه، ئه و خۆی شایه ته: که ئه م قورئانه له خوداوه هاتوو، بۆمنی نازل کرده، بۆ ئه وه ی به ئیوه ی بگه یه نم، باش باش ناگای لی یه چۆن ئیوه به درۆم ده خه نه وه، وێرای هه موو ئه و تاوان و هه لانه تان خودا خاوه ن په حم

به‌زه‌یی‌یه، بۆ ئەوانه‌ی تۆبه ده‌که‌ن و ئیمان ده‌هێنن و قورئان به‌ که‌لامی
خودا ده‌زانن و شوینی ده‌که‌ون، نونه‌ی ئەم نایه‌ته‌ نایه‌تیکی تره‌: که
ده‌فرموی: ﴿وَقَالُوا اسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اِكْتَتَبَهَا، فَهِيَ تَمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً
وَأَصِيلًا، قُلْ نَزَّلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا
رَحِيمًا﴾ الفرقان/ ٥-٦.

ئە‌جار په‌ره به‌ مونا‌قه‌شه‌ی ئەم مه‌وزوعه‌ (مه‌وزوعی نی‌گا‌و سه‌روش)
ده‌دا‌و له‌ که‌لینیکی‌تره‌وه‌ باسه‌که‌ ده‌خاته‌ به‌ر لی‌کۆلینه‌و گف‌ت و گۆ
وه‌لامی قسه‌ په‌رو پو‌چه‌کانی مو‌ش‌ری‌که‌کان ده‌داته‌وه‌، فه‌رمان به‌ پی‌غه‌مبه‌ر
ده‌کا: که‌روبه‌رویان بی‌ته‌وه‌، درێ‌ژه به‌ حی‌وار له‌ گه‌ل‌ کردنیان بدا ده‌فرموی:
﴿قُلْ: مَا كُنْتُ بِدْعًا مِنَ الرُّسُلِ. وَمَا أَدْرِي مَا يَفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ﴾
ئە‌ی مو‌حه‌مه‌د پی‌یان بلی: من یه‌که‌م پی‌غه‌مبه‌ر نیم په‌وانه‌ کرابم بۆ سه‌ر
ئاده‌میزاد، به‌ل‌کوو پی‌ش من زۆر پی‌غه‌مبه‌ری تر په‌وانه‌ کرا‌ون، من
پی‌غه‌مبه‌ریکی نا‌وا‌زه‌و تازە قه‌لل‌انیم، نونه‌ی من زۆر بون و هه‌موو گه‌ل و
نه‌ته‌وه‌یه‌ک پی‌غه‌مبه‌ری بۆ سه‌ر په‌وانه‌ کرا‌وه‌، ئە‌دی بۆ چی پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی
منتان به‌لا‌وه‌ سه‌یره‌و به‌ کار‌ی‌کی دو‌ور له‌واقیعی له‌ قه‌له‌م ده‌ده‌ن!

ئە‌من پی‌غه‌مبه‌ری‌کم وه‌کوو ئە‌و پی‌غه‌مبه‌رانه‌ی پی‌ش خۆم
ئاده‌میزادی‌کم خودا هه‌لی‌ بژاردوم بۆ پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و فه‌رمانی پی‌ی
کردوم په‌یامی خۆم بگه‌یه‌نم، پی‌م سه‌یره‌ ئی‌وه‌ ئیمانم پی‌ی نا‌هینن؟ نونه‌ی
من زۆر و زه‌به‌نده‌ن و له‌پی‌ش منه‌وه‌ ها‌تونه‌ سه‌ر مه‌سه‌رحی ژیان و
هه‌لب‌ژێرا‌ون بۆ پی‌غه‌مبه‌رایه‌تی و په‌وانه‌کرا‌ون! ده‌ی بۆ چی ئی‌وه‌ کاری من
به‌ نه‌گون‌جا‌و ده‌زانن و به‌لاتانه‌وه‌ دو‌وره‌ من په‌یامم بۆ بی‌ و پی‌غه‌مبه‌رم؟!
وێ‌رای ئە‌وه‌ی پی‌غه‌مبه‌رم و له‌ خودا‌وه‌ سه‌روشم بۆ دی، زانیاری غه‌یب
نا‌زانم، نا‌زانم له‌ دا‌ها‌توو دا چی له‌گه‌ل‌ ئی‌وه‌و من ده‌کری.

نازانم که ی قیامت پاده‌بی، نازانم ناخومن له‌مه‌ککه‌دا ده‌میتمه‌وه یان ناچار ده‌کریم جی‌ی بیلم؟ نازانم به‌مردنی ئاسایی له‌دونیا ده‌رده‌چم، یان ده‌کوژریم، زوو له‌خوداوه سزاتان بو دی یان سزاکه‌تان دوا ده‌خری؟ نه‌مانه‌هه‌موویان کاروباری نه‌یین و هه‌رخودا ده‌یانزانی و من هیچیان لی نازانم!

﴿ان اتبع الا ما یوحی الی و ما انا الا نذیر مبین﴾ من شوین نه‌و نیگا و سروشه ده‌که‌وم: که بۆم ده‌نیردری، پابه‌ندی نه‌و فرمان و جله‌و گیرانه ده‌م: که له‌قورئان دا بۆم نازل ده‌کری. له‌خۆمه‌وه هیچ هه‌لنا به‌ستم، نه‌رکی سه‌ر شانی خۆم نه‌نجام ده‌ده‌م، من بو ئیوه ترسینه‌ریکی ئاشکرام، له‌عه‌زابی خودا ده‌تانترسیتم!

ئهم ئایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ داها تووی خۆی نه‌زانیه، نه‌زانیه له‌ژیانی دونیای داچی به‌سه‌ردی. وه‌لی له‌ژیانی قیامه‌تی دا دُنیا بووه له‌وه که ده‌چیت به‌هه‌شته‌وه، دُنیا بووه: که خۆی شوینکه‌وتوانی له‌و دونیا له‌پی‌ری رزگار بو به‌مراز گه‌یش‌توانن. ناتواندری بریاری چوونه ناو به‌هه‌شت بو هیچ کهس بدری مه‌گه‌ر ده‌قیکی شه‌رعی له‌قورئان و حدیث دیاری بکاو به‌به‌هه‌شتیان له‌قه‌لم بدا. وه‌کوو نه‌و(ده) هاوه‌له‌موژده پیدراوانه (العشرة المبشرة) و چه‌ندان هاوه‌لانی تر: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ موژده‌ی به‌هه‌شتی پیداون.

﴿قل أرأیتم ان کان من عند الله، و کفرتم به‌و شهد شاهد من بني اسرائیل علی مثله فآمن واستکبرتم، ان الله لایهدی القوم الظالمین﴾ نه‌ی موحه‌مه‌د به‌و موشریکانه بلێ: که بروایان به‌قورئان نیه‌و به‌سیحرو نه‌فسانه‌ی له‌قه‌لم ده‌ده‌ن، پییان بلێ: هه‌وا لم بده‌ن نه‌گه‌ر له‌راستی دا ئهم قورئانه له‌خوداوه هاتبی و ئیوه‌ش ئینکاری بکه‌ن و به‌که‌لامی

خودای نه زانن، له هه مان کات دا یه کیکیش له زاناکانی جوله که و شاره زان له تهورات شایه تی له سه ره ئه وه بدا: که ئه م قورئانه له خوداوه به نیگا بو تو هاتوو، نه و شایه ته بو خوئی ئیمان به قورئان بهیئنی و دلنیابی: که له خوداوه هاتوو و ئیوهش له ئاست نه و راستی یه دا لوتبه رزی بنوئینن و ئیمانی پی نه هیئین، دلنیابن سته متان له خوئان کردوه، به دهستی خوئان مالی خوئان وه یران کردوه. که وابی ئیوه سته مکارو خساره ته ندن، له هیدایه تدانی خودابی به شن، به ده بخت و چاره ره شن!

به پای زوریه ی راهه که رانی قورئان نه و شایه ته زانایه عه بدولائی کوری سه لامه، مالیکی جوله که بووه و زور زاناو به ویرژدان بووه.

چونکه له زور سه رچاوه دا ریوایه ت کراوه و ئامازه ی پی کراوه: که پیغه مبه ره ﷺ ته شریفی گه ییشه مه دینه عه بدوللا سه یری روخساری پیغه مبه ری کرد، زانی نه وه ده م و چاوی دروژن نیه، زور دیقه تی داو لی نوپی بوئی ده رکه وت نه وه نه و پیغه مبه ره یه که له ته ورات و ئینجیل داموژده ی هاتنی دراوه، نه مجار عه رزه ی پیغه مبه ری کرد: وتی: من سی پرسیار ت لی ده که م، که سیک پیغه مبه ره نه بی نایانزانی: یه که م نیشانه ی هاتنی قیامه ت چیه؟

یه که م خواره مه نی به هه شتیان چیه؟ بوچی جاری واهیه مندال له باوکی ده چی و وایش ده بی ده چی ته وه سه ر دایکی؟ پیغه مبه ره ﷺ فه رمووی: یه که م نیشانه ی رابوونی قیامه ت نه وه یه ئاگریک له خو ره لاته وه به ره و خو رئاوا خه لکی راده دا.

یه که م خواره مه نی: که به هه شتییه کان ده یخو ن زیده ی جه رگی ماسییه، مندالیش چو نه وه سه ر باوکی یان دایکی له وه ویه: نه گه ره له کاتی جوتبوونی باوک و دایکی دا ئاوی پیاوه که پیش که وت منداله که

سهر له باوکی دهدا، خو نه گهر ئاوی ژنه که پیش کهوت منداله که ده چیتته وه سهر دایکی.

عه بدوللای کورپی سه لام وتی: شایه تی ددهم تو پیغه مبهری خودای. نه جا وتی: نهی پیغه مبهری خودا! جوله که نه ته وهیه کی بوختانکه رو فیتنه جۆن، نه گهر به موسولمانبوونم بزائن پیش نه وهی له باره ی منه وه پرسیاریان لی بکه ی جۆره ها بوختانم بو هه لده به ستن.

جوله که کان هاتنه خزمه ت پیغه مبهرو لی ی پرسین عه بدوللا چۆن پیاویکه؟ هه موو وتیان: چاکترین کهس و کورپی چاکترین که سمانه، گه وره مانه و کورپی گه وره مانه، زانانترین مالمانه کورپی زانانترین زانامانه! پیغه مبهر ﷺ فهرمووی: ئیوه ده لێن چی نه گهر موسولمان بووبی؟ وتیان: خودا له وه هه له بیپاریزی، هه رگیز شتی واناکا، عه بدوللا که له شوینیکی نه دیو له وان دانیشتبوو هاته پروو وتی: (أشهد أن لا اله الا الله، وأشهد أن محمداً رسول الله) ئیتر هه موو جوله که کان تیکرا وتیان: به هه له چووین خراپترین که سمانه و کورپی خراپترین که سمانه، زۆر عه یب و عاریان بو هه له به ست، عه بدوللا وتی: نهی پیغه مبهری خودا! نه مه بوو: که من لی ی ده ترسام..

هه ندی له موفه سسرین پیتیان وایه: مه به ست به (شاهد) له نایه ته که دا عه بدوللای کورپی سه لام نیه، چونکه سوره ته که مه ککیه و عه بدوللا له مه دینه دوو سال پیش له دنیا ده رچوونی پیغه مبهر ئیمانی هیناوه! بو وه لامی ئهم ئیشکاله ده گوتری هه موو سوره ته که جگه له م نایه ته مه ککیه، وه لی ئهم نایه ته مه دینه یی به و پیغه مبهر ﷺ فهرمانی کردوه: که بیخه نه ئهم شوینه وه، ئاشکراشه ته رتیبی قورئان به سوره ت و نایه تیه وه ته وقیفیه، به فهرمانی خودا پیغه مبهر ﷺ دیاری کردوه...

بیانو و نقامی موشریکه کان

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ
فَسَيَقُولُونَ هَذَا آفَاكُ قَدِيمٌ ﴿١١﴾ وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبَ مُوسَى
إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّنُنذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا
اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَمُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٣﴾
أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءُ لِّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾

تهمهش شوبهه و گومانیکى تره موشریکه کان ناراسته ی پیغه مبه رایه تی
حه زره تی موحه مد دیان ده کرد، په یوه ندی هه یه به ئیمانیه تانی
کومه لیک هه ژاری وه کوو عه ماری کوری یاسرو صوه یب و ئیبنو
مه سعوود، نه مانه هه ژار بوون و ئیمانیان هینابوو، کافره کان و
جوله که کانیش وتیان: نه گهر نه ئاینه خیری تیدا هه بویه، نه م هه ژارو
بى وهج و هیچ له بارا نه بوانه پیشمان نه ده که وتن نه گهر به هره و
شکومه ندیه کی تیدا هه بویه نه مان ده هیشت نه وانه پیشمان بکه ون!
نه مجار په روه ردگار په دیان ده داته وه و ده فرموی: ته ورات شایه ته له سهر
راستی پیغه مبه رایه تی موحه مدو له وی دا موژده ی هاتنی پیغه مبه ریک

بهو ناویشانه دراوه، نه بچار دواي سه لماندن و چه سپاندنی به لگه جوړاو
جوړه کانی په کتاپه رستی راستی پیغه مبه رایه تی و گومان و بیانوی
سه ریچی کاران و په تدانه وهی هم موو شو بهه و گومان یکیان، پاداشتی
موسولمانانی کردار په سند دیاریی ده کاو ده فهرموی:

﴿وقال الذين كفروا للذين آمنوا: لو كان خيرا ما سبقونا اليه﴾
کافره کانی مه که که یان جوله که کان ده باره ی نیمانه یتانی هندی له هه ژارو
بوړه پیاوی وه کوو بیلال و عه مارو صوه یب و خه بیاب ده یانگوت: نه گهر
نهم نایینه حق بوایه و موجه مد پیغه مبه رایه: نهم که جهر و گوجه رانه
پیش یتمه نه ده که وتن، بو هرچی شکومه ندیو شتی حق وراست هیه
خومان پیشه نگین و زوو بو خومانی کونترول ده که ین، یتمه لای خودا
خاوه ن ریزو شان و شه و که تین و خودا خوشمانی ده وی، هرچی لایه نی
پیاوه تی و شکومه ندی بی بو یتمه ی پاوان ده کا!!

بیگومان نه وانه له م بیرو بوچونه یان دا که وتوونه ته هه لایه کی
شاخداره وه، چونکه په روه ردگار بو پیغه مبه رایه تی و بو نایینی خوی
به نده کانی خوی هه لده بژی، کی زیاتر له خودا بترسی و خودا په رست بی
نه وه لای خودا خاوه ن ریزو حورمه ته، وه کوو له نایه یتکی تردا
ده فهرموی: ﴿ان اکرمکم عند الله اتقاکم﴾ .

نه بچار حال و وه زعی نه و کافرانه باس ده کاو ده فهرموی: ﴿واذ لم
یهتدوا به، فسيقولون هذا افلك قدیم﴾ واته: نه و کاته ی کافره کان به
قورنن هدایه ت نامیز نه بوون و سهر ردقی و دل پریان ناشکرا بوو، یتتر
ده لیتن: نهمه درو نه فسانه یه کی کون و له میژینه یه، هر درو
گۆزینه که یه سهری هه لداوه ته وه .

ئەجار پەرورەدگار بەلگە یەکی تر لەسەر راستی قورئان هەڵدەستییی و دەفەرموی: ﴿وَمَنْ قَبْلَهُ كِتَابَ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً، وَهَذَا كِتَابُ مُصَدِّقٍ لِسَانِ عَرَبٍ لِنَذَرِ الَّذِينَ ظَلَمُوا، وَبَشْرٍ لِّلْمُحْسِنِينَ﴾ یەکی لەو بەلگەنەی ئەو دەسەلمینی: کە قورئان لەخوداوە هاتوو، ئەو یە ئیوە بۆ خۆتان دان بەوەدا دەنێن: کە تەورات لەخوداوە هاتوو بۆ موسا بەرنامەو پیشەوا بوو بۆ شۆتیکەوتوانی، پەحمەت و فەرپو بەرەکەت بوو بۆ ئەوانەی ئیمانیا ن پێ هێناو.

یان دوو وشەیی ﴿إِمَامًا وَرَحْمَةً﴾ حالن لەموسا واتە: پیشەوا و رابەر و رزگار کەری نەتەو کە ی بوو و پەحمەت و بەرەکەت بوو بۆ ئەوانەی ئیمانیا ن پێ هێناو، ئەم قورئانەش کە لەخودا وە نازل بوو، موافیقی تەوراتی نەگۆردراو و لەبنەما تەشریعی و ئەخلاق و عەقائید و عیباداتەکان دا پشتگیری تەورات دەکا، هەر وەها پشتگیری نامە ئاسمانییەکانی تریش دەکا، بەزمانی عەرەبی نازل بوو، بۆ ئەو ی پیغەمبەر ﷺ موشریکە ستەمکارەکانی مەککە و دەوروبەری بەم قورئانە بترسینی، موژدە ی بەهەشت و بەختەو هەری بدابەخاوەن باوەرپان و کردار چاکان، دەبی نامە یەکی ئاوەها رەوان و پەرمانا بەلیغ: کە هەر پەشەو موژدە ی لەخۆگرتوو، هەر پەشە لەموشریک و بی پروایان دەکا و موژدە ی بەهەشت بەخاوەن باوەرپان دەدا، چون دەبی ئیوە بەچیرۆک و ئەفسانە ی لەقەڵەم بدەن؟

ئەجار دوا ی باسکردنی شوبهەو بیانووی سەرپیچیکاران دیتە سەر باسکردنی حال و وەزعی موسولمانان و پاداشیان و دەفەرموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَأْمَرُوا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ بێگومان ئەوانە ی دەلێن: خودامان ئەللا یەو بەردەوامن لەسەر بیرو باوەری

خویان، نہوانہ ہیچ ترس و بیمیکی داهاتو و بان نیہ و پەرۆشی
لہدہستدانی رابوردوشیان نیہ، دلنیاں، لہبہمرازگہ یشتنی خویان، بہرچاو
رون و کہیفخوشن ﴿أولئك أصحاب الجنة خالدين فيها جزاء بما كانوا
يعملون﴾ نہوانہ نہہلی بہہشتن و بۆہتا ہتایی تییدا دہمیننہوہ،
نہمہش لہپاساوی نہو کردارہ باشانہی نہنجامیان داون!

راسپاردن بہچاکہ کردن لہگہل باوک و دایک دا

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ
كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصْلُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ
أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ
عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي
ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
نَقَبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ
الْجَنَّةِ وَعَدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِي قَالَ
لِوَالِدَيْهِ أَفِ لَكُمْمَا أَتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ
قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ ءَأَمِنْ إِنْ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَيَقُولُ
مَا هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ

الْقَوْلُ فِي أُمْرٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا
خَسِرِينَ ﴿١٨﴾ وَلِكُلِّ دَرَجَةٍ مِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوفيَهُمْ أَعْمَالُهُمْ وَهُمْ
لَا يُظَامُونَ ﴿١٩﴾ وَبِمَ يَعْرِضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبَتْ طَبِيبَتُكُمْ
فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْنَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ يُحْزَرُونَ عَذَابَ الْهُونِ
بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَمَا كُنْتُمْ تَفْهَمُونَ ﴿٢٠﴾

لهو پيش پاداشتی به کتاپه رستان و پابه ند بووانی شه ريعه تى ديارى
کرد، نه مجار فه رمان به ناده ميزاد ده کا، که هه ميشه له گه ل باوک و
دايکى دا چاکه کار بى، به تايبه تى باسى هه لويست و ره وشتى په سندی
نه وانه ی کرد: که باوک و دايکيان ده گنه ته مه نی چل سالى و تپهر
ده که ن موژده يان پى ددها به وه: که کرده وه ی باشيان لى و ه رده گرى و
له تاوانه کانيان خوش ده بى، هه روه ها هه لويستى ناجوانميرانه ی نه وانه ش
باس ده کا: که نه زيه تى باوک و دايکيان ده دن و بى گوئى فه رمان و جله و
گرييه کانيان ده که ن، پاداش و سزای چاکه کارو خراپه کار له گه ل باوک و
دايکيان دا ديارى ده کاو ده فه رموى:

﴿ووصينا الانسان بوالديه احسانا﴾ ناده ميزادمان پاسپاردوه و
فه رمانان پى کرده: که له گه ل باوک و دايکى دا چاکه کارو ره وشت به رز
بى، له کاتى ژيانيان دا خزمه تيان بکاو فه رمان به ر داری فه رمان و جله و
گرييه کانيان بى به خيويان بکاو خوشه ويستى و ريزو حورمه تيان بو
ده ربهرى. وه کوو له ثايه تى کی تر دا ده فه رموى: ﴿وقضى ربك ألا تعبدوا

الا اياه وبوالدين احسانا ﴿ الاسراء/٢٣. یان دەفەر موی: ﴿ ان اشکر لی ولوالدیک، الی المصیر ﴿ لقمان/١٤.

زۆر فەرمودە ی پێغەمبەر ﷺ هەن: کە پشتگیری و شیکردنەوێ ئەم نایەتانه دەکەن و ئەم ئەخلاق و ڕەوشتە جوانانە لەداتی موسولمانان دا دەچەسپێنن، هەلیان دەنێ، بۆ پابەند بوون و خووبتۆه گرتن بەو ڕەوشتە بەرزو جوانانە ی: کە بناغە ی پیکەوێ نان و پیکەوێ ژیان ی خێزانە وەسییەت و راسپاردە یە بۆ هەموو ئادەمیزاد بەگشتی، هەر کەس ی ئادەمیزاد بێ دەبێ پابەندی ئەو فەرمانە خودایی یە بێ، وەسییەت ی کە تایبەتە بە ئادەمیزادەوێ.

هیچ دەقیکی ناینی نیە ئاماژە بەوێ بکا: کە گیانلەبەرانی تر لەجیهانی بالندەوێ ئازەل و پێرۆو خشۆک.. هتد بەرپرسیار بن لەبەختوکردن و یارمەتیدانی بەتەمەن و بەسالā چووێ کانیا نەوێ: کە هەستی پێ دەکری تەنھا ئەوێه گەورە کانیا نەسروشت چاودێری بخوێ کانیا نەکەن تا لەخەم دەرەخسەن لەوێه دوا هیچیان هیچیان نائاسن، وەلی ئادەمیزاد: کە بەفەرمانی خودا ئاوەدانکردنەوێ زەوی لەئەستۆدایە پەییوێندی نیوان فەرەدەکانی بەردەوام و هەمیشەیی یە، تەنانەت لەدوا مردنیش ئەو پەییوێندی یە ناپچری.

لەقورئان و حەدیث دا زۆر جار فەرمان بەچاکە کردن لەگەل باوک و دایک دا دووبارە بۆتەوێ، وەلی زۆر بەکەمی و لەحالاتی ناواژە دا نەرمانی بەباوک و دایک کراوە کە لەگەل منداڵەکانیا ن دا باش بن، چونکە بەسروشت باوک و دایک خوبەختکەرن بۆ جگەر گۆشەکانیا ن، پێویست بە فەرمان پێ کردن ناکا.

باوک و دایک هیئەندە فیدائی و خۆنەویستەن لەئاست منداڵەکانیا ن دا، جاری واهە یە دەگەنە لیواری مردن و بەلکوو لەو پێناوە دا بەبێ

لی سله مینه وه گیانی ش له ده ست ده ده ن نه چاوه روانی پاداشتن و نه منه ت و شاباشیش ده که ن، هه موو ئاوات و ئامانجیان نه وه یه زارۆک به ره هه م بیئن و شه وو رۆژ خه ریکی خزمه تکردن و په ره ورده کردنیان بن، به لام چینی تازه پیگه یشتوو زۆر که م ئارپ له دواخۆی ده داته وه، زۆر به که می بیر له وه ده کاته وه خزمه تی چینی خۆ به ختکه رو به ختۆکه ریان بکه ن، چونکه نه وانیش هه ر به ره و پێش ده چن و ده یانه وی چینی ک به ره هه م بیئن و خۆیانی له پیناودا به خت بکه ن.

﴿فطرة الله التي فطر الناس عليها﴾ به سروشت ئاده میزاد هه ول ده دا شت له بابوک و دایکی بیچرێ بۆ کوپو. کچی خۆی، خودا سوننه تی ژیا نی واده مه زرانده و به و شیوه به پتوه ده چی و په و په وه که ی واهه لده سوپێ ئایینی ئیسلام: کۆمه لگا پێکه وه ده نی، خیزان ده کاته یه که م به ردی بناغه و یه که م هیلانه ی دروستبوونی تاکه کانی کۆمه ل..

هه ر له سه ره تاوه هه ولێ نه وه ده دا خۆشه ویستی هاریکاری و هه مئا هه نگی بخاته نیوان فه رده کانیه وه، گیانی فیداکاری و هاریکاری یه کتری بکاته به ر نامه و رێبازی سروشتی ژیا نیان، گرنگی به خیزان ده داو له ناو خیزانیش دا گرنگی تایبه تی به دایک ده دا چونکه دایک خۆیندنگایه، دایک خۆبه ختکه ره، به شیرێ مه مکی و کۆشی گه رمی و سوزوعاتی فه ی بی سنووری زارۆک به ختۆ ده کاو پێی ده گه یه نی، هه ر مندالێک له ده ره وه ی خیزان دا پێبگا، به ناسروشتی پێ ده گا، له زۆر لایه نی ژیا نیه وه که م و کوپێ ده بی، یه که م شتی ک: که لی ی بی به ش ده بی، هه سته کردنه به نه بوونی خۆشه ویستی!

زانستی ده رزنانی نه وه ی چه سپاندوه: که مندال به سروشت له دوو سالی یه که می ته مه نی دا پێی خۆشه باوه شی دایکی بۆ نه و قوورغ بی و که سی تر هاو به شی نه بی، ده ی هه رگیز نه مه له دایه نگای سه ناعیدا

دهسته‌به‌ر نابی، چونکه نافرته‌تی: یان چند نافرته‌تیک که سه‌ره‌رشتیاری دایه‌نگاکه ده‌کهن چند مندا‌ل‌تیکیان به‌ر ده‌که‌وی و ناواته سه‌ره‌کیه‌که‌ی مندا‌له‌که نایه‌ته دی و نه‌وکاته له‌گه‌ل‌هاوه‌له‌کانی داکینه و حیق‌دی‌ان لی‌په‌یدا ده‌بی، تووی دوو‌به‌ره‌کیان له‌نیوان دا ده‌چین‌دری، ده‌ره‌ختی خۆشه‌ویستی نیوانیان سه‌وز نابی ...

له‌لایه‌کی تره‌وه مندا‌ل‌پ‌یویستی به‌ده‌سه‌ل‌تیک‌ی ف‌ه‌ردی هه‌یه سه‌ر په‌رشتی بکا تاکه‌سایه‌تی به‌ه‌یزی بو‌په‌یدا بکا، نه‌مه‌ش له‌باوه‌شی خ‌یزان دا نه‌بی ده‌سته به‌رنابی، خوا بو‌خوی به‌دی‌ه‌ینه‌ری ئاده‌میزاده‌و ده‌زان‌ چی له‌به‌رژه‌وه‌ندییه‌تی، ئاینی ئیسلام چاکه کردنی له‌گه‌ل‌باوک و دایک دابه‌ باشرین کرده‌وه حسیب کرده، نه‌زیه‌تدانیشیانی به‌تاوانی گه‌وره داناه.

بوخاری ف‌ه‌رموده‌یه‌کی له‌عه‌بدول‌لای کوری عه‌مری (عاص) ده‌وه له‌پ‌یغه‌مبه‌ره‌وه ریوایه‌ت کرده ده‌ف‌ه‌رموی: (الکبائر الاشراك بالله، وعقوق الوالدين، وقتل النفس، واليمين الغموس) ته‌نانه‌ت دوا مردنیش ئاده‌میزاد ده‌توانی چاکه له‌گه‌ل‌باوک و دایکی دا بکا.

نه‌بوداودو ئیبنو ماجه‌و ئیبنو حه‌بیان له‌نه‌بو ئوسه‌یدی مالیکی کوری ره‌بیعه‌ی (الساعدي) یه‌وه ده‌گ‌یر‌ت‌یه‌وه ده‌لی: له‌وکاته‌دا: که ئیمه له‌ خ‌زمه‌ت پ‌یغه‌مبه‌ردا دانیشتبووین، پ‌یاویکی خ‌یل‌ی به‌نوسه‌له‌مه‌هات وتی: ئه‌ی پ‌یغه‌مبه‌ری خودا! ئایا له‌دوا دنیا‌ده‌رچوونی باوک دایک چاکه‌یه‌که هه‌یه له‌گه‌ل‌یان بکه‌م؟ ف‌ه‌رموی به‌لی: دوعایان بو‌بکه، داوا بکه خودا له‌تاوانیان ببوری، پابه‌ندی ئامۆژگارییه‌کانیان به، واده‌و به‌ل‌ت‌نیان جی به‌جی بکه، سیله‌ی ره‌حم و خ‌زمایه‌تیه‌که: که به‌ه‌وی نه‌وانه‌وه‌یه چاود‌یری بکه ر‌یز له‌دۆست و هاوه‌له‌کانیان بگره.

ئەجار قورئانى پىرۆز ھۆى ئەو فەرمان و ئامۆزگارىيەنە دىارى دەکا: کە دەربارەى چاکە کردن لە گەل باوک و دايک دا ئاراستەى ئادەمیزادى کرد، بە تايبەتى ئەرك و ئورکى دايک: کە خۆى بەخت دەکا لە پىناو پەرەردە بوون و پىگەيشتنى جگەرگۆشە کەى دا، قورئانى پىرۆز لىرەدا ئەو خۆبەختکردن و فیداکارىيە وىنە دەگرى و دەفەرەموى:

﴿حَمَلْتَهُ أُمَةٌ كَرَّهَا وَوَضَعْتَهُ كَرَّهَا، وَحَمَلَهُ وَفَصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾ دايک ئەو زارولەى لەناو سکی خوی دا بە ئەرك و ماندوو بوون ھەلپىچاوە، لەو پىناوەدا ئازارو ناپەرەختى چەشتوو، بە ئىسقان و خوين و گوشتى خۆى نۆ مانگ و نۆرۆژ لەناوسکی خۆى دا بەختوى دەکا پەيکەرى ناسک و تازە پىگەيشتوى پى دەگەيەنى، بە جۆرى: لە ئاخرو ئۆخرى نۆمانگە کەدا بەتەواوى ماندوو دەبى و پرستى لى دەبى، ئەجار ژان و ئازارى مندالبون، کە لەراستى دا ئازارو ژانە کەى دەگاتە سەرتروپکى ئازارو ھەر دايکە: کە خۆ بۆ ئەو ئازارو ژانە رادەگرى و بەلکوو بەدلفراوانى و ھەماسەتەو بەرەو پىرىشى دەچى و خۆبە بەختەرەر دەزانى: کە دەکەوێتە ئەو ناپەرەختى و ئازارەو، چونکە چىنى تازە و بەرھەم دىنى و چروزيەك دپسکىنى .

دواى تىپەرپوونى ئەم دووقوناغە سەرە دىتە سەر قوناغى شىرپىدان و بەختوکردن و شەونخونى و چاو دىرى کردنى، ئا لەم قوناغەدا دايک پالقتەى خوين و گوشت و ئىسقانى خۆى کە شىرى مەمکەکانىيەتى و پوختەى سۆزى دل و دەرون و ئەو پەرى تواناو ھىزى خۆى دەخاتە کار بۆ فەراھەم ھىنانى بەختەوهرى بۆ جگەرگۆشە کەى و زۆرشادمانەبەو ماندوو بون و فیداکارىيەو بەم ئەرك و ناپەرەختىيە ماندو نابى و ھەست بەناپەرەختى ناکا، ھەموو ئاواتى ئەو ھە: ئەم چروپەى بېشکۆى و گەش و نا بکاو پى بگاو لەخۆشى دابى، دەى دەبى چۆن ئادەمیزاد بتوانى

پاداشتی ئەو هەموو ماندوووبونە بداتەو؟ هەلبەتە تۆ چەندی: هەول بەدی پاساوی ئەو خۆبەختکردن و فیداکارییە دیار بەدیو، ناتوانی؛ چی بۆ بکە ی هیشتا کەمە لە بەرامبەر زۆرا، بۆیە پیاویەت کراوە کابرایەک دایکی لەکۆڵ کردبوو تەوافی کابە ی دەکرد پرسیاری لە پیغەمبەری ﷺ کرد وتی: قوربان ئایا من پاداشتی چاکە ی دایکم داوە تەو؟

پیغەمبەر ﷺ فەرموی نەخێر هیشتا پاداشتی فرمیسکی نازاری ژانیککی ئەوت نەداتەو: تەو !!

جەرەس و موسیقای وشەکان ئاماژە بە ماندو بوون و ئەرك و ناپەحەتی لەرادەبەدەر دەکەن، ماندو بوون و ناپەحەتی بیزو کردن و تیکچونی تەوازون و تەبیات، بارگرانی سەك و هەلگرتنی ئەو قورئاساییە نائاساییە، ئەجار نازاری مندالبون و پاشان ئەرك و تورکی شیر پێدان و بەختوکردن، هەموو ئەمانە داخوازی ئەوین کە ئادەمیزاد لە ئاست دایکی دا خۆبەقەرزدار بزانی و هەول بدا دلی رازی بکا .

. ئەجار دەفەرموی: ﴿وَحْمَلْهُ وَفْصَالَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا﴾ لەسەك دا هەلپێچان و برینی قوناغەکانی زاروڵە لەناو مندالدان داو ئەجار هاتنە دەرەوێ و شیر پێدانی دەق سی مانگ دەخایەنی، واتە دووسال و نیوی رەبەق دایک شەوئوخی و ئەرك و ماندو بوون و نازاری کەم وێنە دەچێژی و بەبی وەرز بوون و بەو پەری دلسۆزی و فیداکارییەو ئەم ئەركە قورسە ئەنجام دەدا.

نایەتە کە ئاماژە بەو دەکا، کە مافی دایک لەسەر مندال لەهی باوک زیاترە چونکە بە ئیش و ئازارو ئەرك و ماندو بوونەو ئەو مندالە ی لەسکی خۆی دا هەلپێچاوو بەناپەحەتی و ژان و نازاری کەم وێنەو بەو لەدی هیناو بە دلسۆزی و حویب و حەنانەو شیر پێداو لەباو هشی گەرمی خۆی دا پەرورده ی کردو بەلای لایەو شەوئوخی شەوی

له گەل دا بەرۆژ کردۆتەو!! لەم شتانەدا باوک چ ھاوبەشیەکی ئەو تۆی
نیەو بەدەگمەن پێ دەکەوێ یارمەتیەکی پەرورەدە کردنەکە ی بەدا،
چونکە ئەویش سەرگەرمی بەدەست هێنانی بژیوی خێزانەو ماندوی
کارو کاسبی یە ..

فەرموودە یەکی پیڤەمبەر ﷺ: کە موسلیم و بوخاری لە ئەبوهورەیرەو
ریوایەتیان کردووە فەرمووی: پیاوی ھاوێ خزمەت پیڤەمبەر ﷺ وتی:
ئەو پیڤەمبەری خودا! کێ لەهەموو کەسێ پیویستەرە لەگەڵیا باش یم؟
پیڤەمبەر ﷺ فەرمووی: دایکت وتی: دوا ی ئەو، فەرمووی: دایکت، وتی:
دوا ی ئەو؟ فەرمووی دایکت، وتی: دوا ی ئەو: فەرمووی: باوکت.

نایەتە کە ئاماژە ی ئەو ی تێدایە: کە کەمترین ماو ی مانەو ی زارۆلە
لەسکی دایکی دا شەش مانگە، وە کوو زانراوە ئیمامی عەلی یە کەم
کەسە: کە ئەم نایەتە ی ئێرەو نایەتە ی سوره‌تی (لقمان ۱۴) و نایەتە ی
﴿والوالدان یرضعن اولادهن حولین کاملین لمن اراد ان یتیم الرضاعة﴾
البقرة/ ۲۳۳ ی بەراورد کردن و ئەو حوکمە ی لی دەرھینان، چونکە
بەپێی نایەتە کە ی ئێرە ماو ی حمل و ماو ی شیر پێدانی منداڵ سی
مانگە، بە گوێرە ی نایەتە کە ی سوره‌تی لوقمان و سوره‌تی (البقرة) ش ئەو
پەری ماو ی شیر خواردنی منداڵ دوو سالە، کەوابێ بو ماو ی مانەو ی ناو
سکی دایکی شەش مانگ مایەو.

ئێبنو ئەبی حاتم و موحدەمەدی کورپی ئیسحاق لە مەعمەری کورپی
عەبدوللای جوھەننیه وە ریوایەت دەکا: کە دەلی: پیاویکی خزمی ئیمە
ئافەرەتییکی خێلێ جوھەینە ی مارە کردو گواستیهو، دوا ی شەش مانگی
تەواو منداڵییکی بوو، میژدە کە ی چوو بۆلای ئیمامی عوسمان و روداوی بو
باسکرد، ئیمامی عوسمان ناردی بەدوا ی ئافەرەتە کەدا، ئافەرەتە کە خێرا
خۆی گۆری و ویستی بی بۆلای ئیمامی عوسمان لەوکاتەدا ئافەرەتە ک،

خهریکی خوگۆرپین بوو خوشکه کهی دهستی کرد به گریان، وتی: بۆچی ده گری؟ ترسی نه وەت ههیه من خیا نه تم کرد بی؟ نه خهیر مه ترسه سویندم به خودا جگه له میردی خوّم کهس دهستی لی نه داوم، دلنیا م خودا ریسوام ناکاو تووشی نار په حهتی نابم ..

که ئافره ته که بیان هینا به لای ئیمامی عوسمان فه رمانی دا به بهرده باران کردنی. ئەم هه واته گه یشته ئیمامی عهلی و هاته لای ئیمامی عوسمان، عه رزی کرد: نه وه چۆن نه و حوکمهت ده رک کرده؟ ئیمام عوسمان وتی: ئەم ئافره ته دوا ی شهش مانگ شو کردنی مندالی بووه، ئایا شتی وا ده بی؟ ئیمامی عهلی وتی: کور په نه وه تو قورئانت نه خویندۆ ته و؟ عوسمان فه رموی: به لی، عهلی فه رموی: نه دی نه تبیستوه خوا ده فه رموی: ﴿و حمله و فصاله ثلاثون شهرا﴾ ده رباره ی شیر خوار دنی ش ده فه رموی: ﴿حولین کاملین﴾ ده ی چس مایه وه بو (حه مل) جگه له شهش مانگ؟ عوسمان فه رموی: وه لاهی تائیستا سه رنجم بو نه وه نه چو وه و نه وه م به خه یال دا نه هاتوره!

هه ر ئیبنو ئه بی حاتم له ئیبنو عه بباسه وه ریا بهت ده کا ده لی: نه گه ر ئافره ت به نو مانگ مندالی بوو ده توانی (۲۱) مانگ شیر ی پی بدا، نه گه ر به حه وت مانگ مندالی بوو (۲۳) مانگ شیر بدا به منداله که ی به سیه تی، خو نه گه ر به شهش مانگ مندالی بوو ده بی دوو سالی ته و او شیر ی بداتی، چونکه په روه دگار ده فه رموی: ﴿و حمله و فصاله ثلاثون شهرا﴾.

جا که نه و منداله په روه رده بوو پیگه یشت و ته مه نی در یژ بوو ﴿حتی إذا بلغ أشده، وبلغ أربعین سنة﴾ هه تا بوو به لایو ته مه نی گه نجی تیپه ری بوو به پیا و و عه قل و هو شی کامل بوو له ته مه نی سی سالی

تیپه‌ری و گه‌یشته چل سالی و که‌مالی هیژو توانای عه‌قلی و جه‌سته‌یی په‌یدا کرد، جا نه‌وکاته:

﴿قال: رب اوزعني أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلى والدي﴾
وتی: خودایه یارمه‌تیم بده خه‌ریکی سوپاسکردنی نیعمه‌ته‌کانت بم، نه‌و نیعمه‌تانهی به‌خشیوتن به‌خۆم و باوک و دایکم، نیعمه‌تی هیدایه‌ت و له‌ش ساغی و رزق و رۆژی، نیعمه‌تی عه‌قل و دۆزینه‌وه‌ی ریبازی راستی ژیان و ده‌سته‌به‌رکردنی به‌خته‌وه‌ری بۆ هه‌ردوو دوونیا، نیعمه‌تی نه‌وه که له‌باوه‌شی دایک و باوکی دلسۆزو خوداپه‌رستدا گه‌وره بووم.

﴿وأن أعمل صالحاً ترضاه، وأصلح لي في ذريتي﴾ خودایه یارمه‌تیم بده بۆ نه‌نجامدانی کرده‌وه‌ی چاک و په‌سەند به‌جۆرتیک که کرده‌وه‌کانم جیڭای په‌زامه‌ندی تۆ بن و لیم قبول بکه‌ی. نه‌و کرده‌وه چاک و په‌سەندانه له‌ناو وه‌چه‌و نه‌وه‌کانیشمدا به‌رده‌وام بن و خویان پیوه بگرن و لییان بیته‌ه سروشت.

﴿إني تبت اليك، وإني من المسلمين﴾ نه‌من گه‌راومه‌وه بۆ ده‌رگانه‌ی عه‌فوو به‌زه‌ییت و له‌هه‌موو تاوانیکم په‌شیمانم، گه‌ردنکه‌چ و پابه‌ندی فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانت، به‌دلسۆزی و راستالی به‌ندایه‌تیت ده‌که‌م و ده‌مه‌وی سه‌رگه‌رمی په‌رستش بۆ کردنت بم.

نه‌بوداود له‌سونه‌نه‌که‌ی دا له‌ئیبنو مه‌سعوده‌وه‌ ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی پیغه‌مبه‌ر ﷺ هاوه‌لانی فی‌ری نه‌وه ده‌کرد له‌ته‌حییاتدا نه‌م دووعایه بخوینن (اللهم الف بين قلوبنا، وأصلح ذات بیننا، وأهدنا سبیل السلام، ونجنا من الذلّمات إلى النور، و جنبنا الفواحش ما ظهر منها وما بطن، وبارک لنا فی أسماعنا وأبصارنا وقلوبنا وأزواجنا وذریاتنا، و تب علینا، إنک أنت التواب الرحیم واجعلنا شاكرین لنعمتک مثنین بها علیک، وآتمها علینا).

نه بچار په روه ردگار پاداشی نهو بهنده راستالانه دیاری ده کاو
 ده فرموی: ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ نَقْبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا، وَنَتَجَاوَزُ
 عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ، وَعَدَ الصَّدَقُ الْمُدَى كَانُوا يُوعَدُونَ﴾
 نهوانه ی که نهو په وشت و هه ل سوکه و تیانه، بهو جوړه په فتار
 له گهل باوک و دایکیاندا ده کهن، نهو نهوانه خودا پر تیران لی ده گری و
 کرده و هی چاکیان لی و هره گری و له تاوانیان خوښ ده بی و سزایان نادا
 له سهری، چونکه به کرده به باشه کانیاان خرابه کانیاان په رده پوښ
 ده بی، وه کوو له شوینیک کی تردا ده فرموی: ﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْكَرْنَ

السَّيِّئَاتِ﴾ هود/١٤٤.

نهوانه له پېرو تا قمی به هه شتیانن، خودا بوخوی واده ی داوه بهوانه ی
 تویه کارو گه راوهن له تاوان، که بیا نخته ناو به هه شته وه، هه ل به ته
 خودا له هه موو که س زیاتر به جیته پنه ری واده ی خو یه تی، نهو واده و
 به لیتنه ی له سهر زمانی پیغه مبه رانی و له کتیبه ناسمانیه کاندا
 داویه تی به جی تیان دینی و لیتان پاشگهز نایته وه، واده ی راست و
 دروستن و نه نجامیان ده دا.

نه بچار دیته سهر باسکردنی مندائی خراب و بی گوی و زیانه خرؤو
 نه زیه تخواز بو باوک و دایک، پاداش و سزای هه ردو تا قمیش پون
 ده کاتره و ده فرموی:

﴿وَالَّذِي قَالَ لَوْلَا إِلَهُي لَمَنْ أُتَعِدَنِي أَنْ أَخْرِجَ، وَقَدْ خَلْتُ
 الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِي﴾ هه روه ها نهو مندالیه ی که باوک و دایکی داوای
 تیمانه پنهانی لی ده کهن، پیان ده لی: داد له ده ستان، نای که وه پرزم
 له وه ی که پیم ده لیتن: به راستی نیوهم پی سهره، که نه و نه ده
 تینه گه یشتون، نهو نهو نیوهم به چ عه قلیک هه والی نهوهم ده ده نی:

که مردم سهر له نوی زیندو ده کریمه وه؟ پوژی قیامهت ده چمه وه
 بهر باره گای خواو حیسام له گهل ده کا؟ بهراستی نهو زیندو و بوونه وهی
 نیوه ده یلین شتیکی وی نه چوو بی بناغه وه، هیچ بهلگه یه ک نیه
 نه وهی نیوه بانگه وازی بو ده کهن بچه سپینتی، نه وه تا نهو هه موو گهل و
 هوزو چین و تویره له پیش نیمه مردوون و هیچیان نه گه پراونه وه، کهس
 هه والتیکی لهو باره وه بو نه هینا وینه وه، نه دی نیوه به چ عه قلیک
 داوای شتی وه ها له من ده کهن؟

﴿وهما يستغيثان الله ويلك آمن، أن وعد الله حق﴾، باوک و دایکی
 که ده یبینن نه وه هه لو یستی کوره که یانه نه وهنده ی تر ئاگری
 جگه ریان گه رمیان دادینتی و له خودا ده پارینه وه که کوره که یان هیدایهت
 بداو واز له کوفرو بی دینی بیتتی و موسولمان ببی، پرو ده که نه پو لهو
 جگه رگوشه یان و پی تی ده لین کوره مالویران نه وه بوچی به ناگا نایه یته وه
 ئیمان بیتنه و بپروات به زیندو و بوونه وه هه بی، دلنیا به واده ی
 خودا دیتنه جی و قیامهت راده بی، هه موو ئاده میزاد زیندو و ده کریمه وه،
 حیساب و لیکو لینه وه یان له گهل ده کری، سزاو پاداشی
 خویان وهرده گر نه وه.

﴿فيقول: ما هذا الا أساطير الأولين﴾ کورپی سهر رهق و بی ویردان
 به قسه و ناموژگاری باوک و دایکی و نهنده ی تر شیلگیر ده بی و ده لی:
 نه وهی که نیوه ده یلین نه فسانه و چیرۆکه رزیوی کۆنه له کتیبه شره کان دا
 نووسراوه، زیندو و بوونه وهی دوا ی مردن شتیکی بی بناغه و وی نه چوو،
 عه قلم و وهری ناگری و پروای پی ناکه م.

نه مجار پهروه ردگار سزای نهو سهر رهقه نه فامه دیاری ده کاو
 ده فهرمووی: ﴿أولئك الذين حق عليهم القول في أمم قد خلت من

قبلهم من الجن والأنس، إنهم كانوا خاسرين ﴿ نهوانهی نهو جوره بیرو باوه پانه دهر ده برن و نهوه قسهو رهفتاریانه نهو کهسانه شیایو عهزابی دوزهخن، غهزه ب و رقی خودایان بو خویان دهسته بهر کردوه، لهو گهل و نهتهوه کافرو بی پروایانهن که لهوهو پیش هاتونه گزره پانی ژبانتهوهو به کافری و غهزه ب لی گیرای سهریان ناوتهوه، چ له ره گزی ئاده میزاد بن بیان له ره گزی جندو که بن، نهوانهی په یامی پیغه مبه رانیان ره تکرده تتهوه، خویان و مال و خیزانیشیان له ده ستداوه، هه موویان شیایو نهوه بوون تور بدرینه ناو عهزابی دوزه خهوه، وادهی خودایان له سهر دیتته جی، که فهرموویه تی: ﴿ لا ملأن جهنم منك وممن تبعك منهم اجمعين ﴾ ص/ ٨٥.

نه مجار پهروه ردگار پاداش و سزای ههر دوو تاقم (چاکه کارو خراپه کار) دیاری ده کاو ده فهرمووی:

﴿ولكل درجات مما عملوا، وليوفیهم أعمالهم وهم لا یظلمون﴾
 واته: بو ههر دوو پیرو تاقم له خودا په رستانی رهفتار جوان و کردار چاک و بی پرواو خراپه کارو به دبه خته کان له ئاده میزادو جندو که پلهو پایهی جودا جودا، لای خودا بو یان ئاماده کراوه ههر که سهو به گویرهی کرده وهو بیرو باوه ری خوئی پاداش و سزای خوئی وهرده گریتتهوه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه، نهوانه هیچیان سته میان لی ناکری، توز قالیک له کرده وهی باشی کهس کهم ناکریتتهوه، ههر وه ها له سزای که سیش زیاد ناکری! هه موو کهس مافی خوئی وهر ده گریتتهوه!

نه مجار دیمه نیکی پوژی قیامت راده نوینی و حال و وه زعی بی پروایان لهو دیمه نه دا غایش ده کاو ده فهرمووی: ﴿ویوم یعرض الذین کفروا علی النار اذہبت طیاتکم فی حیاتکم الدنیا واستمتعتم

بها، فالیوم تجزون عذاب الهون بما كنتم تستكبرون في الأرض
 بغير الحق وما كنتم تنفسون) نهی پیغه مبه‌ری خو‌شه‌ویست؛
 نه‌وه بۆ گه‌له‌که‌ت باس بکه: که کاتی کافرو بی بروایان پیش نه‌وه‌ی تور
 بدرینه ناو دۆزه‌خه‌وه‌و سزاو عه‌زابی سه‌ختی ئاگر له‌خو‌یان ده‌گری،
 ته‌ماشای نه‌و ئاگره‌ بی ئامانه ده‌که‌ن و له‌ روی سه‌ر زه‌نشست و لو‌مه‌وه
 پییان ده‌گوتری: ئیوه له‌زه‌زت و خو‌شی خو‌تان له‌ژیانی دونیادا چه‌شتوه،
 سه‌رگه‌رمی ده‌سته‌به‌رکردنی ویستی ئاره‌زو‌کانتان بوون و له‌تاوان و
 خراپه‌کاری‌دا نو‌غرۆ بوون، تاوان‌کردنتان به‌لاوه‌ شتیکی ئاسایی بوو،
 پیغه‌مبه‌رتان به‌درۆخسته‌وه، زیندو بوونه‌وه‌و سزاو پاداشتی نه‌م پرۆژه‌تان
 به‌نه‌فسانه‌و خه‌یالی پروو پووچ ده‌زانی..

له‌ژیانی دونیادا به‌شی خو‌تان وهرگرتوه‌و هیچ‌تان بۆ نه‌ماوه‌ته‌وه،
 نه‌م‌پ‌رۆ سزای ریسوا ئامیز ده‌درین، تۆله‌ی بی بروایی و سه‌ر ره‌قی‌تان
 لی‌ده‌سه‌ندری، له‌پاساوی نه‌وه‌دا: که‌به‌ ناحق له‌سه‌ر زه‌وی خو‌تان
 هه‌ل‌ده‌نایه‌وه‌و لوتبه‌رزیتان ده‌نواند، پشتتان له‌یه‌ک‌تاپه‌رستی و خودا ناسین
 هه‌ل‌ده‌کرد، هه‌رچی خودا پی‌ی ناخۆش بوو نه‌وه‌تان نه‌نجام ده‌دا.

له‌تۆله‌ی نه‌و ره‌فتارو کرده‌وانه‌تان دا نه‌م‌پ‌رۆ سزای سه‌خت و
 ریسواکه‌رو به‌رده‌وامتان بۆ ئاماده‌کراوه‌ له‌ناو شیوو دۆلی دۆزه‌خ دا به
 ئاهو ناله‌و هه‌سه‌ره‌ته‌وه، به‌هاوارو دادو فیغانه‌وه بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ ژیان
 به‌سه‌ربه‌رن، ژیا‌نی چی! هه‌ر وه‌نده‌یه‌ زیندوون، نه‌گینا مردن به‌ئاوات
 ده‌خوازن؛ هه‌لبه‌ته‌ له‌زه‌زت وهرگرتن له‌ نیعمه‌ته‌کانی دنیا به‌شی‌وه‌ی
 هه‌ل‌ل و ره‌وا، ره‌وایه‌و نه‌ی لی نه‌کراوه، ئاماژه‌ به‌و نایه‌ته‌ی: که
 ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ: مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ
 الرِّزْقِ﴾ الاعراف/٣٢.

هروه ها نایه تی: ﴿يا ايها الذين آمنوا لا تحرموا طيبات ما أحل الله لكم ولا تعتدوا، ان الله لا يحب المعتدين﴾ المائدة/ ٨٧. وهلى خوگرتنه وه له له ززه ت ره خوشى به كانى ژيان داب و نه ریتی پیاو چاكانه.

له صه حیجی موسلیم دا هاتوه: ده فهرموی: عومهری کوری خه تتاب چوه خزمه ت پیغه مبه ر ﷺ له ماله وه لهو سه رو بهنده دا له خیزانه كانى زیز بوو، عومهر ده گیر پیته وه ده لی: چاوم به مالن پیغه مبه ردا گیرا جگه له پیسته کونیک هیچی ترم نه دی. عه رزم کرد: نهی پیغه مبه ری خودا نه تو ره وانه کراوی خوداو به ریز ترین بهنده ی نهوی، نه وه تا کیسراو قه یصهر له ناو حریر و دیباج دا ژیان به سهر ده بن، نه تو بو چی به زبری ژیان به سهر ده به ی؟

نیتر توژی: خو ی کو کرده وهو به جوانی دانیش ت و فهرموی: (أفی شک أنت یا ابن الخطاب؟ أولئك قوم عجلت لهم طيباتهم في حياتهم الدنيا) نه وه کوری خه تتاب گومان ت هه به؟ نه وانه تاقم و کومه لیکن خوشی و له ززه تیان بو پیش خراوه له ژیانى دونیا، عومهر ده فهرموی: وتم: نهی پیغه مبه ری خودا له قسم په شیمانم داوای لی خوشبونم بو بکه، پیغه مبه ر ﷺ فهرموی: (اللهم اغفر له).

جیروکی هه زره تی هو د (علیه السلام) له گهل قه وله که ی دا

وَأَذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النُّذُرُ
مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٤٦﴾ قَالُوا أَجِئْنَا لِنُؤْفِكَ عَنْ آلِهَتِنَا فَإِنَّا

بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ ﴿٢٢﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ
 وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَیْكُنَّ أَرْبَکُمْ قَوْمًا بِجَهْلُوکُمْ ﴿٢٣﴾
 فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّطْرُنَا
 بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِیْهَا عَذَابٌ أَلِیْمٌ ﴿٢٤﴾ تَدْمُرُ كُلَّ
 شَیْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَاصْبِرْهُوَ لَا یُرِیْ إِلَّا مَسْکِنَهُمْ کَذٰلِكَ یُجْزِی
 الْقَوْمَ الْمُجْرِمِیْنَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ مَكَنَّهُمْ فِیْمَا إِنْ مَكَنَّاكُمْ فِیْهِ
 وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَرَ وَأَفِئْدَةً فَمَا أَغْنٰی عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ
 وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَفِئْدَتُهُمْ مِنْ شَیْءٍ إِذْ كَانُوا یُحْٰدِثُونَ
 بَآئِنَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا یُوعِدُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ
 أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَکُمْ مِنَ الْقُرٰی وَصَرَفْنَا الْآیٰتِ لَعَلَّهُمْ یَرْجِعُونَ
 ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِیْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً
 بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذٰلِکَ إِفْکُهُمْ وَمَا كَانُوا یَفْقَرُونَ ﴿٢٨﴾

دواى به بیان کردنى به لگه ی به کتاپه رستى و راستى پیغه مبه رایه تنی که
 قورپه یشیه کان به هو ی هله وگیر بونیان به له ززه ت و خو شى دونیا وه
 پشتیان لی هله ده کرد، پهروه ردگار چیرۆکی گه لی عادى بو گپړانه وه بو
 نه وه ی په ندی لی وه ربگرن، و به خو یان دا بچنه وه، نه وه تا خودا به هو ی

کوفرو سهره قییان له ناوی بردن، له کاتیک دا گه لی عاد له قورهبشیه کان زۆرترو خاوهن ده سه لاتر بوون، چونکه هیئانه وهی په ندو سهر گورزشتهی واقعی، داخوازی تیفکرین و لی وردبوونه وهیه، له هه مان کاتدا دلدانه وهی پیغه مبه ریشی تیدایه ده فهرموئ:

﴿واذکر أنھا عاد اذ أنذر قومہ بالأحقاف، وقد خلت النذر من بین یدیہ ومن خلفہ الا تعبدوا الا الله، انی أخاف علیکم عذاب یوم عظیم﴾ نهی پیغه مبه ری خوشه ویست؛ باسی سهر گوزه شتهی هود پیغه مبه ر بکه بو نه ته وه که ت، هود درودی خودای لی بی، به رشته و خزمایه تی له قه ومی عاد بوو، خودا کردیه پیغه مبه رو ره وانه کرد بو سهر قه ومی عاد یه که م: که له (ئه حقاف) ده ژیان له ولاتی حه ضره موت.

ئه حقاف بریتی یه له چه ند ته پۆلکه و به رزای لمبه لان، یان بریتییه له شیوو دۆلێک به (به ره هوت) به ناو بانگه، وه حال له پیش هود و دوا ی هودیش پیغه مبه ری ترمان ره وانه کردون، هه موویان گه ل و نه ته وه کانی خو یان ترساندون: که جگه له خودا که سی تر نه په رستن، هاوه لئ بو دانه نین، حه زره تی هودیش هه مان رتیبازی گرت به ر، به و جو ره نامۆژگاری گه له که ی کرد، داوا ی لی کردن یه کتا په رستی بکه ن و هاوه ل بو خودا دانه نین، پی ی گو تن من ده ترسم ئیوه توشی عه زابی سه خت و دژواربین.

نمونه ی ئه م ثایه ته ثایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿فان اعرضوا فقل: انذرتکم صاعقة مثل صاعقة عاد و ثمود، ان جاءتهم الرسل من بین ایدیهم ومن خلفهم الا تعبدوا الا الله﴾ فصلت/ ١٣- ١٤.

قه ومی عاد وه لامی حه زره تی (هود) یان دایه وه ﴿قالوا: أجبئنا لتأفکنا عن آلهتنا؟﴾ وتیان: ئه وه ها توویه لمان و خو ت به پیغه مبه ر

داناوه بۆ شه‌وه‌ی له‌په‌رستشکردنی خودا کائمان لامان ده‌ی؟ ده‌ته‌وی واز له‌خودا کانی خۆمان بێنن و عیبادت بۆ شه‌و خودایه‌ بکه‌ین: که‌ تۆ بانگه‌وازی بۆ ده‌که‌ی؟ بێ منه‌ته‌به‌ ..

﴿فَاتِنَا بِمَا تَعْدُنَا اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ﴾ شه‌و عه‌زابه‌ سامناکه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پێ لی ده‌که‌ی بۆمان بێنه‌، نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ی له‌وه‌دا: که‌ ده‌لی ئیمانم پێ نه‌هێنن عه‌زابی سه‌خت یه‌خه‌تان ده‌گرێ، ده‌ی وا ئیمه‌ ئیمانته‌ پێ نه‌هێنن بانه‌و عه‌زابه‌ گه‌وه‌ره‌و سامناکه‌ بۆ مان بی! نه‌مه‌ به‌لگه‌و نیشانه‌ی شه‌وه‌یه‌: که‌ شه‌و گه‌له‌نه‌فامه‌ خۆیان په‌له‌یان له‌هاتنی عه‌زابی خودا کردوه‌، چونکه‌ به‌لایانه‌وه‌ هاتنی عه‌زابی له‌وجۆره‌ دورو نه‌گه‌رنجاو بووه‌، خۆ نه‌گه‌ر ئیمانیان به‌هاتنی ببوایه‌ هه‌رگیز په‌له‌یان له‌هاتنی نه‌ده‌کرد! ^(١) هه‌زه‌تی هود عليه السلام وه‌لامی دانه‌وه‌..

﴿قَالَ: اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ، وَاَبْلَغُكُمْ مَا اُرْسَلْتُ بِهٖ وَلٰكِنِّي اُرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُوْنَ﴾ فه‌رموی: من نازانم که‌نگی شه‌و عه‌زابه‌تان بۆ دی، زانیاری ته‌واو ده‌رباره‌ی هاتن و چۆنیه‌تی شه‌و عه‌زابه‌و هه‌موو شتیکی تر لای خودا خۆیه‌تی و به‌ده‌ست خۆیه‌تی: شه‌و نه‌قدیری کردوه‌ و شه‌و ده‌ینیژی، له‌و باره‌وه‌ هه‌چ زانیاریه‌کم نه‌دراوه‌تی، ئیشی من شه‌وه‌یه‌، په‌یامی خۆم به‌ئێوه‌ بگه‌یه‌تم، موژده‌ ده‌ربه‌به‌هه‌شت و ترسینه‌ر تانم له‌دۆزه‌خ، ناگادار تان ده‌که‌مه‌وه‌ له‌وه‌: که‌ نه‌گه‌ر ئیمان نه‌هێنن خودا به‌غه‌زه‌بی خۆی ده‌تانگرێ و له‌ناوتان ده‌با، نه‌ک من خۆم عه‌زابتان بۆ بێنم! که‌ی هاتنی عه‌زاب به‌ده‌ست منه‌؟ وه‌لی من ئێوه‌ ده‌بینم گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی بی عه‌قل و نه‌فامن له‌وه‌دا: که‌ بپوام پێ ناکهن، سورن

(١) له‌نایه‌ته‌که‌دا واده‌ له‌شوێنی هه‌ره‌شه‌ به‌کارهاتوه‌، چونکه‌ وشه‌ی (تعبد) مضارعی (وعده‌)یه‌و له‌بابی دوه‌مه‌ و مجرده‌ بۆ واده‌و به‌ئین به‌کار دی .

له سه کوفرو بیدینی خۆتان، پێشنیاری شتی وایش ده کهن له ده سه لاتتی
پێغه مبه ران دا نیه !!

ئه مجار په روه ردگار دیمه نی سه ره تای هاتنی عه زابی سه خت و کۆکوژیان
پاده نوینی و ده فره موی: ﴿فلما رأوه عارضا مستقبل أوديتهم قالوا هذا
عارض ماطرنا﴾ کاتێ: دیتیان هه ور یان (عه زاب) به ره و سه وان دێ و پوی
له ناوچه و سنوری ولاتی نه وانه، به دلخۆشییه وه وتیان: نه وه هه ورێکه و
بارانمان بۆ ده بارینێ، زه وی زاری تینومان تیر ناو ده کا، کهش و هه وای
وشک و گهرمان بۆ خۆش ده کا! زۆریان هومید پی بوو، خۆشی خۆشی
تیستا نا ئاوێکی تر بارانیان بۆ ده بارێ و له و حاله ناخۆشه ی تی یدان
رزگاریان ده بی.

ریوایاتی زۆر هه ن ده لێن: نه و گهل و هه ریمه تووشی گهرمایه کی زۆر
بوون، بی بارانی و گهرما و وشکه سالتی برستی لی بریبوون، کهش و
هه وای وایان بۆ خولقا بوو، به که لکی ژیان نه ده هات: جا که خودا نه و
هه وه ی په وانه کردن زۆری پی که یفخۆش بوون، هه موویان له مال
هاتنه ده ر به ره و شیوو دۆله کانی ده ورو به ریان پۆشتن به هومیدی نه وه
بارانیان بۆ بهاری و کهش و هه وایان بۆ بگۆرێ، به لام زوبانی واقع تی
گیانندن: که نه و هه وه هه وری باران نیه.

﴿بل هو ما استعجلتم به، ریح فیها عذاب الیم تدمر کل شی
بأمر ربها﴾ به لکوو نه و عه زابه یه: که په له تان له هاتنی ده کرد،
په شه بایه کی غه زبه و سزای سه ختی هه لگرتوه بۆ ئیوه، به فره مانی خودا
به سه ره هه ر شتیك دا سپرو وێرانی ده کساو ده یسپرو کیتی و ه کوو
له نایه تیکی تر دا باسی نه و په شه بای غه زبه ده کاو ده فره موی: ﴿ما تذر من
شیء اتت علیه الا جعلته كالمریم﴾ الذاریات/٤٢.

نایه ته که ناماژه بۆ ئه وه ده کا: که ئه و (با) غه زه به زیندوه وه هستی
هه یه وه فره مانبه رداره وه فره مانى پى کراوه به ویران کردن و له ناو بردنى ئه و
گه له سه ره رق و نه فامه، ئه مه ش حه قیقه تى کی بوونه وه ره و قورئان
زۆر جار ناماژه ی پى ده کا، ئه م بوونه وه ره هه موو زیندوه وه هه موو
هیترو وزه یه کی هه ستیاره، هه موو شتیک به رامبه ر خودای خو ی
هه ستی هه یه و پابه ندی فره مان و ویستی په ره ر دگا ره، ئه رکی سه ر شانى
خو ی ئه نجام ده دا ..

ئاده میزاد بۆ خو ی یه کی که له و هیترو توانایانه ی بوونه وه ر کاتیک
ئیمان له دل و ده رونی دا جیگیر ده بی، دلى ده کریته وه بۆ (معرفة الله)
بۆ خودا ناسی و یه کتاپه رستی، ده توانی هه ست به فره مانبه ردارى
بو نه وه ربکا، له گه ل ده ورو به رى خو ی دا هاریکار بی و بگو نجی،
وه کوو جوړیک له زیندو هه لئس و کهوت له گه ل بو نه وه ربکا،
چونکه له راستى دا هه موو شتیک زیندوه وه به جوړیکى تایبه تی هه ست و
گیانى تیدا یه، وه لى ئیمه ده رکی ئه و ژیان و هه سته یان ناکه یین و له ئاست
ئیمه په رده یان به سه ردا دراوه، چاوی دلى هوشیارو نورانى هه ستیان پى
ده کا و چاوی سه رنایان بیینی! ^(١)

به لى (با) غه زه به ئه رکی سه ر شانى خو ی ئه نجام دا، هه موو شتیکى
ویران کرد، خو یان و ئاژه لیان، خانوبه ره و کالو سامانیان هه موو خاپور
بوو ﴿فأصبحوا لا یرى الا مساکنهم﴾ وایان لى هات جگه له
که لا وه رو خاوی خانه کانیان هیهی تریان نه ده بینرا، ولاتیان که سی تیدا
نه مابوو، هه موویان خاپورو کش و مات! قوقه ی که له بابی تیدا نه مابوو!

(١) سه یری (في ظلال القرآن) بکه ٤٢٢/٧ .

نه‌جار دوا‌ی ترساندن‌ی قوره‌یشیه‌کان په‌روه‌ردگار هی‌زو تواناو شان و بازوی گه‌لی عاد به‌یان ده‌کاو ده‌فهرموی:

﴿وَلَقَدْ مَكْنَاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكْنَاهُمْ فِيهِ، وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَابْصَارًا وَافْتَدَا، فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا ابْصَارُهُمْ وَلَا أَفْتَدَتْهُمْ مِنْ شَيْءٍ﴾
 بی‌گومان نی‌مه گه‌لی عادو هه‌موو گه‌له‌پیشینه‌کاغان له‌سه‌رزه‌وی جی‌گیر کرد بوو وه‌کو چۆن ئی‌وه‌مان له‌سه‌رزه‌وی جی‌گیر کردوه، مال و سامان و هی‌زو تواناو ده‌ست و بازو له‌شساغی و ته‌مه‌ندری‌ثمان پی دابوون به‌جۆری‌ک که به‌ئی‌وه‌مان نه‌داوه نه‌ی قوره‌یشی و دانیش‌توانی مه‌ککه؛
 ئەوان له‌ئی‌وه‌ خاوه‌ن سامان‌تر بوون، له‌ئی‌وه‌ زی‌اتر مندال و پی‌اوی به‌شان و بازویان هه‌بوو، ده‌سه‌لات و توانایان له‌هی ئی‌وه‌ پتر بوو، ژیارو شو‌ینده‌ستیان له‌سه‌رزه‌وی له‌هی ئی‌وه‌ به‌رچاو تر بوو.

وه‌کوو له‌نایه‌تی‌گی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فهرموی: ﴿كَانُوا أَكْثَرُ مِنْهُمْ، وَاشْدْ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ﴾ غافر/ ٨٢.

ده‌ی ئەوان و‌ی‌پرای ئەو ده‌سه‌لات و توانایه‌ی هه‌یان‌بوو سه‌رباری ئەو ده‌ست و‌چاوو گو‌ی‌چکه‌و دل و ده‌رونه‌ی پی‌یان به‌خ‌شرا‌بوو کاتی‌ک په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ره‌که‌یان په‌تکرده‌وه‌و پشتیان له‌هیدایه‌ت هه‌ل‌کرد، هیچ شتی‌ک دادی نه‌دان، سودیان له‌کیلی زانیاری: که‌ چاو و‌گو‌ی‌چکه‌یه وه‌رنه‌گرت، جه‌سته‌و هه‌ست و ئامی‌ری بی‌ست و دیتنی خۆیان نه‌خسته کار بۆ‌یه‌خته‌وه‌ری خۆیان، له‌وش‌تانه‌دا به‌کار یان نه‌هینان: که‌ بۆی دروست کرا‌بوون، شو‌کرو سو‌پاسی په‌روه‌ردگاریان پی نه‌کردون، بۆ هه‌تا هه‌تایه‌ خۆیان به‌د به‌خت و چاره‌ په‌ش کرد، سودیان له‌هه‌ست و عه‌قل و زانیاری خۆیان وه‌رنه‌گرت.

﴿اذا كانوا يحجدون بآيات الله، وحق بهم ما كانوا به يستهزون﴾
چونکه ئینکاری په یام و ئایاتی خودایان کرد، ئیتر ئه و عه زاب و
هه ره شه یه ی گالته یان پی ده هات ده وره ی دان و تیکیه وه پیچان و خستیه
ناو زبلدانی میژووه و عه زابی دۆزه خیان بۆ خویان دهسته بهر کرد.

که واته دانیش توانی مه ککه و یرای ئه وه ی: که له گه لی عاد که م
ده سه لاترن و له هیچ رویه کی هیژو تواناوه ناگه نه ئه وان، ده بویه پتر له
عه زابی خودا بترسانایه وه ولایان بدایه تووشی ئه وه به دبه ختی و چاره
ره شییه نه هاتنایه.

﴿ولقد أهلكنا ما حولكم من القرى، وصرفنا الآيات لعلهم
يرجعون﴾ بیهگومان ئیمه چهند گه ل و نه ته وه مان له ده وره بهری
ئیوه ی قورپه یشی له ناو بردوه، له سه ر ئه وه ی پیغه مبه ره کانیا ن
به درۆ خستونه وه، هه ره له ده وره بهری ولاتی حیجاز چهند شارو گوندی
گه لی عاد و قه ومی لوط و گه لی مه دیه نمان له ناو بردون، هه موویان
سه رکه ش و بی بروا و سته مکار بوون، پیغه مبه رمان بۆ سه رناردن،
مو عجیزه و نیشانه ی زۆرو جوړاو جوړمان نیشان دان، بۆ ئه وه ی له کوفرو
بی دینی خویان واز بیتن و شوین په یامی پیغه مبه ره کاغمان بکه ون، به لام
لا سارو بی گوی بوون و ئمانیا ن نه هیئا! ئیمه یش به عه زابی سه خت و
کۆکوژ له ناو مان بردن.

﴿فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا آلهة، بل ضلوا
عنهم و ذلك افكهم وما كانوا يفترون﴾ ئه دی بۆچی: که عه زابی سه ختی
ئیمه یه خه ی گرتن خودا کانیا ن یارمه تییا ن نه دان و عه زابی ئیمه یان
لی نه گیرانه وه؟؟ خو ئه وان له جیاتی خودای حق و به دیه یتنه ر، چهنه
شتیکیا ن کردبوه خودای خویان و ده یان په رستن به ته مای ئه وه بوون،

شه فاعه تیان بۆ بکه ن! پییان وابوو پاریزگاریان ده کهن، به لام شه وه ی به ته مای بوون نه هاته دی، به لککو لیتیان هونبون و ناماده ی یارمه تیدان و رزگار کردنیان نه بوون، کی فریایان بکه وی؟ چۆن یارمه تییان بده ن؟ شه بت و صه نه مانه دارای شه ونین شه فاعه ت و یارمه تیدانیان له ده ست بی، شه وه گومرایسی و سدر لی شییوانه که شه و شتانه یان کردون به خودا و په رستشیان بۆ ده کهن، شه وه بوختان و ده ست هه لبه ستی خویان بوو، بۆیه خه ساره تمه ندی دونیاو قیامت بوون و بوونه په ندو عیبره تی رۆزگار

نیمانه یانی جندو که به قورنان

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُنْذِرِينَ ﴿٢٩﴾ قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَقَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَءَامِنُوا بِهِ، يَغْفِرَ لَكُمْ مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُم مِّنْ عَذَابِ آلِيمٍ ﴿٣١﴾ وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾

باسى چەند كەسى لە جندۆكەو گۆيلى بوونيان لە قورئان بە خوشوع و ئەدەبەو، خۆي لە خۆي دا بنەماي عەقیدەو ئيمان دەچەسپىنى، يەکیەتى بنەما باوەرپەکانى ئیوان قورئان و تەورات دەسەلپىنى، باسکردنى قورئان بۆ روداوى نامادە بوونى كۆمەللىك جندۆكە بۆ ئەوئى لەدەمى پىغەمبەرەو گویان لە قورئان بى، هەلس و كەوت و رەفتاریان لە بەرامبەر بیستى قورئان دا، بەلگەیهكى بە هیژەو پىویست بەبەلگەي ترناكا بۆ سەلماندى هەبوونى جندۆكە هەرچەندە ئیمە بەهەستەكانان هەستیان پى ناکەین، هەرەها بۆ راستى ئەو روداوەو چۆنیەتیەکی!

هەرەها بۆ سەلماندى ئەو: كە ئەو جندۆكانە توانای ئەوئىان هەبوو هەیانە: كە گۆيلى لەقورئان بگرن و بیبیسن و بەگوفتاری عەرەبی لەزمانى پىغەمبەرەو لى ئى حالى بن! هەرەها ناماژە بەوەش دەكا: كە جندۆكە نامادەباشى كوفرو ئيمانیان تىدایە، گونجاون بۆ هیدایەت و گومرايى! بەهیچ شتوئەك پىویستیمان بەبەلگەي ترنیە بۆ چەسپاندنى ئەم حەقیقەت و راستیە، كوردی گوتەنى،: خۆر بەدەرەوئەیه چ پىویستیمان بەچرایە!

چەندىكىش لە سەرى بگوترى بۆ روناكردنەوئى ئەو حەقیقەتە لەدیدو بۆچوونى ئادەمیزاد، بىسود نابى بىگومان ئەم كەون و كائىناتە، ئەم بوونەوئەرە پان و پۆرەي دەورەي داوین، پرە لەنهیئى و هیژو وزەي بیندراو و نه بیندراو، پرە لەمەخلوقاتى نەزانراو و نه بیندراو، ئیمەي ئادەمیزاد لە باوەشى ئەو هەموو نهیئى و مەخلوقاتەدا ژيان بەسەر دەبەین، كەمیان لى دەزانین و رەوشت و کاریگەرى زۆریان نازانین، پۆژ دواي پۆژ هەندى لەنهیئیانەمان بۆ دەرەكەوئى، هەست بەهەبوونى هەندى لەو مەخلوقاتە نەزانراوانەي ئەمڕۆمان دەكەین و هیشتا لەسەرەتای بەرنامەي فیژیوون و تیگەیشتن لەبونەوئەرداین،

ئەوێ دەربارە ی دەیزانین لەچا و ئەوێ نایزانین قەترە بە دەریایە و پوشکە یە کە لە کایە .

ئەوێ ئەمرو دەیزانین دەربارە ی بوونە وەر: بە تاییه تی لە بواری زانیاری (طب) و فیزیای کیمیا و پیشە سازی و جیولوجی و ئاسمان شوناسی دا ئەگەر بە راورد بکری بەو زانیاریانە ی ئادە میزاد کە پیش هەزار سال یان زیاتر زانیونی، ئەو زانیاری یانە ی ئەمرو بو ئەو پیشینانە زۆر لە مەوزوعی ناسینی جندو کە سەر سوپهینه رترە .

ئەگەر یەکی: پیش هەزار سال نهیئنی یەکی دەربارە ی گەردیلە و بوارە کانی فیزیای پزیشکی . هتد کە ئەمرو دەزانری دەربخستایە بە شیتیان لە قەلەم دەدا، یان زۆر لە مەوزوعی جندوکیان بە لاوه سەر سوپهینه رتر دەبوو .

وێ دەچی ئیمە ی ئادە میزاد لە بواری زانست و زانیاری دا بەرە و پیش برۆین و پوژ دوا ی پوژ زیاتر نهیئنی بونە وەرمان بو کەشف بی، لە چوار چێوێ ئاوه دانکردنە وێ زهوی و بەو یاسایە ی: کە خودا بوونە وەری بو تەسخیر کردوین نهیئنی وامان بو دەر بکەوی مەوزوعی (زەرپەر) و نهیئنی یە کانی ببە گالته ی مندال و چ گرنگی یە کیان نە میئنی . بە لام لە گەل ئەو هەش دا ئیمە ی ئادە میزاد هیشتا ئەوێ دەیزانین لە بەرامبەر نەزانراو دا زۆر کەم و بی غودە، بۆیە پەر وەر دگار دە فەر موی: ﴿وَمَا أوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾ یان دە فەر موی: ﴿وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامَ وَالْبَحْرِ يَمْدُهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ﴾ .

جا: کە ئیمە ئەمە هیژو توانامان بی، ئەو ئەندازە و بواری زانیاریمان بی هەرگیز مافی ئەو هەمان نیە لە خۆمانە وە بە بی بە لگە هەر ئەو هەندە لە سنووری عەقل و بیرو بو چو مان بە دەرە، نە فی یان ئسباتی نهیئنی یەکی بوونە وەر بکەین، ئیمە هیشتا هەموو نهیئنی جەستە ی خۆمان

نه زانیوه، چ جای نهیئی عه قل و گیانمان بزانی، جا که خودا به لوتف و مہرحمہ تی خوی له پښگای که لام و سروشتی خویوه نهیئی به کی له نهیئی به کانی بوونه وەر بو دهر خستین، حه ق وایه به کسەر به بی سی و دوو ئیمانان پیی هه بی، شوکرو سوپاسی په روه دگارمان بکهین له سهر نه و زانیاریه، چۆنان پی گه یشتوو ه چهن دمان پی زانراوه ئاوا وهری گرین و لی زیاد و کهم نه کهین.

هیچ سهر چا و ده کی تریش نیه ئیمه ئه م جوړه نهیئی و په نامه کیانہی لی وهر بگرین، ئیمه له م ده قه قورئانییهی ئیرہ و نایه ته کانی سوره تی (الجن) و فہرموده صہ حیحه کانی پیغہ مہر ﷺ دہر بارہی ئه ورو داوه ((پرو داوی کۆبونه و هی پیغہ مہر ﷺ له گهل جندۆکه و بیستنیان بو قورئان له ده می پیغہ مہر و ه)) ده توانین بری حه قاتیق له جندۆکه بزانی، ده زانی: که مہ خلوقاتیکی ترهه ن له ئاگر دروست کراون .

وه کوو قورئان له سهر زمانی ئیبلیس دہر بارہی ئا دہم بو مان ده گیریتتوه ده فہرموی: ﴿انا خیر منه خلقتنی من نار و خلقتہ من طین﴾ شہیتانیش بو خوی له پرہ گہزی جندۆکه یه، قورئان ئاماژہ به وه ده کاو ده فہرموی: ﴿ان ابلیس کان من الجن ففسق عن امر ربہ﴾ ئه م مہ خلوقاتہ جندۆکا نه تاییه تمہندی خویان هہ یه، ئه وان ئا دہمیزاد دہ بینن، وه لی ئیمہی ئا دہمیزاد ئه وان نابین.. وه کوو قورئان دہر بارہی شہیتان ده فہرموی: ﴿انه یراکم هو و قبیلہ من حیث لا ترونہم﴾.

هہ روه ها نایه ته که ئاماژہ به وه ده کا: که جندۆکەش وه کوو ئا دہمیزاد کۆمہ لگایان هہ یه و له خیزان و هۆزو گوندو شارو شارۆچکه پیک دی: چونکه ده فہرموی: ﴿انه یراکم هو و قبیلہ﴾ هہ روه ها توانای ئه و هیان هہ یه له سهر زهوی بژین به لام له کوی و چۆن؟ نازانین! قورئان هہر ئه و ہندہی در کاندوه که زهوی نشینگہی ئا دہمیزاد جندۆکە یه، ئه و هتا

به نادهم و حهواو ئیبلیس ده فرموی: ﴿اهبطوا بعضکم لبعض عدو ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین﴾ البقرة / ٣٦ .

ئهو جندو کانه ی بۆ حه زره تی سلیمان رام کرابوون به مملکه چی له سه ر زهوی کاریان بۆ ده کرد، داخوازی ئه وه یه: که توانای له سه ر زهوی ژیا نیان تیدا بوو بی، ههروه ها توانای ئه وه یان هه بوه له ده ره وه ی زهوی و له سه ر هه ساره کانی تریش ژیان به سه ر به رن: وه کوو له سه ر زوبانی جندۆ که ده فرموی: ﴿وانا لمسنا السماء فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشهباً، وانا كنا نقعد منها مقاعد للسمع فمن يستمع الآن يجد له شهاباً رصداً﴾ .

ههروه ها توانای ئه وه یان هه یه کار له ناده میزاد بکه ن و له خشته ی به رن، وه کوو قورئان له دان و سانی نیوان پهروه ردگارو ئیبلیس دا ئاماژه ی پی ده کاو ده فرموی: ﴿قال: فبعزتك لأغوينهم اجمعين، الا عبادك منهم المخلصين﴾ به لام چۆن گو مپایان ده کاو چۆن وه سه سه و ختو که یان ده دا؟ نازانین ده توانن گو یان له دهنگی ناده میزاد بی به به لگه ی ئه وه: که گو یان له بیستنی قورئان بوو تی گه یشتن، توانای موسو لمان بون و گو مپابوونیان هه یه، وه کوو ده فرموی: ﴿وانا منا المسلمون ومنا القاسطون فمن اسلم فأولئك تحروا رشداً، واما القاسطون فکانوا لجهنم حطباً﴾ .

ئهمه به کورتی ئهو زانیاری و ئاماژه پیکردنه یه: که قورئان ده یگه یه نی و پیویسته ئیمانان پی هه بی و به حه قیقه ت و راستی بزانی و بی سی و دوو وه ری بگرین، زۆر رپوایات و فه رمووده ی جیا جیا هه ن مانای نایه ته کانی قورئان زیاتر شی ده که نه وه و عاله می جندۆ که مان پی ده ناسیتن، هه ندیکیان رپوایاتی موسلیم و بوخارین و راگوا ستنیان بۆ ئی ره و به راورد کردن و پێک گرتنیان پانتای یه کی زۆری ده وی، هه ر که سی

دهیه وی لهو بواره دا قول بیته وه باسهیری تهفسیره کان به تاییه تی تهفسیری (ابن کثیر) و (الطبری) و (فی ظلال القرآن) بکا.

په یوه ندی نه م کۆمه له نایه نه به هس پیتشه وه له م پوه وه به :

له وه پیتش په روه ردگار شه وهی راگه یاند: که ئاده میزاد هه یانه خودا په رسته وه هه یانه کافره، نه مجار به شوین شه وه دا شه رون ده کاته وه: که په گه زی جندۆکه هه یانه خودا په رسته وه هه یانه بیدین و حق نه ویسته، موسولمانه کانیاں شیای پاداش و کافره کانیاں شیای عه زابن.

حه زه ته تی (محمد) درودی خودای له سه ربی ره وانه کراوه بۆ سه ر عاله می ئاده میزادو جندۆکه به شیوهی ته کلیف و ره هه نمایی کردن و تیکۆشان له گه لیان بۆ شه وهی پښگای سه فرازی دویا و قیامت بگرته بهر، جندۆکه و فریسته دوو عاله می غه بی قه ره بالخ و به رفروان، ئیمه نایان بینین، پیویسته ئیمانان پیان هه بی، هه روه کوو چۆن پیغه مبه ر ﷺ له پښگای فریسته وه نیکای پی گه یشتوه، نه ویش به و په ری دلسۆزییه وه په یامی خۆی به عاله می جندۆکه و ئاده میزاد گه یاندوه، موژده ی به هه شتی به خودا په رستان داوه و کافره کانی له عه زابی سه ختی خودا ترساندوه، ده فهرموی:

﴿واذ صرفنا اليك نفرا من الجن يستمعون القرآن فلما حضروه قالوا أنصتوا فلما قضي ولوا الى قومهم منذرين﴾ نه ی پیغه مبه ری خۆشه ویست؛ باسی شه وه بۆ گه له کت بکه: که ئیمه سه رغی چه ند که سیکمان له جندۆکه بۆلای تو راکیشاو ناردمان بۆلات بۆشه وهی بینه هۆی هیدایه تدانی نه ته وه که یان، کاتی ئاماده ی قورئان خویندنی تو بون و گوئیان لی گرت، داویان له یه کتر کرد: که بیده نگ بن و به خوشوع و خضوع وه گوئی لی را بگرن و بیر له مانای بکه نه وه، نه م روداره له شیوی مه شهوور به (بطن نخلة) پۆزه پښه ک به پیاده له مه ککه وه دوره له سه ر پتی

(الطائف) له و کاته دا بوو: که پیغه مبهړ ﷺ به دل شکاوی له تائیف گه راپه وه، نه م جندوکانه له جندوکه ی (نصیبین) یان (نهینه وا) بوون جا گوئیان راگرت تا نویژی به یانی یان تاقورئان خویندنه که ته واو بوو، نه مجار گه رانه وه بولای گهل و کس و کاری خویان بو نه وه ی بیانترسیتن له عه زابی خودا، ناموژگارییان کردن: که پابه ندی فرمان و جله و گیریه کانی قورئان بن.

نایه ته که بهر و نی نه وه ده گه یه نی: که پیغه مبهړ په وانه کراوه بو سر هر دو عالمی ناده میزادو جندوکه به شیوه ی ته کلیف بو نه وه ی له گومرایی رزگاریان بکاو بیانخاته سر رپیازی هیډایه ت، چه ند فرموده یه کی پیغه مبهړ له م باره وه رپوایه ت کراون، نه وه ده گه یه نن: که له و کاته دا پیغه مبهړ ﷺ بو خوی ههستی به ناماده بوونی نه و جندوکانه نه کرده، به لکوو نه وان گوئیان له قورئان خویندنی پیغه مبهړ گرت و دوا ی گه رانه وه بو ناو گهل و هوژی خویان و دهستیان کرد به ناموژگاری کردنیان، نه مجار جندوکه دهسته دهسته و تاقم تاقم دهستیان کرد به هاتن بولای پیغه مبهړ و موسولمان بوون .

یه کیك له و رپوایه تانه ی: ناماژه به وه ده که نن: که پیغه مبهړ ﷺ یه که مجار ههستی به ناماده بوونی جندوکه کان نه کرده نه و حه دیسه یه: که ئیمام نه همه دو تیرمیزی و نه سائی له ئیبنوعه بباسه وه رپوایه تیان کرده ده فرموی: (كان الجن یستمعون الوحي، فیسمعون الكلمة فیزیدون فیها عسرا فیکون ما سمعوا حقا، وما زادوا باطلا، وكانت النجوم لا یرمی بها قبل ذلك، فلما بعث رسول الله ﷺ کان أحدھم لا یأتی مقعده الا رمی بشهاب یحرق ما أصاب، فشکوا ذلك الی ابلیس، فقال ما هذا الا من أمر قد حدث، فبث جنوده، فاذا بالنبی ﷺ یصلی بین جبلي نخلة فأتوه فأخبروه فقال: هذا الحدث الذي حدث فی الأرض).

ریوایه تی تریش زۆرن ئەوه ده گه یه نن: که پیغه مبه ر ﷺ جندۆکه ی بینوون و له گه لیان کۆبۆته وه و قورئانی بۆ خویندونه وه ره هئومایی کردون، هه ندیکیان ئیمانیان پێه ئناوه و هه ندیکیان پشتیان هه لکردوه .

جا: که جندۆکه کان گوئیان له قورئاخویندنی پیغه مبه ر بوو گه پرانه وه بۆ ناو گه ل و هۆزی خۆیان و .. ﴿قَالُوا: يَا قَوْمَنَا، اِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا اُنْزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى، مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ، يَهْدِي اِلَى الْحَقِّ، وَالِى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾ وتیان: ئەى گه ل و هۆزی خۆمان، ئیمه گویمان له خویندنه وه ی په راویك بوو له دوا ته ورات له لایه ن خوداوه نازل کراوه ، پشتگیری نامه ئاسمانیه کانی پیش خۆی ده کا، پیغه مبه رانی پیشوو په یامه کانیان به راست ده زانی و داواى ئەوه ده کا هه موو که س به راستیان بزانی، نامه ی شاره زایی کردنی خه لکه بۆ رێگای سه رفرازی، بۆ رێبازی میانه په وه ی له عه قیده و عیباده ت و کرده وه و هه لۆیست و ئاکارو گوفتاردا .

تیبینی ئەوه ده کری: باسی هه زه ته ی عیسای نه کرد دروودى خودای له سه ر، جا یان له به ر ئەوه بوو ئەو جندۆکانه جوله که بوون و موسولمان بوون یان چونکه ئینجیل: که نامه ی عیسایه ئامۆژگاری و باسی دلنه رمی تێدایه ، به ده گمه ن نه بی باسی ته حلیل و ته حریمی تێدانیه ، به لکوو له راستی دا ئینجیل ته و او که ری ته وراته : که وایی سه رچاوه ی سه ره کی بۆ جوله که و گا ور ته وراته ، ئەو سه رچاوه ی شه ریه ته بۆ هه ردولایان، بۆیه به تایبه تی ناوی ته وراتی هێنا .

﴿يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيَجْرِمَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾ ئەى هۆزو گه ل و کۆمه لێ جندۆکه ! به پیربانگه وازی پیغه مبه ری ئیسلام و دوا پیغه مبه رو سه ر دارى پیغه مبه رانه وه بچن، ئیمانی پێ به ئینن، شوین په یامی ئەو قورئانه بکه ون: که بانگه وازیان

ده‌کا بۆ یه‌کتاپه‌رستی و ملکه‌چی و گوێرایه‌لی بۆ خودای بوونه‌وه‌ر، نه‌گه‌ر به‌گوێمان بکه‌ن خودا له‌هه‌ندی له‌تاوانه‌کانتان خوشی ده‌بی، له‌و تاوانانه‌ی که به (حق الله) ده‌ژمێر درێن، چونکه ئه‌و تاوانانه‌ی که مافی به‌نده‌کانی خودای تێدا پێشیل کراوه پێویسته به‌نده‌کان خۆیان چاوپۆشی لی بکه‌ن ئه‌جار خودا لییان خوش ده‌بی هه‌روه‌ها ئیوه ده‌پاریزی له‌عه‌زابی سه‌ختی دۆزه‌خ و ده‌تاخاته به‌هه‌شتی به‌رفراوانه‌وه، ئه‌مه‌ش ئه‌و په‌ری به‌مرز گه‌یشتن و سه‌رفرازییه‌..

نایه‌ته‌که به‌رونی ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نی: که سه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د ﷺ کراوه به‌ پیغه‌مبه‌ری ئاده‌میزادو جندۆکه، که‌بۆ سه‌ره‌رده‌وکیان په‌وانه‌کراوه، چونکه پیغه‌مبه‌ر ﷺ بانگه‌وازی کردن بۆ ئیمانیه‌تان و یه‌کتاپه‌رستی، سوره‌تی (الرحمن) ی به‌سه‌ردا خوێندنه‌وه: که خیتابی تێدا ئاراسته‌کراوه بۆ هه‌ردو په‌گه‌ز: (ئاده‌میزادو جندۆکه) هه‌ردوکیان به‌پرسیارو ئه‌رك له‌سه‌رشانغه‌ موژده و هه‌رپه‌شه‌ شوولیان ده‌کا، سزاو پاداش ده‌یانگرێته‌وه .

ئهو قسه‌ی هه‌ندی له‌زانایانی ئیسلام له‌وانه‌ هه‌سه‌نی به‌صری و ئه‌بو حه‌نیفه‌ گوتووین: که گوايه جندۆکه خوداپه‌رسته‌کان ناچنه به‌هه‌شته‌وه، به‌لکوو پاداشیان ته‌نها ئه‌وه‌نده‌یه: که له‌ سزای دۆزه‌خ ده‌پاریزێن، قسه‌یه‌که له‌گه‌ڵ قورئان دا ناگونجی و بی بناغه‌یه، به‌لکوو زۆربه‌ی زانایان له‌وانه‌ شافعی و ئیمام مالیک فه‌رمویانه: هه‌ر که‌سی موسوڵمان بی له‌ ئاده‌میزادو جندۆکه ده‌چیته به‌هه‌شته‌وه و خودا پاداشی نه‌بپاوه‌ی پی‌ده‌به‌خشی، قورئان ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ الکهف/ ١٠٧ .

ئه‌جار شاندی جندۆکه‌کان: که له‌خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ر گه‌رانه‌وه ترسیان به‌ر گه‌له‌که‌یان ناو هه‌رپه‌شه‌ی عه‌زابی سه‌ختیان لی کردن، وتیان:

﴿وَمَنْ لَا يَجِبُ دَاعِي اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ
أَوْلِيَاءُ، أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ كه سیتك به پیر بانگه وازی پیغه مبهری
نیسلامه وه نه چی، یه کتاپه رستی نه کاو ملکه چی فدرمان و جله و
گیریه کانی قورئان نه بی ده بیته دوژمنی خودا، که سیش له چنگ عه زابی
سه ختی نه و رزگاری نابی، چی بکا له ملکی خودا دهرناچی و له ژیر
کونترولی نه ودا ده بی، جگه له خودا کهس یارمه تی نادا، نه گهر
یارمه تیشی بدهن جی ناگری و بی سوده، بیگومان نه وانه ی به پیر
بانگه وازی پیغه مبهروه ناچن، له گومرای و هله یه کی ناشکرادان،
مالویران و بهد بهخت و چاره رهشی ههر دوجیهان!

سه لماندنی زیندو بوونه وه و فدرمانکردن به خوږاگری

أَوْ لَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْزِ بِخَلْقِهِنَّ بِقَدِيرٍ عَلَى أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ
إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٣﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ
أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٢٤﴾ فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعِزِّ مِنَ الرُّسُلِ
وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبِسُوا إِلَّا
سَاعَةً مِّنْ نَّهَارٍ بَلِغٌ فَبَلِّغْهُم بِهَذَا الْيَوْمِ الْفَاسِقُونَ ﴿٢٥﴾

له‌وه‌پیش له‌سهرتای سوره‌ته‌که‌دا هه‌بوونی خودای سه‌ماند، بیرو بۆچونی
بتپه‌رسته‌کانی په‌تکرده‌وه، (قضیه‌ی) یه‌کتاپه‌رستی و پاسستی
پیغه‌مبه‌رایه‌تی چه‌سپاند، موناقه‌شه‌ی موشریکه‌کانی کرد ده‌بارهی بیرو
باوه‌ری به‌تال و پوچیان، شوبه‌ه و گومانیی پوچاندنه‌وه، سه‌رزه‌نشستی کردن
له‌سه‌ر نه‌وه: که ئیمان ناهینن و بروا به‌تاک و ته‌نهایی خودا ناکهن،
په‌یامی قورئان په‌ت ده‌که‌نه‌وه، له‌کاتیک دا جندۆکه بروایان به‌قورئان
کردوه به‌ئه‌ده‌ب و خوشوعه‌وه گوییان بۆ خویندنه‌وه‌ی راگرتووه و
بانگه‌وازی گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ی خویان کردوه بۆ ئیمانیه‌نان.

ئه‌جار دیته سه‌رباسی (قضیه‌ی) رابوونی قیامه‌ت و زیندوبونه‌وه،
پاشان دلنه‌وایی پیغه‌مبه‌ر ده‌کا و فه‌رمانی پی‌ده‌دا: که بۆ
ئه‌نجامدانی گه‌یاندنی په‌یامه‌که‌ی بارقول و پشو و درێژی، وه‌کوو
پیغه‌مبه‌ره ئولولعه‌زمه‌کان و چاو له‌ئه‌وان بکا، په‌یامی خۆی
بگه‌یه‌نی، په‌له‌نه‌کا له‌هاتنی عه‌زابی کۆکۆژ بۆ ئومه‌ته‌که‌ی، نه‌مه
په‌ند و ده‌رس دادانی ئیمه‌یه، بۆئه‌وه‌یه ئیمه‌یش شوین نه‌و په‌یامه
پیروزه بکه‌وین، ده‌فه‌رموی:

﴿أولم یروا أن الله الذی خلق السموات والأرض ولم یعی بخلقهن
بقادر علی أن یحیی الموتی؟ بلی انه علی کل شیء قدير﴾ نایا
تی‌نافکرن و وردنابنه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی نه‌و کافره بی باوه‌رانه‌ی که رابوونی
قیامه‌تیان به‌لاوه په‌شه‌و زیندوبونه‌وه‌ی دوامردن به‌دوور ده‌زانن، تی‌بگه‌ن
و بۆیان ئاشکرا ببی: که نه‌و خودایه‌ی له‌نه‌بوه‌وه بوونه‌وه‌ری به‌بی ماندو
بوون به‌دی هیناوه، هیچ ئه‌رک و ناره‌حه‌تی توش نه‌هاتووه، هه‌رئه‌وه‌نده
فه‌رمویه‌تی: ببه و بووه، ده‌توانی مردوان زیندو بکاته‌وه!

نه‌و خودایه‌ی: که نه‌و ده‌سه‌لآت و توانایه‌تی به‌سه‌ر هه‌موو شتیک
دابال‌ده‌سته‌و هیچ شتیک‌کی لی‌یاخی نابی، که‌سیک بتوانی له‌نه‌بوه‌ بونه‌وه‌ر

به‌دی بیئی، ده‌توانی دوامردن مردوه‌کان له‌گۆره‌کانیان ده‌ربینی و راپیچی
سارای مه‌حشریان بکا بۆ حیساب و لیکنۆینه‌وه، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی
تردا ده‌فرموی: ﴿لخلق السموات والأرض أكبر من خلق الناس، ولكن
اکثر الناس لا یعلمون﴾ غافر/ ٥٧.

ئه‌جار دیته‌ سه‌ر پانواندنی بری دیمه‌نی وه‌زع و حالێ کافره‌کانی له‌پۆژی
قیامه‌ت دا، ده‌فرموی: ﴿یوم یعرض الذین کفروا علی النار،
ألیس هذا بالحق؟ قالوا: بلی وربنا﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست،
باسی ئه‌و وه‌زع و حاله‌ بۆ گه‌له‌که‌ت بکه‌: که‌ پۆژی قیامه‌ت کافره‌کان
گیروه‌دی عه‌زابی سه‌خت ده‌بن و ئاگر ده‌وره‌یان ده‌دا، جا بۆ زیده
سه‌رزه‌نش و لۆمه‌کردن و ریسوابوون پێیان ده‌گوتری ئه‌ری ئه‌م عه‌زابه
پاست و حه‌ق نیه‌؟ شک و گومانان تی‌یدا هه‌یه‌؟ ئه‌وانیش هه‌یج
چارێکیان نیه‌ دان به‌واقیعه‌که‌دا ده‌نن و ده‌لن: به‌لێ، سویند به‌خودای
خۆمان: که‌ په‌روه‌ردگاری هه‌موو شتیکه‌ ئه‌م عه‌زابه‌ حه‌قه‌و هه‌یج
گومانی تی‌دا نیه‌!!

﴿قال: فذوقوا العذاب بما کتمت کفرون﴾ په‌روه‌ردگار به‌شیوه‌ی
سوکیه‌تی پتیکردن و سه‌رزه‌نش‌تکردنیان پێیان ده‌فرموی: ده‌سزای
سه‌ختی دۆزه‌خ بچیژن، چونکه‌ پرواتان پێی نه‌بوو به‌درۆتان ده‌زانی!!
ئه‌جار دواي چه‌سپاندن و سه‌لماندنێ تاک و ته‌نهایی خودا و رآستی
پیغه‌مبه‌رایه‌تی و هاتنی قیامه‌ت و په‌تکردنه‌وه‌ی بیرو بۆچونی
موشریکه‌کان په‌روه‌ردگار فه‌رمان به‌ پیغه‌مبه‌ر ده‌کا: که‌له به‌رامبه‌ر
هه‌لویتستی موشریکه‌کان دا پشوو درێژو بار قول‌بی، پێی ده‌فرموی:
﴿فاصبر کما صبر أولو العزم من الرسل، ولا تستعجل لهم﴾ ئه‌ی
پیغه‌مبه‌ری خۆشه‌ویست پشوو درێژ و بارقول‌به‌ له‌به‌رامبه‌ر ئه‌زیه‌تدانی

نه‌توه‌کەت، سەرپێچی و رکەبەرییان بەهەندمه‌گره، وه‌کوو پێغه‌مبەرە
ئولولعه‌زمه‌کانی تر صەبر بگره‌و له‌سه‌ربانگه‌وازیکردنی خۆت بەرده‌وام
به، چاو له‌ پێغه‌مبەرە به‌پێژه‌کانی تری وه‌کوو نوح و ئیبراهیم و
موساو عیسا بکه، په‌له‌مه‌که له‌هاتنی عه‌زاب بۆ یان، نه‌وه‌کاری
تۆنیه، به‌ده‌ست خودایه، نه‌و سزایه یان توشی دی و لی‌ی قوتار
نابن، به‌لام که‌ی؟ خودا ده‌یزانی.

﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرُونَ مَا يوعِدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ
يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ﴾؟ نه‌و کافرانه‌ نه‌و پۆژه‌ی عه‌زابی سه‌ختی
خودا ده‌بینن و یه‌خه‌یان ده‌گری، ژيانی ^{دوینیا} به‌گورت و که‌م دیسته‌ به‌رچاو،
واده‌زانن له‌دوینیا جگه‌ له‌ساتیک له‌ساته‌کانی پۆژ پتر نه‌مانه‌وه، چونکه
عه‌زابه‌که هینده سه‌خت و دژواره هه‌موو قیاس و به‌راوردکاری یه‌کیان لی
تیک ده‌چی، هیچ شتیکیان وه‌بیرنایه‌ته‌وه.

وه‌کوو له‌ئایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌مانای نه‌م نایه‌ته‌وه‌کاو ده‌فه‌رموی:
﴿كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ؟ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضُ يَوْمٍ فَاسْأَلِ
الْعَادِينَ﴾ المؤمنون/۱۱۲-۱۱۳. یان ده‌فه‌رموی ﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرُونَهَا لَمْ
يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا﴾ النازعات/۴۶.

نه‌م قورئانه‌ پیرۆزه: که‌ پێغه‌مبەر بۆتانی ده‌خوینێسته‌وه‌و
پیتانی پاده‌گه‌نێ پێرا گه‌یاندنیکێ ته‌واوو بێ خه‌وشه، که‌س بیانووی
نامینێ و هه‌رکه‌سی بروای پێ نه‌کا سه‌ر ره‌ق و گو‌مپایه، سنوور شکین و
نه‌فامه، شیاوی نه‌وه‌یه خودا گیرۆده‌ی عه‌زابی سه‌ختی بکا، نایا
جگه‌ له‌ پێری تاوانبارو سنوور شکینان که‌سی تر به‌عه‌زابی سه‌ختی خودا
له‌ناو ده‌چن؟ نه‌خه‌یر، خودا عه‌داله‌تکاره، که‌سیک شیاوی عه‌زابدان
نه‌بێ عه‌زابی نادا، هه‌ر تاوانبارو سه‌ته‌مکاران ده‌که‌ونه ژێر گورزی
عه‌زایی خوداو!!

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره قی (محمد)

ئەم سۆرەتە ناوئراوە سۆرەتی (محمد) چونکە باسی ئەوەی تێدا کراوە:
 کە قورئان بۆ (محمد) نێردراوە، شایانی باسە لەهەموو قورئان دا چوار
 جار ناوی پێغەمبەر بە ناوی (محمد) هاتووە، جاریکیان لەسۆرەتی
 (آل عمران) دا ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ﴾ ۱۴۴ لەسۆرەتی (الاحزاب) دا:
 ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ﴾ ۴۰ لەسۆرەتی (الفتح) دا
 ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ﴾ ۲۹ لێرەش دا واتە: لە سۆرەتی (محمد) دا
 دەفەرموی: ﴿وَأَمْنُوا بِمَا نَزَلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ ۲ .
 جگە لەم چوار شوێنە ناوی پێغەمبەر بە (رەسول) و بە (النبي)
 بە (المدثر) و (المزمل) و (طه) و بەچەند شتی تریش هاتووە.
 پەيوەندى ئەم سۆرەتە بە پێشەوهى:

پەيوەندى ئەم سۆرەتە بە پێشەوهى زۆر بەتین و تۆکمەيه، سەرەتای ئەم
 سۆرەتە و کۆتایی سۆرەتی (الاحقاف) پێکەوه گونجاو لەبارن، تەنانهت
 ئەگەر (بەسمەله) ی نێوانیان لابەری دواى ﴿فَهَلْ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ﴾
 سەرەتای سۆرەتی (محمد) ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ...﴾
 بخوێنینهوه هەست بە هیچ تەنافورو دژایەتیهك ناکرێ. هەر دەلێ يەك
 ئایەتن و پێکەوه جۆش دراون!

سۆرەتەكە مەدەنىيەو باسى سەرەكى تێدا باسى جيهاده، ئەحکامى
 ديل و ياسای جهنگ و دەستکەوتى جەنگى لەخۆگرتووه، باسى کافرو
 موسوڵمان دەکا سزاو پاداشيان دیاری دەکا، حال و وەزعی دوورپووهکان و
 پاشگەز بووهکان لەئاین پون دەکاتەوه!!

سهره تا سوره ته که بهشتیکی سهرنج راکیش دهست پی دهکا، بهباسی ههلوئست و ناکاری کافرهکان و دهست پی دهکا، شهو رادهگهینهی: که خودا رقی لیپانه و بهقاری خوی گپرو دهیان دهکا، شهجار بهشوین شهو دا باسی وهصفی خودا پهستهکان دهکا و رهزامهندی خوی لیپان رادهگهینهی، جوداوازییهکی بهر فراوان دهخاته نیوانی کافرو موسولمانهوه.

شهجار فرمان بهخودا پهستان دهکا: که به توندی شهر لهگهل کافران دا بکهن، هرچی وزه و توانای خویان ههیه بیخهنه گهر بویهپهچدانهوهی شهو سهررهق و بهتالخوازانهی نایهنه ژیر چهتری ئایینی پاکي ئیسلامهوه، مزگینی دهدا به موسولمانان بهسهرکهوتن و پیروزی شهگر بهپراستی لهپیناو ئایینی خودادا بجهنگن و لهبهرامبهر شهزیهت و نارچهستی دا بهصهبرو خوراگر بن، ریسوابوون و ژیر کهوتنی کافرهکان رادهگهینهی و خودا بویان لهکهمین دایه و ناهیللی بهسهر یانهوه بچی!

شهجار ههندی پهئندو مهثلل بۆ قورهیشیه کافرهکان لی دهدا، بۆ شهوهی بهخویان دا بچنهوه، ترسیان لی بنیشی و بزائن شهگر سوربن لهسهر کوفرو ستهمکاری خویان بهدهردی ملهپورو ستهمکاره سهر رهقهکانی پیش خویان دهچن، ویرای شهویش باسی نازو نیعمهتهکانی بهههشت دهکا: که دانراوه بۆ خوداپهستان ... بۆ شهوهی کافرهکان ههلبنی بۆ ئیمانیهتنان و گهردنکهچی بۆ خودا.

دوایی دپته سهر باسی دووروو پاشگهز بووهکان، ههلوئست و ناکارو رهفتاریان باس دهکا، له دوو تویی شهم باسانه دا شهوه پرون دهکاتهوه: که شهو کافرو سهر رهق و ستهمکارانهی دژایهتی پهیامی پیغهمبهر دهکهن ناتوان هیچ زیانیک بهخودا بگهینهن، خودا ههموو پیلان و نهخشهیهکیان ههلهوهشینیتتهوه، کردهوهکانیان پوچ

ده کاته وه له کۆتایی سوره ته که دا بانگه وازی موسولمانان ده کا
بو به دسته یێنانی شکۆمه ندی و خۆباراستن له زه بوونی و خو
به دهسته وه دانی دوزمن و ژیر دهسته ی کافران، ئه مهش له گه
باسه سه ره کییه که ی سوره ته که دا که جیهاد و تیکۆشانه له پینا و ئایینی
خودا دا گونجاوه.

جودا وازی نیوان کافره کان و موسولمانان

بسم الله الرحمن الرحيم

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَءَامَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ
رَبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ﴿٣﴾

ده فهرموی: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾
ئه وانه ی کافرو سته مکارن، نینکاری تاک و ته نهایی خودا ده که ن، بر وایان
به شه ریه عت و ئایینی په سندی ئاسمانی نیه، هاو له بو خودا داده نین، ده به نه
له مپه رو کۆسپ و ته گه ره له به رده م بلاو بوونه وه ی ئاین دا، ناهیلن
که سانی دیکه موسولمان بین..

خودا کرده وه کانیا ن پوچ ده کاته وه، ئه و کرده وانه ی به روا له ت باش و
به ته مای پاداشن له سه ریان وه ر بگرن به فیه و ده چن و خودا هیچ

پاداشتیکیان بۆ دانانی، چونکه کردهوی باش بهبی هه بوونی ئیمان که لکی هیچی نیه و جی هیچ ناگری..

هه کردهویهك له ئیمانوه هه لئه قولی و ئیمان پالنه رو هه لئه ری نه بی تۆزو بایه و بی سوده و جیگای هومید نیه، هه کردهویهك په یه و ست نه بی به مه نهه جیکی چه سپاو له ده روون دا، له گه ل یاسای بنه پرتهی بوونه وهر دا جۆشی نه خوارد بی، له خاوهنی دل و دهرونی پر له ئیمانوه سه ری هه لئه دابی هیچه و پووچه، نرخى قانگه لاشکیکی نیه، با بهرواله ت سود بهخش بی هه رچی پی ده گوتری: باشه و بهرواله ت به ئه خلاق و رهوشتی جوان حسیب بکری.

وه کوو به جیتهینانی صیله ی رهحم و ئازادی بهخشین به کۆیله و رزگار کردنی فه قیرو هه ژاران له برسیایه تی و مهینه تی، دروست کردنی مزگهوت و پردو قوتابخانه و خوشکردنی ریگه و بان و به هاناچوونی لیه و ماوان نه گه ر ئیمانی له گه ل دانه بی و له بیرو باوه ری راست و حقه وه هه لئه قولابی، بۆ قیامهت سودی پوشکه یه کی نیه، وه کوو له نایه تیکی تردا ئامازه بهم راستی یه ده کاو ده فره موی: ﴿وقدمنا الی ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا﴾ الفرقان/ ۲۳.

دوا به دوای بهیان کردنی حال و وه زعی کافره کان و سزای عاد لانه ی قیامه تیان حال و وه زعی موسو لمانان پاداشی نه بر او هیان دیاری ده کاو ده فره موی:

﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات، وآمنوا بما نزل علی محمد وهو الحق من ربهم، کفر عنهم سیأتهم، وأصلح باهم﴾ نه وانه ی ئیمانیان به تاک و ته نهایی خودا هیناوه، فره مان بهر داری فره مان و جله و گرییه کانی قورئانن، ملکه چی شه ریعه تی خودا په سندن و به ئاشکرا و به نهیته پابه ندی ده بن، شوین ره ه نومایی

پیغەمبەر ﷺ دەکەون، کردەوێ باش ئەنجام دەدەن و پەيامی قورئان بەحق دەزانن و دلنیا لەوێ کە کەلامی خودایەو بەسروش بوو پیغەمبەر هاتوو، بوو ئەوێ بەئادەمیزادی بگەیهنی...

.. ئەوانە بەختەوێ دۆنیای قیامەتن، خودا لەتاوانی رابوردویان خۆش دەبی، لەدۆنیای قیامەت دا کارو باریان بوو ئاسان دەکا، لەئەنجامدانی تاوان دەیانپاریزی، ئیمانیا بەهێز دەکا، شارەزایان دەکا ئەنجامدانی کرداری باش و بەسود، ژیانی دۆنیا بەخۆشی بەسەر دەبن و لەقیامەت دا بە بەهەشتی بەرین شادیا دەکا و مرازی گەرەیان حاصل دەبی.

ئەجار پەرەردگار هۆی گوێراوونی کافرەکان و بەختەوێ خودا پەرستان دیاری دەکا و دفەرموی:

﴿ذٰلِكَ بَانَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا اتَّبِعُوا الْبَاطِلَ، وَاِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اتَّبِعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ﴾ ئەوێ باسکرا لەسزاو پاداشی کافرو موسوڵمان بەهۆی ئەوێ: کە کافرەکان شوێن بەتال کەوتوون و هاوێ بوو خودا دادەنێن و تاوان ئەنجام دەدەن، موسوڵمانەکانیش پابەندی حق و ملکەچی فەرمانی خودان، یەکتاپەرستی دەکەن، ئیمانیا هەیهو کردەویان پەسندە.

﴿كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ﴾ بەو جوێ رێک و پێک و رەوانە پەرەردگار حال و وەزعی هەر دو کۆمەڵی کافرو موسوڵمان پون دەکاتەو، سەرئجامی هەردو لایان دیاری دەکا، چاکە و خراپە لێک جیا دەکاتەو.

یاساکانی جهنگ و دیل و کوژراو جیهاد له ییناو ناینی خودا دا

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ
 إِذَا انْخَسَمْتُمْ وَأُفْسِدُوا أَلْوَتَاكُ فِي مَا مَنَا بَعْدُ وَإِمَادَاءَ حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ
 أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ
 بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٤﴾ سَيَّهَدِيهِمْ
 وَيُصْلِحْ بَالَهُمْ ﴿٥﴾ وَيَدْخُلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾ يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ
 ءَامَنُوا إِنْ نَصَرُوا اللَّهَ نَصْرُكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
 فَتَعْسَاءَ لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ﴿٨﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
 فَأَخْطَأَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾

دهرباره ی نایه تی چواره م: ﴿والذين قتلوا في سبيل الله...﴾ ئیبنو ئه بی
 حاتم له قه تاده وه ربوایه ت ده کا ده فه رموی: ئه م نایه ته پوژی غه زای
 ئوحد نازل بوو، له و کاته دا پیغه مبه ر ﷺ له شیوه که دابوو، موسولمانان
 کوژراو و برینداریان زور بوون، له و پوژه دا موشریکه کان هاواریان ده کرد
 به رزی و شکومه ندی بو (هویه له) یه کیک بوو له بته گه وره کانیان
 موسولمانه کانیش هوتافیان ده کیشاو دیانگوت: (الله اعلى وأجل)
 موشریکه کان ده یانگوت ئیته (العزی) مان هیه ئیوه نیتانه، (العزی)
 بتيکی تریان بوو.

پیغه مبه‌ر ﷺ به موسولمانه کانی فەرموو: بلێن: ئیمه خودا یارمه تده‌رو چاو دێرمانه، ئیوه پشتیوانتان نیه...

په‌یوه‌ندە ئه‌م کۆمه‌له‌ نایه‌ته به‌هه‌ی پێشه‌وه له‌م پوه‌وه‌یه:

له‌وه پێش ئاده‌میزادی کردن به‌دوو پێر، تا‌ق‌می کافرو گوم‌رایان: که‌ش‌وێن رێبازی شه‌یتان که‌وتوون و پێ‌ری ئه‌ون، کۆمه‌لێ موسولمانان، که‌حه‌ق‌خ‌وا‌زو خودا‌په‌رستن، واته‌: ئاده‌میزاد دووبه‌شن حیزبی شه‌یتان و حیزبی ره‌حمان، نه‌ج‌ار لێره‌دا یاسای جه‌نگ و جیهاد درێ کۆمه‌لێ شه‌یتان ر‌ون ده‌کاته‌وه د‌فه‌رم‌وی:

﴿فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَضَرْبِ الرِّقَابِ﴾ ئه‌ی کۆمه‌لێ موسولمانان هه‌ر کاتێ به‌ره‌و ر‌وی کافره‌کان بوونه‌وه و شه‌ر له‌نیوان ئیوه‌و ئه‌وان دابه‌ر‌پ‌ابوو ده‌ستیان لی مه‌پ‌اریزن، به‌شم‌شێر در‌وێنه‌یان بکه‌ن، شمشیره‌کانتان ئاراسته‌ی گه‌ردنیان بکه‌ن و له‌ملیان بده‌ن، ئه‌مه کاتیک ده‌بێ که‌ جگه‌ له‌شه‌ر ر‌یگا چاره‌ی تر نه‌مابن، هه‌موو بواره‌کانی تر به‌تاقی کرابه‌نه‌وه، دوژمن وازه‌ده‌ستدر‌ئێ‌یکردنی خۆی نه‌هینێ و ر‌یگا بۆ بلاو بوونه‌وه‌ی ئاین ئا‌چ‌و‌غ نه‌بێ، ئیتر ئه‌وکاته پێ‌ویسته به‌گوێره‌ی بارو د‌و‌خ و ئیمکانات و ته‌بیعه‌تی جه‌نگه‌که‌ چه‌ک به‌کار بێنن و به‌زه‌ییمان به‌به‌دوژمن دانه‌یه‌ته‌وه.

وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رم‌وی ﴿وَقاتلوهم حتی لا تكون فتنةً ویكون الدین لله، فان انتھوا فلا عدوان الا علی الظالمین﴾ البقرة/ ۱۹۳. ئه‌مه حوکمی ئیسلامه له‌کاتی جه‌نگ دا، به‌لام هه‌رکاتێ شه‌ر ک‌و‌تایی هات و ئاگره‌که‌ی دام‌ر‌کایه‌وه، هی‌زو توانای دوژمن تیک شکا حوکمه‌که به‌م جو‌ره‌یه ده‌فه‌رم‌وی:

﴿حتی اذا انختموهم فشدوا الوثاق، فاما منا بعد واما فداء حتی تضع الحرب أوزارها﴾ واته له‌دوژمن بده‌ن و هی‌زو توانای خ‌و‌تان ب‌خ‌ه‌نه

گەر بۆ تێك شکاندنی جاکە شەڕ کۆتایی هات و زۆرتان لی گوشتی و بەسەر دوژمن دا زال بوون و شەق و شەڕ کرا، لەپەل و پۆ خرا، بەدیلی کەوتنە ژێر دەستان، ئەوکاتە دیلەکانیان بەتوندی کۆت و بەند بکەن و پێگای قوتاربوونیان لی بگرن، نەهیلن پزگاریان بسێ، ئەمجار نێو موخەیرن لەنێوان ئەوەدا بەمنەت و پیاوەتی بەرەلایان بکەن، یان بەفیدیەو مال لی وەرگرتن یان بە گۆرینەوێ دیل بەدیال مەرەخەسیان بکەن!

بەم جۆرە هەلس و کەوت لەگەڵ دوژمن بکەن بۆ ئەوەی دیاردە ی شەڕ ئاسەواری نەمیێ و ناشتی بەرقەرار بی، پێگا لەبەردەم بانگەوازی ئیسلامی دا پەها ببی، کەس نەتوانی بیێتە لەمپەر و کۆسپ و تەگەرە بخاتە بەردەم بانگخوازانی ئیسلام، خەلکی بتوانی بیروپرای خۆیان بگۆرنەو، بانگەوازی ئیسلامی لەپێگای دان و سان و دلتیا بون و قەناعەتکردن بلاقو بیێتەو، بە ئاراستە کردنی بەلگەو بریینی بیانوو ئامۆژگاری کردن بۆ ئەوەی تاک و کۆمەل پو لە ئایینی پیروزی ئیسلام بکەن.

پیویستە ئاماژە بۆ ئەو بکری: کە بلاقو بوونەوێ ئایین بەهۆی چەک و تۆقاندنەو نیه، بەزۆرە ملی و زەخت و ملهپوری کەس موسولمان ناکری، بەلکوو چەک و هیز بۆ پامالینی کۆسپ و تەگەرەکانی بەردەم بانگەوازی یەکە بەکار دەهیتری، دوژمن و نهیارەکانی پی سەرکوت دەکری، ئەگینا ئایین و بیرو باوەر لە دل دایەو دەبی بەقەناعەتەوێ وەرەگیری. لا اکراه فی الدین البقرة/ ٢٥٦ .

نایەتەکە بەناشکرا ئەو بەپیویست دادەنی کە لەکاتی جەنگان لەگەڵ کافرو دوژمنانی ئایین دا موسولمانان ئەو پەری هیزوتوانای خۆیان بەکار بینن بۆ گوشتنی دوژمن و تێك شکاندنی دارو دەستەیان و لەپەل و

پۆخستنی هیژو توانایان، جا: که شه مه به سته یان به دی هات و دوژمنیان تیک شکاند شه ساده یاره ی دیله کانی دوژمن موخه یه رن له نیوان به ره لاکردنیان به پیاوه تی و منه ت کردن به سهریان دا، یان به گۆرینه وه ی دیل به دیل و پاره وه رگرتن لییان، وادیاره شه م نایه ته دوا ی غه زای به در نازل بووه، شه وه بوو پهروه ردگار سهزه نشتی موسولمانه کانی کرد له سه ره شه وه: که دیلیان زۆر گرد کرد بووه بو شه وه ی فیده یان لی بستینن!

نه بجا پهروه ردگار حیکمه تی جهنگان له گه ل کافران دا پون ده کاته وه ده فره موی: ﴿ذلک ولو یشاء الله لانتصر منهم﴾، ولکن لیلو بعضکم ببعض ﴿شه وه بریاری خودایه پهروه یاره ی جیهاد دژی کافران، پهروه ردگار بو خۆی ده توانی کۆمه لی کوفر له ناوبه ری و تۆله ی سه ره پیچی و سته مکاریان لی بستینن، جۆره ها عه زابی کۆکوژی وه کوو تۆفان و بهرده باران و بومه له رزه و گرانی و دهنگی گه وه ی زهنده قبه ر یان توش بکا، به بی شه وه ی شه رک بخته سه ره خاوه ن باوه ران...

وه لی خودا فره مانی به نیوه ی موسولمان کردوه که دژیان بجهنگن و شهریان له گه ل بکه ن، بو شه وه ی ده ربکه وی کی فره مان بهرداری فره مانی خودایه، کی ئاماده یه له پیناو ئایینی خودا داگیان و مالی خۆی به خت بکا، پاک و پیس لیک جیا بکریته وه، پاداش و شهوابی باش بو خودا په رسته کان و عه زابی سه خت و دژوار له سه ره دهستی موسولمانان بو سه ره پیچیکاران دهسته بهر بی، یان ترس و خۆف له شه ره کوشتار هه لیان بنی بو تیمان هینان و موسولمان بین پیش شه وه ی خودا به عه زابی کۆکوژ له ناویان به ری، که وابهو حیکمه ت له جیهاد و جهنگان دژی کوفر و سه ره پیچیکاران تاقیکردنه وه ی ئاده میزاده کانه، بو شه وه یه ده ربکه وی ناچه ند ئاماده ن شه زیه ت و نا په حه تی بچیژن.

وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فرموی: ﴿ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين﴾ آل عمران/ ۱۴۲ .
 نه مجار باسی پاداشتی موجهید و شهیدانی ریازی خودا پهرستی ده کاو ده فرموی: ﴿والذين قتلوا في سبيل الله فلن يغفر الله لهم﴾ نه وانه له پیتناو ثابینی خودا دا شهید ده کرین پهروردگار نرک و ماندو بون و خویه ختکردنیان به فیرو نادا، کرده وه کانیان پوچ و به تال ناکاته وه، وه کوو هی کافره کان به تال ده کاته وه...!

تیمام نه محمد له موسسه دی خوی دا فرموده یه کی ده رباره ی شهید ریوایه ت کرده ده فرموی: پیغه مبر عليه السلام فرمویه تی: (يعطي الشهيد ست خصال عند أول قطرة من دمه، تكفر عنه كل خطيئة، ويرى مقعده من الجنة، ويزوج من الحور العين، ويأمن من الفزع الأكبر ومن عذاب القبر، ويحلى حلة الايمان) واته: له گهل پژانی یه که م دلویه خوینی شهید شه ش به هره ی ده دریتی، چاو پووشی له تاوانه کانی ده کری، شوینی خوی له به هشت دا ده بینی، خوری لی ماره ده کرین، توشی ناره حه تی عه زابی ناو گوړو ترسی راجله کانی کاتی زیندو بوونه وه ناخووشی سارای مه حشر نابی، خشلی تیمانی له بهر ده کری.

له صه حیجی موسلیم دا فرموده یه که له عه بدوللای کوری عومره و نه بو قه تاده ریوایه تکراره ده فرموی: (يغفر للشهيد كل شيء الا الدين) له هه موو تاوان و که م و کوریه کی شهید چاو پووشی ده کری جگه له قهرز، نه گهر قهرزدار بی له سر قهرز داریه که ی مو حاسه به ده کری.

﴿سيهديهم ويصلح بالهم، ويدخلهم الجنة عرفها لهم﴾ شهیدان که له پیتناو ثابینی خودا دا خویان به خت کرده، خودا پاشگوئیان ناخا، به لکوو دوا ی شهید بوونیان خودا سه ربه رشتیان ده کا، گیانه کانیان پالته ده کا صه فاو په ونه قی زیاتر یان پی ده به خشی، بو

ئەوێ لە گەل ڤەفای عالەمی بالا دا ڤە یوہست تری، چونکە شەھیدان بە گوێرە دەقی ئایەتەکانی قورئان نەمرن، بەدیمەن لەبەرچاوی ئادەمیزادانی سەر زەوی دیار نامینن، ئەگینا زیندون و خودا ژیانێ تایبەتیان بۆ دەستەبەردەکا، ھیدایەت و ڤەفاو گەشەکردنی گیانیان پێ دەبەخشی.

لەژیانێ دونیا یان دا ھیدایەتیان دەدا بۆ کردووی چاک و پەسند، شارەزایان دەکا بۆ ڤەپرەو کردنی ڤیازی بەھەشت، لەدونیای قیامت دا کاروباریان باش دەکا، کردووەکانیان بۆ پارێزگاری دەکا، دەیانخاتە بەھەشتی بەرفراوان و پاراوەو، کە پیناسە ی بۆ کردون و پێی ناساندون، تەنانت بەھەشتییەکان کە دەچنە ناو بەھەشتە وەزۆر بە ڤێک و پێکی بەبێ چا و ساغ و دەلیل شارەزای خانوو شوینی خۆیان و ھیچیان سەریان لی تێک ناچی!!

لەفەرمودە ی ڤەحیح دا: کە بوخاری ڤیویەتی کردووە هاتووہ پیغەمبەر ﷺ فەرموویەتی (والذي نفسي بيده ان أحدهم بمنزله في الجنة أهدى منه بمنزله الذي كان في الدنيا) موحاید: کە یەکیکە لەموفەسسرینی سەلف لەمانای ئەم ئایەتەدا دەفەرموێ: ئەھلی بەھەشت شارەزای مال و شوینی خۆیان و خودا چۆنی بۆ داناون و بۆی بەشکردون ئاوا ھەرکەسە یەکسەر شارەزایە و ڤێگای لی ھەلەنابی، ھەر دەلێی لەوہتای دروستکراون لەوی دانیشتەجی بوون!!

بەندەکانی خودا لەبەھەشت دا بەگوێرە ی کردووەکانیان پلەو پایەو شوین و مەقامیان بەرزو نزمی ھەیە، وەکوو لەئایەتێکی تردا دەفەرموێ: ﴿ولكل درجات مما عملوا﴾ الانعام/ ١٣٢ .

ئەجار لەپروانگە ی نازو نیعمتی نەپراوہ ی بەھەشتەو لەئەنجامی ئەو ھەموو ڤێزو نرخە ی خودا بۆ شەھیدانی دەستەبەر کردوہ، موسولمانان

هه‌لده‌نی بۆ شه‌وه‌ی خۆیان بۆ خودا ساغ بکهنه‌وه‌و لی بپرین بۆ یارمه‌تیدانی ئایینی خوداو هه‌موو هیژو توانایه‌کیان بځهنه‌ گهر بۆ بلاو بونه‌وه‌و سه‌رخستنی ئایینی پیروزی ئیسلام، ده‌فه‌رموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَتَصَرَّوْا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتَ أَقْدَامَكُمْ﴾ ته‌وه‌ی ئه‌وه‌که‌سانه‌ی پرواتان به‌تاک و ته‌نها‌ی خودا هیناوه، دل‌نیان له‌وه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ ره‌وانه‌ کراوی خودایه‌و قورئانی به‌سروش بۆ هاتووه، نه‌گهر ئیوه‌ یارمه‌تی ئایینی خودا بده‌ن، هه‌ول و ته‌قه‌للای خۆتان بځهنه‌ کار بۆ بلاو بونه‌وه‌و گه‌یاندنی ئایینی خودا به‌ ئاده‌میزادانی تر، ئه‌وه‌ دل‌نیابن خودا یارمه‌تیتان ده‌داو به‌سه‌ر دوژمنانتان دا زالتان ده‌کاو له‌به‌رامبه‌ر دوژمنان دا دل‌ دامه‌زراوو قاچ چه‌سپاوتان ده‌کا، و ره‌و هیژو توانا ده‌خاته دل‌تانه‌وه‌و ترس و له‌رز له‌دلی دوژمنانتان دا ده‌خولقی‌نی و سه‌ره‌نجام سه‌رکه‌وتوتان ده‌کا .

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾ ته‌وانه‌ی کافرو بی پروان به‌په‌یامی ئیسلام، ریسوایی بۆیان و به‌دبه‌خت و چاره‌ره‌ش خۆیان، خودا کرده‌وه‌کانیانی پوچ کردونه‌وه، هیچ پاداشیان بۆ نه‌نووسراوه، هیچ خێرو بی‌ریکیان بۆ پاشه‌که‌وت نه‌کراوه.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ، فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾ ته‌وه‌و ریسوایی و گومرا‌بوون و مایه‌ پوچییه‌یان به‌هۆی ئه‌وه‌وه‌یه‌ ده‌ژی ته‌وه‌ په‌یامه‌ن خودا ناردویه‌تی بۆ پیغه‌مبه‌ری خۆی، ئیمانیان به‌ قورئان نه‌یه‌و ئاماده‌نین ئه‌رك و واجیباتی سه‌رشانیان جی به‌جی بکهن، ئیتر خودا له‌تۆله‌ی ته‌وه‌ له‌لوتیست و ئاكاره‌یان دا کرده‌وه‌ باشه‌کانیانی پوچ کردنه‌وه‌ و هیچ خێرو پاداشی بۆ نه‌نووسیون! چونکه‌ کرداری چاک کاتی‌ک که‌لکی هه‌یه‌و پاداشی له‌سه‌ر وه‌رده‌گیریته‌وه: که‌ له‌بیرو باوه‌ری راسته‌قینه‌وه‌ هه‌لبستی.

تییینی:-

ئەم کۆمەڵە ئایەتە بەرونی ئەوە دەگەیەنن: کە لە کاتی شەڕ و بەرامبەری و تیکرژان لە گەڵ دۆژمن دا، دەبێ بەوپەڕی هیژوتواناوە لە دۆژمن بدرێ و دەستی لی ئە پارێزری، چونکە ئەوە شەڕ و سروشتی شەڕ داخواری کوشتن و برین و توندو تیژییە، بۆ ئەوەی پۆزی دۆژمن بشکێ و لە پەل و پۆ بکەوی، هەرکەسی دژی ئیسلام بوەستی و هەلۆیستی شەڕانی بنوینی دژی پەیرهوانی رێبازی خودا پەرستی، ئەوە هەلۆیستی ئیسلامە بەرامبەری!!

ئەم ئایەتە ئیترە لە گەڵ ئایەتی سورەتی (ئەنفال) کە دەفەرموی: ﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يَتَّخِذَ فِي الْأَرْضِ﴾ الانفال/ ٦٧ . هیچ دژایەتیکیان لەناودا نیە وەلی ئایەتی سورەتی ئەنفال باسی ئەوەی نەکردووە دواي تیکشکانی دۆژمن چ هەلۆیستیک بەرامبەر دیلی کافرەکان دەنوینری، ئایەتە کە ئیترە سەرەنجامی دیلەکانیانی دیاری کردووە، فەرمانپەرە دواي موسولمانانی سەرپشک کردووە لەنیوان ئەوەدا بەپیاوێتی و منەتکردن بەسەریان دا مەرەخەس بکرین، یان بەپارەیان بەگۆرینەوێ دیل بە دیل بەرەللا بکرین .

کوشتنی دیل لەبەر زەرورەت و بەرژەوێندی شەڕە کەو لە حال و وەزعی تاییەتی دا، هەر وەها بەکۆیلە کردنیان لە فەرمودە ی پیغەمبەر ﷺ ئاماژە ی پی کراوە . کەواتە: بەگۆیە قورئان و حەدیسی پیغەمبەر دواي وەستانی جەنگ فەرمانپەرە دواي موسولمانان سەرپشکە لەنیوان چوار شت دا (کوشتن، بەکۆیلە کردن، منەت و پیاوێتی کردن لە گەلیان، فیدیە لی وەر گرتن و گۆرینەوێ دیل بە دیل).

بوخاری لە ئەبو هورەیرە فەرموودە: کە پیاوێت دەکا دەفەرموی: پیغەمبەر ﷺ مەفرەزە یەکی نارد بۆ لای ئەجد کە گەرانەوێ پیاوێکیان

له‌به‌نی حه‌نیفه گرتبوو، پیان ده‌گوت: (ثمامة بن اثال) ئیتر به‌کۆله‌که‌یه‌کی مزگه‌وت به‌ستیانه‌وه، پیغه‌مبه‌ر ﷺ چوو بۆ لای و پئی فهرمووو: ئه‌وه چیته‌ نه‌ی ئه‌مامه؟ وتی: خێرو خۆشیم لایه، ئه‌گهر بیکوژی ئه‌وه خاوه‌ن خوی ده‌کوژی، ئه‌گهر منه‌تم به‌سه‌ردا بکه‌ی پزگارم بئێ ئه‌و سوپاسگوزارم، ئه‌گهر مال و سامانیشتم داوا لی ده‌که‌ی چه‌ند ده‌فهرمووی به‌سه‌رچاو ..

بۆ روژی دوا پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ئه‌ی سه‌مامه چی‌یه‌و چه‌ ده‌لی؟ وتی: قوربان! هه‌ر ئه‌وه‌م لایه: که دوینی عهرزم کردی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمووی: ده‌ (ثمامة) به‌ره‌للا بکه‌ن .

ئه‌جار سه‌مامه چوه‌ په‌نادار خورمایه‌کی نزیک مزگه‌وت و غوسلی له‌خۆی ده‌رکردو هاته‌وه‌ ناو مزگه‌وت ووتی: (أشهد أن لا اله الا الله و أشهد أن محمد رسول الله) سویندم به‌خودا له‌سه‌ر روی زه‌وی که‌سیکی‌تر نه‌بوو له‌تۆم ناخۆشتر بوی، روخسارت له‌لام په‌زاگرانترین روخسار بوو، به‌لام ئه‌مرۆ تۆ خۆشه‌ویستین که‌سی له‌لام...

سویندم به‌خودا هیچ ئاینیکم به‌ئهنه‌دازه‌ی ئاینی تۆ نه‌ده‌دزا، به‌لام ئیستا خۆشه‌ویستین ئاین له‌لام ئاینی تۆیه، به‌خیدا ناخۆشترین ولات له‌لام ولاتی تۆ بوو، ئیستا له‌هه‌موو شوینیکم زیاتر خۆش ده‌وی، من به‌ ته‌مای عومره هاتبووم و له‌پێگا مه‌فره‌زه‌یه‌کت یه‌خسیریان کردم، ئیستا ته‌شریفت چی ده‌فهرمووی و چی بکه‌م؟ پیغه‌مبه‌ر ﷺ فهرمانی پئی کرد: که بجئی عه‌مره‌که‌ی ته‌واو بکا، که هاته‌وه‌ مه‌که‌که یه‌کیک پئی گوت ئه‌وه چیه‌ تیک چوی؟ وتی: نه‌خه‌یر ئیمانم به‌موحه‌مه‌د هیناوه...

ئه‌م روداوه به‌لگه‌یه‌ له‌سه‌ر ئه‌وه: که مه‌ره‌خه‌سکردنی دیل به‌پیاوه‌تی دروسته... عیمرانی کوری حوسه‌ین ده‌لی: هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ پیاویکیان له‌هۆزی عه‌قیل به‌دیل گرت و ده‌ست و قاچیان به‌ستن، له‌هه‌مان کات دا

هۆزی شعیف دوو هاوه‌لئی پیغه‌مبه‌ریان به‌دیل گرتبو، پیغه‌مبه‌ر ﷺ نال و گۆپی پی کرد، نه‌وان دوو هاوه‌له که‌یان به‌ره‌للا کرد، نه‌میش کابرای مه‌ره‌خه‌س کرد.

ده‌باره‌ی کوشتنی دیل نه‌بو به‌کری (الخصاص) ده‌لئی: زانایانی ئیسلام کۆپریان هه‌یه له‌سه‌ر نه‌وه: که دروسته دیل بکوژری، له‌وه دا‌که‌س نه‌ بلئی وانیه، هه‌والی (متواتر) و سه‌حیح له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه رپوایه‌ت کراون: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌هه‌ندی حاله‌تی تایبه‌تی دا فه‌رمانی کردوه به‌کوشتنی دیل نه‌وه‌تا رۆژی غه‌زای به‌در فه‌رمانی کرد به‌کوشتنی هه‌ردو دیل عوقبه‌ی کۆری نه‌بو موعه‌یط و (النظر) ی کۆری (الحارث) ...

رۆژی غه‌زای ئو‌خودیش فه‌رمانی دا به‌کوشتنی (نه‌بو غه‌) ی شاعیر که به‌دیل گیرابوو، به‌نوقوره‌یزه له‌سه‌ر بریاری سه‌عدی کۆری مه‌عاز له‌قه‌لاو سه‌نگه‌ره‌کانیان هاتنه‌ ده‌ره‌وه که خۆیان به‌ده‌سته‌وه‌دا سه‌عد بریاری کوشتنی دان و من‌دال و زارۆکه‌کانیشیان بوونه (سه‌بایا) له‌هه‌موو هۆزی به‌نو قوره‌یزه ته‌نها به‌پیاوه‌تی و منه‌ت زوبه‌یری کۆری باطای لی به‌ره‌للا کردن.

قه‌لای خه‌یبه‌ر هه‌ندیکی به‌زۆرو هه‌ندیکی به‌صولح و رینکه‌وتن که‌وته ده‌ست پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی، پیغه‌مبه‌ر ﷺ داوای له‌کۆری نه‌بو له‌حقیق کرد: که هیچی لی نه‌شاریته‌وه و هه‌رچی لایه‌ بیلئی، دوایی ده‌رکه‌وت خیانه‌تی کرده‌وه و راستی نه‌گوتوه، ئیتر فه‌رمانی کرد به‌کوشتنی، که فه‌تخی مه‌که‌شی کرد فه‌رمانی دا به‌کوشتنی هیلالی کۆری خه‌تال و میقیه‌سی کۆری صوباته و عه‌بدو‌ل‌لای کۆری سه‌عدی کۆری نه‌بو سه‌رح و کۆمه‌لیکی تر پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی بیانکۆژن! ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر خۆیان به‌په‌رده‌ی که‌عه‌به‌وه هه‌لبواسن، له‌هه‌مان کات دا له‌دانیشتوانی مه‌که‌ه خوش بوو، مال و سامانیشی نه‌کردنه ده‌ستکه‌وت و غه‌نیمه‌ت، به‌لگه‌ش

لہ سہر نہوہ: کہ دروستہ دیل بکریٰ بہ کویلو مامہ لہی ہا و چہ شن لہ گہل
دوژمن دابکریٰ، نہوہیہ: کہ پیغہ مبہر ﷺ دیلی ہندیٰ لہ ہوزہ کانی
عہرہ بی و ہکوو خیللی ہہوازین و بہنولوستہ لہق و ہندیٰ خیللی تری
عہرہ بی کردنہ کویلو، نہبو بہ کرو عومہر تیرہی بہنونا جیہی قوریشیان
کردنہ سہبایا، ہا و لانی پیغہ مبہریش ﷺ کہ فہ تی ولاتی فارس و رومیان
کرد ہندیٰ لہ دانیشٹوانی نہو ولاتانہ یان کردنہ سہبایا.

نہوانہی نایہ تی ﴿حتی اذا ٹخنتموہم فشدوا الوثاق﴾ ہیان کردو تہ
بہ لگہ لہ سہر نہوہ: کہ دروستہ نہ سیر بکوژریٰ قسہ کیان وی چوونیہ،
چونکہ نایہ تہ کہ بۆ حالہ تی پیش بہ دیل گرتنہو بۆ نہو کاتہیہ دوژمن
بہ گوروتینہو زہبروہ شیئہ، بہ لام دوا ی تیکشکان و لہ پہل و پۆخستنی
دوژمن جہنگاوہرہ کانیان دہنہ دیل و حوکی نہو کاتہ جودا وازہ
لہ حوکی حالہ تی پیش بہ دیل گرتن.

ئیبنو عہبباس دہبارہی نایہ تی ﴿ماکان لئی أن یکون لہ أسری
حتی یثخن فی الارض﴾ دہفرموی: نہو حوکمہ بۆ پوژریٰ غہزای بہدر
بوو، نہو سہر دہمہ موسولمانان کہم و بی ہیژو توانابوون، کہ پہرہ یان
سہندو زور بوون و ہیژو دہسہ لاتیان پہیدا کرد پہروہردگار نایہ تی:

﴿فإما منا بعد وإما فداء﴾ ی نازل کرد و پیغہ مبہرو موسولمانانی
دہبارہی دیلہ کان سہریشک کرد لہوہدا کہ دہتوانن بیانکوژن دہتوانن
بیانکہ نہ کویلو، دہتوانن بہ فیدیہو دیل گووڑینہوہ مہرہ خہسیان بکہن،
بہ کورتی فرمانرہوای موسولمانان چی بہ مہسلہحت بزائی نہو، پہیرہوی
دہکا. ^(۱)

(۱) ہر کہسی دہیہوی لہم ہوارہدا قول بیتہوہو رافہو بۆ چوونی زانایانی نیسلام لہ سہر نہم
نایہ تانہ بزائی با بگہریتہوہ بۆ کتیبی (أحكام القرآن) للخصاص ج ۳/ ۳۹۰-۳۹۱، و نیل
الأوطار ج ۲/ ۸ و تفسیر القرطبی ج ۱۶/ ۲۲۸.

تیفکرین له ناسه‌واری گهل و نه‌ته‌وه‌کانی پیشوو بیر کردنه‌وه
له‌سه‌ره‌نجامی حال و وه‌زعی خودا په‌رستان و بی بروایان

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَلُهَا ﴿١٠﴾
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ ﴿١١﴾
إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَنَّوْنَ وَيَاكُفُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ
وَالنَّارُ مَشْوَى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيْنَ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيِكَ
الَّتِي أَخْرَجْنَاكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى يَدَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾

له‌وه پیش سه‌ره‌نجامی بی بروایان و خودا په‌رستانی رون کرده‌وه،
ناره‌زامه‌ندی خوی له‌کافره‌کان و په‌زامه‌ندی له‌هه‌لویست و ناکاری
موسولمانان راگه‌یاند، نه‌بجار ناده‌میزادانی هه‌لنان بو‌ته‌وه‌ی له‌پاشاوه‌و
ناسه‌واری گهل و نه‌ته‌وه‌کانی پیشوو ورد بینه‌وه، بیر له‌حال و وه‌زعی
موسولمانان و کافران بکه‌نه‌وه، بو‌ته‌وه‌ی په‌ندو عیبه‌ه‌تی لی‌وه‌ر بگرن،
هه‌ست به‌وه‌ بکه‌ن: که‌خودا یارمه‌تی موسولمانان ده‌داو کافره‌کان پرسیوا
ده‌کا، نازو نیعمه‌تی نه‌پراوه‌ی به‌هه‌شت ده‌دابه‌خاوه‌ن باوه‌ران و سه‌رفرازیان

ده کا، چونکه شوین رییازی حق که وتون و حه قیان بلاو کرد و ته وه، کافره کان سزاده دا و به ناگر ده یان سوتیتنی چونکه شوین هه واو هه وه سی خویان که وتون و بته رستیان کرد وه ..

ده فهرموی: ﴿أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا؟﴾ نایا نهو موشریکانه، نه وانه ی هاوه ل بو خودا داده نیتن و پیغه مبه ر به درو ده خه نه وه، به سه ر زه وی دا هاتوو چویان نه کرد وه؟ به سه ر شوین و شوینه واری گه لی عادو سه مود و قهومی لوت و هی تریش دا گه شت و گوزاریان نه کرد وه؟ بو نه وه ی په ندو عیبه رت له سه ره نجامی نهو سه ریچیکارانه وهریگرن، خوتا نیستاش شوینه واری عه زابی قه لا چو کردن و له ناو بردنیان ئاشکرایه و به چاو ده بیندری.

بیگومان خودا خانویه ره و گردو گیتوه کانیانی به سه ردا روخواندن، به مال و مندال و کهس و کاریانه وه فه وتاندنی و خودا په رستانی رزگار کردن و نهو عه زاب و قه لا چو کردن نه یگرته نه وه، بو هه موو نهو کافرانه و کافره کانی تریش نموونه وینه ی پیش خویان هه یه، هه رکه سی کافرو بی پروا و سه ر ره ق بی بابزانی خودا روژتیک له روژان توشی عه زابی سه ختی خوی ده کا، نه وه تا کافره کانی قوره ییش به کوشتن و به دیل گرتن له غه زای به در دا عیقابی سه ختیان خوارد و له روژی رزگار کردنی مه که ده شکستی و سه ر شویریان به سه ر هات، سزای سه خت و دژواری دوزه خیشیان سه ربار بو هه تا هه تای تییدا ده میتنه وه.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ﴾ نهو له ناو بردن و ویرانکاریه توشی کافره کان و ولاتیان هات له کوژن و نوئی دا هه روا رزگار بوونی خودا په رستان لهو عه زابه کوکوژییه، به هوئی نه وه وه یه:

که خودا یارمه‌تی موسولمانان ده‌دا، له‌ناخۆشی و مه‌ینه‌تی‌دا فریایان ده‌که‌وی و هه‌میشه چاودێرو سه‌ره‌به‌شتیکاریانه، کافرو بی‌پروایان بی‌پشت و په‌نان و که‌س نیه عه‌زابیان لی‌وه‌گیری، بۆیه عه‌زابی سه‌خت توشیان هات و لی‌ی قوتار نه‌بوون!

ئه‌بجار دوابه‌دوای رو‌نکردنه‌وی حال و وه‌زعی موسولمان و کافر له‌دونیادا دێته سه‌ر باسی حالێ موسولمانان له‌قیامه‌ت داو ده‌فه‌رموی: ﴿ان الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري تحتها الأنهار﴾ بێگومان په‌روه‌ردگار له‌پۆژی قیامه‌ت دا فه‌زل و به‌خششی خۆی به‌سه‌ر خودا په‌رستان دا ده‌پێژێ و ده‌یاخاته ناو په‌حمه‌ت و نیعمه‌تی خۆیه‌وه، ئیماندارانی کردار چاک ده‌خاته ناو باخ و باخاتی به‌هه‌شتی به‌رینه‌وه: که به‌ژێر دارو دره‌خته‌کانیان دا جۆگاو جۆباری ئاو ده‌کشێن و نه‌وه‌نده‌ی‌تر دیمه‌نی باخه‌کان ده‌پازێنه‌وه...!

ئیمامی پازی ده‌فه‌رموی: زۆر جار که وه‌صفی به‌هه‌شت ده‌کا، هه‌ر باسی جۆگاوو ئاوی ده‌کا: چونکه ئاو هۆی پ‌سکان و هه‌بوونی دارو دره‌خته، دارو دره‌ختیش هۆی میوه‌هات و به‌رو بومن، ئاویش خۆی هۆی ژیانو هه‌موو شتێک له‌ئاو په‌یدا بوه!!^(۱).

﴿والذين كفروا يمتعون ويأكلون كما تأكل الأنعام والنار مثوى لهم﴾ نه‌وانه‌ی کافرو بی‌پروان و ئینکاری هه‌بوونی خودا و تاه‌تای زاتی پاکی ده‌که‌ن و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی به‌درو ده‌خه‌نه‌وه، ئاره‌ل ئاساده له‌وه‌پێن و هیچ غه‌م و هیوایه‌تێکیان نیه جگه له‌پ‌کردنی گه‌ده‌یان و دابین کردنی هه‌وه‌س و ئاره‌زو ئاره‌لی‌یه‌کانیان، بیر له‌قیامه‌ت ناکه‌نه‌وه و بی‌تاگان له‌سه‌ره‌نجامی ژانیان، هه‌میشه هه‌له‌په‌یان به‌و ورگیان و

کۆکردنه‌وه‌ی مال و سامان له‌پێگه‌ی ناره‌واوه، هه‌ر له‌مه‌عنای ئهم نایه‌ته‌دا فه‌رمووده یه‌کی سه‌حیح و چه‌سپاو لای ئیمام نه‌حمه‌د و هه‌ردو‌پیری فه‌رموده: (موسلیم و بوخاری) و تیرمیزی و ئیبنوماجه هه‌یه له ئیبنوعومه‌ره‌وه رپوایه‌تیان کردوه، ده‌فه‌رموی: (المؤمن یا‌کل فی معی واحد والکافر یا‌کل فی سبعة امعاء) موسولمان به‌قنایاته‌و به‌که‌می خواردن داده‌که‌وی کافر قه‌ناعه‌تی نیه و هه‌میشه هه‌له‌په‌یه‌تی و به‌هیچ شتێک قه‌ناعه‌ت نا‌کا، نه‌وانه: که نه‌وه ره‌وشت و نا‌کاریانه، بیرو باوه‌ریان کوفرو ئیلحاده نا‌گری دۆزه‌خ خانوی هه‌تا هه‌تاییانه‌و تی‌یدا جی‌گیر ده‌بن: (خودا به‌ره‌حه‌تی خۆی له‌و نا‌گه‌ر به‌ناپارێزی).

ئه‌مجار په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شه‌ی توند له‌کافره‌کانی مه‌که‌که ده‌کاوه‌فه‌رموی: ﴿و‌ک‌أ‌ین من ق‌ریة هی اشد ق‌وة من ق‌ری‌تک ال‌تی ا‌خ‌رج‌تک، ا‌ه‌ل‌ک‌نا هم فلا ن‌اص‌ر ل‌هم﴾ زۆر له‌دانیش‌توانی شارو شارۆچکه‌و گوندی گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی پیش‌ومان له‌ناو بردون: که‌زۆر له‌و مه‌که‌که‌ییانه به‌هێزو توانا‌تر بوون که تۆیان له‌شاری مه‌که‌که‌و نیشتمانی خۆت ده‌ر کردوه، قه‌لا چۆمان کردن و که‌س نه‌بوو دا‌کۆکییان لی‌ب‌کا، که‌س نه‌یتوانی عه‌زاب و سزای خودایان لی‌ب‌گیرێته‌وه.

ده‌بوایه ئه‌و قورپه‌شیانه که زۆر بی‌ده‌سه‌لات‌ترن له‌و گه‌لانه‌ی له‌ناومان بردون بیریان له‌سه‌ره‌نجامی خۆیان بک‌ردایه‌ته‌وه، په‌ندو عیبه‌رتیان له‌و گه‌ل و نه‌ته‌وه پیشینانه وه‌رب‌گرتایه!

چونکه له‌کاتی‌ک‌دا خودا ئه‌و هه‌موو گه‌ل و نه‌ته‌وه خاوه‌ن ده‌ست و بازوانه به‌هه‌یلاک به‌ری له‌سه‌ر سه‌ره‌پێچی و سه‌ته‌مکاری، ئه‌وه دوورنیه هه‌مان داب و نه‌ریتی خۆی له‌گه‌ل کافره‌کانی قورعه‌یش دا ئه‌نجام بدا، خۆ ئه‌گه‌ر خودا عه‌زابی کۆکۆژی له‌به‌رخاتری پێغه‌مبه‌ر بۆ به‌ریان نه‌داون و له‌سایه‌ی پێغه‌مبه‌ره‌وه به‌سزای کۆکۆژ له‌ناویان نا‌با، با‌چ‌اک بزانه‌ن:

کە عەزابی سەختی دۆزەخ لە قیامت دا یەخەیان دەگری و بەهیچ کلۆجی، لی ی قوتار نابن!

ئەجار پەرەردگار هۆی جوداوازی سزاو پاداشتی هەر دوواقم (موسولمانان و کافر) رۆن دەکاتەووە دەفەرموی: ﴿أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زِين لَّهِ سَوْءَ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ نایا کەسیک لەسەر ناین و پێبازی راست و دروست بی، بەگوێرە ی سروشت و فیتەرەتی لەسەر خۆلکاوی خۆی یەکتا پەرست و دینداربی، وەکوو کەسی: وایە شوین هەوار ئارەزو کەوتبی و پێبازی شەیتان پەسەندی پەپرەو کردبی و کردەووەی خراپی خۆی لاپەسند بی!!؟

هەلبەتە ئەو دوو تاقمە چۆن یەك نین، یەکتاپەرست و خوداناس ناکرێنە تەئەرازوی بێپەرست و گومراو تاوانباران، چۆن کەسیک بەدنیای و بەلگەو دەلیلهو ئیمانی بەتاک و تەنهایی خودا هەبی، کردارو ئاکاری چاک و پەسند بی وەکوو کەسی وایە هاوێل بو خودا دابینی و شوین پێبازی شەیتان کەوتبی و غەرقی زلکاوی گومرای بووبی؟! واتە ئەو دوو تاقمە وەکوو یەك نین.

وەکوو لەنایەتییکی تردا ئاماژە بەم مانایە دەکاو دەفەرموی: ﴿أَفَمَن يَعْلَمُ أَنَّ مَا أَنزَلْنَا لَكَ مِنَ الْحَقِّ كَمَن هُوَ أَعْمَى﴾ الرعد/ ١٩. یان دەفەرموی: ﴿لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ، أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الحشر/ ٢٠.

بەکورتی بەگوێرە ی عەقل و واقع لەدونیاداو بەپێی عەدالەتکاری مۆتلەقی خودا لەپەرۆزی قیامت دا کۆمەڵی موسولمان و خودا پەرست وەکوو کۆمەڵی کافرو بێپەرستەکان نین و بەیەك چاو سەیر یان ناکری.

وه صفی به هشت و باسی دوزه خ

مَثَلُ الْجَنَّةِ

الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَّاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ
يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ مُصَفًّى
وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ
وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾

لهوه پیش جوداوازی نیتوان خودا په رستان و کافره کانی کرد، جوداوازی
نیتوانیانی رون کرده وه، نه مجار گونجاو بوو: که باسی پاداشی موسولمانان
بکا: که به هشتی رازاوه و پان و به رینه، سزای کافرو بتپه رستانیش رون
بکاته وه که عه زابی دوزه خ و ناره زامه ندی خودایه لیان.

ده فهرموی: ﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعد المتقون فيها انهار من ماء غير
آسن و انهار من لبن لم يتغير طعمه لذة للشاربين، و أنهار من عسل
مصفى﴾ وه صف و په سنی نهو به هشته ی خودا واده ی وا داوه بیکاته
خه لاتی خودا په رستان، نهو یه بو تان باس ده کهین، نهو به هشته چه نده
جوگا و جواری ناوی صاف و پون په وان و نه گوپاوی تیدایه، ناوی
شیرین و گوارا و فواره به ستو به ژیر دره خته کانی دا ره وان ده بی، تابلی ی
پاک و جوان و پون و ره وانه، به لڅ و خهوش و خلته و بوگه نی نیه که سیک
جاریک لی ی بخواته وه هر گیز تینوی نابی، لهوه دوا چی ناو بخواته وه بو
زیده له زهت و خو شی یه، نهک بو لابر دنی تینوایه تییه .

لەناو نەعمەتەکانی بەهەشت دا یەكەجار باسی ئاوی کرد، چونکە ئاو لەهەموو شەلمەنییەکانی تر بەسوود ترە بۆ ئادەمیزاد.

ئیبینو ئەبی حاتم لەئیبینو مەسعودەو ڕیوایەت دەکا دەفەرموی: (جۆگاکانی بەهەشت لەکۆنوی میسک هەڵدەقۆلێن) هەروەها لەبەهەشت دا جۆگای شیر هەیە، شیری صاف و بەتام، نەبزرکاوو نەگۆراو، تابلێ سپی و شیرین و چەورە، بۆیەش دوو جار باسی شیری کرد، چونکە بۆ هەموو کەس بەسوودە بژیویکی تام خوشی ڕەزلیتکراوە، هەروەها چەند جۆگەو جۆباری تێدایە لەمە ی تام خوش و گوارا و بۆخۆش و ڕەنگ ئال و والا، وەکوو شەرابی دنیا تال و بۆن ناخۆش نیە، خەلکی مەست و کە لەلا ناکا، سەر ئێشە و ڕشانەوی لی پەیدا نابێ.

وەکو لەنایەتیکێ تردا لەم بارەو دەفەرموی: ﴿لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ﴾ الصافات/٤٧ هەروەها دەفەرموی: ﴿بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ للشاربين﴾ الصافات/٤٦ یان دەفەرموی ﴿لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزَفُونَ﴾ الواقعة/١٩.

لەپەلی سییەم دا باسی شەرابی هێنا چونکە وەکوو ئاوو خواردن پێویستی سەرەکی نیە بۆ ژیان، بەلکوو بۆ زێدە لەزەت و ڕابواردن دەبخۆنەو،!! هەروەها لە بەهەشت دا جۆگای هەنگوینی صاف و بێ غەل و غەش هەن، کەرەشان و میتوو خلتەو پلتە ی تیکەل نەبوە، ڕەنگی جوان و تام و بۆنی تابلێ ی خوشە، بەهەشتی یەکان بەحەزو ئارەزۆو لی دەخۆنەو، فەرەجەخەش و خێر ئاوەرە، ئیبینو عەبباس دەفەرموی: مانای ﴿مَنْ عَسَلَ مِصْفًى﴾ واتە: لەسکی میشە هەنگ نەهاتۆتە دەرەو.

بێگومان خواردەمەنی شیرین خۆراکێکی بەتام و لەزەتە لەناو شیرنیش دا هەنگوین لەهەموویان بە لەزەت ترە، لەژێانی دنیاش دا

هه‌نگوین سوودو قازانجی زۆری هه‌یه بۆجه‌سته‌و شیفای دهر‌دانه وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿فیه شفاء للناس﴾ النحل/٦٩.

ئێستاش له‌ دروستکردنی زۆر له‌ دهر‌مانه‌کان دا مادده‌ی هه‌نگوین به‌کار دێنن، که‌م دهر‌مان هه‌یه له‌پێکهاته‌کانی دا مادده‌ی هه‌نگوینی تێدا نه‌بی.

په‌روه‌ردگار له‌م نایه‌ته‌دا چوار شتی سه‌ره‌کی باس کردن:

١- ئاو، چونکه‌ بی ئاو ژیان نابێ.

٢- شیر چونکه‌ پێویستی جه‌سته‌یه.

٣- مه‌ی چونکه‌ زه‌وق و خۆشی ده‌خاته جه‌سته‌وه.

٤- هه‌نگوین چونکه‌ دهر‌مانی دهر‌دانه.

تیرمیزی له‌ باوکیه‌وه له‌ پێغه‌مبه‌ره‌وه رپوایه‌ت ده‌کا ده‌فه‌رموی: (إن فی الجنة بحر الماء و بحر العسل و بحر اللبن و بحر الخمر ثم تشقق الأنهار بعده) ^(١). واته‌: له‌به‌هه‌شت دا دهر‌یای ئاوو دهر‌یای هه‌نگوین و دهر‌یای شیرو دهر‌یای مه‌ی هه‌یه ئه‌بجار له‌مانه‌وه جوگا هه‌لبه‌ستاون.

﴿و لهم فیها من کل الثمرات﴾ هه‌موو جوژه‌ میوه‌و به‌روبو میك به‌ره‌نگی جوان و تامی به‌له‌زه‌ت و بۆنی خۆشه‌وه له‌به‌هه‌شت دا بۆ ئه‌وان ده‌سته‌به‌ر کراوه، هه‌رچی بیان‌ه‌وی و هه‌زیان لی بێ ئاماده‌یه‌و بێ ماندبوون له‌به‌رده‌ستیانه وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا له‌م باره‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿یدعون فیها بکل فاکهة آمنین﴾ الدخان/٥٥، یان ده‌فه‌رموی: ﴿فیهما من کل فاکهة زوجان﴾ الرحمن/٥٢.

(١) تیرمزی له‌باسی به‌هه‌شت دا (٢٥٧١) بابی (٣٧) له‌ژێر عینوانی (باب ماجاء فی صفة أنهار الجنة) دا رپوایه‌تی کردوه.

نه بچار دواي باسکردنی نازو نیعمه تی مادی، باسی نیعمه تی مدعنه وی ده کا ده فهرمووی: ﴿وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ﴾ ههروه ها لیخوشبوون و په زامه ندی خودایان بۆ ده سته بهر بووه، خودا له تاوانیان خوش بووه و په زامه ندی خوی لییان پیراگه یاندوون، نه مهش له هه موو نازو نیعمه تیک خوشترو به هره ناوهرتره، فهوزی عه زیمه و ترۆپکی خوشی یه.

نه بچار به راوردیه ک له نیتوان ئه و وادانه ی به خودا په رستانی داوه و ئه و هه په شانیه له کافره کانی کردوه ئه بچام ده داو ده فهرمووی: ئایا ئه وانیه ئه وه سهرده بچام و جیگا و شویتیانه له به هه شتداو ئه وه نازو نیعمه تیان به به رده وامی، ﴿كَمَن هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ﴾ وه کو که سیك وه هایه له دۆزه خدا بۆ هه تا هه تایه له ناگردا ده میتیته وه و ناوی کولآتوی ده رخواورد ده دری و به خواردنسه وه ریخۆله کانی ده پردرین؟

بیگومان چون یه ک نین، ناشکرایه که سیك له به رزترین کۆشک و ته لاری به هه شتدابی وه کوو که سیك نیه له قولترین چالی دۆزه خدابی! که سیك له ناو نازو نیعمه تی به هه شتدابی، له ناو دارو درهخت و میوه جاتدابی، له سهر جۆگا و جۆباره کانی به هه شتدا رابویری، وه کوو که سیك نیه له ناو عه زابی دۆزه خدا بتلیته وه و ناوی کولآتوی ده رخواورد بدری!!

رهوشت و ئاکاری دووه کان و موسولمانان

وَمِنْهُمْ مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ
حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ أَنفَا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾ وَالَّذِينَ

أَهْدُوا زَادَهُمْ هُدًى وَءَانَّهُمْ تَقَوْنَهُمْ ﴿١٧﴾ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً ط فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ
ذِكْرُهُمْ ﴿١٨﴾ فَأَعْلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَسْتَغْفِرُونَ لِنَفْسِكِ
وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿١٩﴾

دەربارەى ھۆى نازل بوونى نایە تی ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ...﴾ دوو
رەوایەت ھەن:

- ۱- ئیبنو لمونزیر لە ئیبنو جوړە یجەوہ رەوایەت دەکا دەلى: موسولمانەکان و
دوو ڕووەکان لای پێغەمبەر کۆ دەبوونەوہ و پێغەمبەر ﷺ فەرماشتی
دەفەر موون، موسولمانەکان گوئیان لى دەبوو لى ھالى دەبوون، دوو
ڕووەکان گوئیان لى دەبوو لى ھالى نە دەبوون جا کە دەھاتنە دەروہ
لە موسولمانەکانیان دەپرسی نەری نەوہ موخەمەد گوتى چى؟!
ئیتەر نایە تی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ﴾ نازل بوو.
- ۲- موتاتیل رەوایە تی کردووە و دەلى: پێغەمبەر ﷺ وتارى دەدا،
رەخنەى لە کافرەکان دەگرت، جا دوو ڕووەکان کە لە مزگەوت دەھاتنە
دەر بە گالتەو قەشەرییەوہ لە عەبدوللای کورپی مەسعودیان دەپرسی:
نەوہ موخەمەد چى گوت؟! ئیبنو عەبباس دەفەرموی: منیش نەو
پرسیارەم ناراستە کراوہ..

پەيوەندى ئەم کۆمەلە نایە تە بە ھەس پێشەوہ لەم ڕووەوہیہ:
لەوہ و پێش حال و وەزەع و سەرەنجامى موسولمانان و کافرەى لە دونیای
قیامەتدا ڕوون کردوہ، ئەمجار دیتە سەر بەیان کردنى وەزەع و حالى

دوورووه‌کان و به‌کافریان له‌قه‌لهم ده‌دا، نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی، که نه‌وانه نه‌فامن و له‌قسه‌ی پیغه‌مبه‌ر جالی نابن، نه‌وان گوی ناگرن بۆ تیگه‌یشتن، به‌لکوو گوی ده‌گرن بۆ گالتیه پیکردن و سوکایه‌تی پیکردن، به‌پیچه‌وانه‌ی خودا په‌رستانه‌وه: که گویچکه‌ی خویان بۆ وته‌کانی پیغه‌مبه‌ر کلۆر ده‌که‌ن و لی‌ی حالی ده‌بن و په‌یره‌وی فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی ده‌که‌ن.

ئه‌بجار هه‌ره‌شه له‌دوورووه‌کان ده‌کاو فه‌رمانیان پی‌ ده‌کا: که به‌خزیا‌ندا بچنه‌وه و په‌ندو عیبه‌ت و هه‌ریگرن پیش نه‌وه‌ی له‌ناکا و قیامه‌ت رابی‌ی و په‌شیمان بوونه‌وه بی‌ سودبی، پاشان فه‌رمان به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌کا که به‌رده‌وام بی‌ له‌سه‌ر بیرو باوه‌رو گه‌یاندنی په‌یامی خۆی و دا‌وای لی‌خۆش‌بوون و بۆ خۆی موسولمانان بکا.

ده‌فه‌رمووی: ﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ، حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنفًا﴾ هه‌ندی‌ک له‌و کافرا‌نه‌ی به‌پیارمانداوه بۆ هه‌تا هه‌تایه له‌دۆزه‌خدا بیه‌ننه‌وه: که دوورووه‌کان، گوی له‌قسه‌و ئامۆژگاری تۆ راده‌گرن نه‌ی پیغه‌مبه‌ر؛ به‌لام هیچی لی‌تی‌ناگه‌ن، چونکه‌ دلی ناده‌نی، ئیمانیان به‌قسه‌کانی تۆ نیه، بۆ گالتیه پیکردن و سوکایه‌تی پیکردن گوی لی‌ راده‌گرن، جا که له‌لای تۆ ده‌پۆنه‌ ده‌ره‌وه به‌هاوه‌لانی زانا و تیگه‌یشتوو ده‌بیژن و به‌گالتیه‌پیکردنه‌وه پێیان ده‌لێن: نه‌وه له‌وه‌و پیش موحه‌مه‌د چی گوت؟ ئیمه‌ تیی نه‌گه‌یشتین و هیچ گرنگیمان به‌قسه‌کانی نه‌دا، چمان لی‌ حالی نه‌بوو.

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ، وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ﴾ نه‌و دوو رووانه نه‌وانه‌ن خودا دلی مۆر کردوون، شتی به‌سوود و هه‌رناگرن، ئیمانیان نه‌هێناوه‌و نوری نیسلام دلی په‌وشه‌ن نه‌کردوونه‌وه، رویان له‌خێر نه‌کردوه‌و

شوین ههواو هه وهسی خوین که وتوون، به کورتی نهوان پشتیان له حهق کردوه و شوینی نه که وتوون، جا یان له بهر تینه گه یشتوویی، یان له بهر گوئ پانه گرتن و ههول نه دان بو حالی بوون، شوین به تال که وتوون و باوهشیان پیدا کردوه.

نه له حهق حالی دهبن و نه ههول دهدهن لی حالی ببن، بیگومان دیاردهی دوو پروویی له کۆمه لگای مه دینه دا سه ری هه لدا، له سه رده می مانه وهی پیغه مبه ر ﷺ له مه که که دا نهو دیارده سه ری هه ل نه داوه، چونکه لهو سه رده مه دا شتی که نه بووه داخوازی دوو پروویی بی.

موسولمانه کان که م و بی هیز بوون و ده چه وسیندرانه وه، که سی کیش نه وه حالی بی پیویست ناکا که س دوو پروویی له گه ل بکا، به لام که پیغه مبه ر ﷺ کۆچی کرد بو مه دینه، به هۆی موسولمان بوونی خیلی نهوس و هۆزی خه زره ج موسولمانان به هیز بوون و پیغه مبه ر ﷺ بناغه ی ده ولته تی ئیسلامی داناو ورده ورده ئیسلام بلا بووه وهو گه شه ی کرد، زۆربه ی زۆری عه شائیر و بنه ماله کان ئیمانیان هینا، نهوانه ی رقیان له پیغه مبه ر بوو نه یان توانی به رامبه ری بووهستن، ناچار بوون چه کی دوو پروویی بجه نه کار، به روا له ت خوین به پروادار ده خسته پروو، له واقیعی ش دا کافر بوون، هه رده م چاوه روانی نه وه بوون پیغه مبه رو هاوه لانی توشی به لاو کاره ساتیک ببن و پرزگاریان بی.

هه بوونی جوله که له ناو شاری مه دینه داو دهسته به ربوونی هیزی عه سه که ری و ئابووری بۆیان هۆکارێکی هاندهر بوو بو سه ره لدانی دیارده ی دوو پروویی و به رباکردنی پیلان و دژایه تی کردنی پیغه مبه رو هاوه لانی و نانه وهی کۆسپ و ته گه ره له به رده م بلا بوونه وهی ناییندا.

به لى هه بوونى جوله كه له مه دينه دا به و دارايى و ده سه لاته وه،
كارامايى و شاره زايان له بهر پاكردنى كيشه و پيلان بو پيغه مبهرو
هاوه لاني، هاندر بوو بو گه شه كردنى دياردهى دوو پروويى، خالى
هاويه شيان دزايه تيكردنى نايينى حق بوو، ههردوولايان حيقدر كينه يان
له پيغه مبهرو هاوه لاني هه بوو..

ههركاتى موسولمانان ده كه وتنه تهن گانه و ناخوشيه وه سه رى
دور منكار ييان بهرز ده كرده وه، بوغزو كينه كارى خو يان ده ر ده خست،
كاتيكيش موسولمانان سهركه وتنيان به ده ست ديناو ده كه وتنه خوشيه وه،
ئه وان به نه ينى كۆسپ و له مبهريان دروست ده كردن و كيشه و نيزاعيان
ده خسته نيئو كۆمه لگاي ئيسلاميه وه..

ته نانه ت تا ناوه راستى ئه و ماوه ي پيغه مبهر ﷺ له مه دينه له ژياندا
بوو دوو پرووه كان خه ته ريكي گه و ره بوون بو ده ولته تى تازه رسكاوى
ئيسلام له سه ر ده ستى پيغه مبهر ﷺ به لكو له وه دواو هه موو كاتيك
دوو پرووه كان رۆلى خيانه تكارانه ي خو يان گيپراوه هه ميشه
له پشته وه خه نجه رى ژه راوى خو يان له جه سته ي كۆمه لى موسولمانان
وه شانده وه تا بو يان كراوه هه ميشه له كه ليند ابون و تا بو شيان
بكرى ده ست ناپاريزن.

ئه مجار له بهرام بهر ئه و ناپاكانه دا باسى ده سته ي خودا په رستان ده كاو
ده فهرمووى: ﴿والذين اهتدوا زادهم هدى وآتاهم تقواهم﴾ ئه وانه ي
رپيازى هيدايه تيان گرتوه و خودا توفيقى داو و دلى نوورانى
كردون، ئيمان يان هيناوه كرده وه ي چاك ئه نجام ده دهن و خودا له سه ر
هيدايه ت پاگيرى كردون و هيدايه تى بو زياد كردون و
پتر له سه ر حق چه سپاندونى و خودا لييان پازيه، ئه وه ش ئه و په رى
به خته وه رى و به مراز گه يشته .

نه مجار په روه ردگار هه پشه ی هاتنی قیامت له دوو پروو بی پروایان ده کار ده فهرموئ: ﴿فهل ينظرون الا الساعة أن تأتيهم بغتة فقد جاء أشراطها فأنى لهم اذا جاءتهم ذكراهم﴾ نایا نهو دو دوو پروو کافرانه جگه له رابوونی قیامت به ناگه هان چاوه پروانی چی تر ده کهن؟ قیامت راده بی و نه وان لی بی ناگان و خوئیانی بو ناماده ناکهن، بیگومان نیشانه کانی ده رکه وتوون، یه کیڅ لهو نیشانان په روانه کردنی پیغه مبهری ئیسلامه، له صه حیخی بوخاری و موسلیم دا فهرموده یه ک هاتووه، نه نه س ریوایه تی کردوه ده لی: پیغه مبهر ﷺ فهرموویه تی: (بعثت أنا والساعة كهاتين، وأشار الى الوسطى والسبابه) .

جا کوا نه وان که قیامت رابوو یاد کردنه وه و په شیمان بوونه وه سودی هه یه بو نه وان؟ که ی نهو کاته قیامت بیرکه وتنه وه که لکی ده بی؟ وه کوو له نایه تی کی تر دا ده فهرموئ، ﴿یومئذ یتذکر الانسان وانی له الذکری﴾ الفجر/ ۳۳ .

به کورتی به لگه بو ئیمان هیئان به خوداو به په یامی ئیسلام زوړو ناشکران، نایه تی قورئان و فیتره ت و عه قل و بوونه وه هه موویان گه واهی هه بوونی خودایه کی تاك و تنه ها و بی شهریک ده دن، جا: که نه وان خیرا په له نه کهن بو ئیمان هیئان، پیش مردن و رابوونی قیامت ئیمان نه هیئن، ئیتر له وه دوا ئیمان هیئان یان بی سوده، چونکه دنیا (دار العمل) و (دار التکلیف) ه قیامت جیگای پاداش و هرگرتنه وه یه چاکه به چاکه و خراپه به خراپه ...

نه مجار فهرمان به پیغه مبهر ﷺ ده کا: که به رده وام بی له سر په یامی خو ی و داوای لیخو شبون بو خو یو بو موسولمانان بکا، ده فهرموئ: ﴿فاعلم أنه لا اله الا الله﴾ نه ی پیغه مبهر! که تو حال و وه زعی موسولمان و کافرت بو پون بووه وه، زانیت کی به خته وه رو سهر فرازو

کئی به دبه خت و چاره پر شه، نیشانه کانی رابوونی قیامتت بۆ پرون بوو ته وه،
ئیتتر بهرده وام به له سه رپاگه یاندنی په یامی خۆت، سوربه له سه ر
یه کتاپه رستی و بزانه جگه له خودا هیچ خودای تر نین، قیامت حقه و
هر راده بی و شک و گومانی تیدا نیه.

﴿واستغفر لذنبك وللمؤمنين والمؤمنات﴾ داوای لیخۆشبون
له تاوانه کانت بکه ته گهر هه تن، یان مه به ست به تاوانی پیغه مبه ر ﷺ
کردنی ته و کارانه ن که (خلاف الأولى) یان پئی ده گوتری، ههروه ها داوای
لیخۆشبون بۆ پیاوانی موسوّلمان و ئافره تانی موسوّلمان بکه، له خودا
پیار پیره وه خودا له تاوانه کانیان خۆش ببی.

﴿والله يعلم متقلبكم ومثواکم﴾ خودا ئاگا داره به هه ولدان و
هه لّسوران و هه لّس و کهوت ئاکار و په فتارتان له پۆژدا و ده زانی شه
چۆن و له کوی په ناده گرن و پشوو ده دهن، ئاگاداری نه یینی و ئاشکراتانه،
هیچی لی گوم نابی، هه موو کار و کرده وه یه کتان له سه ر توّمار ده کاو
پۆژی قیامت سزاو پاداشی عادلانته تان ده داته وه.

وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به و مانایه ده کاو ده فه رموی: ﴿وهو
الذي يتوفاکم باللیل ويعلم ما جرحتم بالنهار﴾ الانعام/٦٠، یان
ده فه رموی: ﴿وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها ويعلم مستقرها
ومستودعها کل فی کتاب مبین﴾ هود/٦.

بۆ ته نجامدانی ته م فه رمانه ئیلاهی یه به شی: له دوعاو پارانه وهی
پیغه مبه ر ﷺ وه کوو له سه حیجی بوخاری و موسلیم دا هاتوو ه ته م
دوعایه بوو که ده یفه رموو (اللهم اغفر لی خطیئتی و جهلی واسرافی
فی أمري وما أنت أعلم به منی، اللهم اغفر لی هزلی وجدی وخطی وعمدی
وکل ذلك عندي).

ههروه‌ها له هه‌دیسی سه‌حیح دا هاتوه: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ داوی نوێژ ده‌یفه‌رموو: (اللهم اغفر لي ما قدمت وما أخرت وما أسررت وما أعلنت، وما انت أعلم به مني، انت الهی لا اله الا انت) ههروه‌ها له هه‌دیسی سه‌حیح دا هاتوه: فه‌رموو یه‌تی: (يا أيها الناس توبوا لی ربکم فانی استغفر الله و اتوب اليه فی اليوم اکثر من سبعین مرة) .

ئه‌بو یه‌علا له ئه‌بویه‌کری صدیقه‌وه له‌پیغه‌مبه‌ره‌وه ریوایه‌ت ده‌کاو ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمانی پی‌ کردین فه‌رموی: زۆر (لا اله الا الله) بکه‌ن و داوی لی‌خۆشبون بکه‌ن، چونکه شه‌یتان و تویه‌تی: من ئاده‌میزاد له‌رێگه‌ی تاوانه‌وه به‌هیاک ده‌بم ئه‌وانیش به‌ (لا اله الا الله) و نیستی‌غفار به‌هیاکیان بردوم، بۆیه هه‌میشه هه‌ول ده‌ده‌م له‌رێگه‌ی هه‌وا و هه‌وسه‌وه له‌خشته‌یان به‌رم، فرسه‌م لی‌ هیناون به‌هیاکم بردون بۆ خۆشیان واده‌زان هیدایه‌تدراون.

هه‌روه‌ها ریوایه‌ت کراوه: که ئیبلیس به‌خودای گوت: سویندم به‌شکۆمه‌ندی و به‌رزو پیرۆزیت هه‌میشه له‌هه‌ول و ته‌قه‌للادا ده‌بم بۆ گومپایی کردنی ئاده‌میزاد هه‌تا گیانیان له‌جه‌سته دا بی کۆلیان لی‌ئاده‌م، په‌روه‌ردگار فه‌رموی: سویندم به‌عیزه‌ت و شکۆمه‌ندی خۆم منیش هه‌تا ئه‌وان داوی لی‌ خۆشبون بکه‌ن لی‌یان خۆش ده‌بم.

هه‌لویست و حالێ دوورووه‌کان و موسولمانه‌کان له‌کاتی نازلبوونی

نایاتی عه‌مه‌لی دا

وَيَقُولُ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ

يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ
 طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأُمُورَ فَلَوْ كَانَ لَكُم مَّا كَانَتْ
 لَكُمْ خَيْرًا لَّهَمَّ ﴿٢٠﴾ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا
 فِي الْأَرْضِ وَتَقَطَّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴿٢١﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
 فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٢﴾

له وه پیش باسی حال و وه زعی کافرو دوو پروو خودا په رستانی کرد
 له کاتی بیستنی نایه تی قورئان دهر باره ی بیرو باوهر و بنه ماکانی
 عه قیده، نه مجار هه لویت و حال و وه زعی کاتی بیستنی نایاتی
 عه مه لی وه کوو فرمان به جهاد کردن و زه کات دان و نویژ کردنیان
 رون ده کاته وه .

ده فهرموی: ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نَزَلَتْ سُورَةٌ، فَإِذَا أُنْزِلَتْ
 سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذَكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ، رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
 يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ﴾ خودا په رستان
 ناواته خوازی نه وهن ریځه یان پی بدری جهاد بکه ن و دژی کافرو بی
 پروایان بجه نګن. داوا له خودا ده که ن و ده لئین: نه وه بژی سوره تیک نازل
 نابی خودا تییدا فرمانان پی بکا به جه نګان دژی کافرو بی پروایان، بو
 نه وه ی پاداشی جهادمان ده ست بکه وی، جاکه سوره تیک نازل ده بی و
 باسی نه وه ده کا جهاد له سهر موسولمانان پیویسته، له خوشیان بزه یان
 دیت و دلیان خوش ده بی دوو پروو کانیش له ترسان چاویان پی نه بله ق
 ده بی و به ترسه وه سهیری تو ده که ن نه ی پیغه مبه ر!

وه کوو که سیک له سهره مهرگ دابی چاو یان به ملوق دهو هستی و
رهنگیان زهره هله گه پری. نازانن به چ بیانو فیلیک خوین بدزنه وه،
مردن و له ناو چون بو نه وانه لهو حاله باشتره.

نهمه ش هره شهیه به وه که فهوتان و له ناو چونیان نزیکه. یان
هه لویستی شیاوو په سندن نه ویه: فرمانبه رداری گوی بیسی فرمانی
خودابن واز له دووړووی بهیتن و مهردانه خوین ناماده بکهن بو
ته نفیزی فرمانی په وهر دگاریان.

﴿طاعة وقول معروف﴾ فرمانبه رداری بو فرمانی خودا و
قسهی چاک و خیرتاوهر زور باشتره لهو هه لویست و قسانه ی نه وان
دهیاننوتین و دهیانکهن.

جا ﴿فاذا عزم الامر فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم﴾ که کارگه یشته
جدیه ت و جیهاد پیوست بوون وهختی نه وه هات به عمه لی جیهاد
دهست پی بکه نه گهر نه وان راستگوین لهو گفتارو ناکارانه یاندا،
فرمان به رداری فرمانی خودابن و مه به ست و نیازیان بو
تاین دل سوزانه بی، نه وه نهو هه لویست و بیرو باوهره بو نه وان باشه و
هرگیز له گهل نهو ریسوایی و دلته کوته و رهنک زهره دبون و چاو
به ملوق وه ستاندها به راورد ناکری، به لی فرمانبه رداری فرمانی خودا
به دلنیایی و پرواوه.

قسهی چاک و به سوود: که په نگدانه وهی پاکی هه ست و دلنیایی و
درونیپاکی بی هه نه وه باشه بو تاده میزاد و هه لویستی ترو قسه ی تر
زیان به خش و به هیلاک به ره.

گهر دنکه چی بو فرمانی په وهر دگار تویشور بژیویکه نیمن و باوهر
دهسته بهری دهکا، عزمه ت و خو راگری به جهنگاوهران ده به خش و
ترس و له رزیان لی دور ده خاته وه، سه ره فجامی به رزو پیروزو

به خته وه رییان بۆ دهره خسینی، یان سهرکه وتن و رزگار یوونه له دوژمن یان شه هیدبون و به هه شته!!

تا ئیستا به شیوهی غائب لییان دوا، نهجار ئوسلوب ده گۆری و راسته و خو به شیوهی خیتاب پییان ده فرمووی: ﴿فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الأرض وتقطعوا أرحامکم﴾؟ وی ده چی و له وانیه ئیوه نه گهر پشت له فرمانی پهروهردگارتان ههلبکه و ناماده نه بن بۆ جیهادو خو به ختکردن له پینا و نایینی خودادا، نه وهه لویتست و رفتارانه بتانگیژنه وه بۆ سهر حال و وه زعی سهرده می نه زانیتان، خوینپرژی و فساد له سهرزهوی دا به ریا بکه ن!!

یان ماناکه بهم جوړه ئاراسته ده کری: ئایا چاوه پروان ناکری واته: به لئ چاوه پروان ده کری له ئیوه نه گهر کارو باری ولات و گهل به دهسته وه بگرن، بگه رپینه وه بۆ سهر حال و وه زعی سهرده می نه فامیتان، سهر له نوی دهست بکه نه وه به خوین رشتن و ئازاوه نانه وه سته مکاری و تالان و برپو و کوشتن و برین، قه لا چۆی په حم و خزمایه تی خوتان بکه ن به کوشتن و نه زیه تدانی یه کتری و زینده به چال کردنی کچ و نه نجامدانی هه موو نه و تاوانانه ی که له وه پیش نه نجامتان ده دان.

به کورتی: بترسن له وهی نه گهر پابه ندی فرمانی خودا نه بن، ئیوه سهره نجامتان نه وه یه بگه رپینه وه بۆ سهرده می نه فامیتان: که ئازاوه چی بوون، بی په حم و به زهیی بوون، به ناحقه یه کترتان ده کوشت و مال و سامانی یه کترتان چه پاو ده کرد و جگهر گۆشه ی خوتان زینده به چال ده کردن.

قه تاده ده فرمووی: مانای نایه ته که بهم جوړه یه: ویده چی و ترسی نه وه تان لی ده کری نه گهر روو له ئیمانیه تان و هه ر بگیژن بگه رپینه وه بۆ به ریا کردنی فسادو ئاشوب نانه وه له سهر زهوی و خوینپرژی!

ئه‌بو حه‌ییان ده‌فه‌رموی: ته‌فسیری راست و ناشکرا بۆ نایه‌ته‌ که
ئه‌وه‌یه‌ بگوتری: خیتابه‌که‌ بۆ دوورپوه‌کانه‌ ده‌رباره‌ی جیهاد و
جه‌نگان، واته‌ ئه‌ی دوورپوه‌کان! ئه‌گه‌ر ئیوه‌ پشت له‌ جیهاد و
فه‌رمانبه‌رداری فه‌رمانی خودا هه‌لبه‌کن، ئایا جگه‌ له‌وه‌ی فساد له‌زه‌وی
دا به‌رپا به‌کن و یارمه‌تی ئایینی خودا نه‌ده‌ن چی‌ترتان لی‌چاوه‌روان
ده‌کری؟ ئه‌گه‌ر ئیوه‌ یارمه‌تی موسولمانان نه‌ده‌ن سیله‌ی په‌همی
نیتوان نه‌وان و خۆتان ده‌برن...

بهم‌ جووره‌ په‌روه‌دگار ئاده‌میزاد هه‌لده‌نی بۆ ورد بونه‌وه‌ له‌سه‌ره‌نجام و
وازه‌یتان له‌ده‌مارگیری و کیشه‌و جیدال، چونکه‌ خودا بۆ خۆی ده‌زانی
ئه‌گه‌ر ئه‌و مونا‌فیکانه‌ بینه‌ کاربه‌ده‌ستی خه‌لکی، یان ئه‌گه‌ر پشت له‌
ئایینی خودا هه‌لبه‌کن، جگه‌ له‌ کوشتن و برین و تالان و برپۆ فساد و
نا‌ژاوه‌ هیچی تر نایه‌ته‌کایه‌وه‌!

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ، فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ﴾ نه‌و
سته‌مکار و خوین‌ریژ و پشت هه‌لکردوانه‌ ئه‌وانه‌ن: که‌ خودا نه‌فرینی
لی‌کردون، له‌ په‌همه‌تی خۆی دووری خستونه‌وه‌، له‌ ژایانی دنیادا
گوێچکه‌ی له‌ بیستنی حه‌ق هاخنیون، چاوی دلی کوێر کردون، ناتوان
نیشانه‌ی هه‌بوونی خودا له‌بونه‌وه‌ردا بدۆزنه‌وه‌، هه‌ست به‌ عه‌داله‌تکاری
په‌روه‌ردگار ناکه‌ن له‌ بونه‌وه‌ردا.

حال و وه‌زعی مونا‌فیکه‌کان دوا‌ی هه‌لگه‌رانه‌وه‌ییان له‌ ئایین و له‌کاتی
گیان کیشانیان داو ئامازه‌ کردن بۆ حیکمه‌تی جیهاد

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْءَانَ

أَمَّ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ آتَدُوا عَلَىٰ أَذْبَرِهِم

مِّنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ
 لَهُمْ ﴿٢٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ
 اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ
 ﴿٢٦﴾ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُوتُ وُجُوهُهُمْ
 وَأَدْبَارَهُمْ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا آسَخَطَ اللَّهُ
 وَكَرِهُوا أَرْضَوْنَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ﴿٢٨﴾ أَمْ حَسِبَ
 الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ أَن لَّنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَنَهُمْ ﴿٢٩﴾
 وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِمَتِهِمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي
 لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ
 الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّادِقِينَ وَنَبْلُوَنَّكُمْ بِأَخْبَارِكُمْ ﴿٣١﴾

له وه پیش حال و وه زعی پشت هه لکردنی مونا فیه کانی له گویگرتن له
 قورئان رونکرده وه، نه مجار فرمانی پی کردن به وردبونه وه له قورئان،
 نه ی لی کردن له وه ی روی لی وهرگیتین. بو نه وه نه که ونه بهر هه ره شه ی
 خودا، نه مجار نامه وه بهو ناره حه تی و ناخوشی به ده کا: که له کاتی
 گیانکیشان دا توشیان دی.

ده هه رموی: ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ﴾ نه ری نهو دوو پروو موشریک و
 بی پروایانه بوچی له قورئان وردنانه وه به دل ناخویننه وه؟ بو نه وه ی

پابه ندى فرمان و ناموژگار بيه كانى بن، به لگه و نيشانه كانى كاريان تى
بكاو له خراپه كارى و تاوان بگه پته وه؟ تيفكرين له قورشان دل و گيان
مشت و مال ده كا، نورو روناكى ده خاته ناو ده رونه وه، ههسته كان
ده جوليني، دل و هئاگاديني، گهش و نما ده دا به گيان و نووراني ده بى.

﴿أَمْ عَلَىٰ قُلُوبِ أَقْفَالُهَا﴾ به لكوو له سهر دليان په رده ههيه ده رگاي
دليان داخوا وه له په يامى قورشان حالى نابن، له نيوان نهان و قورشاندار،
له نيوان نهان و روناكى دا په رده ي قايم و پته وه ههيه، واته نه وانه له
دوور حال به ده رنين يان له قورشان ورد نابنه وه چونكه خودا له پرده حمهت و خير
دوورى خستونه وه، يان تى ده فكرن به لام مانا كانى ناچنه ناو دلى
نه وانه وه چونكه دليان قفل دراوه.

نه مجار په روه ردگار هو ي پشت هه لكردى نه وانه له په يامى قورشان رون
ده كاته وه ده فهرموى: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
لَهُمُ الْهُدَىٰ، الشَّيْطَانُ سُولٌ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ﴾ بيگومان نه وانه ي له نابين
ده رچون و گه رانه وه بو زلكاوى كوفر، دواى نه وه ي هيدا بيه تيان
بو ناشكرا بوو، موعجيزه ي پيغه مبهريان بينين، به لگه و نيشانه ي
جوړاو جوړيان له سهر راستى پيغه مبهرايه تى هه زره تى موحه مده ﷺ
چاوپيكه وتن، شهيتان ليتان وه خو كهوت، كوفرو تاوانى له پيش چاو
جوان كردن، رپيگاي خراپه ي بو ناسان كردن، به پشت بهستن به هيو او
خه يال هه لى خه له تاندن، تارمايى مردنى له پيش چاو دوور خستنه وه.

قه تاده ده فهرموى: ﴿ثُمَّ نَآيَهُ تَهُ دَه رِبَارَه ي كُؤْمِه لَيْك جُولَه كَه نَازِل بَرُو ه،
ده يانزانى هه زره تى موحه مده پيغه مبهره وه له ته ورات دا ناو
نيشانه كانيان زانيبوون، ته نانهت خو يان به سهر عه ره به كان دا هه لده كي شاو
ده يانگوت ناو نيشانى پيغه مبهري تاخير زه مان له كتيبى ئيمه دا ده ست
نیشان كراوه، ههر له گه ل ره وانه كرا ئيمه ده يناسين و خيرا بر واي

پی ده کهین، که چی که پیغه مبر په وانه کرا، جوله که کان له بهر حه سودی
خویان نیمانیان پی نه هیئاو په یامی نیسلامیان په تکرده وه.

نیبنو عه بباس ده فهرموی: دهر باره ی مونافیه کان نازل بووه؛ نیمانیان
هیئاو دواپی پاشگه ز بوونه وه و دلایان مردو نوری نیمانی تیدا نه ما.
ته بو حه بیان ده فهرموی: نایه ته که هه موو که سیټک ده گریته وه: که
هه لویستی ناوا ناشیرینی هه بی و کرداری خراب بکا.

ته عجار په روه ردگار هه ندی دیارده ی گومراییان رون ده کاته وه و
ده فهرموی: ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا لِلَّذِيْنَ كَرِهُوْا مَّا نَزَلَ اللّٰهُ سَنُطِيعُكُمْ فِیْ
بَعْضِ الْاَمْرِ﴾ نه و پاشگه زیوونه وه و کوفرو خراپه کاریه یان له دوا
نیمانه ییان، به هوی نه وه و هیه: که نه و دو پروو ناژاوه چییانه به و
جوله کانه یان گوت: که دوزمنی قورشان و په یامی پیغه مبر بسون، نیتمه
له هه ندی هه لویست و کرده و ده گویا په لی نیته ده کهین، دژی په یامی
موحه ممد ده و هسستین و وه کوو دوزمنایه تی ده کهین و پیچه وانسه ی
په یامه که ی ده جولیینه وه.

بیگومان جوله که ی مه دینه یه که م گروو تا قم بوون پییان ناخوش بوو
قورشان نازل بووه حه زره تی موحه ممد کراوه به پیغه مبر ﷺ چونکه
نه وان به ته مای نه وه بوون دوا پیغه مبر و کوتای پیغه مبرایه تی به که سیټک
بی له په گه زی جوله که بی، زور جار روبه پوی کافره کانی دیکه هه په شه یان
ده کردو ده یانگوت: نزیکه پیغه مبر ی په وانه بکری له نیتمه، رابه ریمان
بکاو ده سه لات و شکومه ندیمان بو بگریته وه، نیتر هه موومان له ده وری
کوډه بیینه وه و دنیا ده خهینه ژیر کونترپولی خومان..

جا که په روه ردگار پیغه مبر ی ناخیزه مانى له نه وه ی حه زره تی نیبراهیم
هه لبارد له په گه زی جوله که نه بوو، دژی په یامی پیغه مبر وهستان، که
پیغه مبر ﷺ کوچی کرد بو مه دینه هینده ی تر رقیان لی هه لگرت و

دوژمنایہتی خوئیان بو راگہ یاند، چونکہ دہیانزانی مہرکہزو دہسہ لاتیان لہ کیس دہچی و گرو لہ یان دہ کہویتہ لیژی، بویہ ہەر لہ یہ کہم پروژہ وہ کہوتنہ خوویہ کیان گرت و دژی پیغہ مہبرو موسولمانان کہوتنہ جہنگان، جوڑہا پیلان و فرت و فیلیان خستہ کار، چاکہ ہیچیان بو نہ کراو پیلانہ کانیان پوچہل بوونہ وہ ..

نہ مجار بہ نہیئی و لہ ژیرہ وہ ہمیشہ لہ ہول و تہ قہ لالا دابون بو دژایہ تیگردنی ئیسلام، زور لہ دہروون نہ خویش و دل کرمی تریش پالیان لی دان و هاوکاری جولہ کہ کانیان کرد، ئیتر دوژمنایہتی نیوان ئہوان و پیغہ مہبرو موسولمانان بہردہ وام بوو تا لہ کوتایی دا پیغہ مہبر ﷺ لہ نیوہ دوورگہی عہرہ بی و دہری نان و ولاتی لی پاک کردنہ وہ ...

ہەر لہ مانای ئہم نایہتہ دایہ: کہ دہفرموی: ﴿الم تر الى الذين نافقوا يقولون لآخوانهم الذين كفروا من اهل الكتاب: لئن اخرجتم لنخرجن معكم ولا نطيع فيكم احدا ابدا، وان قوتلتهم لننصرنكم، والله يشهد انهم لكانذبون﴾ الحشر/ ۱۱ .

جا با لہ ژبانی دونیایان دا بہروالہت بہہوی ئہو دووروی و نیفاقہی خوئیان بری جار مہبہستیان بیئہ دی، ہندی شتیان بو سہربچی، بہلام ﴿فكيف اذا توفتهم الملائكة، يضربون وجوههم وأدبارهم؟﴾ دہبی حال و وہزعیان چون بی و چی دہ کہن لہ وکاتہ دا: کہ فریشستہ دینہ سہریان بو گیان کیشانیان و بہرق و کینہ وہ گیانیان دہ کیشن؟ بی بہزہ بیانہ ہلئس و کہوتیان لہ گہل دہ کہن، لہ پیشہ وہو لہ دواوہ تییان دہ سہروینن، بہزہ برو زہنگہ وہ دینہ ویزہ یان وہ کوو لہ نایہ تیکی تردا نامارہ بو ئہم مانایہ دہ کاو دہفرموی: ﴿ولو ترى اذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وأدبارهم﴾ الانفال/ ۵۰ .

یان ده فهرموی: ﴿ولو ترى اذا الظالمون في غمرات الموت و
الملائكة باسطوا ايديهم اخرجوا انفسكم، اليوم تجزون عذاب الهون
بما كنتم تقولون على الله غير الحق، وكنتم عن آياته تستكبرون﴾
الانعام/۹۳.

نه مجار په روه ردگار هوئی نه م هو موو نار په حه تکردن و پړسوا کردنه
له سهره مهرگ داو عه زابی ژیانی به رزه خ و قیامه یتیان پون ده کاته وه و
ده فهرموی: ﴿ذلك بأنهم اتبعوا ما أسخط الله وكرهوا رضوانه، فأحبط
أعمالهم﴾ نهو گیانگیشان و مامه له کردنی فریشته له گهل نهو
جوړه ناده میزادانه دا بهو شیوه یی له نایه تی پېشوودا باسی لیوه کرا،
به هوئی نهو وهویه: که رینگایه کیان گرتووه خودا پیی ناخو شه، به هوئی
کوفرو تاوانی خو یانه وهویه، به هوئی پیلاننه وه یانه له گهل دوژمنانی خودا دا
دژی پیغه مبهرو هاوه لانی، رقبوونه وه یانه له ههرشتیک: که خودا
پیی خو شه، وه کوو ئیمان و یه کتاپه رستی..

ئیتړ خودا له تو له ی ئمو ئاکارو ر هفتارانه یان دا کرده وه باشه کانیانی
پوچهل کردو ته وه، ههرچی کاریکی باشیان هه یه پېشی پاشگه زبوونه وه
خودا به تالی کردو ته وه ههر کاریکی په سند نه نجام بدهن هاوکات له گهل
پاشگه زبوونه وه و نیفاق دا، وه کوو یارمه تیدانی هه ژارو بی نه وایان..

.. دروستکردنی قوتا بخانه و خسته خانه و دابینکردنی پتو یستی بو
ئاتاجان، خودا هه موویان بو پوچ ده کاته وه و له قیامت دا سودی لی
نابینن، چونکه کرده وه کانیان ئیمان له گهل نه بووه، له بیرو باوه روه و
هه لنه قولون، ههرکارو گوftar یکیش ئیمان و باوه ر له پشتیه وه نه بی، بو
قیامت که لکی لی و هرنالگری.

وه کوو له نایه تیکی تردا ناماژه به وه ده کاو ده فهرموی: ﴿وقدمنا الى ما
عملوا من عمل، فجعلناه هباء منثورا﴾ الفرقان/۲۳.

ئەجار پەرورەدگار سەرزنەشتی دووروەکان دەکا بەهەرەشە لی کردن
 لیان دەفرموی: ﴿أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ
 أَضْغَانَهُمْ﴾ نایا ئەو دوورو دڵ کرمییانە، ئەو ناژاوە چی و دڵ پر لەکینەو
 ئاکارو رەفتار ناپەسندان، پیتیان وایە خودا لیان لەهەرانا، پەرە لەسەر
 بوخلاواتیان لانا؟!

نانا باوانەزان، خودا ئاگاداری هەموو نەینێ و ئاشکرایانە، بەلکو
 لەنەینێ نەینێ تریش دەزانێ، پەرەیان لەسەر لادەباو فەزحیان دەکا،
 ئابرویان دەبا، وەکوو چۆن لەسورەتی (براءة) دا ریسوای کردن، کردنی
 بەپەندی دەوران و لەنامە ی پیرۆزو خالیددا مۆری دوورویی پتوونان!
 بیگومان مونا فیه‌کان پشتیان بەکارامای وفیلزانی خویان ئەستۆرو بوو،
 وایان دەزانێ: کە تاسەر بۆ یان سەر دەچی و کەس پیتیان نازانی و وەک
 بەرزەکی بانان بۆی دەر دەچن!!

بەلام قورئان قەلای ئاواتی پوخاندن و هەرەشە ئەوێ لی کردن،
 کە لەوانە یە خودا یە کە یە کە بەناو دیارییان بکا، دەفرموی:
 ﴿وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرْتَهُمْ بِسِمَاهُمْ﴾ ئەو پتەمبەری
 خۆشەویست؛ ئەگەر بمانەوێ یە کە یە کە ناوی دوورووەکان پێ
 رادەگەیەنن، یە کە بە دەست لەسەردانراوی پیت دەناسین، و
 دەکەین بەشیوەو پوخسار بەناو نیشانە یە کە یە کە دوورووەکان بناسی و
 جیا یان بکە یەو.

بەلام خودا دەر بارە ی هەموو دوورووەکان ئەو ناکا، لەروی تاوانپۆشی و
 فەزل و گەورەیی خۆیەو ئەو بریارە ی نەداو، بۆ سەرپۆشی ئادەمیزاد و ناو
 نەزاندنیان، ئەگینا وەکو چۆن ناوی هەندیکیانمان بە پتەمبەر راگەیاندا،
 ئاوا هەموو دوورووەکانمان پێ دەناساندن!

نیمام ته حمده ده فهرموی: وه کیع بوی گیراینه وه شه ویش له سه فیانه وه له سه له مهی کوری عه یاز له باوکیه وه له شه بو مه سعوده وه: (عوقبهی کوری عه مر) ده لئی: پیغه مبه ره ﷺ و تاریکی بو داین، له سه رتاوه حه مدو سوپاسی خودای کرد، پاشان فهرموی: له ناو ئیوه دا شهی موسولمانان دووروو هه ن، هه ر که سی ناوم هیئا باهه لسی بییندری، پاشان فهرموی: فلانکه س تو هه لسه، فیساره که س تویش هه لسه، فلتان تویش هه لسه، به م جوړه هه تا ناوی سی و شه ش پیای هیئا، شه مجار پیغه مبه ره ﷺ فهرموی: ئیوه دوورتان تیدان، له خودا بترسن و تویه بکه ن و واز له دوورووی بهیئن^(۱).

﴿ولتعرفهم في لحن القول﴾ بیگومان شهی پیغه مبه ر! شه تو شه مونا فیکانه به له هجه و شیوه ئاخاوتنیان ده ناسی، هه ر که قسه ده که ن بو ت درده که وی ئاخو مه به ستیان چیه و چیان له دل دایه !!

کوله بی ده لئی: دوا ی نازل بوونی شه ئایه ته هه ر که سیکی دووروو قسه ی بکر دایه یه کسه ر پیغه مبه ره ﷺ ده ناسی. شه نه س ده فهرموی: دوا ی نازل بوونی شه ئایه ته پیغه مبه ره ﷺ دووروو ه کانی یه که یه که ده ناسی.

﴿والله يعلم أعمالکم﴾ دلنیا بن خودا هیچی لی گوم نابی، به هه موو کرده وه کانتان ئاگاداره و رۆژی قیامه ت پاساوتان ده داته وه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه ...

شه مجار په روه ردگار بهرنامه ی ژبیانی ئاده میزاد له جیهان دا دیاری ده کاو ده فهرموی: ﴿ولنبلونکم حتی نعلم المجاهدین منکم والصابرین، ونبلو أخبارکم﴾ به ته نکید ئیمه ئیوه به تاقی ده که ینه وه به فهرمان پی کردن و جلوه گیری تاده ر بکه وی بوتان لیتان عه یان بی کی پابه نده و کی

^(۱) ته فسیری ئیبنو که شیر ج ۴/ ۱۷۲۸ ط دار الفکر ملون .

سهریچیکاره، هه لبه ته خودا بۆ خۆی هه موو شتیك ده زانی و پتویستی به تاقیکردنه وه نیه، ئهم تاقیکردنه وه بۆ ئه وه یه ده ری بخا و ئیمه ی ناده میزاد بزانی، که فرمان به موسولمانان ده کا به جیهاد کردن، له پیش دا ده زانی کۆ پابه ند ده بی و کۆ پشت هه ل ده کا، وه لی به فرمانه که بۆ ناده میزاده کان خۆیان ده رده که وۆ کۆ مواهیده و به دل ناماده یه و به کرده و پابه ندو خۆراگرو پشوو درێژو کۆ وانیه ئه خبار و هه والی ناده میزاد بۆیه کتری ناشکرا ده کا تا بۆ خۆشیان بزانی و ده ربکه وۆ کۆ ملکه چی فرمانی خودایه و کۆ یاخی ده بی؛

نیمامی عه لی مانای ﴿حتی نعلم﴾ ه ی به ﴿حتی نری﴾ مانا کرده ئیبراهیمی کورپی نه شعه س ده لی: فوزه یلی کورپی عدیاز که ئهم نایه ته ی ده خوینده وه ده گریاو ده یگوت: خودایه به تاقیمان نه که یه وه، چونکه نه گهر به تاقیمان بکه یه وه ناموسمان ده چی. بیگومان گۆره پانی ژیان گۆره پانی تاقیکردنه وه نه زمونگه رییه بۆنه وه ی ناده میزاده کان بۆ یه کتری که شف بن و چاک و خراب لیک جیابینه وه، ده ربکه وۆ ئاخۆ کۆ مواهیده و خۆ راگه وه کۆ وانیه!

حال و وه زعی نه هلی کیتاب و هه ندی له موسولمانان له دونیاو قیامه ت دا

إِنَّ الَّذِينَ

كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ ﴿٣٢﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا

أَعْمَلَكُمْ ﴿٣٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾ فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلَامِ
وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتْرُكَكُمْ أَعْمَلَكُمْ ﴿٣٥﴾

لہوہ پیش لہ سہرہ تای سورہ تہ کہدا حال و وہ زعی موشریکہ کانی
بہ بیان کرد، دواہی حالی مونا فیکہ کانی رونکرده، نہ ہجار حال و وہ زعی
کومہ لیک لہ نہ ہلی کیتاب (بہ نونہ ضیرو بہ نو قورہ یظہ) رادہ نویتی، نہ وانہ
کافرو سہر پیچیکار بوون، کوسپ و لہ مپہر بوون لہ بہر دہم بلاوہ ونہ وہی
تایینی نیسلام دا، نیتہر پەر و ہر دگار ہہر ہشہی توندی لی کردن، چونکہ
دواہی ناسینی حق پشتیان تی کرد .

دواہی دیتہ سہر باسکردنی ہہلویستی کومہ لیک لہ ہا و ہ لان: کہ
خیلی بہ نوسہ عد بوون، ٹیمانیاں ہینابوو، نازو نوزیان بہ سہر
پیغہ مہر دا دہ کرد، پیغہ مہریان منہ تبار دہ کرد ... پەر و ہر دگار نہی
لہوہ لی کردن.

نہ ہجار نہوہ رادہ گہیہ نی: کہ ہہر گیز لہ وانہ خوش نابی: کہ بہ کافری
مردون، لہ دونیاو قیامت دا ریسوایان دہ کا، پیویستہ خودا پەرستان
ہیچ کاتی بہ زہ بوونی و بی ہیتری، خویان نہ خہ نہ پروو لہ بہرامبہر کومہ لی
کوفردا ملکہچی نہ نویتن، دہ فہ رموی:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ، وَشَاقُوا الرِّسُولَ مِنْ
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى، لَنْ يَضُرُوا اللَّهَ شَيْئًا، وَسَيُحِطُّ أَعْمَالُهُمْ﴾
بیگومان نہ وانہی کافرو بی پروان و سوورن لہ سہر کوفرو نیلحاد،
نامادہ نین یہ کتابہ رستی نہ نجام بدہن، دژی پہ یامی پیغہ مہرن و خہلکی
لہ تاین دہ گیر نہوہ، خویان کردہوہ بہ کوسپ و لہ مپہر دژی نیسلام و

سەرپىچى فەرمان و ئامۆزگارى پىغەمبەر دەكەن، ئەمەش وپراي ئەوہى دەزانن، موخەمەد ﷺ پىغەمبەرى خودايە و بە موەجىزەو بەلگەى ئاشکراوہ نىردراوہ.

يىگومان ھەلۋىست و کردەوہى ئەوانە و ئيمان نەھىتانیان ھىچ زيانىك بەخودا ناگەيەنى، خودا پىويستى بەئيمانەھىتانی ئەوانە نىسە، ئيمانەھىتانیان لەخودايەتى خودا زیاد ناکاو ئيمان نەھىتانیان لەخودايەتى خودا کەم ناکا، ئيمان بەھىتن سودى بۆ خۆيانەو لەسەرکوفر بىتننەوہ خۆيان زەرەر دەکەن، پۆژى قىامەت خودا کردەوہى باشيان بۆ حىساب ناکاو پوچى دەکاتەوہ، چونکە کردەوہ ئەگەر لە ئيمانەوہ نەبى بۆ قىامەت کەلکى نىە.

ئەجار لەژىر تارماي ئەو سەرەنجامە ترسناکەى کافرەکان پىي دەگەن، پودەکاتە کۆمەلئى موسولمان و فەرمانيان پىي دەکا پابەندى فەرمانى خودا بن و شوین پەيامى پىغەمبەر بکەون بۆ ئەوہى، بەختەوہرىي دونياو قىامەتيان بۆ دەستەبەربى، جلەو گىرييان لى دەکا لەوہى لە ئاین پاشگەز ببنەوہ..

دەفەرموى: ﴿يا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله وأطيعوا الرسول ولا تبطلوا أعمالكم﴾ ئەى ئەوانەى ئيمانتان بەتاک و تەنھای خودا و راستى پەيامى پىغەمبەر ھىناوہ، پابەندى فەرمانى خوداو فەرمانى پىغەمبەر بن، خۆتان لە جلەو گىريیەکانيان بپاریزن، چاکەو ھەسەناتى خۆتان بەپاشگەز بوونەوہ لە ئاین و ئەنجامدانى تاوانى گەورە پوچەل مەکەنەوہ، بەلگە لەسەر پوچەل بوونەوہى کردەوہى چاک بە پاشگەز بوونەوہ لەئاین دەقى ئەم نایەتەوہ بەئاشکرا ئەوہ دەچسپىنى...

به لگهش له سهر نهوه: که تاوانی گه وره کرده وهی باش پوچ ده کاته وه،
 ریوایه تی جوړاو جوړن .. له وانه: نه بولعالیه ریوایه ت ده کا ده لی:
 هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ پینان و ابو هیچ تاوانیک له گهل (لا اله الا الله) دا
 زیانی نابی، واته: که سیك نیمانی هه بی، تاوان کرده وهی باشی پوچ
 ناکاته وه، هه روه کوو چون کرده وهی باش له گهل کوفرو بی دینی دا سودی
 نیه، هه تا نه نایه ته نازل بوو، ئیتر له وه دووا هاوه لانی ده ترسان: که
 تاوانی گه وره کرده وه باشه کانیا پوچهل بکاته وه.

قه تاده ده لی: ره همه تی خدا له و به نده یه بی: که به کرده وهی خراپی
 کرده وه چاکه کانی پوچ ناکاته وه، ئیبنو عه بباس ده فرموی: به ریپیا کردن و
 خو هه لئانه وه گومان، کرده وه باشه کانتان له ناو مه بهن، موحه مه دی کوړی
 نه صری مه روه زی له ئیبنو عومره وه ده گیریتته وه ده لی: ئیمه ی هاوه لانی
 پیغه مبه ر ﷺ لامان و ابو هه موو کرده وه یه کی باش لای خودا مه قبوله
 هه تا نایه تی: ﴿أطيعوا الله وأطيعوا الرسول ولا تبطلوا أعمالکم﴾ نازل
 بوو، ئیتر له وه دوا ترسی نه وه مان لی نیشته: که تاوانی گه وره کرده وهی
 باش پوچ بکاته وه ..

نه مجار نه وه پون ده کاته وه: که هه ر که سیك له سهر کوفر بمری فزل و
 ره همه تی خودا نایگریته وه، تاده میزاد تا له ژیان دایه فرسه تی له ده ست
 دایه، بو کافرو تاوانبار ده رگای تویه کراویه، تاده گاته سه ره مه رگ و
 گیانه لاو، ئیتر نه و کاته هه لی له کیس ده چی و جاریکی تر نه و هه له ی بو
 هه لئانه ویتته وه، ده فرموی:

﴿إن الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله، ثم ماتوا وهم كفار فلن
 يغفر الله لهم﴾ بیگومان نه وانه ی ئینکاری تاك و ته نهایی خودایان کرده،
 خه لکی تریان له ئیمان نه یان به ئیسلام ژتیوان کردو ته وه، بوونه کو سپ و
 ته گه ره له به رده م موسولمان و که سانی دیکه، به و حاله مردون و ژیان

دونیا یان به جی ٬ هیشتو سوور بوون له سهر کوفرو نیلحاد نه وه خودا لییان خوش نابی ٬ به لکرو بو هه تا هه تایه له ناو دۆزه خ دا ده میتنه وه .

بیگومان نه م نایه ته وه کوو هه ره شه یه له کافرو تاوانباران بو نه وه ی هه رجی زوو واز له کوفرو تاوانی خو یان به یتن و موسولمان بن پیش نه وه ی ده رگای تۆبه یان له سهر دا بجری له هه مان کات دا ترساندن موسولمانانه : که ناگادار بن به هیچ شیوه یه ک شتیک نه کهن له و ریگه خه ترناک و شومەیان نزیک بکاته وه .

نه بچار فه رمان به موسولمانان ده کا : که هه میشه وره به رزو دل ٬ دامه زراو بن ٬ هه میشه له هه ول ٬ ته قه للا ٬ دابن بو ٬ دابینکردنی هیزو تواناو به ره رجدانه وه ی دوژمنان ٬ ده فره موئ :

﴿فلا تهنوا وتدعوا الى السلم وأنتم الأعلون والله معكم ولن يترکم أعمالکم﴾ وره ٬ روخاوو خاوو خلیچک مه بن له به رامبه ر دوژمن دا ٬ با داوای ناشتی و شه ر ٬ راوه ستان له ئیوه وه نه بی ٬ نه وه کو بکریته نیشانه ی زه بوونی و که م هیژی ٬ چونکه داوای وه ستانی شه ر نیشانه ی زه عیفی یه ٬ به لام نه گه ر داوای وه ستانی شه ر له دوژمنه وه بوو ٬ نه وه ده کری ئیوه قبولی بکه ن ٬ به مه رجی ئیوه له حالئ بالا ده ستیتان دا بن ..

وه لی نه گه ر دوژمن بالا ٬ ده ست بوو فه رمانه وای موسولمانان ٬ راوه ستانی شه ری به لاوه په سنبو به رژه وه ندی موسولمانانی تیدا ده بینی ٬ نه وه بو ی هه یه داوای ناشتی بکا ٬ پیغه مبه ر ﷺ کاتی که قوره شییه کان نه یان هیشت بجیته ناو مه که وه و داوای شه ر وه ستانیان لی کرد بو ماوه ی (ده) سال ٬ به رژه وه ندی موسولمانانی له و ناشتی یه دا به دیکرد یه که سه ر شه ره ستانی قبول کرد .

هه لانی ئاده میزاد بو ئه وهی کۆل به دنیاوه هه لانه گرن، هه میسه
ئاماده باشی جیهاد بن

إِنَّمَا

الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ إِنْ تَوَمَّنُوا وَتَنَقَّوْا يُوتِيَكُمْ أَجُورَكُمْ
وَلَا يَسْأَلُكُمْ أَمْوَالَكُمْ ﴿٣٦﴾ إِنْ يَسْأَلْكُمْ مَوَالِيَهُمْ فِي حِفْظِكُمْ
تَبَخَّلُوا وَخُجِرَ أَصْغَرَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَآأَنْتُمْ هَآؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ
لِئَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلْ
فَإِنَّمَا يَبْخُلْ عَن نَّفْسِهِ ۗ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ
تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ ﴿٣٨﴾

له وه پیش په روهر دگار فه رمانی به موسولمانان کرد جیهاد بکه ن و
له پیناو ئایینی خودادا تیبکۆشن و خزیان به زه بوونی نیشانی دوژمن
نه دن، نه جار لیژدها هانیان ده دا: که سووربن له سه ر خۆبه ختکردن و
مالبه خشین له پیناو ئایینی خودادا، نه مهش له روانگه ی دنیا
به که مزاین و شیرینکردنی ئیمان و خودا په رستی له دلایان دا بو ئه وه ی
به خته وه ری هه ردوو جیهانیان ده ست بکه و ی.

له کۆتایی سوره ته کهش دا هه ره شه له موسولمانان ده کا به وه نه گه ر
پشت له جیهادو خودا په رستی هه ل بکه ن، خودا نه وان له ناو ده باو گه ل و

نه ته وه یه کی تر دینیتنه ئاراوه و زور له مان زیاتر پابه ندی فهرمانی
خودا ده بن.

ده فهرموی: ﴿انما الحیاة الدنيا لعب و لهو﴾ نهی کۆمه لئی موسولمانان!
سورین له سه ر جیهاد و خودا په رستی، له پیناو نایینی خودا دا گیانبازی
بکهن، مال و گیانتان له و پیناوه دا به هه رزان بزائن، چونکه ناکامی دونیا
گالته و که په و پوچه و به تاله، به ر قه رار نیه و به سه ر ده چی، خو خه ریک
کردن به دونیاوه خو خا فلاننده و گالته بازاری مندالانه، وه کوو له نایه تیکی
تردا له م باره دا ده فهرموی: ﴿اعلموا انما الحیاة الدنيا لعب و لهو
وزينة و تفاخر بینکم و تکاثر فی الاموال و الاولاد﴾ الحديد/ ٢٠.

ئه مجار ریبازی به خته وه ریی و سه رفرازی نیشانی موسولمانان ده داو
ده فهرموی: ﴿وان تؤمنوا و تتقوا يؤتکم أجورکم و لا یسألکم أموالکم﴾
ئه گه ر به راستی ئیمانتان هه بی و خودا په رستی خۆتان به ریک و پیک
ئه نجام بدهن، پابه ندی فهرمان و جله و گیریه کانی په روه ردگار بن دنیابن
خودا له قیامهت دا پاداشی کرده وه کانتان ده داته وه، په نچ به خه سار نابن.

ئه وه ش بزائن خودا داوای ئه وه تان لی ناکا هه موو مال و سامانتان
بیه خشن، به لکوو فهرمانتان پی ده کا به شیک له مال و سامانتان له رینگه ی
زه کات و خیر و سه ده قه دا بیه خشن، خودا بو خۆی ئاتاجی مال و سامانی
ئیوه نیه، فهرمانی پی کردون به شی: له مال و دارایی خۆتان بیه خشن
به برا هه ژارو بی نه واکانتان، هه ندی قورسایی ژیانیان له سه ر سوک بکهن و
گیانی برابه تی و هه مه ئاهه نگه ی و هاوکاریتان تیدا به هیزبی، سه ره نجام
پاداشی باش وه ر بگرنه وه سه رفرازیتان ده ست بکه وی.

ئیمان و خودا په رستی ژیان له گالته و گه په وه ده گۆرپی بو جیدیهت و
ده بیاته ئاستی (خلافه ی راشیده) و په یوه ستی ده کا به عاله می بالاوه، هه ر
کاتی ژیان خودا په رستی و ته قواکاری تیدا بوو ژیان حقیقی یه و

موسولمان چی ببه‌خشی به فیرو ناچی و له‌قیامت دا پاداشی باش وهرده‌گریسته‌وه، خودا بو‌خوی سروشتی ئاده‌میزادی به‌دییه‌ناوه و جوش داوه، ده‌زانی چی به‌که‌لکی دی و چی له‌توانای دایه، زیاد له‌ئەندازەو له‌توانابه‌ده‌ریان لی‌داوا ناکا، داوایان لی‌ناکا هەرچی مال و سامانیان هه‌یه پی‌بیه‌خشن

﴿ان يسألکموها فيحفکم تبخلوا ويخرج أضغانکم﴾ نه‌گه‌ر په‌روه‌ردگار داوای به‌خشینی هه‌موو مال و سامانتان لی‌بکاو جه‌ختتان لی‌بکا، لاتان قورس ده‌بی و به‌خیلی ده‌نۆینن و پابه‌ندی فه‌رمانه‌که‌ی نابن و نه‌وکاته حیق‌دو کینه‌تان ده‌رده‌که‌وی.

﴿ها أنتم هؤلاء تدعون لتنفقوا في سبيل الله﴾ ئیوه‌ نه‌ی موسولمانان فه‌رمانتان پی‌کراوه بو‌ئیه‌وه‌ی له‌پێگه‌ی خودادا مالێ خۆتان سه‌رف بکه‌ن، واته به‌شێک له‌مال و سامانتان له‌جیهاد و زه‌کات و پێبازی تری خێرو چاکه دابه‌خشن.

﴿فمنکم من یبخل، ومن یبخل فانما یبخل عن نفسه والله الغني وأنتم الفقراء﴾ هی واتان هه‌یه دلێ نایه‌ که‌می: له‌مالێ خۆی له‌پێگه‌ی خودادا سه‌رف بکا، ده‌ی چۆن دل‌تان دی هه‌موو سامانتان بیه‌خشن؟ که‌سی: به‌خیل و چرۆک بی و مالێ نه‌به‌خشی ئیه‌وه‌ خێرو چاکه له‌خۆی ده‌تارینی، خراپه‌که‌ی بو‌خۆی ده‌گه‌رپێسته‌وه، به‌خیلی هۆکاره بو‌نشوستی و ژێر ده‌سته‌یی، نه‌گه‌ر چرۆک و ده‌ست قوچاو بن دوژمن به‌سه‌رتان دا زال ده‌بی و نه‌ردوشانستان نامی‌نی و خوتان و مال‌تان ده‌که‌ونه ژێر ده‌ستی ناحه‌زانتان، خودا خاوه‌نی هه‌موو شتی‌که، بونه‌وه‌ر هه‌مووی ملکی ئیه‌وه، له‌هه‌موو شتی‌که بی‌نیازه، پێویستی به‌که‌س نیه‌و هه‌موو که‌سی: ئاتاجی ئیه‌وه، بۆیه فه‌رمووی:

﴿وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾ واته: ئیوه ئه ی ناده میزادینه به واقعی موحتاجی ره جمه تی خودان، که فهرانان پی ده کا به مال به خشین بو پئویستی خوتانه، خودا ناتاجی مال به خشینی ئیوه نیه .

نه مجار داب و نهریتی خودا له بونه وهردا راون ده کاته وه، ههل و مهرجی له ناوبردنی گهل و نه ته وه یه که و هیئانی گهل و نه ته وه یه کی تر بو شوینی دیاری ده کاو ده فهرموئ: ﴿وَأَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ﴾ یستبدل قوما غیر کم، ثم لایکون أمثالکم﴾ نه مه وشه ی کوئی و یه کالآ که ره وه یه، ده فهرموئ: نه گهر پشت له نیمان هه لیکهن، واز له ته قواو خودا په رستی به یئن، وه کوو پئویست شوین شهریعت ویاسای نیسلام نه که ون، نه وه دلنیابن خودا ده سلات له ئیوه ده ستینیته وه و گهل و نه ته وه یه کی تر ده خاته شوینی ئیوه، نه وان له ئیوه باشر پابه ندی فهرمانی خودا ده بن و وه کوو ئیوه پشت له په یامی نیسلام هه لئاکن ..

به کورتی په روه ردگار هه ره شه له موسولمانان ده کاو پییان ده فهرموئ: هه لبراردنی ئیوه بو هه لگرتنی نه و نه مانته که بانگه وازیکردنه بو نیسلام و خوبه ختکردنه له پیئاوی دا، ریز لیئان و شکومه ندیه بو ئیوه، جا که ئیوه خوتان به شیاوی نه و نه رکه نازانن، هه ول ناده ن له و ناسته دا بن و پیداویستی نه و نه رکه ناخه نه ته ستوی خوتان و نرخ ی نه و ریز لیئانه نازانن، نه وه دلنیابن خودا نه و شکومه ندی و پیئاوه تیه تان لی وهرده گریته وه و گهل و نه ته وه ی تر هه لده بژی بو هه لگرتنی نه و نه رکه پیروژه له ئیوه باشر نه رکی سه رشان ی خویان نه نجام ده دن!

خیتابی نایه ته که بو قوره یشیه کانه، یان بو دانیشتوانی مه دینه یه، به لکوو ده توانین بلین: خیتابه که بو هه موو ناده میزاده چین له دوا ی چین، چ نه وانه ی سه رده می نازل بوونی قورئان یان نه وانه ی دوا نه وان.

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (الفتح)

ئەم سۆرەتە ناوئراوە سۆرەتی (الفتح) چونکە بەموژدە دان بەسەرکەوتنی موسوڵمانان دەستی پێ کراوە، ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا...﴾

ئیمام ئەحمەد و موسلیم و بوخاری فەرمودەیه کیان لەعەبدوڵلای کۆری موغەففەلەو پێواوەت کردووە، دەفەرموی: پێغەمبەر ﷺ سالتی رزگارکردنی مەککە لەرێگەدا کەچوین بۆ فەتەحی مەککە بەسەر و لاغەکەو سۆرەتی (الفتح) ی بەدەنگی بەرز خوێندەووە، تەرجیعی تیدا دەکردو وشەکانی دەلاراندەووە، معاویەیی کۆری قوڕپە دەلتی: ئەگەر ترسی ئەوهم نەبواوە: کە خەلک لیتم کۆدەبنەووە، دەق وەکوو پێغەمبەر ﷺ سۆرەتەکەم دەخوێندەووە.

پەییوەندی سۆرەتی فەتەح بەسۆرەتی (محمّد) ئەووە لەچەند رۆیەکەووەیه:

۱- ئاشکرایە سەرکەوتن لە ئاکامی جیهادەووە پەیدا دەبێ و بەروبوومی جیهاد و تیکۆشانە، ئەووە بوو لەسۆرەتی (محمّد) دا باسی چۆنیەتی شەرو جەنگانی کردو فەرمانی بەموسوڵمانان کرد: کە دەست لەدوژمن نەپاریژن، لەم سۆرەتەش دا باسی شکۆمەندی و بەروبوومی ئەو جیهاد و بەرەنگار بوونەووەی کرد.

۲- لەهەر دوو سۆرەتی (محمّد) و (الفتح) دا پێناسەیی موسوڵمان و کافرو دووڕووەکانی کرد.

۳- له‌سوره‌تی (محمد) دا فهرمانی به‌پیغهمبر کرد: که داوای لی‌خوشبون
بو خۆی و موسولمانان بکا، ئەم سوره‌ته‌شی به‌ده‌سته به‌ربوونی
لی‌خوشبون ده‌ست پی کرد.

ئەم سوره‌ته‌ وه‌کوو سوره‌تی پیش خۆی مه‌ده‌نییه، واته: دوی
کوچکردن له‌نیوان مه‌ککه و مه‌دینه‌دا له‌وکاته‌دا: که پیغهمبر ﷺ
له‌په‌یماننامه‌ی (الحدیبه) ده‌گه‌رايه‌وه، خازل بوو .

سوره‌تی مه‌ده‌نی تایبه‌تمه‌ندی خۆیان هه‌یه، به‌زۆری هه‌لس و که‌تی
دوو‌پوه‌کان و یاسای جیهاد و عیبادات و (معاملات) پرون ده‌که‌نه‌وه، واته:
مه‌به‌سته سه‌ره‌کیه‌کانی سوره‌ته مه‌دنییه‌کان له‌بواران‌ده‌دا خۆیان
ده‌نوێنن، چونکه سه‌رده‌می پاش کوچ سه‌رده‌می دامه‌زراندنی ده‌وله‌تی
ئیسلامیه، دامه‌زراندنی ده‌وله‌تیش پیوستی به‌ یاسا هه‌یه..

له‌باره‌ی فه‌زل و گه‌وره‌یی ئەم سوره‌ته‌وه ئیمام ئەحمه‌د و بوخاری و
تیرمیزی و نه‌سائی له‌عومه‌ری کوپی خه‌ت‌ابه‌وه رپوایه‌تیان کردوه:
که پیغهمبر ﷺ فرموویه‌تی: (نزل علي البارحة سورة أحب الي
من الدنيا وما فيها: ﴿أنا فتحنا لك فتحا مبينا ليغفر لك الله ما تقدم من
ذنبك وما تأخر﴾).

له‌رپوایه‌تیکی تر دا فرموده‌که به‌م جو‌ره‌یه (لقد أنزلت علي الليلة آية
أحب الي مما على الأرض) ده‌قی رپوایه‌تی موسلیم به‌م جو‌ره‌یه (أحب الي
من الدنيا جميعها).

ده‌باره‌ی سه‌به‌ب نزولی ئەم سوره‌ته‌و بارودۆخی نازل‌بوونه‌که‌ی
پوده‌که‌ینه سیره‌ی پیغهمبر و کورته باسیکی لیوه راگوێزی ئی‌ره‌ده‌که‌ین،
ده‌فه‌رموی: پیغهمبر ﷺ له‌وکاته‌دا له‌مه‌دینه بوو به‌خه‌و بینی: که چووه
ناو مه‌ککه‌وه ته‌وافی کابه‌ی کرد، دوا‌ی ناوه‌پۆکی خه‌وه‌که‌ی به‌هاوه‌لانی
راگه‌یان‌دو زۆری پی که‌یف خوش بوو ..

ئەو ەبوو تەشریفی لەمانگی زیلقەعی دەی سالتی شەشەمی کۆچی بەمەبەستی عەمرەکردن لەمەدینەو ەبەرەو مەککە کەوتە پێ، (١٥٠٠) ەزار پێنج کەس لەمهاجیر و ئەنصار و عەرەبە موسوڵمانەکانی دیکە لەخزمەت دابوون، ئاژەلی دیاری لەگەڵ خۆی بردبوو، لەزلیحولەیفە ئیحرامی بەعەمرە بەست، ئومو سەلەمە خیزانیشی لەتەک خۆی دابرد بوو.

پێغەمبەر و هاوەلانی بەنیازی شەر نەچوبون و جگە لەچەند پارچە چەکیکی وا کە موسافیر پێویستی بێ هیچی تریان پێ نەبوو، کابرایەکی خوزاعەدی نارد بۆ بەتاقیکردنەوێ پێگا و بارو دۆخی مەککەو ەلویستی قورەیش و نیازو مەبەستیان بزانێ...

..کاتی لەعەسفان (شوئینیکە لەنیوان مەککەو مەدینەداو دووئانغ پێ لەمەککەو ەدوورە) نزیکبونەو ەبیشری کۆری سەفیانی کەعبی: کەچاو ساغی پێغەمبەر بوو، ەاتە خزمەت پێغەمبەر ﷺ و عەرزی کرد: قوربان قورەیش بەهاتنی تۆیان زانیو، دەیانەوی نەهیلن بینە ناو مەککە: ەیز و توانایەکی زۆریان کۆکردۆتەو لەهەموو بنەمالەو خێلەکان خەلکیان کۆکردۆتەو ەلشکرکیشی یەکی زۆریان کردو، چەند حوشتریکی شیر دەریان بە بێچو ەکانیانەو ەهیناوە بەتەمان زۆر بمێنەو، سورن لەسەر ئەو: کە نەهیلن بچینە ناو مەککەو!

ئێتر پێغەمبەر ﷺ عوسمانی کۆپێ عەففانی نارد بۆلای قورەیشیەکان بۆئەوێ نیازی پێغەمبەر یان پێ رابگەینێ و ئەوان جگە لە ئەنجامدانی عومرە بەنیازی هیچی تر نین، عوسمان بەپێ کەوت و پاش ماو ەیک ەوالێ بۆ پێغەمبەر ەات: کە عوسمانیان کوشتوو، ئێتر پێغەمبەر ﷺ هاو ەلانی کۆکردو، داوای بەیعیەتی لی کردن، لەژێر درەختیک دا کە لەدوایی دا بە (شجرة الرضوان) ناوێرا کۆبونەو پێ کردن، ەموو هاو ەلان

په یانیان پی دا: که پشتی بگرن و خویان له پیناو شاین دا بهخت بکهن،
 نهم په یانه ناوړا به (بیعة الشجرة) یان (بیعة الرضوان) .

سه له مهی کورپی نه کوه ده لئی: ئیمه په یانمان به پیغه مبهړ ﷺ داو
 فیداکاری خومان بو جهخت کرده وه: که ریگای هه لاتن نه گرینه بهر، یان
 سهرکه وتن یان شهید بوون، نهم خوگری و سور بوونهی هاوه لآن له سر
 جیهاد و خویه ختکردن ترسیکی زوری خسته دلئی قورپه شهوه، خیرا داوای
 صلح و ناشتیان کرد، هه ر له م سهرو بهندهش دا هه والئی نه وه
 به پیغه مبهړ ﷺ گه یشته که عوسمان نه کوژراوه و هه والئه که درو بووه .

په روه ردگار ده باره ی نهم په یاننامه یه ئایه تی ﴿لقد رضي الله عن
 المؤمنين اذ يبايعونك تحت الشجرة...﴾ الفتح/ ٢٨ ، نازل کرد

له راستی دا نهم په یاننامه ناشتی یه سهرکه وتن بوو،
 قوئاغی وه چهرخان بوو، نه وه بوو: که پیغه مبهړ ﷺ گه پایه وه بو مه دینه،
 خه بیسه ری رزگار کردو ده سته که وه که ی به سهر په یانده رانی
 جوده بیبه دا دابهش کرد.

وه کوو له سیره دا هاتوه ژماره ی به یعه تکارانی (بیعة الرضوان)
 (١٥٠٠) هه زارو پینج کهس بوو سیصده له وانه نه سپ سوار بوون،
 مه شهروایه ده لئین: هه زارو چوارسه د کهس بوون!

وه کوو و ترا قورپه یشیه کان: که هه والئی موبایه عه و په یانی هاوه لانیان
 پی گه یشته، سوه یلی کورپی عه مریان کرده نوینه ری خویان و ناردیان
 بولای پیغه مبهړ ﷺ بو گری بهندی ناشتی (عقد الصلح) که پیغه مبهړ
 سوه یلی بینی له دووره وه بهر ورپویان ده هات، فهرمووی قورپه یشیه کان
 به راستیانه و ناشتیان مه به سته، بویه نهم په یاه یان کردو ته نوینه ری
 خویان، نه مجار فهرمووی: ئیمه له نیوان خومان و قورپه یش دا په یاننامه

دهنوسین و مؤری ده کهین، تیتز بانگی عدلی کوری شه بوتالیبی کرد بو نووسینی په یاننامه که ..

هر له سه رتاوه سوهیل: که نوینه ری قورپه ییش بوو له سه ر دوخال وړکی گرت: یه که میان رازی نه بوو بنووسری: (بسم الله الرحمن الرحيم) وتی: ده بی (باسمک اللهم) بنووسری، دووه میان رازی نه بوو ناوی پیغه مبه ر ﷺ به (محمد رسول الله) بنووسری، وتی: ده بی بنووسری (محمد بن عبدالله) پیغه مبه ر ﷺ بو هر دوخاله که رازی بوو، که به ویستی سوهیل تو مار بکرتن، هر دولا ریک که وتن و په یانی ناشتیان دا بو ماوه ی (ده) سال شهر راگرن و خه لکی به نارامی و ناسایش ژیان به سه ر بهرن.

هر که سیك به بی نیزی وهلی و سه ر په رشتیاری له مه که وه بی بو لای پیغه مبه ر ﷺ بیگی رپته وه، نه گهر له موسولمانان گه راپه وه مه که و له ناین پاشگه ز بو وه وه، قورپه ییشه کان نه یگی رپنه وه بو مه دینه.

خالیک یی تری په یاننامه که شه وه بوو هر که سیك بیسه وی له م په یانی ناشتی په دا بچیتته ناو به لئن و په یانی پیغه مبه ر ﷺ یان هی قورپه ییش سه رپشکه و هیچ لایه ک ریکه نه گرن، شه وه بوو خیللی خوزاعه خیرا چوونه ناو عه ه دو په یانی پیغه مبه ر وه، خیللی به نو به کریش چونه پال قورپه ییش ...

خالیک یی تر: شه وه بوو ده بی موسولمانان نه مسال بگه رپنه وه به بی شه وه یی بچنه ناو مه که وه، سالتی دا هاتوو قورپه ییشه کان مه که چول بکه ن و موسولمانان سی رورژ به چه کی سواری و شمشیر له ناو کالان دا بچنه ناو مه که وه ..

هنه ندی له هاوه لآن ریک که وتن و په یانه که یان به دل نه بوو، چونکه پییان وابوو غه دریان لی کراوه و مه رجه کان زور به یان له به رژه وه ندی قورپه ییشه کان دان، وهلی له راستی دا سه رکه وتنیک یی گه وره بوو بو

موسولمانه‌کان، چونکه بۆ یه‌که‌مجار قورپه‌یشیه‌کان دانیان به‌وه‌ دانا: که موسولمانه‌کان هه‌ن و هی‌زیکی سیاسی و عه‌سکه‌رین، له‌هه‌مان کات دا ئه‌و هودنه‌و شه‌ر پا‌گرتنه‌ماندو هه‌سانه‌وه‌ی موسولمانه‌کانی تیدا بوو، هه‌لی ئه‌وه‌یان بۆ په‌خسا: که بانگه‌وازی ئیسلامی بلاویکه‌نه‌وه‌و به‌م لاو به‌ولادا په‌لیان هاو‌یشت و خه‌لکیکی زۆر موسولمان بوون.

که‌وا‌بوو صول‌حی حوده‌بیه‌ی خۆی له‌خۆی دا سه‌رکه‌وتن بوو، یان کیلیی سه‌رکه‌وتن بوو، ئه‌وه‌تا له‌کاتی صول‌حی حوده‌بیه‌دا ژماره‌ی موسولمانه‌کان هه‌زارو چوار سه‌د، یان که‌متر بوون، که‌چی له‌فه‌ت‌حی مه‌که‌که‌ دا: که‌ دو‌سال دوا ئه‌و په‌یمان‌مه‌یه، ژماره‌یان گه‌یشته ده‌هه‌زار، که‌له‌پیاوی وه‌کوو خالیدی کورپی وه‌لیدو عه‌مری کورپی عاص که‌ له‌کاتی صول‌حه‌که‌دا له‌پرتزی قورپه‌یشیه‌کان دا‌بوون له‌فه‌ت‌حی مه‌که‌که‌ دا له‌پرتزی هاوه‌لانی پی‌غه‌مبه‌ر دا‌بوون ﷺ.

ئیب‌نو مه‌سعودو جابر و (البراء) ده‌فهرمون: ئیمه‌ پر‌گار کردنی مه‌که‌که‌ به‌سه‌ر که‌وتنی گه‌وره‌و یه‌کا‌لا‌که‌ره‌وه، له‌قه‌لام ده‌ده‌ین به‌لام ئیمه‌ پی‌مان وایه سه‌رکه‌وتنی راستی صول‌حی حوده‌بیه‌یه، ئیتر پی‌غه‌مبه‌رو هاوه‌لانی بی ئه‌وه‌ی بچه‌ناو مه‌که‌کو حه‌ج و عه‌مره ئه‌نجام بده‌ن گه‌رانه‌وه بۆ مه‌دینه، له‌گه‌رانه‌وه‌دا له‌نیوانی مه‌که‌که‌ و مه‌دینه‌دا له‌شه‌ودا ئه‌م سوره‌ته‌ واته: سوره‌تی (الفتح) نازل بوو.

ئیمامی ئه‌حمه‌دو ئه‌بودادو نه‌سائی و ئیب‌نو جه‌ریر له‌عه‌بدول‌لای کورپی مه‌سعود ری‌وا‌یه‌ت ده‌که‌ن ده‌لی: که‌ له‌حوده‌بیه‌یه گه‌رانه‌وه به‌ره‌به‌یان له‌شوئینیک لامان داو خه‌ومان لی‌که‌وت، تا‌خۆر لی‌ی نه‌داین به‌خه‌به‌ر نه‌هاتین، ئیمه‌ له‌خه‌و هه‌لساین هیشتا پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌خه‌ودا‌بوو، هاوه‌لان وتیان: خه‌به‌ری بکه‌نه‌وه، پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌خه‌و هه‌لساو فهرمو‌وی: (افعلوا ما‌کنتم تفعلون، و‌ک‌ذلک ی‌ف‌عل من نام او‌ نس‌ی) واته‌ نو‌ی‌ژنی به‌یانی

به (قضا) بکن هر که سیّ به هوّی خه وه یان له بیر چونه وه نویژی چوو
دوایی قه زای ده کاته وه! نه بچار سه ر ژمی و شتره کانان کرد،
حوشتری تایبه تی پیغه مبه ر ﷺ دیار نه بوو، قولا غمان کردو دیانه وه،
هه و ساره که ی له دارنک گیرا بوو، حوشتره که م به ره لا کردو هی نام
بو پیغه مبه ر ﷺ سواری بوو...

له کاتی کا نیتمه به ره و مه دینه ده هاتینه وه، سروشنی بو نازل بوو،
پیغه مبه ر ﷺ که نیگای بو ده هات نه رک ی ده که وته سه رو سواری ولاخ
بوایه ولاخه که چوکی داده دا، بو خویشی رهنگی سوپ هه لده گه راو تاره قی
ده کرد، جا که نه و حالته ی له سه ر نه ما فره مووی: سوره تی ﴿انا فتحنا
لك فتحا مبينا...﴾ نازل بووه سه رم.

به لّی به راستی په یمانی حوده ییییه فتحی موین بوو، رزگار کردن بوو،
رزگار بوون بوو له خه ته ری شه ری قور هیش، بویه پیغه مبه ر ﷺ دوای
په یمانمه که خو یه کلا کرده وه بوینه بر کردنی خه ته ری جوله که کان له نیو
نیوه دورگه ی عه ره بی دا.

هر که خه ته ری به نو قه ینو قاع و به نونه ضیرو به نو قوره یظه ی بنه بر کرد،
پوی کرده بنه بر کردنی خه ته ری کی تر: که له هه موو خه ته ره کانی تر
سامنا کتر بوو، نه ویش بریتی بوو له قه لای خه بیهر که هه میشه
هه ره شه یه کی گه وه بوو له سه ر ریگای شام ریگای بازرگانی و شاده ماری
ئابوری موسولمانه کان، به پشتیوانی په روه ردگار قه لای خه بیهر
رزگار کراو مال و سامانی کی زور بووه ده سکه وتی موسولمانه کان.
پیغه مبه ر ﷺ دابه شی کرد به سه ر نه و ها وه لانه دا: که ناماده ی
په یمانی حوده ییییه بوو بوون.

به لئی په یمانی حوده یبیه فته تی موین بوو، نه و وه صفه ی قورشان بو ی دیاری کردوه پر به پیستیته تی، به لکوو ده توانرئ به یسه کیک له روداو ه گرنکه کانی سیره ی پیغه مبه ر له قه لثم بدرئ و خالی و هرچه ر خانی میژووی نیسلامه، نه و ه تا قوره یش دانیان نابه وه ی: که پیغه مبه رو هاوه لانی هیژی سیاسی و عه سکه ر بن و پیویسته حیسابی تاییه تییان بو بکری، په یمانیان له گه ل دا مو ر بکری!

به هره و به های په یمانی حوده یبیه

بسم الله الرحمن الرحيم

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ﴿١﴾ لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ
وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿٢﴾
وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا ﴿٣﴾

(الحاکم) و هی تریش له میسوهری کوری مه خره مه و مهروانی کوری (الحکم) هوه ریوایه تی کردوه ده لئین: سوره تی (الفتح) له سه رتاوه تاکوتایی له نیوان مه ککو مه دینه دا نازل بووه.

هه ردو پیری فه رموده و نه همدو تیر میزی و (الحاکم) له نه سه وه ریوایه ت ده کهن، ده لئی: نایه تی ﴿لِيُغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ...﴾ له کاتی گه رانه وه ی پیغه مبه ر له صولخی حودییه نازل بووه، نه و ده مه پیغه مبه ر ﷺ فه رمووی: (لقد أنزلت على آية أحب الى مما على الأرض) نایه تی کم بو سهر نازل بووه له هه موو دونیام خو شتر ده وی. نه مجار

ئایەتە کە ی بەسەر ھاو لەانی داخویندەو، ھاو لەان وتیان: ئە ی پیغەمبەر ی خۆدا ئەم خەلاتەت پیروز بی، بەراستی خۆدا داھاتوی بۆ دیاری کرد ی، ئە ی دەبی چی بۆ ئیمە دیاری کرد بی؟ ئیتر ئایەتی: ﴿لیدخل المؤمنین والمؤمنات﴾ تا گەیشتە ﴿فوزا عظیما﴾ نازل بو .

ئیبنو عەبباس دەفەرموی: جولە کە کان بە نازل بوونی ئایەتی: ﴿وما أدری ما یفعل بی ولا بکم﴾ پیخۆشحالی خۆیان دەری بەو ی: کە پیغەمبەر و موسولمانان تاکام و سەرەنجامی خۆیان نازانن، وتیان: چۆن ئیمە شوین پیای بکەوین کە نازانی چی بەسەر دی؟؟ پیغەمبەر ﷺ زۆری ئەو پێ ناخۆش نەبوو، ئیتر پەروەردگار ئایەتی:

﴿انا فتحنا لك فتحا مبینا﴾ نازل کرد. ئیمە شکۆمەندی و سەرکەوتنیکی ئاشکرا و گەرەمان پێ بەخشیو ی، ئەویش صولحی حودەبیبیە: کەرپێگا خۆشکەر و کلیلی دەرگای سەرکەوتن و فەتھی مە ککە بوو، هۆی بلایوونەو ی زانیاری بەسود و بانگەوازی ئیسلامی و چەسپاندنی ئیمان بوو، یان مەبەست بەو فەتھ ئاشکرا و یە کالاکەر و یە خۆدی فەتھی مە ککە یە، پەروەردگار پێش وەخت مژدە ی بە پیغەمبەر ﷺ داو . . کە ئەو سەرکەوتنە گەرەمی دەستگیر دەبی.

﴿لیغفر لك الله ماتقدم من ذنبك وما تأخر﴾ بۆ ئەو ی خۆدا لە تاوانی رابردو و داھاتوت خۆش بی ئەگەر هەتبی . . واتە: بۆ ئەو ی لە گەل لیخۆشبون لە تاوان نیعمەتی سەرکەوتن و بالا دەستیت بۆ دەستە بەر بی، شارەزای رپێگا راست بی و سەرکەوتنی پیروز بە دەست بیخی، شکۆمەندی دۆنیای قیامەت دەست بکەوی.

هەلبەتە وەکوو چەند جاریکی تر لەو پێش ئاماژەمان پێ کردو ی پیغەمبەر ان بە تاییبەتی پاش بوونان بە پیغەمبەر (معصوم) ن، واتە:

تاوانیان نیه و شتیک ناکهن تاوان بی، که واته ده بی هه موو کاتی وه پالذانی تاوان به پیغه مبهه به نه گه ره وه په یوه سستی بکهین و بلین نه گه ر تاوانی هه بی، یان مه به ست به تاوان، نه نجامدانی کاری (خلاف الأولى) یه، واته: نه نجامدانی کاری باش له گهل نه وه دا ده کرا کاری باشتر نه نجام بدری، نه مه ش ده چیتته بواری (حسنات الأبرار سیئات المقربین) وه.

واته هه ندی جار کرده وهی باشی پیاو چاکان بو نه وانیهی نزیکي باره گای نه قده سن به خراپه ده ژمی دردی!! که مترین و پچو کترین هه له بو پیغه مبهه ران به تاوان ده ژمی دردی و له کاتیک دا له وانیه نه وه له بچو که بو که سانی دیکه به چاکه بژمی دردی و پاداشتی له سه ر وه ربگریته وه.

نیام نه همد و خاوه نانی کتیبه کانی فهرموده جگه له نه بوداود، له موغه پرهی کوری شو عبه وه ریوایه تیان کردوه، ده لی: پیغه مبهه ﷺ هینده ی شو نویژ ده کرد و به پیوه له نویژدا راده وه ستا قاجی ده هاوسان، عه رز یان کرد نه ی پیغه مبهه ری خودا، نه وه تو بونه وه نده خو ت ماندوو شه که ت ده که ی؟ چما خودا لیت خو ش نه بووه؟ نه وه نیه خودا له تاوانی به رو دوات خو ش بووه، له وه لام دا ده یفه رموو: (أفلا أكون عبداً شکورا) بوچی به نده یه کی سوپاسگوزار نه بم؟!

﴿وینم نعمته علیک، ویهدیک صراطاً مستقیماً، وینصرك الله نصراً عزیزاً﴾ هه روه ها بو نه وهی په روه ردگار نیعمه تی خو ی به ته واوی بو تو ده سته بهر بکا، ریزو نرخ ی له دلی موسولمانان دازیاد بسی، نایینی نیسلام به ناو خه لک دا بلاو بیته وه و گه شه بکا، به هه ر چوار لادا پهل و پو بهاون ناوچه و هه ریم رزگار بکهن، ولات بجه نه ژیر کو نترولی خو تانه وه، شکومه ندی و سه ربه رزی دونیاو قیامت ده سته بهر بکهن. په روه ردگار

شاره زای رپیازی راست و په سندن بکا، شهر یعت و یاسای گونجاوت بو
 بنیری، له سر نیمان و خودا په رستی و فرمانبهرداری راوه ستاوت بکا،
 زالت بکابه سر دوزمنانت داو نیتر ژیر ده سته ی و چه وساندنه وه ی
 ناحه زانت نه بینی! بالا ده سته ی یاسای نیسلام و فرمانپه وای ده و له تی
 نیسلام له ناوه دهره وده ده سته بهر بی، پیغه مبه ر ﷺ و پیرای پله و نیشانی
 پیغه مبه ریتی ده سته لاتی رامیاری و عه سکه ریشی بدریتی و پیشه وای
 ناینی و سیاسی بی!

کاریگری صولجی حوده یییه له سر موسولمان و دوورو موشریکه کان

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ
 الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيْمَانِهِمْ ۖ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ
 وَالْأَرْضِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٤٨﴾ لِيَدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
 جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ
 سَيِّئَاتِهِمْ ۖ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٤٩﴾ وَيُعَذِّبُ
 الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ
 بِأَلَلِّ ظَرْبٍ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
 وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿٥٠﴾ وَلِلَّهِ جُنُودُ
 السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٥١﴾

له‌وه پیش نه‌وه‌ی راگه‌یاند: که خودا فه‌زل و نیعمه‌تی خۆی به‌سه‌ر پیغه‌مبه‌ردا رشتوه و یارمه‌تی ده‌دا و زالن ده‌کا به‌سه‌ر ناحه‌زانی‌دا، نه‌مجار هه‌ندی فه‌زل و نیعمه‌تی خۆی به‌سه‌ر موسولمانان دا باس ده‌کا و بری هۆکاری سه‌رکه‌وتن: که خۆراگری و دل دامه‌زراوی موسولمانه‌کانه له‌گۆرپانی جه‌نگ دا راده‌نوین...

دوایی داب و نه‌ریتی خودایانه‌ی خۆی له‌بوونه‌وره‌دا رپون ده‌کاته‌وه، به‌و جوړه که هه‌ندی که‌س به‌سه‌ره‌ندیکی تر دا زال ده‌کا، وره‌ی سه‌ربازه خاوه‌ن باوه‌رپه‌کان به‌رزده‌کاته‌وه، واده‌ی چونه‌ناو به‌هه‌شت و مانه‌وه‌یان تی‌یدا بۆه‌تا هه‌تایه‌ پی ده‌دا، هه‌ر شه‌ له‌ کافرو دوورپوه‌کان ده‌کا، عه‌زایی سه‌ختی بۆ ئاماده‌ کردون غه‌زه‌بیان لی‌ده‌گری و له‌په‌حه‌تی خۆی بی‌به‌ریان ده‌کا، ده‌فه‌رموی:

﴿هو الذي أنزل السكينة في قلوب المؤمنين ليزدادوا إيماناً مع إيمانهم﴾ په‌روه‌ردگار خودایه‌کی وه‌هایه‌ پۆژی صولجی حوده‌یییه‌ ئارامی و وره‌به‌رزی خسته‌ دل‌ی خودا په‌رستانه‌وه، له‌و پۆژده‌دا مه‌ردایه‌تیان نواندو فه‌رمانبه‌رداری حوکی خودا بوون، به‌دلسۆزی و لی‌برانه‌وه‌ خۆیان ئاماده‌ کرد بۆ جه‌نگ و پروو به‌پروو بوونه‌وه‌ی دوژمن، خودا وره‌به‌زی پی‌به‌خشین بۆ نه‌وه‌ی دل‌ه‌ کوته‌ یان پی‌نه‌گا و له‌ته‌نگانه‌ دا شه‌ژنۆیان نه‌له‌رزن و چه‌واشه‌یی پرویان تی‌نه‌کا، هه‌روه‌ها بۆ نه‌وه‌ی دل‌نیایی زیاتریان پی‌به‌خشێ و ئیمانیان به‌هێز ببی. گیانی مه‌عنه‌ویان به‌رز بیته‌وه...

ئیمامی بوخاری و ئیمامانی‌تر ئه‌م نایه‌ته‌یان کردۆته‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر نه‌وه: که ئیمان زیاد و که‌م ده‌کا، هه‌ندی له‌زانایان پێیان وایه: زیادبوونی ئیمان بریتیه‌ له‌ئیمانیه‌تێان به‌شه‌ریعت دوا‌ی ئیمانیه‌تێان به‌ تـاـک و ته‌نهایی خودا.

ئیبو عه بیاس ده فهرموی: یه که م شت: که پیغه مبه ر ﷺ هیناویه تی
یه کتاپه رستی بوو، جا: که ئیمانان به تاک و ته نهایی خودا هینا، نه مجار
پهروه ردگار حوکم و یاسای نویژ و پژوو زه کات و جیهادی نازل کرد.
نه مجار نه وهره ده گه یه نی: که پهروه ردگار ده توانی تۆله له کافره کان
بستی نی، ده فهرموی: ﴿وَلِلّٰهِ جُنُودُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا
حَكِيْمًا﴾ واته: پهروه ردگار خوئی هه لئسورینه ری بوونه وهره به فریشته و
ئاده میزادو جندۆکه و شه یاتینی و هه موو هیژو وزه که ونیه کانی و هه کوو
بوومه له رزه و بورکان و زریان په شه باو لافاو ده ریوا شته کانی تر.

خودا بوخوئی ده توانی یه ک فریشته بنیری ولاتی: ویران بکا،
گه ل و نه ته وه یه ک له ناو به ری، وه لی خودا که نه وه ی نه کرده و
ئه رکی جیهاد و تیکۆشانی خستۆته سه ر موسولمانان و فهرمانی پی
کردون به نه نجامدانی له بهر به رژه و هندیسه کی گه و ره و به به هایه .
حیکمه تیکی گه و ره ی تیدایه، پهروه ردگار هه می شه زانیه به
به رژه و هندی به نده کانی و دانایه له کرده وه کانی دا چی بکا بی حیکمه ت
نیه و پره له به رژه و هندی!

﴿لِيَدْخُلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا، وَيُكَفَّرُ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ، وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللّٰهِ فَوْزًا عَظِيمًا﴾
واته: خودا موسولمانان تاقی ده کاته وه، به زۆرشت، فهرمانان پی ده کا
به جیهادو تیکۆشان پو به رو بوونه وه ی دوژمن، ئه رکی جۆراو جۆریان
ده خاته سه ر و توشی جۆره ها خوئی و ناخوئییان ده کا، بو نه وه ی
موسولمانان به ئافره ت و پیاویانه وه بخاته ناو به هه شته وه و کافران به
ئاگری دۆزه خ سزابدا. یان خودا که فه تمی پیروزی بو ده سه بهر کردی،
یان: که ئارامی و سه کینه ی خسته سه ر دلی موسولمانان بو نه وه یه

ئاكامه كهى ئەوه بى موسولمانان بخاته ناو باغه جوانه كانى بههشته وهو بهخته وهريان بكا، تاوانه كانيان پهرده پۆش بكا، لىيان خوۆش بى، ئەوه وادهو بهلینه به بردنى موسولمانان بۆ ناو بههشت و لیخوۆشبوون له تاوانيان له لای خودا به مرازگه یشتنیكى گه و رهو شكۆمه نده، رزگار بوونه له ناخوۆشى و گه یشتنه به خوۆشى و بهخته وهرى وه كوو له نایه تیكى تردا ده فرموى: ﴿فَمَنْ زَحْرَحَ عَنِ النَّارِ وَادْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ﴾ آل عمران/ ٣.

جایر رهزای خودای لى بى ده لى: پیتغه مبه ر ﷺ فرموى: (لا يدخل النار أحد بايع تحت الشجرة) هیچ یه كىك له وانهى له ژیر دره ختى (بیعة الرضوان) دا په یانى داوه ناچیتته ناو دۆزه خه وه.

﴿ويعذب المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات الظانين بالله ظن السوء﴾ ههروه ها بۆ ئەوهى ئەهلى دوروو - به پیاوو ئافره ته وه، بته پرسته كان به پیاوو ئافره تیا نه وه: ئەوانهى گومانى خراپیان ده رباره ی خودا ههیه - سزایان بدا، دلته نگ و خه فه تباریان بكا به هۆى ئەوه كه ده بینن نایینى ئیسلام بلاؤ ییتته وهو گه شه ده كا، موسولمانان سه ركه وتن به ده ست دینن و كافره كان تیده شكیین، ده كوژریین، ده گیرین، مالتویران ده بن، له قیامه تیش دا عه زابى دۆزه خ بۆیان ئاماده یه، چونكه گومانى خراپیان به خودا ههیه، ملكه چى حوكم شه ریه تی خودا نابن، پىیان وابو وپیتغه مبه رو هاوه لانی ده فه وتین و نامیین، كو فر بالا ده ست ده بى.

وه كوو له نایه تیكى تردا ئاماژه به وه ده كاو ده فرموى: ﴿بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا﴾ الفتح/ ١٢.

له نایه ته كه دا دوروه كانى پیتش موشریكه كان خست چونكه زیانى دوروو ده كان له هى موشریكه كان گه و ره تره و خه ته ریان له سه ر ئیسلام زیاتره.

﴿عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم، ولعنهم وأعد لهم جهنم وساءت مصيراً﴾ نهو گومانه خراپه ی به موسولمانانی ده بن له سر خویانه، نهو به دبه ختی و چاره رهشییه ی به هیوان توشی موسولمانان بی، یه خه ی خویان ده گری، به سر خویان دا ده شکیتته وهو لی تی قوتار نابن، خویان توشی کوشتن و دیلی و سرگره دانی ده بن، ویرای نه وانه ش خودا لییان نارازییه، دوزه خی بو تاماده کردون، ده چنه ناوی و بو هه تا هه تایه تی یدا ده میننه وه. به راستی شوینیکی خراب و پر نازاره بوی ده چن، سهره نجام و ناکامیکی خراپه تی ده کهن، نه وانه به د به ختی دونیاو قیامه تن هیچ کاتیک خوزگیان پی ناخواری.

نه مجار پهروه ردگار ده سه لات و توانای بی سنوری خوی پاده گی نه و ده فهرموی: ﴿والله جنود السموات والأرض، وكان الله عزيزاً حكيماً﴾ هه موو هیزو توانایه کی ناو ناسمانه کان و سر زهوی هی خودایه، هه موو شتیکی بوونه ور سهریازی خودان، فریشته و ئاده میزاد و جندوکه و شهیتانی و هه موو هیزه کانی تر هی خودان و ده توانی دوژمنه کانی بیروینی و له ناویان به ری، خودا هه میسه خاوهن ده سه لات و بالا ده ست بووه، کهس به سهری دا زال نابی، داناو لیترانه له پلان و کرده وهی دا، له هه ل سوران و به ریوه بردنی بوونه وهر دا!!

ریوایه ت کراوه: که په یانی حوده بییه مۆر کرا عه بدوللای کورپی نویه ی سهرۆکی دوورووه کان وتی: نایا موجه د واده زانی که په یانی ناشتی له گه ل دانیشتوانی مه که دامۆر کرد، یان مه که کی کۆنترۆل کرد ئیتر دوژمنی نامیتن، خه یالی خاوه، نهی چی له فارس و رۆم ده کا؟! بویه پهروه ردگار نه وهی پاگه یاند: که سهریازانی خودا زۆرو بی ته ژمارن، فارس و رۆم له ناستی سهریازانی خودا دا به هیچ ده ژمی درین.

نہرکی پیغہ مبر و سودی رەوانہ کردنی و مانای پەیمان پیدانی
لە حودە بیبیە دا

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ

شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٨﴾ لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَتُعَزِّرُوهُ وَتُقِرُّوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٩﴾
إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ
فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ
اللَّهُ فَمِنْ أَوْفَىٰ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٠﴾

لەو پێش باسی پەیمانی حودە بیبیە کردو سەر وەری ئەو فەتح و
سەکە و تەنە ی راگە یاند، ئە بجا باسی تاییە تەندی پێغە مبر دەکا و
سەرخی موسولمانان را دە کیشی بۆ نەرکی سەر شانیان بەرامبەر خودا و
یاسا و شەریعە تی، ئەوە شیان بە گوی دا دەدا کە ئەوانە ی بە یعە تیان لە گەڵ
پێغە مبر ﷺ کردو لە راستی دا بە یعە تیان لە گەڵ خودا کردو، ئەمەش
پێزو بە هایە کی تاییە تی بەو پەیمانە میژووی یە دە بە خشی، دە فەر موی:

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا لِّتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ
وَتُقِرُّوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا﴾ ئە ی پێغە مبر ی خۆشە ویست، ئیمە
تۆمان پەوانە کردوە شایەت بی لە سەر ئادە میزاد لە سەر ئومە تە کەت
بەو: کە پە یامی خۆت پی راگە یاندون مژدە ی بە هەشت بە خودا پەرستان

بدهی و کافرو یاخی بووان له‌عه‌زابی دۆزه‌خ بترسیئیی. ئیمه تۆمان ناردوه بۆ ئه‌وه‌ی ئاده‌میزاد ئیمان بینن به‌خودا و به‌پیتغه‌مبه‌ری، ئیمانی خۆیان به‌هیتز بکه‌ن و له‌دل دا هه‌ست به‌شکو‌مه‌ندی خودا بکه‌ن، یارمه‌تی نایینی خودا بده‌ن و پیتزی لی بگرن، یه‌کتاپه‌رستی بکه‌ن و له‌هه‌موو عه‌یب و خه‌شیک بی پاریزن، هاوه‌ل و مندالی بۆ به‌ره‌وا نه‌زانن، یان به‌یانی و ئیواران ته‌سبیحاتی خودا بکه‌ن، نویتزی به‌یانی و نیوه‌رو عه‌صر نه‌نجام بده‌ن.

پیتغه‌مبه‌ر ﷺ شایه‌ته به‌سه‌ر ئه‌و ئاده‌میزادانه‌ی بۆ سه‌ریان په‌وانه‌کراوه، شایه‌تی ده‌دا له‌سه‌ر ئه‌وه که په‌یامی خۆی پی پگاهه‌یاندون، ئه‌رکی سه‌رشانی خۆی به‌جی هیناوه، شایه‌تی ده‌دا: که ئاده‌میزاد چۆن به‌پیر بانگه‌وازیسه‌که‌یه‌وه چوون، هه‌یانه ئیمانی پی هیناوه هه‌یانه پشته‌ی لی هه‌لکردوه، هه‌شیانه دوورووه به‌رواله‌ت ئیمانی هه‌یه‌و به‌موسولمان ده‌ژمیتردی، له‌دیش دا کافرو بی باوه‌ره، هه‌یانه چاکه‌خا‌زو چاکه‌کاره، هه‌یانه ناشوب‌گیرو فیتنه‌جۆیه.

چۆن په‌یامی خۆی گه‌یاندوه، ئاواش شایه‌تی ده‌دا، موژده‌ی خیر و خۆشی و به‌خته‌وه‌ری به‌خودا په‌رستان ده‌دا، کافرو مونا‌فیک و یاخی بووان له‌سه‌ره‌نجامی به‌دبه‌ختی و عه‌زابی دژوار ده‌ترسیئیی.

﴿ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله﴾ دلنیا به‌ئهی پیتغه‌مبه‌ر: ئه‌وانه‌ی له‌ژێر دره‌ختی (الرضوان) دا رۆژی حوده‌یه‌یه‌ په‌یمانیا‌ن پیدای له‌سه‌ر جیهاد و شه‌رو خۆبه‌خته‌کردن دژی قورپه‌یش، ئه‌وه به‌یه‌عتیا‌ن له‌گه‌ل خودادا مو‌ر کردوه، په‌یمانیا‌ن به‌ئهو داوه، ئه‌وان گیا‌ن و مالتی خۆیا‌ن فروشتوه به‌به‌هه‌شت و سه‌ودایه‌کی سو‌دمه‌ندیان گرتی داوه، چونکه له‌راستی دا فه‌مانبه‌رداری پیتغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمانبه‌رداری په‌روه‌ردگا‌ره، گو‌پرا‌یه‌لی بۆفه‌رمانی پیتغه‌مبه‌ر ﷺ گو‌پرا‌یه‌لی به‌بۆفه‌رمانی خودا.

﴿يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ﴾ په روه ردگار هه ميشه له گه ليان دايه و
ئاخاوتنيان ده بيسي ئاگاداري هه لويست بيروباوه پريانه، كه و ابو به يعه تدان
به پيغه مبر به يعه تدانه به خودا، يان ده توانري به گويره بيرو باوه ري
زاناياني سه له ف بلتين: ده ستي خودا له ژورور ده ستي ئه وانه وه يه كه
ئاماده ي په يمياني ژير دره ختي (الرضوان) بوون، ئه و په يميانه ي دايانه
پيغه مبر ﷺ له راستي دا داويانه ته خودا .

﴿فَمَنْ نَكَثَ فَاِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ، وَمَنْ اَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ
فَسِيْرَتُهُ اَجْرًا عَظِيْمًا﴾ كه سيك په يميان بشكيئي و له و سه و دايه په شيمان
بيته وه، ئه وه زياني ئه و به يعه ت شكاندنه له سه رخودي خو به تي و بو خو ي
خه ساره تمه نده و كه سي تر زياني لي ناك، كه سي كيش وه فا به عه ه دو
په يمياني خو ي بكاو ئه وه ي له سه ر شايه تي ئه نجامي بدا، ئه و خودا پاداشي
گه و ره ي ده داتى و ده بخاته ناو به هه شته وه، په زامه ندي خو ي ليسان
پاده گه يه ني، وه كو له نايه تي كي تر دا فه رموي ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ
الْمُؤْمِنِينَ اِذْ يَبَايَعُوْنَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِيْ قُلُوْبِهِمْ فَاَنْزَلَ السَّكِيْنَةَ
عَلَيْهِمْ، وَاَتَاهُمْ فَتْحًا قَرِيْبًا﴾ الفتح/ ١٨ .

ئهم به يعه ت و په يميان پيدانه ي: كه موسو لمانه كان دايانه پيغه مبر ﷺ
به يعه تي ژير دره ختي (رضوان) بوو، له خوده يبييه له ژير دره ختي
(سه موره) دا خودا په رستان په يمياني كي ميژووييان دايه پيغه مبر و خو يان
ئاماده كرد بو خو به خت كردن و فيدا كاري، بو يه په زامه ندي خودايان
به ده ست هيئا، خودا له كه لامى به رزو پيروزي خو ي دا به و جوړه
په زامه ندي خو ي ليسان تو مار كرد وه .

ژماره ي ئه و هاوه له به ريزانه هه زارو چوار سه د كه س بووه،
هه ندي رپوايه تيش هه ن ده لتي هه زارو سيسه د يان هه زارو پينج سه د
كه س بوون .

حال و وہ زعی خویشا شدہ رہہ کان لہ چون بو حودہ بیبیہ

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ
 مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ
 بِالسَّيْنَةِ هُمْ مَالِيسٌ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ
 شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ يُمَاتِعْهُمْ
 خَيْرًا ﴿١١﴾ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى
 أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزَيَّنَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنًّا سَوْءًا
 وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ﴿١٢﴾ وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا
 أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ﴿١٣﴾ وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
 يَعْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
 رَحِيمًا ﴿١٤﴾ سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انْطَلَقْتُمْ إِلَى
 مَغَائِمٍ لَتَأْخُذْهُمَا ذَرُّونا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا
 كَلِمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَكُمُ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ
 فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥﴾

قُلْ لِلْمُخْلَفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعُونَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ
نُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا
وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦﴾ لَيْسَ
عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ
وَمَنْ يَطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٧﴾

له‌وه پیش باسی هه‌لویتستی دوورووه‌کانی کرد، نه‌بجار دیتسه سهر باسی
کۆمه‌لێک خۆ دزه‌ره‌وه‌و خۆ پاشده‌ر، نه‌مانه‌ش کۆمه‌لێک نه‌عراب بوون
خیلی نه‌سلم و جوهینه‌و موزهینه و غیفارو نه‌شجعه و دیسه‌ل له‌گه‌ل
پیغه‌مبه‌ردا هاوبه‌شی چونه غه‌زایان نه‌کرد، چونکه پییان وابوو
پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی لهم سه‌فه‌ره‌یان دا سه‌رکه‌وتوو نابن .

ده‌فه‌رموی: ﴿سَيَقُولُ لَكَ الْمُخْلَفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا
وَأَهْلُونَا، فَاسْتَغْفِرْ لَنَا﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! له‌وه به‌ولاوه خۆپاشده‌رو
خۆدزه‌ره‌وه عه‌ره‌به‌کان له‌چۆن بۆ غه‌زاو جیهاد له‌پیناو نایین دا دینه
لات و عوزر دیننه‌وه بۆ نه‌هاتیان بۆ جیهادو جه‌نگان دژی دوژمن،
ده‌لێن: هۆی نه‌هاتنمان له‌گه‌ل تۆدا بۆ جه‌نگ و روبه‌پروو بوونه‌وه‌ی دوژمن
هه‌له‌و گیربوونمان بوو به‌مال و منداڵمانه‌وه، مه‌شغه‌له‌ت و کارو کاسبی و
پاریزگاری کردنی مال و منداڵمان وای لی کردین نه‌توانین ئاماده‌ی
به‌ره‌کانی جه‌نگ ببین، نه‌هاتنمان به‌هۆی سه‌رپیچیکردن و یاخی بوون

لەفەرمانى تۆنەبوو، بۆیە داوات لى دەكەین لەخودا بپاریشەوه لیمان
خۆشبى و عوزرمان قبول بى!!

هەلبەتە ئەمە یەکیکە لەموعجیزەکانى قورئان، پێش وەخت لەرێگەى
گەڕانەوهى پێغەمبەر ﷺ لە صولحى حودەیبییە پەرورەدگار هەوالی پێدا:
کە دواکەوتووکان لەجەنگ دینەلات و پاساوبۆ خۆپاشدانەکیان
دیننەوه، دیانەوى تاوانەکیان بەویانوه بى جییه داپۆشن، لە راستى دا
ئەوانە تاوانباربون و بەئەنقەست خۆیان لە چۆن بۆ ئەو سەفەرە پاش
دابوو، پێیان وابوو پێغەمبەر و هاوێلانێ تێدا دەچن و لەو سەفەرەدا
سەرکەوتو نابن، بۆیە پەرورەدگار بەدرۆى خستەوهو فەرموى:

﴿يقولون بالسنتهم مائيس في قلوبهم﴾ ئەوانە ئەو عوزرو پاساوهیان
لەدڵەوه نیە، لەبیرو باوەرپەرەو هەلناقولى، قەسەیکە و بەزوبان دەیکەن،
دیانەوى بەچاوپراو بەدرۆو دەلەسەخۆیان رزگار بکەن، هۆى ئامادە
نەبونیان ترسان لەجەنگ و پوڤەرپو بونەوهى قورەیش بوو، پێیان وابوو
پێغەمبەر و هاوێلانێ لەوجەنگەدا تێدەشکێن توشى چورتم و فەوتان دەبن.

﴿قل: فمن يملك لكم من الله شيئا ان أراد بكم ضرا او اراد بكم
نفعاً، بل كان الله بما تعملون خبيراً﴾ ئەى پێغەمبەر پێیان بێژە: كى
دەتوانى: ئەوهى خودا لەچارەى نووسیبون لەخێرو شەر بیگێریتەوه؟! كى
دارای ئەوهى هەیه قەزاو قەدەرى خودا ڕەت بکاتەوه؟ واتە: هیچ کەس
ناتوانى ویستى خودا بەرێست بکاو نەهێلێ بێتە جى، بەلكوو لەراستى
دا دواکەوتنەکەتان لەترسان بووه، خوداش ئاگادارى نیازو کردەوه کانتانە،
دەزانى: نەهاتنتان بۆ جەنگ بەهۆى هەلەو گیریبون بەمال و مندالەوه
نەبوو، بەلكوو لەبەر گومانى خراپ و ترسان لە قورەیش و
هاوپیانەکانیان بوو، بتمانەتان بەیارمەتیدانى خودا نەبوو.

﴿بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنِينَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا، وَزِينَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَ السَّوْءِ، وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا﴾ به لکور گوماتان و ابوو: که پیغهمبرو هاوه لانی لهم سه فهردها ههموویان ده کوژرین و له بیتخ دهرده هیئرین و کهسیان لی ناگه پیتته وه بو ناو مال و خیزانی خوئی، به خه یالئی خوتان خوتان لهو فه لاکهت و هیلاکه ته پاراست و شهیتان نهو گومانه ی له دلتان دا شیرین کردو نهو کاره ناشیرینه ی له پیش چاو جوان کردن، نیتوهش په پرهوی فه رمانی شهیتانتان کردو پپرو تاقمیکی خو پپی و فه وتاوو بی خیروون .. واتان له خوتان کرد به که لکی هیچ کاریکی باش نه یه ن و شیایوی عه زابی سهخت بن اخوتان دهرخت: که بی بروان!

﴿وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَأَنَا أُعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا﴾ هدر که سیك پروای به تاك و ته نهایی خوداو راستی ناینی ئیسلام نه بی و شوین په یامی پیغهمبری خودا نه که وی، فه رمان به رداری فه رمانی خودا نه بی و به دلسوژی نه رکی سه رسانی نه نجام نه دا، نیشانه ی نه وه یه کافرو بی پروایه، ئیمه ییش بو نه وانیه ناوا کافرو بی بروان، سزای سهختی دوزه خمان تاماده کردوه.

﴿وَاللَّهُ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ، وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ خودا خاوه ن ده سه لات و توانای په هاو بی سنووره، ههرچی بیه وی له ئاسمانه کان و زهوی دا نه نجامی ده داو کهس نیه بتوانی بیته له مپه ر له به رده م ویسته کانی دا، چونی بوئی ناواکارو باری بوونه وهر هه لده سورینی، به ویستی خوئی له هه ندی تاوانبار خوش ده بی و سزایان نادا، هه ندیکی تریش به ناگری دوزه خ سزاده دا، کهس نیه حوکم و برپاره کانی پا بگری، یان هه لیان وه شینیتته وه ..

هه میشه خودا لیخوشبوو تاوانپوشی بهنده توبه کاره کانیه تی، خاوه
 ره حم و بهزه بیه بۆ هه موو خه لک، و پرای تهو هه موو کوفرو بی دینی به یان
 له دونیادا مۆله تیان ده دا بۆ تهو هی به خۆیان دا بچنه وهو توبه
 بکه ن، په حمه ت و لیخوشبوونی خوی تایبه ت ده کا به که سانیك: که بیهوی
 لییان خۆش بی.

ئه جار په ره ردگار په رده له سه ر درۆ ده له سه ی خو پاشده ره کان
 هه لده داته وه، به درۆیان ده خاته وه له وه دا که گوايه هه له و گیر بوونیان
 به مال و منداله وه بووه ته کۆسپ و بۆیان نه کراوه ئاماده بن، ته وه تا
 کاتیك ئیه ته پیغه مبه ر ده چن بۆ شه ری خه بیه ر به خه یالئ ته وان ئیه
 سه رکه وتن به ده ست دین و ده سکه وتان زۆر ده بی، ده لئین: باله گه لتان دا
 بین. ده فره موی:

﴿سيقول المخلفون: اذا انطلقتم الى مغانم لتأخذوها، ذرونا ننبعکم﴾
 له مه به ولاره که ده چن بۆ ده ست به سه راگرتنی مال و سامانی
 جوله که کانی خه بیه ر تهو خۆپاشده رو خۆدزه ره وه نه عرابانه داواتان
 لی ده که ن و لییتان ده پارینه وه ده لئین: رپه گه مان بدن باله گه لتان دا بین و
 هاوکاریتان بکه ن، چونکه ته وان دلنیا بوون له وه ی: که خودا واده ی
 به موسولمانان داوه: که خه بیه ر ده خاته به ر ده ستی موسولمانه کان و
 ده سکه وته که ی دابه ش ده کری به سه ر ته وانه دا: که ئاماده ی په یان و
 صولحی حوده بییه بووه.

به کورتی ده فره موی: ته وانه ته گه ر راستیان بکر دایه: که سامان و
 مال و مندالیان هه له و گیری کردون و نه یانتوانیوه ئاماده ی حوده بییه
 بین، نه ده پارانه وه: که له ته ک پیغه مبه ردا بچن بۆ خه بیه ر!

﴿یریدون أن یبدلوا کلام الله﴾ ته وانه ده یانه وی واده و به لئینی خودا
 بگۆرن، خودا واده ی داوه به پیغه مبه رو موسولمانان که مال و سامانی

جوله که کانی خه بیه ده خاته ده سکه وتی موسولمانان و دابهش ده کری به سهر نهوانه دا ناماده ی حوده بیبیه بوون، نهوانه ده یانه وی خۆیان بکه نه هاوبه شی نهو فته وه ده سکه وتیان بیی..

نهو بوو پهروه ردگار فرمانی به پیغه مبه ر ﷺ کرد که بجی فته تی خه بیه بکاو جگه له ناماده بووانی حوده بیبیه که سی تر له گهل خوی نه باو ده سکه وته کهش هه به سهر نهوان دا دابهش بکا ﴿قل: لن تتبعونا، کذالك قال الله من قبل﴾ نه ی پیغه مبه ر! به بی پیچ و په ناپییان بلی: ئیوه له گهل مان نایه ن بۆ خه بیه ر، نابی یین، نهوه بریاری پهروه ردگار و پیش گه رانه وه مان له حوده بیبیه خودا نه مه ی پی راکه یاندوین، بریاری پهروه ردگار و هه لئاوه شیته وه، ده سکه وتی خه بیه ر ته نها بۆ نهوانه یه ناماده ی په یمانی حوده بیبیه بوون و که سی تر به شی تی دا نیه .

﴿فسيقولون: بل تحسدوننا﴾ کاتی که خۆپاشده ره کان نه م بریاره ده بیستن ده لئین: نه خهیر شتی وانیه، نهوه هه سودی و بهرچاو تهنگی یه: که ریگه مان ناده ن له گهل تان دا بی یین بۆ خه بیه ر، ده تانه وی ده سکه وته که بۆ خۆتان پاوان بکه ن و به شی ئی مه ی تی دا نه بی، پهروه ردگار په دیان ده داته وه ده فهرموئ:

﴿بل كانوا لا يفقهون الا قليلا﴾ نه خهیر وانیه نهوان به هه له چون، هه رگیز ئیوه ی موسولمان و خودا په رست هه سود و بهرچاو تهنگ نین، پیستان ناخۆش نیه نهوانیش ده سکه وتی جهنگیان ده ست بکه وی، به لکو و نهوانه که م تی ده گهن و له کاروباری ثابین نازانن، هیچ له وه حالئ نین: که جهنگ کردن و جههاد له بهر په زامه ندی خودایه و بۆ ده ستهکوت و غه نیمه ت نیه .

ئەوانە لە کاروباری دنیایی دا شارەزاو کارامەن، وەلی دەربارە ی ئاین
کەم فام و کەو دەنن، هەر لەپۆی نەزانی و نەفامییانە کە هەول دەدەن
حوکمی خودا هەلۆه شیننەو، موسوڵمانان بەحەسودو بەرچاو تەنگ
لەقەلەم دەدەن، ئەوانە تیفکرین و لی وردبۆنەو هیان نیە، گەل و
نەتەوێهەکی مادی و مادەپەرست، لە کاروباری دنیادا شارەزان ..

ئەجار پەرەردگار ئەو رۆن دەکاتەو: کە گۆرەپانی جیهادو جەنگان
لەگەل دۆژمن بەرفراوان و دۆردریژە، ئەگەر ئەوانە بیانەوی دڵسۆزی
خۆیان و پیغەمبەر و موسوڵمانان بچەسپینن، دەفەر موی:

قل للمخلفين من الأعراب استدعون الى قوم أولى بأس شديد
تقاتلونهم أويسلمون ﴿ ئەي پیغەمبەر! بەو ئەعرا بە پاشکەوتوو
خۆپاشدەرانی بلی: ئەگەر دەیانەوی بەراستی ئیمان بهینن و بینە ژێر
سایە ی ئیسلامەو و خۆیان لە ریزی جەنگاوەرانی ئیسلام دا پۆلین بکەن،
پێیان بلی: لەو بەولاه ئیو بەپۆی گەل و نەتەوێهەکی ئازاوە بەردو
مەرد دەبنەو، خۆتان بۆ شەر لەگەل نەتەوێهەکی خۆراگرو پشوو درێژ و
توندو تول و بەهیزو توانا نامادە دەکەن، جا ئەو گەل و نەتەوێهە یان
ئەو هەتا شەرتان لەگەل دەکەن یان ئیمان دەهینن !..

پاشەکەرانی قورئان دەربارە ی دیاریکردنی ئەو گەل و نەتەوێهە زۆر ڕاوو
بۆچونیان دەربریو: هەندیک پێیان وایە مەبەست هۆزی هەوازین و
غەتەفانە کە موسوڵمانان دوا ی رزگار کردنی مەککە سالی هەشتەمی
کۆچی شەریان لەگەل کردن.

هەندی: دەلین: مەبەست بەو گەل و نەتەوێهە هۆزی (ثقیف) هە
هەندیکی تر دەلین: مەبەست بەو گەلە هۆزی بەنوحەنیفەیه کە بەپیلانی
موسەیلیمە ی درۆزن دوا ی لەدوینا دەرچوونی پیغەمبەر ﷺ هەلگەرانیو
خۆیان تەیار کرد بۆ شەر لەگەل موسوڵمانان.

هه ر وا هه ندی هۆزو خیلی تریش له ئیسلام په شیمان بوونه وه و
هه لۆیستی دژ به ئاینیان نواند، هه زه رته تی نه بو به کر شه پی له گه ل کردن و
به سه ریان دا زال بو، نه وی کوژرا کوژرا و نه وانی تر موسولمان بوونه وه،
زۆربه ی رافه که رانی قورئان نه م رایه یان به لاه په سنده چونکه
نایه ته که ده فهرمو ی:

﴿تَقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلَمُونَ﴾ یان موسولمانبون یان به شمشیر له ملیان
ده در ی به لای نه بو هه نیفه وه ته نها عه ره به موشریکه کان و
پاشگه زبو وه کان سه رانه (جزیه) یان لی ناسه ندی به لکوو یان ده بی
ئیسلام قبول بکه ن یان ده کوژرین، جگه له وان ده تواندی
سه رانه یان لی بسیندی.

شافیعی ده فهرمو ی: سه رانه ته نها له ئاگر په رست (مجوس) و
نه هلی کیتاب (جوله که و فه له) وه رده گیری، له موشریکی عه ره ب و
ناعه ره ب وه رناگیری. هه ندیکی تر پێیان وایه نه و قه ومه نه هلی فارس و
رۆم و وه سه نییه کانن.

بریکی تر ده لێن: نه و قه ومه کورده، سه فیان له نه بو خالیده وه
له باوکییه وه له نه بو هور په پره وه بۆ دیاریکردنی نه و گه ل و نه ته وه یه
ده فهرمو ی: (هم البارزون). هه سه رفیان له (الزه ری) یه وه له سه عیدی
کوپی موسه ییه به وه له نه بو هور په پره وه ده لێ: پیغه مبه ر ﷺ فهرمو ی:
(لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقَاتِلُوا قَوْمًا صَغَارَ الْأَعْيُنِ ذُلْفَ الْأَنْوَفِ كَأَنَّ وَجُوهُمُ
الْمَجَانِ الْمَطْرُقَةِ) سه فیان ده لێ: مه به ست گه لی تورکه.

ئیبنو نه بو عومه ر ده لێ: له شوینیکی تردا من دیومه نه بو خالید
له باوکییه وه ریوایه ت ده کا ده لێ: نه بو هور په پره هاته لمان و ته فسیری
پسته ی (لَا تَقَاتِلُوا قَوْمًا نَعَالَهُمُ الشَّعْرَ) ی بۆ کر دین فهرمو ی: (هم البارزون)

واته: گه لی کورد^(١) ته نانه ت هندی کهس بۆ ئه وه چون که عه شیره تی بارزان بهم بۆنه وه ناوی خۆی وه گرگرتی له (بارزان) وه، واته: له (البارزون) وه گرگراوه .

له رپوايه تی موسليم و بوخاری دا هاتوه: ئه بوهوره يره ده فهرموی: صحبت رسول الله ﷺ ثلاثة سنين وفي أخرى اربع سنين والكل صحيح بحذف الشهور في الأولى وادخالها في الثانية، لم أكن في سني أحرص على أن أعي الحديث مني فيهن، سمعته يقول: وقال هكذا بيده بين يدي الساعة تقتاتلون قوما نعالهم الشعر وهو هذا البارز (نه مجاز خاوه ني اقتران النيرين)^(٢) لهما في حديثه كهذا ده فهرموی: (الظاهر انه برزان الذي بموصل وهم الأكراد الساكنون هناك) .

عبدالرحمن به گی بابان له شعیریکی دا ناماژه به وه ده کا: که نه قه ومه گه لی کورده وه ده لی:

له سوره ی (فتهج) دا بهم نایه ته دل شادو مه سروره
﴿ستدعون الى قوم﴾ ئیشه کورده غه ییوره
﴿أولى بأس شدید﴾ وه سفی قه ومی بی له قورنانا
به نازادی ده ژی و دائیم له دیلی و ئیستیلا دووره

میژوو شایه تی ئه وه یه: که هیچ گه ل و نه ته وه یه که وه کوو گه لی کورد به ناشتی موسولمان نه به، ته نانه ت له هه موو کوردستان دا شه پریکی خویناوی له نیتوان سوپای ئیسلام و دانیشتوانی کوردستان روی نه داوه، به لکوو به نزیک بوونه وه ی سوپای ئیسلام له سنووره کانی کوردستان خه لکه که به ویستی خۆی پیشوازییان له و سوپا پرزگار که ره پیروژه کردوه، نازادی خۆیان له موسولمانبون و شوینکه وتنی ئه و ئایینه پیروژه دا

(١) ته فسیری ابن کثیر ج ٤/ ١٧٣٦ .

(٢) اقتران النیرین فی جمع البحرین (به گی سینه م، لاپه به ی ٩٨)

دۆزىوه ته وه. نه گهر كوردىك به ده سى موسولمانان كوژرابى له شه رى نه هاوه ندا كوژراوه نهك له كوردستان دا.

ئه وه بوو كه فارسه كان له شه رى (قادسيه) دا تيشكان و زۆربه ي سوپا كه يان به ده سى موسولمانان تارو مار كرا، كى سراي ئه وكاته كه (يه زدو جورد) بوو هاناي بو سهرهك هۆزه كورده كان هينا و لىيان پاراپيه وه كه به هانايه وه بچن و يارمه تى بدن، زۆربه ي سهرهك هۆزه كورده كانى هه لخه له تان و پۆله كانى خۆيان گرد كرده وهو بو شه رى به ناو بانگى نه هاوه ندىان په وانه كردنن پۆله كانى خۆيان كرده سوتهمه نى و به هه زاران لاوى كوردى به دبەختى به زۆر نىردراو بو شه رى تىدا كوژرا.

ئه گىنا له سهرتا سهرى كوردستان دا به ده گمه ن نه بى صه حابه يهك به ده سى كورد شه هيد نه كراوه و كوردى كيش به ده سى ئه وان نه كوژراوه، ئه وه كتيبى (الاصابة فى تميز الصحابة) ئه وه كتيبى (أسد الغابة فى معرفة الصحابة) ئه وه كتيبى (الاستيعاب فى معرفة الأصحابه) ئه وه كتيبى (حياة الصحابة) يوسف كاندهلوى كه نه مانه سهرچاوه ي زانىارين ده رباره ي ژينامه ي هاوه لانى پىغه مبه ر ﷺ له م سهرچاوانه دا به ده گمه ن نه بى نابىنن هاوه لىكى پىغه مبه ر ﷺ له كوردستان دا شه هيد كرابى.

ده گمه نيش ئىعتىبارى بو ناكرى، خو ئه گهر وه كوو باوه وه ندى له نووسه ره داخ له دله كانى كورد و فارس به رامبه ر به سوپاي ئىسلام نووسىويانه، شه رو هه را له نىوان دانىشتوانى كوردستان و سوپاي پرزگارى كه رى ئىسلام دا بهو شىوه ي ئه وان نووسىويانه پوى بدايه، ده بوايه به ده يان له هاوه لان شه هيد بكرانايه و ئه و سهرچاوانه هوكارى شه هيد بون و شوىنى شه هيد بوونىانى ديارى بكردايه!!

كه وابى دانىشتوانى كوردستان به ويستى خۆيان موسولمان بوون، وه كوو زه ي به هارىكى وشك و تىنو و چاوه رپى بارانى په ههت بى،

ئەوانیش چاوەڕپتی هاتنی ئایینی پیرۆزی ئیسلام بون و کە پێیان گەیشتووە بۆ چەندو چون باوەشیان بۆ گرتۆتەووە کە سایەتی خۆیان لە ژێر سایەیی ئەو پەيامە پیرۆزەدا دۆزیوەتەووە، لەو ساوەو هەتا دنیا دۆنیایە خودا پشتیوان بۆ ئایینی ئیسلام لە کوردستاندا لە گەشەو نەشەدایە، پێژەری موسوڵمان لە ناو دانیشتوانی کوردستاندا لە پلەیی بەرزى دایە و نایەتە خوار! هەروەکوو لە پابردوودا لە هەرهەپلەیی بەرزى دابوو!

ئەجار خودا موژدەدا بەو ئەعراپە سارانشینانە ئەگەر فەرمانبەرداربن، هەرهەشی توندیان لى دەکا ئەگەر سەرپێچی بکەن: دەفەرموی:

﴿فان تطيعوا يؤتکم الله أجراً حسناً، وان تتولوا کما توليتم من قبل يعذبکم عذاباً أليماً﴾ ئەگەر فەرمانبەردارى فەرمانى خودابن و بە پیر بانگەوازی جیهادەووە بچن و ئەرکی سەرشانى خۆتان بەرێک و پێکی ئەنجام بدەن، خودا پاداشى باشتان دەداتەووە سەرکەوتوییى و دەسکەوتی جەنگ لە دۆنیادا، بەهەشتی رازاو لە قیامەتدا.

خۆ ئەگەر پشت هەلبکەن خۆتان لە جیهاد بشارنەووە وەکوو چون لە چون بۆ (حەبیبە) خۆتان پاش دا ئەو دۆنیابن خودا سزای توندتان دەدا؛ لە دۆنیادا ژێر کەوتن و ژێر دەستەیی و کوشتن، لەقیامەت دا عەزایی سەختی دۆزەخ. چونکە خۆ دزینەووە لە جیهاد تاوانێکی گەورەییەو سزاکی دەبێ کوشندەبێ.

ئەجار پەروەردگار هەندى خاوەن عوزر لە و حوکمە چەرت دەکاو دەفەرموی: ﴿ليس على الأعمى حرج ولا على الأعرج حرج، ولا على المريض حرج﴾ کوێرو شەل و نەخۆش چ حەرەجێکیان لەسەرنیە ئەگەر لە چون بۆ جیهاد دوابکەن، هەتا عوزریان باقی بۆ بەنەچون بۆ جیهاد

تاوانبارنابن، هه‌رکاتی چاکبونه‌وه‌و عوزریان نه‌ما حوکه‌که ده‌یانگریته‌وه، دوا به‌دوای نه‌و چهرت‌کردنه ناده‌میزاده‌کان هه‌لده‌نی بۆ جیهاد و فرمانبرداری فرمانی خوداو شوینکه‌وتنی په‌یامی پیغه‌مبەر ﷺ ده‌فرموی:

﴿وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَ يَدْخُلْهُ جَنَّاتُ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمِنْ يَتَوَلَّى يَعْذِبُهُ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ ده‌فرموی: که‌سیک به‌ندایه‌تی خودا بکاو به‌دلسۆزی شوین په‌یامی پیغه‌مبهری خودا بکه‌وی، له‌ته‌ک خاوه‌ن باوه‌ران دا جیهاد بکا، داکۆکی له‌ نایینی خودا بکا، نه‌وه بادلتیابی که‌ روژی قیامت خودا ده‌یخاته ناو به‌هه‌شتی رازاوه‌و؛ ناو باخ و باختیک که‌ به‌ژێر فه‌صرو دره‌خته‌کانیان دا جوگا و جویار ده‌کشین و نه‌وه‌نده‌ی‌تر جوانی و رازاوه‌یی ده‌به‌خشن به‌ خانو و به‌ره‌و باخه‌کان!

که‌ سیکیش پشت له‌ فرمانی خودا هه‌لبکا، شوین په‌یامی پیغه‌مبهر نه‌که‌وی، خۆ له‌ جیهاد و تیکۆشان له‌ پینا و ئاین دا بدزیته‌وه‌و خۆ پاش بدا، نه‌وه بابزانی خودا له‌ دونیادا سزای زه‌لیلی و ژێر ده‌سته‌یی ده‌دا و له‌ قیامت دا توشی عه‌زایی سه‌ختی دۆزه‌خی ده‌کا.

ده‌سکه‌وت و پاداشتی په‌یماندارانی ژێر دره‌ختی سه‌روه‌ری مه‌شه‌هور به‌
(بیعة الرضوان)

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْ

الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يَبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا ﴿١٨﴾ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٩﴾

له وه و پیتش وه زع و حال و سهره نجامی نه وانه ی به یان کرد: که له چون بو
 حوده بییه و ناماده باشی بو جهنگ و فیداکاری، خو یان پاش دا بوو،
 دیته وه سهر به یان کردنی حال و وه زعی نه و هاوه لانه ی: که له ژیر دره ختی
 سه موره (شجرة الرضوان) دا، په یان یان به پیغه مبه ر ﷺ دا، ده ستیان خسته
 ناو دهستی پیغه مبه ر وه بو فیداکاری و بهرگری کردن له تاین، پاداشتی
 دونیا و قیامه تیان دیاری ده کا ده فرموی:

﴿لقد رضي الله عن المؤمنين اذ يبايعونك تحت الشجرة﴾ بیگومان
 خودا ره زامه ندی خو ی له و موسولمانانه راگه یاند: که له ژیر دره ختی
 (سمره) دا به لیتیان به تودا نه ی پیغه مبه ر: له سهر نه وه: که ژدی
 قوه ره شیه کان بجهنگن و به گیان و مال بهرگری له په یامی ئیسلام
 بکه ن و گوړه پانی روبه ر و بونه وه چول نه که ن، ربوایه ت کراوه: نه و
 هاوه لانه ی به لیتنی فیداکاریان به پیغه مبه ر دا، ژماره یان هه زار و
 چوار سده که س بوون.

ئیمامی بوخاری ربوایه تی کردوه: که عه بدوره حمانی کوری عه وف
 ده گپرتنه وه ده فرموی: رژیستم بو حج، له ریگه دا به لای کومه لیک دا
 تیپه ریم نویژیان ده کرد وتم: نه م مزگه وته چیه؟ وتیان: نه مه ژیر نه و داره یه
 که پیغه مبه ر ﷺ به یعه تی رضوانی تیدا نه نجام دا، نه مجار هاتم بو لای
 سه عیدی کوری (المسیب) و نه م هه و له م بو گپرایه وه: سه عید فرموی:
 باو کم که یه کیک بووه له به لیتنه رانی حوده بییه و له ژیر دره خته که دا
 دهستی له دهستی پیغه مبه ر ﷺ ناوه.

جا عه بدوره حمان ده فرموی: که له سالی دوا سی دا سه فهری حه حمان
 کرد، زور هه و لمان دا نه و شوینه بدوزینه وه نه مان دوزیه وه، سه عید
 فرموی: هاوه لانی پیغه مبه ر ﷺ نه و شوینه یان له یاد کردوه و ئتوه پیتان

زانیه، که واته ئیوه له‌ئەوان شارەزاترن: ئیبنو ئەبی شەییە له
موصەنەفە کەیدا له (نافع) هوه ریوایەت دەکا، دەلی: هەوالیان بە‌عومەر
دا: که کهسانیک هەن دە‌چنە زیارەتی ئەو درەختە ی له‌ژێریا بە‌یعت
کراوه. ئیتر عومەر فەرمانی دا درەختە کەیان بێ!!!

﴿فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ، وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾
پەرورەدگار ئاگاداری ناودلیان بوو، دەیزانی بیروباوەرو راستی و دڵسۆزی و
ئەمەک و فەرمانبەردارییان تێدایە، ئارامی و تەسکینی زیاتر خستە ناو
دەررونیانەوه، سەرکەوتنی خەیبەری بە‌نسێب کردن، دوا بە‌دوای سەرورەری
غەزای خەیبەر، رزگارکردنی مەککەشی بۆ دە‌ستەبەرکردن،
ئەجار سەرکەوتن و بالادەستی فرە ی پێ‌بە‌خشین و ولاتی تریان
کۆنترۆل کردن سەرورەری یەک له‌دوا یەکی باقی کیشوهر و ولاتانی تریان
بۆ دە‌ستەبەرکرا .

﴿وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا، وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ هەرورەها
پاداشتی تریشی دانەوه: بە‌وه: که دە‌سکەوتی زۆرو زەبە‌ندە ی جولە کە‌کانی
خەیبەری بۆ دە‌ستەبەرکردن، بە‌تایبەتی ئەو سەرورەت و سامانە بە‌سەرئەوان
دا دابەش کراو بە‌شی کە‌سی تری لی‌ئە‌درا!

پەرورەدگار بالادە‌ستە بە‌سەر هەموو شتێک داو بە‌حیکمەت و دانایی
خۆی بونە‌وهر هەل‌دە‌سوڕینی، هەر لە‌روانگە ی ئەو بالادە‌ستی و حیکمە‌تە‌وه
سەرکەوتن و سەرورەری دنیا و قیامەتی بۆ پە‌یمان‌دە‌رانی (بیعة الرضوان)
دە‌ستەبەر کرد، پاداشتی مادی و مە‌ع‌نە‌وه ی دانە‌وه، پاداشە
مە‌ع‌نە‌وه ییە کە‌ بریتی یە له‌ رە‌زامە‌ندی خودا لی‌یان و نازلکردنی سە‌کینه و
ئارامی بۆ سەر دلیان.. پاداشتی (مادی) یش له‌فە‌ت‌حی خەیبەر و فە‌ت‌حی
مە‌ککە و دە‌سکەوتنی مال و سامانیکی زۆری جولە کە‌کانی خەیبەر دا
رە‌نگی دایە‌وه.

ده سته هوت و سه روه ری زور و زه به ندهی تر که بو موسولمانه کان
ده سته بهر بوو

وَعَدَكُمُ اللَّهُ
مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ
النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا ﴿٤٠﴾ وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٤١﴾ وَلَوْ قَتَلْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْلُوا أَتَذْبُرْتُمُ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٤٢﴾ سُنَّةَ
اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٤٣﴾
وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ
بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿٤٤﴾

ده باره ی نه سباب نزولی نه م نایه تانه چه ند ریوایه تیک هاتوون:

۱- ده باره ی نایه تی ﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ... الْآيَةَ﴾ موسلیم و تیرمیزی و
نه سائی له نه نه سه وه ریوایه ت ده کهن: ده فه رموی پوژی (حدیبیه) هه شتا
کهس له کیوی (التنعیم) وه دزه یان کردو هاتنه خواره وه و یستبویان
له نا کاو ده ست له پیغه مبه ر بوه شیئن ، پییان زانراو گیران. پیغه مبه ر ﷺ

عه‌فوی کردن، ئیتر نایه‌تی ﴿و هو الذي كفّ أیدیهم عنکم و أیدیکم عنهم﴾ ی نازل کرد.

نیمامی نه‌حمده له‌عه‌بدوللای کوری موغه‌فقه‌لی (المزنی) یه‌وه ربوایه‌ت ده‌کا: ده‌فه‌رموی: ئیمه له‌خزمت پیغه‌مبه‌ردا له‌ژیر دره‌ختی ناوبراو له‌قورئان دا بوین، هه‌ندی له‌گه‌لاو لقه‌کانی دره‌خته‌که که‌وتبوونه سه‌ر پستی پیغه‌مبه‌ر ﷺ عه‌لی کوری نه‌بو تالیب و سوه‌یلی کوری عه‌مر له‌به‌رده‌میدا دانیشتبوون. پیغه‌مبه‌ر ﷺ به‌عه‌لی فه‌رموو بنووسه (بسم الله الرحمن الرحيم) سوه‌یل ده‌ستی گرت و وتی: ئیمه (الرحمن الرحيم) نازانین، نه‌وه‌ی له‌لای ئیمه په‌سه‌نده نه‌و بنووسه: بنووسه (بسمك اللهم) به‌ویستی نه‌و تو‌مارکرا..

نه‌جار عه‌لی نووسی (هذا ما صالح عليه محمد رسول الله في اهل مكة) سوه‌یل دوباره ره‌خنه‌ی لی گرت و وتی: نه‌خه‌یر نابی نه‌وه بنووسی! نه‌گه‌ر ئیمه دان به‌وه‌دا بنیین: که‌تۆ پیغه‌مبه‌ری خودای نه‌دی بۆچی ئیمان‌ت پی‌تاهینین؟ ئیمه پیمان وایه پیغه‌مبه‌ر نیت. بۆیه ده‌بی بنووسری: (هذا ما صالح عليه محمد بن عبدالله) ..

جا که‌ئیمه له‌م که‌ین و به‌ینه‌دا بووین سی‌گه‌نجی چه‌کدار هه‌لمه‌تیان بۆ هینانین و غافل‌گیریان کردین، پیغه‌مبه‌ر ﷺ دو‌عای لی کردن و خودا چاوی کو‌یر کردن و په‌لامارمان دان و قۆلبه‌ستمان کردن، پیغه‌مبه‌ر ﷺ پی‌ی فه‌رموون: ئیوه په‌یمانی که‌ستان هه‌یه؟ که‌سیک نه‌مانی پی‌داون؟ وتیان: نه‌خه‌یر، ئیتر چاوپۆشی لی کردن و به‌ره‌للای کردن! ئیتر په‌روه‌ردگار نایه‌تی ﴿و هو الذي كفّ أیدیهم عنکم، و أیدیکم عنهم ببطن مكة، من بعد أن أظفر کم عليهم﴾ ی نازل کرد.

په یوه ندی نه م کوښه له نایه نه به هس پیتشه وه له م پوه وه به :

که له وه و پیتش په روه ردگار واده ی به په یانده رانی (خوده ییبه) دا به وه ی که مال و سامانی خه ییبه ده کاته ده سکه وتیان نه مجار به شوین نه وه دا چهند نیعمه تی کی تر باس ده کا: که خدا به موسو لمانه کانی به خشین..

ده فرموی: ﴿وعدکم الله مغنم کثیره تأخذونها فجعل لکم هذه، وكفّ أیدی الناس عنکم، ولتکون آیه للمؤمنین، ویهدیکم صراطاً مستقیماً﴾ نه ی خاوه ن باوه ران: په روه ردگار واده ی ده سکه وت و غه نیمه تی کی زوړو زه بنده ی پی دا ون، به در یژایی روژگار زوړ سه رکه وت و سه روه ریتان بو ده سته بهر ده کا، وه لی ده سکه وتی خه ییبه ی بو پیتش خستن، روژی (خوده ییبه) ش نیوه ی له شه پرې قوره یش و ها په یانانیان پاراست، زیانی نه وانی لی دور خستنه وه.

.. صولح و ناشتی بو ده سته بهر کردن، هه روه ها له شه رو زیانی جوله که کانی خه ییبه رو ها په یانانیان رزگاری کردن؛ به وه که ترسی خسته ناو دلپانه وه، نه یه یشته نهو پیلان و قین و دوژمنایه تی ه ی له دلپان دا هه شاریان دابو بو یان ده سته بهر بیی، ناواته کانیان نه هاتنه دی. هه موو فرت و فیل و دوژمنایه تی ه کیان به سه ر خو یاندا شکایه وه.

په روه ردگار هه موو نه مانه ی بو نیوه ی خاوه ن باوه ر هینانه دی بو نه وه ی سوپاسی بکه ن، هه روه ها بو نه وه ی ده سته بهر بوونی نهو شتانه بیته نیشانه و موعجیزه له سه ر راستی په یامی ئیسلام و راستگو یی پیغه مبه ر ﷺ له هه موو نهو به لپنانه ی پیتان ده دا، هه تا زیاتر پابه ندی فرمانی خدا بن و به دل سوژی شوین پیغه مبه ر بکه ون.

﴿وآخری لم تقدروا علیها قد أحاط الله بها، وکان الله علی کل شیء قدیراً﴾ په روه ردگار جگه له صولحی (خوده ییبه) و فه تحی مه که واده ی

سهره‌ریی و ده‌سکه‌وتی تری پیداون، له وه‌زع و بارو دۆخی ئیستاتان دا ده‌سه‌لاتتان به‌سه‌ریان دا ناشکی، خودا ده‌زانی: که‌بۆ ئیوه ده‌بی، له‌مه‌ودا بۆخۆتانی ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن خۆتانی بۆ ئاماده بکه‌ن و چاوه‌پوان بن، ئه‌و ولاتانه کۆنترۆل ده‌که‌ن و مال و سامانی دانیشتوانیان ده‌بیته ده‌سکه‌وتی جه‌نگ و ده‌که‌ویته ژیر ده‌ستان وه‌کوو مال و سامانی هه‌وازین که له‌غه‌زای حونه‌ین دا که‌وته ژیر ده‌ستی موسوڵمانه‌کان، هه‌روه‌ها کۆنترۆل کردنی ولاتی فارس و رۆم و ده‌ست به‌سه‌راگرتنی مال و سامانی ئه‌وانه‌ی به‌شه‌رو جه‌نگ موسوڵمان بووین یان کوژران.

هه‌لبه‌ته خودا هه‌موو کاتی و هه‌میشه خاوه‌ن ده‌سه‌لات و بالاده‌سته به‌سه‌ر هه‌موو شتی و دا هه‌رچی به‌هوی بیته دی چۆنی ئه‌وی ئاوا دیته دی و هیچ شتیکی لی عاصی نابێ.

﴿ولو قاتلكم الذين كفروا، لولوا الأدبار ثم لا يجدون وليا ولا نصيراً﴾ خۆته‌گه‌ر کافره‌کانی قوره‌یش ده‌ست پێشکه‌ریان بکرده‌یه له (خوده‌یییه) دا شه‌ریان له‌گه‌ڵ بکرده‌نایه، ئه‌وه بێگومان په‌روه‌ردگار پێغه‌مبه‌ر و موسوڵمانه‌کانی سه‌رده‌خست و له‌شکری قوره‌یشیه‌کان ده‌شکاو رێگای هه‌لاتنیان ده‌گرته‌به‌رو ده‌یانقاچاند، پاشان که‌سیان ده‌ست نه‌ده‌که‌وت یارمه‌تیان بداو بیانپاریزی:

﴿سنة الله التي قد خلست من قبل، وان تجد لسنة الله تبديلاً﴾ سه‌رخستنی خاوه‌ن باوه‌ران به‌سه‌ر کۆمه‌لی کوفرو بیدینان دا، داب و نه‌ریتیکی هه‌میشه‌یی په‌روه‌ردگار له‌بۆونه‌وه‌ردا، هه‌مووکاتی حه‌ق سه‌رده‌خاو به‌تال تپۆ ده‌کا، ئه‌وه عاده‌ت و سوننه‌تی خودایه و ناگۆڕی.

﴿وهو الذي كف أيديهم عنكم وأيديكم عنهم بطن مكة من بعد أن أظفركم عليهم وكان الله بما تعملون بصيراً﴾ په‌روه‌ردگار

بوو نه‌یه‌تشت قوره‌یشی‌یه‌کان ده‌ست له‌موسولمانه‌کان بوه‌شینن،
هه‌ل و مه‌رجی نه‌وه‌شی نه‌ره‌خساند: که‌موسولمانه‌کان شه‌ر له‌گه‌ل
کافره‌کان بکه‌ن!

نه‌وه‌بوو کافره‌کانی قوره‌یش پیشیان به‌پتغه‌مبه‌رو موسولمانه‌کان
گرت، رینگای چونه‌ناو مه‌که‌یان لی‌گرتن، له‌لایه‌کی‌تره‌وه‌نزیکه‌ی هه‌شتا
پیاوی چه‌کداری مه‌که‌یی دزه‌یان کرد و ویستیان له‌ناکاو پتغه‌مبه‌ر تیرۆر
بکه‌ن، به‌لام موسولمانه‌کان لییان وه‌ده‌ست هاتن و گرتیانن، پاشان
پتغه‌مبه‌ر ﷺ چاوپۆشی لی‌کردن و مه‌ره‌خه‌سی کرن نه‌مه‌فه‌زل و منه‌تی
په‌ره‌ردگاره‌به‌سه‌ر به‌نده‌خاوه‌ن باوه‌ره‌کانی‌دا، به‌وه‌که‌ده‌ستی کافره‌کانی
لی‌گرتن و نه‌یه‌تشت زه‌فه‌ریان لی‌بینن.

په‌ره‌ردگار هه‌میشه‌به‌ناگا‌و بینایه‌به‌کرده‌وه‌هه‌لو‌یستی به‌نده‌کانی
به‌موسولمانان و کافره‌وه‌، هه‌چی لی‌گوم نابیی له‌کۆن و نوی‌دا، له‌رابردو
داهاتو‌دا ناگاداری هه‌موو شتی‌که‌و به‌هه‌موو ناشکراو نه‌یی‌یه‌که‌ده‌زانی.

نایپاوی موشریکه‌کان و حیکمه‌تی ناشتیانه‌ی حوده‌یییه

هه‌م

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ
مَعَكُمْ أَلَا يُبَلِّغُ مَحَلَّهُمْ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ
لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَتَطَّوُّوهُمْ فَتُصِيبُكُمْ مِنْهُمْ مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ
لِّيَدْخُلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ لَو تَزَلَّوُا الْعَذَابَ الَّذِينَ

كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٥﴾ إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ الْحَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٢٦﴾

دەربارە ی سەبەب نزولی نایە تی ژمارە (۲۵) ﴿ولولا رجال﴾ ریوایە تێک هەیه طەبەرائی و ئەبو یەعلا لە تەبوخەفصە (جنید بن سبع) ریوایە تی کردوووە جۆنەید دەلی: بەیانێ دژی پیغەمبەر جەنگام و ئیوارە بە موسوڵمانی لە گەلی دا دژی کوفر شەرم کرد تاقمە کە مان سی پیاوو چوار ئافرەت بوو، نایە تی ﴿ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات﴾ دەربارە ی ئیمە نازل بوو، لە ریوایە تی ئیبنو ئەبو حاتم دا دەلی: سی پیاوو نو ئافرەت بوون:

پە یووەندی ئەم کۆمەڵە نایە تە بە هە ی پێشەوە ئەو هە ی:

لەو هە ی پێش پەر وەردگار فەزل و منە تی خۆ ی بە سەر موسوڵمانان دا رانواند بەو هە: کە نە یه یشت دەستی کافرە کانی قورە یشیان بگاتی، دەستی موسوڵمانە کانی لە قورە یشیە کان پاراست ناشتی و ئارامی خستە نێوانە وەو صولحی حودە ییە ی هێنایە ئاراو، بۆ ئەو هە ی دەرگای بلاو بوونە وە ی ئایینی ئیسلام ئاوالا بی باری بانگە وازی لە بار بی و وردە وردە بتوانی دیار دە ناشرینە کانی کۆمە لگای سەر دەمی نە فامی قە لاچۆ بکری، کە لێ ره قی و تە بیات درستی و تایە فە گەری نە میتی، ره گی نە زانی بنە بر بکری، پەر وەردگار سوکنایی و ئارامی

خسته ناو دلی پیغه مبه‌رو و موسولمانانه‌وو وای لی‌کردن وه‌فا به‌واده‌ی
خویان بکه‌ن.

ده‌فه‌رموی: ﴿هم الذين كفروا، وصدوكم عن المسجد
الحرام والهدى معكوفاً أن يبلغ محله﴾ واته: کافره‌کانی قوره‌یشی و
هاوپه‌یمانانیان که به‌راستی بی‌پروان و یه‌کتاپه‌رستی ناکه‌ن و
ئیوه‌یان له‌دیده‌نی کابه‌و نه‌نجامدانی مه‌راسیمی حه‌ج و عومره‌ مه‌نع
کرد. نه‌یان‌ه‌یتشت قوربان‌ی و ناژه‌له‌ دیاری‌یه‌کان بگه‌نه‌ شویتی
خویان و سه‌ر‌ب‌ر‌درین.

نه‌و ناژه‌لانه‌ی پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی کردبویانن به‌دیاری کابه‌و نیشانیان
کردبوون هه‌فتا حوشر بوون، ده‌بوايه‌ برینه‌ (مینا) یان به‌ستی مه‌ککه‌و
له‌وی سه‌ر‌ب‌ر‌درین، به‌لام قوره‌یشی‌یه‌کان به‌ریان به‌پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانی
گرت و نه‌یان‌ه‌یتشت بگه‌نه‌ مه‌به‌ستی خویان:

﴿ولولا رجال مؤمنون ونساء مؤمنات لم تعلموهم ان تطؤوهم
فتصيبكم منهم معرة بغير علم﴾ نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌وه‌ نه‌بوايه: که له‌مه‌ککه‌دا
ژماره‌یه‌ک پیاوی موسولمان و کۆمه‌لێک ئافره‌تی خاوه‌ن باوه‌ر هه‌بوون،
به‌نه‌یتی خودا په‌رستیان ده‌کرد و نه‌یان ده‌ویرا موسولمانبوونی خویان
ناشکرا بکه‌ن، رینگه‌مان ده‌دان ئیوه‌ فه‌ت‌هی مه‌ککه‌ بکه‌ن، ده‌ستی
ئیوه‌مان له‌قوره‌یشیه‌کان نه‌ده‌پاراست، ئیوه‌مان به‌سه‌ر نه‌وان دا زال
ده‌کردو له‌بیختان ده‌ردینان!

به‌لام کۆمه‌لێک پیاوو ئافره‌تی موسولمان له‌وانه‌ی له‌مه‌ککه‌دا
مابوونه‌ وه‌و به‌نه‌یتی خودا په‌رستی خویان ده‌کرد، ده‌که‌وتنه‌ ژیر ده‌ست و
پی‌و تیدا ده‌چون، نه‌وکاته‌ ئیوه‌ خه‌فته‌تان بۆیان ده‌خواردو تاوانی کوشتنی

هله و که فاره قی کوشتنی هله تان توش ده بوو. ئیستر موشریکه کان ده یانگوت: ئه وه تا موسولمانه کان هاو بیره کانی خوشیان ده کوژن.

وه لی پهره ردگار دهستی ئیه و ی له وان پاراست و ناشتینامه ی حوده یبیه ی هیئایه کایه وه ﴿لیدخل الله فی رحمته من یشاء﴾ بۆئه وه ی موسولمانان توشی دیلی و ناره حه تی نه بن، ههروه ها بۆئه وه ی ماوه بدری به کافره کان به خۆیان دا بچنه وه و موسولمان بن.

﴿ولو تزیلوا لعذبنا الذین کفروا منهم عذاباً ألیماً﴾ نه گهر موسولمانه کان جیا بکرا نایه وه له کافره کان و له نار مه ککه دا نه مانایه، ئه وه بیگومان کافره کانمان به سزای خۆیان ده گه یاند، کوشت و برمان ده کردن، به رهنگه ئیه وه مان به سهردا زال ده کردن و تییان ده که و تن تا قاره تان لی ده برین و ازتان لی نه ده هیئان.

﴿اذ جعل الذین کفروا فی قلوبهم الحمية حمية الجاهلیة﴾ له و کاته دا سزامان ده دان: که ئه و بی باوه رو بته رستانه که لله ره قی و نه قامی خۆیان خسته کارو گوئیان به به لگه و نیشانه و حیوارو مه نتیقی عه قل نه دا، تیکرا و تییان سویندمان به (لات و عوزا) ناهیلین موسولمانه کان بیئه ناو مه ککه وه، ههروه ها نه یانه یشت له سه ره تای ناشتینامه ی (حوده یبیه) دا رسته ی (بسم الله الرحمن الرحیم) و (محمد رسول الله) بنوسری ..

نیتر ﴿فانزل الله سکینته علی رسوله و علی المؤمنین، وألزمهم کلمة التقوی، وکانوا أحق بها وأهلها، وکان الله بکل شی علیماً﴾ پهره ردگار نارامی و پشوو درێژی خسته ناو دلی پیغه مبهرو هاوه لانیه وه، ده مارگیری نه یگرتن و به مه رج و پیشتنیاری کافره کان رازی بوون و ناشتینامه ی حوده یبیه ی لی که و ته وه: که ده روازه ی رزگار کردنی مه ککه بوو، له هه مان کات دا خودا رشته ی شایه تومان و بیرو باوه ری

یه کتابه رستی له دلی موسولمانه کان دا به هیترکرد و وای لی کردن ریزی
 حه رهم بگرن و شه ری تیدا نه کن، به هه لویستی ناپیاوانه ی قوره یشیه کان
 ته نگه تیزه نه بوون و هه لئه چوون، به هیدی نارامی له سه ر یه کتابه رستی
 خویان مانه وه دلسۆز بوون بۆ نایینه که یان، بیگومان موسولمانه کان
 شیایو نه وه بوون و نه هلی نه وهن که له سه ر ته وحیدو دلسۆزی بۆ ناین
 به رده وام بن، هه رچی پیغه مبه ر ﷺ پیتی رازی بی نه وانیش به دلسۆزییه وه
 پابه ندی بن، چونکه نه وان نه هلی خیرو سه لاح و بیروباوه ری پاک و
 بیگه ردن. هه میشه په روه رداگار ناگادارو بینایه ده زانی کئی شیایو خیر و
 په رو به ره که ته.

هاتنه دی خه وی پیغه مبه ر ﷺ

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ
 الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ
 لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ
 فَتْحًا قَرِيبًا ﴿٢٧﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ
 الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٢٨﴾

فه ریابی و عه بدوره همانی کوری هه مید، هه روه ها به یه هقی له کتییی
 (الدلائل) دا له موجهیده وه ده لی: هیشتا پیغه مبه ر ﷺ له حوده بییه بوو
 له خه ودا نیشانی درا: که ده چوه ناو مه که وه له گه ل ها وه لانی دا به هیدی
 له سه ره خویی و سه رچا که راوی موو کورترکراوه یی، جا که له گه

قوره ییشیه کان دا ناشتینامه ی حوده بییه ی مؤر کرد، هه دی و قوربانیه کان له حوده بییه سهربری، هاوه لانی وتیان: ئه ی پیغه مبهری خودا ئه ی مه عنای خه ونه که ت؟ چی لی به سهر هات؟ ئیتر نایه تی: ﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق﴾ نازل بوو.

قه تاده ده لی: پیغه مبهری خودا له خه ودا پی ئی نشان درا که به و شیوه ی باس کرا ده چیته ناو مه ککه وه: که له حوده بییه له گه ل قوره ییشیه کان دا صولحی کرد دوور ووه کان که وتنه بلاو کردنه وه ی پرو پاگه ندو گومانیان ده خسته ناو دلی موسولمانانه وه.. ته نانه ت پیغه مبهر ﷺ ته ئکید ی کرده وه که ده چیته ناو مه ککه وه و نایه تی: ﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق﴾ نازل بوو. ئیتر پیغه مبهر ﷺ به هاوه لانی راگه یاند که دلنیا بن له داها توو دا خه ونه که ی دیته جی!

ناوه روکی ئه و خه ونه به م جوړه بوو، پیغه مبهر ﷺ هیشتا له مه دینه بوو له خه ودا فریشته هاته لای ﴿لتدخلن المسجد الحرام..﴾ تاده گاته ﴿لاتخافون﴾ ی پی راگه یاند. پیغه مبهریش ئه مه ی بو هاوه لانی باس کردو دلان خو ش بوو دلنیا بوون، که مانای خه ونه که له و ساله دا دیته دیو ده چنه ناو مه ککه وه، جا که له حوده بییه قوره ییش پشیان به موسولمانه کان گرت و له کو تایی دا په یمان نامه ی حوده بییه هاته کایه وه بری له دوور ووه و باوه ر لاوازه کان به ته و سه وه وتیان: به خودا نه سهرمان تاشی و نه موی سهرمان کورت کرده وه و نه چوینه ناو مه ککه وه!!

هه روا ده یانگوت ئه ری کوړینه موحه مه د نه بوو واده ی چوونه ناو مه ککه و ته وافی کابه ی پی ده داین؟ هه ندی هاوه لانی زیره ک و بیرو باوه ر

دامه زراو وتیان: خو پیغه مبه ر ﷺ نه یه فرموو: هر ته مسال ده چینه ناو مه ککه وه وتیان: نه خیر ته حدیدی ساله که ی نه کرد وه، پیان گوتن ده سا دلنیا بن له داهاتوودا ده چنه ناو مه ککه وه ته وافی کابه ش ده که ن! نیت پر وه ردگار بو پشتگیری نه وه نایه تی: ﴿لقد صدق الله...﴾ نازل کرد.

له کتیه کانی سیره دا هاتووه: که عومهری کوری خه تاب ده فرموی: هاته خزمه ت پیغه مبه ر و عه رزم کرد، نه ری تو به راستی پیغه مبه ری خوانیت؟ فرموی: به لی: وتم دهی باشه نه دی بو چی ته نازل بکه ی ن و نایینی خو مان سوک بکه ی ن؟

پیغه مبه ر ﷺ فرموی: به ته نکید من پیغه مبه ری خودام، سه ریچی فرمانه کانی ناکه م، هه میشه پشتیوان و یارمه تیده رمه، عومه ر ده فرموی: نه ی نه وه نه بوو ده تفرموی: نیمه ده چینه ناو کابه وه ته وافی نه نجام ده ده ی ن!

عومه ر ده لی: نه مجار هاته لای نه بو به کر وتم: نه ی نه بویه کر: نه و زاته به راستی پیغه مبه ری خودا نه؟ ده لی: به لی پیغه مبه ری خودایه، وتم: دهی باشه نیمه له سه ر حه ق و راستی نین و دوژمنمان له سه ر به تال نه؟ وتی: به لی: وتم دهی بو چی که مایه تی له ناین دا قبول بکه ی ن؟

نه بویه کر وتی: کوره مالویران: نه و زاته پیغه مبه ری خودایه، هه رگیز له خودای خو ی یاخی نابی، شوین په یامی نه و بکه وه به موو لی لا مه ده ن. سویندم به خودا نه و له سه ر حه قه، وتم: دهی نه وه نه بوو واده ی ده داینی که ده چینه ناو مه ککه وه ته وافی به ی ت ده که ی ن! وتی به لی: به لام خو نه و نه یگوت: نه مسال، دلنیا به له داهاتوودا ده چینه ناو مه ککه وه ته وافی کابه ده که ی ن!

﴿لقد صدق الله رسوله الرؤيا بالحق لتدخلن المسجد الحرام انشاء الله آمنين مخلصين رؤوسكم و مقصرين لا تخافون﴾ واته: سویندی، خدا سویندی پیغه مبه ره که ی بو به راست گیرا، نهو خه ونه ی پیغه مبه ره بین ی به هه ق بو ی هاته کایه وه، نهو هی بو هی نانه دی که ئیوه له سالی داهاتوودا به ویستی خودا به دلنیا یی یه وه ده چنه ناو مه ککه و ته وافی بهیت ده کهن، له کهس ناترسن هه ندیکتان سهرتان چاک ده کهن و هه ندیکی ترتان سهرتان کورت ده کهن وه، به دلنیا یی یه وه به بیترس و لهرز، کاره کانی عه مره کردنی خو تان نه نجام ده دن، له چوونه ناو مه ککه و له مانه وه تان له ویدا دلنیا و بی ترس ده بن!

نهو بهوو پیغه مبه ره ﷺ له مانگی ذیلقه عیده دا له حوده بییه وه گه پرایه وه بو مه دینه، مانگی ذیلحیججه و مانگی موحه پرهم له وی مایه وه، له مانگی سه فهدا چوو بو خه بیه رو فه تحی کرد، سهروه ت و سامانی جوله که کانی خه بیهر که وته به رده ست موسولمانه کان ..

له سالی داهاتوودا له مانگی ذیلقه عیده دا خو ی و نه وانه ی سالی پیشوو له گه لی دا بوون له حوده بییه وه بو قه زاکردنه وه ی عه مره که یان به ره وه مه ککه کشان، هه دی و قوربانی پیو یستیان له گه ل خو یان برد له ذی له لیفه ئی حرامیان به ست و به (لبیک اللهم لبیک...) و شم شیر له کالان دا چوونه ناو مه ککه .

﴿فعلم ما لم تعلموا﴾ خودا شتیکی زانی ئیوه نه تانده زانی پهروه ردگار زانا بوو به وه ی حیکمه ت و به رژه وهندی له وه دایه نهو سه ره که وته مه زنانه تان بو بخاته سالی دوا یی .

﴿فجعل من دون ذلك فتحا قریباً﴾ پیش نه وه ش فه تحی خه بیه رتان بو دهسته بهر بکا و باری ئابوو ری خو تانی پی به هیتر بکه ن.

ئەو کاتە پیتەمبەر و ھاوێلانی چوونە ناو مەککەو سەرانی
قورەیش و داخ لەدەلانی چاویان بەرایی نەدا لەمەککەدا بپیننەو
شاریان چۆڵ کرد، باقی دانیشتوانەکانی تر ھەموو ھاتنە سەرا سوێی
بانان، لەئەمبەر و ئەو بەرەری پێگا کەدا و ھەستان و سەیریان دەکرد،
پیتەمبەر ﷺ سورای وشترە کە ی خۆی بوو بوو، عەبدوللای کۆری رەواحە
ریشمە کە ی گرتبوو، ئەو وشترە ئەو بوو کە لەپڕۆژی حودەیبیەدا
سواری بوو بوو.

بەمجۆرە خەونی پیتەمبەر ھاتەدی و وادە ی خودا چەسپاوە بەم جۆرە
لەسالی داھاتوودا فەتھ ی مەککە کراو ئایینی خودا لەمەککە و
دەورو بەری بڵاوبویەو ..

﴿هو الذي أرسل رسوله بالهدى و دین الحق لیظہرہ علی الدین
کلہ و کفی باللہ شہیداً﴾ پەرورەدگار خۆی پیتەمبەری خۆی رەوانە کردووە
زانباری بەسوودو کردووە ی چاک ی فێر کردووە، بۆ ئەو ی ئەویش بەخەلکی
رەبگە یەنێ ئادەمیزاد شارەزا بکا بۆ رێبازی راست و ئایینی ئیسلام
پەیرەو بکەن، بۆ ئەو ی ئەو ئایینە گشتی و پیرۆزە بەسەر
ھەموو ئایینەکانی تردا بالادەست بێ، یەکانگیری خۆی دەستەبەر
بکا، ھەموو ئایینەکانی تر بێریتەو، پەردە لەسەر بیروباوەری فەسادو
پرو پوچ ھەڵداتەو .

ھەلبەتە کیفایەتە خودا بۆخۆی شایەت بێت بەسەر وادەو بەلێنی
خۆی دا، بۆ خۆی شایەت بێ لەسەر ئەو وادەو بەلێنە ی کە داویەتی بەو
کە ئایینی ئیسلام بەسەر ھەموو ئایینەکانی تردا بالادەست بکا، بە ئەو
جۆرە ئایینی ئیسلام بڵاوبووەو و گەشە ی سەند نەک لەنیوہ دورگە ی
عەرەب دا بەلکوو لەماوە ی کە مەر لەنیو سەدەدا ئایینی ئیسلام
لەزۆریە ی چواریە کی زەوی ئاوەدانکراوەدا بڵاوبووەو، ھەموو ولاتی

کۆنترۆلکراوى کيسراى داگیرکرد، زۆربهى ولاتانى ئيمپراتۆريه تی رۆمى کۆنترۆل کرد، گه يشته ولاتى چين و هيندستان و به ناو دورگه كانى نه ندونيسيا دا بلاوبوه.

ئه م ولات و هه ريمانه ش تا سه دهى شه شه مى کۆچى و نيوهى سه دهى سه دهى ته م زۆربهى ئاوه دانى سه رزه وى بوون ، ته نانه ت ئيستاش له گه ل ئه و هه موو له قاقوزه پيچانهى ئايينى ئيسلام له لايه ن دوژمنانه وه ، ئه و ئايينه پيروه بلاو ده بيتسه وه له مپه ره کان پاده مالى، به بى به کاره يتنانى شمشيرو هيزى سه ربازى کۆسپ و ته گه ره کان پاده داو له دله كاندا جيگه ي خۆى ده کاته وه.

به لى به رده وام ئايينى ئيسلام به سه ر هه موو ئايينه كانى تر دا بالاده سته و له به رده دايه، شوپنکه وتوانى زۆرن و هه ر زۆرده بن ، هيزو تواناي له خودى خۆى دايه وبه سروشت به هيزه و به بى شمشيرو توپ و ره شاش به ره و پيش ده چى، چونکه له گه ل سروشتى ئاده ميزادا گونجاوه و ده گونجى، له گه ل ياساى بونه وه ردا ته بايه پيداويستى عه قل و گيان و جه سته به ته وازون دابين ده کا، له گه ل ئاوه دانى و پيشکه وتن دايه، به خته وه ريبى دونيا و قيامه ت ده سته به رده کا، له گه ل هه زو ئاره زوى کوخ نشين و ده وار نشين و قه صرو باله خانه ي ده يان قات و بيناسازي و پيشکه وتوو نشين دا ده گونجى و پيداويستيه كانيان دابين ده کات .

هه رکه سى -موسولمانيش نه بى- ئه گه ر به ويژدانه وه سه ىرى ئيسلام بکا، به بى چه ندو چۆن ريك و پيکى ئه م ئايينه ي له لا به رجه سته ده بى و دان به راستى و گونجاوى ئه و ئايينه دا ده نيئ بو ئه وه ي بيته ياساى هه موو کۆمه لگاي ئاده ميزاد به هه موو جوداوازيه کى که له نيوانيان دا هه يه!

هەر ئادەمیزادێک بەو یژدانەو لە ئیسلام ورد بێتەو دەگاتە ئەو
قەناعەتە کە هیچ ئاینێک وەکو ئیسلام بەکەلکی ئەو نایەت بێتە
بەرنامەی ئادەمیزاد بەگشتی .

بەلێ وادە ی پەرەردگار پێش تێپەرپوونی نیو سەدە بەسەر هاتنی
ئیسلام دا لەبۆاری پامیاری دا هاتەجێ و دەولەتی ئیسلام بوو
زلهیزێکی بێۆینە و هەردوو ئیمپراتۆریەتی فارس و رۆمی تێک شکاندن و
خاک و ولاتی کۆنترۆل کردن و لەو دەوای ئیستاشی لەگەڵدا بێت وادە ی خودا
بۆ بالادەستی ئیسلام لەشیۆه مەوزوعیە کە ی خۆی دا بەرجەستە
بوو و دەبی .

بەشایەتی هەموو کەسیکی خاوەن ویژدان ئیسلام تاکە بەرنامە یە کە :
کە هەموو کاتێک و لە هەموو شوێنێکدا بەکەلکی ئەو دەدی بکریتە
بەرنامە ی ژیان و پەیرەو و پرۆگرامی کۆمەڵ بێت، وێدەجێ زۆربە ی زۆری
موسولمانان ئەم راستی یە نەزانن ، بەلام بەتەئکید دوژمنانی ئیسلام ئەم
حەقیقەتە دەزانن و حیسابی بۆ دەکەن و هەمیشە لەهەول و تێکۆشاندا
بۆ بەگژاچوونەو و بەرەنگاری کردنی بلاو بوونەو ی ، بۆ تێکدانی ریزی
موسولمانان و چەواشە کردنیان و دورخستنەو یان لەو ئاینە پاکە .

ئەو صافی پیغەمبەر ﷺ و هاوەلانی

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رَحِمَاءُ بَيْنَهُمْ
تَرَهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ
فِي وُجُوهِهِمْ مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمِثْلَهُمُ

فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْءَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ
عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ
ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

له وه پیش نه وهی به یان کرد که پیغه مبر به هیدایهت و ئایینی
هه قه وه ره وانه کراوه ، حال و وه زعی موسولمانانی به یان کرد و خوی کرده
شایهت به سهر ئه وه راستیانه دا ، نه مجار جه خت له سهر ئه وه راستیانه
ده کاته وه و ده فهر موی:

﴿محمد رسول الله﴾ موحه مه د ره وانه کراوی خواجه وه ، خودا
هه ئیبارد وه ره وانه ی کرد وه بو ئه وهی ئاده میزاد له تاریکی کوفرو
بی دینی رزگار بکا.

﴿والذین معه أشداء علی الکفار﴾ نه وانه ی له گهل نه وه
پیغه مبره دان و شوینی که وتوون ، جوانه ردن خاوه نی هه لویستی
مه ردانه ن: له گهل کافرو دوژمنانیان توندو تیسرو رهق و سه رسه ختن ،
توز قالیک موسا وه مهو سازشیان نیه ، هه رکه سیلک ها وه ل بو خودا دابنی و
کافر بی و زیان به ئایین و موسولمانان بگه یه نی نه وان درژی ده جه نگیئ و
به دهستی پۆلایین زه بری گورچکبری لی ده ده ن.

﴿رحماء بینهم﴾ له ناو خویشیان ره حمیان به یه کتر هه یه و به نه رم و
نیانی مامه له له گهل یه کتر ده کهن ، ریز بو یه کتری داده نیئن و
هه ماهه نگ و هاریکاری یه کترن و وه کوو چینی دیوار یه کیان گرتو وه و
یه کیان پته و کردو وه ، وه کوو نه ندایمی جهسته یه ک وان به په روشن بو

یه‌کتری وه‌ک‌وو له‌نایه‌تی‌کی‌تردا ده‌فه‌رموی: ﴿ اذلة على المؤمنين اعزة على الكافرين ﴾ المائدة/ ۵۴ .

له‌حه‌دی‌شی‌سه‌حیح‌دا هاتووہ ئی‌مام‌ئه‌حه‌دو موس‌لیم‌له‌ئه‌بوهوره‌یره‌وه‌ری‌وایه‌تیان‌کردووہ؛ ده‌فه‌رموی: (مثل المؤمنین فی تواضعهم و تراحمهم و تعاطفهم کمثل الجسد الواحد اذا اشتكى منه عضو تداعى له سائر الجسد بالسهر و الحمى) .

له‌فه‌رمووده‌یه‌کی‌تردا : که‌موس‌لیم‌و بوخاری و تیرم‌دی و نه‌سائی‌له‌ئه‌بو موس‌ای‌ئه‌ش‌عه‌ریه‌وه‌ری‌وایه‌تیان‌کردوو: ده‌فه‌رموی: (المؤمن للمؤمن کالبنیان یشد بعضه بعضا) موس‌ول‌مان‌بو موس‌ول‌مان‌وه‌ک‌وو‌چینی‌دی‌وار‌وایه‌ه‌ندی‌کی‌ه‌ندی‌کی‌پته‌وه‌کات .

حه‌سه‌نی‌به‌صری‌ده‌فه‌رموی: موس‌ول‌مانان‌ئه‌وه‌نده‌دژی‌کافره‌کان‌بوون‌ته‌نانه‌ت‌نه‌ی‌انده‌هیش‌ت‌پوشاک‌یش‌ییان‌له‌ینه‌ک‌بکه‌وی، چ‌جایی‌پیش‌تیان ، ئه‌وه‌نده‌ش‌یه‌ک‌تریان‌خوش‌ده‌ویست‌ه‌هر‌موس‌ول‌مان‌یک‌توشی‌موس‌ول‌مان‌یک‌تری‌بوایه‌تۆقه‌و چاک‌و چون‌ییان‌له‌گه‌ل‌یه‌که‌تردا‌ده‌کرد .

شایانی‌باسه‌تۆقه‌کردن‌(مصافحه‌)‌به‌کۆرای‌زانایان‌دروسته‌و‌کاری‌کی‌جوانه‌و‌هاوه‌لانی‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ‌کردویانه‌، وه‌لی‌شان‌لی‌کدان‌و‌ده‌ست‌ماچ‌کردن‌و‌ده‌م‌و‌چاو‌ماچ‌کردنی‌یه‌ک‌تری‌به‌لای‌ئه‌بو‌حه‌نی‌فه‌وه‌مه‌کروه‌و‌پێغه‌مبه‌ر ﷺ‌نه‌هی‌لی‌کردووہ، له‌وه‌پیش‌به‌دوو‌رو‌دریژی‌له‌م‌ته‌فسیره‌دا‌ئهم‌باسه‌مان‌روون‌کرۆته‌وه‌.

﴿ تراهم رکعاً سجداً یبتغون فضلاً من الله ورضواناً ﴾ ده‌یان‌بینتی‌ئه‌وانه‌زۆر‌نوێژده‌که‌ن‌و‌دلسۆزن‌بو‌ئاین‌زۆربه‌ی‌کاتیان‌له‌رکوع‌و‌سوجه‌دان ، هه‌ول‌و‌ته‌قه‌للای‌پاداش‌و‌ره‌زامه‌ندی‌خودایانه‌، به‌ته‌ما‌ئه‌وه‌ن‌خودا‌لییان‌رازی‌بی‌و‌به‌هه‌شتیان‌بداتی .

﴿ سِماهم فی وجوههم من أثر السجود ﴾ له ناکامی زور سوژده
 بردنیان نیشانه و دروشتیان به دهم و چاوه وه دیاره ، رهنگی نورانی و
 هدییه ت و یقارو ریزو حورمه تیان لی ده تکی، جوانه ردن و پیاوه تیان تیدا
 به رجه سته بووه .

ئیمامی (السدی) ده فهرموی: (که سیك به شه و نویژ زور بکا به رورژ
 دهم و چاوی جوان ده بن) .

برئی له زانایان فهرمویانه: چاکه و عیباده ت نوور له دلدا پهیدا ده کا،
 دهم و چاو ده گه شیتیه وه رزق و رۆزی زیاد ده کا، له دللی خه لکیدا
 خوشه ویستی بو خاوه نه که ی ده سته بهر ده کا .

ئیمامی عوسمان خودای لی رازی بی فهرمویه تی: (هه رکه سیك
 رهوشتیکی جوانی تیدا بیت دیارده و نیشانه ی نه وروشته له سه ر روپه ری
 دهم و چاوو شیه ی قسه کردنی دا ده ره که وی) مه به ست نه وه یه نه شه ری
 عیباده ت و خوداپه رستی و دل سوژی بی له گه ل خودادا له سه ر دهم و چاو
 ده ره ده که وی و هه سستی پی ده کری .

ئیمام نه حمده له نه بوسه عیدی خودری یه وه ریوایه ت ده کا که
 پیغه مبه ره ﷺ فهرمویه تی: (لو أن أحدکم یعمل فی صخرة صماء لیس لها
 باب ولا کوة لخرج عمله للناس کائنأ ما کان) نه گهر له فهرزیکدا یه کی
 له تیوه له ناو به ردیکی بی کون و که لین دا کاربکا ناشاری کرده وه کانی بو
 خه لکی ده ره ده که ون هه رچونیک بی .

هه ر ئیمام نه حمده له گه ل نه بوداود دا له تیبنوعه بیاسه وه له
 پیغه مبه ره وه ریوایه ت ده کا : که ده فهرموی: (هیدایه تی صالحانه و
 هه لویت و رهوشتی صالحانه میانه ره وی له کرده وه دا به شیکه له بیست و
 پینج به شی پیغه مبه ریه تی) .

﴿ذلك مثلهم في التوراة و مثلهم في الإنجيل كزرع أخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوى على سوقه يعجب الزراع ليغيظ بهم الكفار﴾
 ئەو وەصف و ئەناو پەسنی یەى هاوەلان: کە باسکرا هەمان وەصف و پەسنیە کە لەتەورات و ئینجیل دا راگەیه‌ندراوہ ..

ئەو هاوەلانە لەسەرەتادا کەم و بێ‌هێزبوون و وردە وردە زیادیان کرد و بە‌هێزبوون و پەل و پۆیان هاوێشت ، وەکوو کشتوکالێک: لەسەرەتادا زەبوون و بێ‌وێج بە‌لام وورده وورده رەگ دادەکوێ و گەش و نما دەکات و خۆه‌لدەپێچێ ، وای لێ‌دێ کشتیارە کە پێی سەرسام دەبێ و سەرنجی کێش دەکا، هاوەلانیش لەسەرەتادا کەم و بێ‌هێز بوون گەشو نمایان کردو هێزو توانایان زیادبووبۆ ئەوێ کافرەکان دلتەنگ بن و خەفەتی پێ بخۆن!

﴿وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة و أجراً عظيماً﴾
 پەرورەدگار وادەى بەو ئادەمیزادانە داوہ کە ئیمانیان بەخودا و بە‌پێغەمبەرى هێناوہ ، وێرای ئەوێش کردەوێ چاک ئەنجام دەدەن، وادەى پێ‌داون کە لێیان خۆش ببێ و تاوانیان سەرپۆش بکا، پاداشتی چاکەیان زۆربکاو بیاخاتە ناو بە‌هەشتەوہ، ئاشکراشە وادەى پەرورەدگار هەق و راستەو دێتە جێ و پاشگەزبونەوہى تێدانیه ئەم وادە پێدانە بۆ هاوەلانی پێغەمبەر و هەموو ئەو ئادەمیزادانەى کە شوێن پەيامی پێغەمبەر کەوتوون و رێبازی هاوەلانیان گرتووەتەبەر .

ئیمامى موسلىم لەصەحیحى خۆى دا فەرموودەى کى لەئەبوهورەیرەوہ رىوايەت کردوہ دەفەرموى: (پێغەمبەر ﷺ فەرمويەتى: لاتسبوا أصحابي، فوالذي نفسي بيده لو أن أحدكم أنفق مثل أحد ذهباً ما أدرك من أحدهم ولا نصيفه) .

زۆر فەرمووده دەربارەی قەدری هاوێلان ریوایەت کراون ،
 هەروەکوو چۆن زۆر ھەبەشە لەوانە کراون کە دژی هاوێلان دەدوێن ،
 هاوێلان ھەموویان عادلن و خۆشەویستی خودان ، چینیکن لە ئادەمیزادە
 ھەلبژاردەکان و دوای پیغەمبەران لە ھەموو کەس رێزدارتن، خودا لییان
 رازی بوو و ئەوانیش بەپەيامی خودا رازی و بە ھەرمەندن.

ھەرکەسی دژیان بدوێ و بوختانیان پێ بکا و جێیوان پێ بدا، ئەگەر
 پێی کافر نەبێ بەتەشکێد پێی فاسق دەبێ، دەربارەی ئەو کێشەو نیزاعە
 کەوتە نێوان هاوێلانەو بەتایبەتی دوای شەھیدبوونی ئیمامی عوسمان ،
 پێویستە نەچینە تەفاصیلەو و تابۆمان بکری خۆمانی لی لادەین ، بۆیە
 ھەسەنی بەصری لەوبارەییەو فەرمویەتی: ئەو خۆینیکی بوو رژا، خودا
 دەستی ئیمە لی پارسا ، کەوابی بازمانی لی بیاریزین!

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (الحجرات)

ئەم سورەتە ناوێراوە سورەتی (الحجرات) چونکە پەروردگار تەئەدیبی
 ھەر بە لادینیەکانی کرد، کە ئاداب و رەوشتی کۆمەڵایەتیان
 نەدەزانی، کە ئیشیان بە پیغەمبەر ھەبواوە لەجیاتێ ئەوێ لەدرگا بدەن
 لەو ھەخت و ناو ھەختدا ، دەچوونە دواژووری خێزانەکانی پیغەمبەرەو و
 بانگیان لی دەکرد .

ئەم سورەتە ناویکی تریشی ھەیە پێی دەوتری سورەتی (الأخلاق و
 الآداب) چونکە کۆمەڵێک ئاداب و رەوشتی کۆمەڵگای ئیسلامی
 لەخۆگرتووە ، بانگەوازیی بۆپاوەندبوون بە داب و نەریتی جوان پەسەند

دەکا ، ئادەمیزاد ھەلەدەنئى بۆ فەرمان بەردارىی بۆخودا و شوینکەوتنى پىغەمبەر و ریزگرتن لە پىغەمبەر و لیكۆلینە و موتوویژینە و ھەموو ھەوال و باسێك كە دەبیستزین ، ھەروەھا یاساغ کردنى گالته کردن بەخەلكانى تر و خۆپاراستن لە جاسوسى و غەیبەت کردن و گومانى خراب لە کەسانى دیکە .

پەيوەندى ئەم سورەتە بە ھەى پىشەوە لەچەند رۆبە کەووەیە :

١- لەسورەى پيشودا یاسای جەنگ کردن دژی کافرانى بەیانکرد ، لێرەشدا حوکمى شەڕکردن دژی یاخى بوان و سەرپىچیکارانى روون کردەووە .

٢- سورەتى پيشووى بەرستەى ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ کۆتایى پى ھینا ئەم سورەتەشى بەرستەى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ دەست پى کرد ، بەمەش ئەوێ دووپات کردەووە : کە ئیمانداران لای خودا خواوەن ریزی تايبەتین و بەلوتف و رەحمەتى خۆى کۆمەلگای پاک و خاوينیان بۆ پیکەووە دەنئى ، رپیازی ژيانى بەختەوهری و کامەرانیان پيشان دەدا ، پرۆگرام و پەپرەوى جوان و نایاب دادەنئى بۆ کۆمەلگای ئىسلامى ..

.. کۆمەلگایەك رێك دەخا شیاوى ئەوێ بن بەندەى خودا بن ، شیاوى ئەوێ بن نىسبەت بدرین بۆ لای خودا ، کۆمەلگایەكى دڵپاك و ھەست ناسك و زمان خاوين و رەوشت جوان ، خواھنى ئەدەب و ئەخلاقی پەسەند بن و نمونەى مەوداھەتى بن و ناوى خۆیان بەخۆیانەووە بى ، لەگەل خودا و پىغەمبەرى خودا و لەگەل خۆیان و غەبرى خۆیان دا خواھنى ئەدەب بن و دیاردەى ئەو ئەدەبە لەھەلس و کەوتیان دا رەنگ بداتەووە ، لایەنى ماددى و مەعنەویان ، شەریعەت و یاسا و ھەست و شعوریان ، ھەلس و کەوت و ھاتوچۆر جەم و جولیان ، بەشیوەیەكى تەوازن و تەنسیق نامیژ لە کاردا بن و لەنگەریان رابگیرى ، ھەرکەسە

له ئاست خۆیه وه ههست به ئهرکی سه رشانى خۆى بکا به رامبه ر
به خودا و موسولمانان و كهس و كارو نيشتمان ! فيزيان ده كا
ئه خلاق و رهوشتيان له گه ل خوداو پيغه مبه ردا چون بى و چون ئاخاوتن
له گه ل رابه رياندا بكه ن!

٣- له هه ردوو سوره ته كه دا ئاماژه به ريزدارى پيغه مبه ر ده كا، به تايبه تى
له سه ره تاي هه ردوو سوره ته كه دا، ريزدارى پيغه مبه ريش لاي خودا
داخوازى نه وه يه، موسولمانان ريزى لى بگرن و رازى بن به وهى پيى
رازيه ، كه يه كي ك له وشتانه (صولحى حوديبه) يه، كه وابوو
پيويسته موسولمانان به دل به و صولحه رازى بن و هيچ ته گه ريه ك
نه خه نه به رى!

سوره ته كه سوره تيكى مه ده نى يه و پره له ئه حكام و ياسا بۆ ري كخستنى
كۆمه لگا له سه ر بناغه يه كى پته و و تۆكه ي پهروه رده كردن و راهيتان ،
ته نه نه ت ناو نراوه سوره تى (ئه خلاق) !

موسولمانان فيزى ئه خلاق و ياساى جوان ده كا و فه رمانيان پي ده كا
به پابه ندبوون به ئه خلاقى به رزو رهوشتى جوانه وه، چۆنيه تى
هه ل سوكه وتيان له گه ل پيغه مبه ردا به تايبه تى و له گه ل خويان و غه يردا
به گشتى ، پييان ده فه رموى چون به ره و رووى روداو ببه نه وه ، و چون هه وال و
بيستراو هه لسه نگيئن و تويزينه وه يان تيدا بكه ن، هه لويستيان به رامبه ر
ياخى بوان و سه رپيچيكاران چون بى و چى بكه ن!

ده يانترسي نى له ئاكامى رهوشتى ناشيرين و هه لويستى ناجوانغي رانه ،
داوايان لى ده كا موسولمانان له ناو خوياندا گالته به يه كترى نه كه ن و ناو
نا تۆره له يه كرت نه دۆزنه وه و گومانى خراب له يه كتر نه كه ن! پاشمله
به خراپه باسى به كتر نه كه ن و نه بنه جاسوس به سه ر به كتريه وه، به كسانى
له ئه مان به ره وى ئاده ميزاددا راده گه يه نى و ياساى چينايه تى و

ره‌گه‌زایه‌تی و ده‌مارگیری ره‌تده‌کاته‌وه، هیچ‌کس و لایه‌ن و هوزو
بنه‌ماله‌یه‌ک له‌که‌سی‌تر باشتر نیه مه‌گه‌ر به‌ته‌قواو نه‌خلاق‌ی جوان‌نه‌بی،
خوداپه‌رستی و پابه‌ندبوون به‌روشتی به‌رزوه‌سه‌نگی مه‌حه‌کی ریزداری
جیا‌که‌روه‌ی چاک و خراپه، کی ته‌قوا‌ی زیات‌ربی‌و پتر پابه‌ندی نایینی
خوابی، نه‌وه زیات‌ر ریزدارتره و لای خودا له‌که‌سانی دیکه‌باشتره!

گو‌یراپه‌ئی فه‌رمانی خودا و نواندنی نه‌ده‌ب له‌خزمه‌ت پی‌غه‌مبه‌ردا ﷺ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ؕ وَاتَّقُوا اللَّهَ
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ
فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ
لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ
يَغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ
قُلُوبَهُمْ فَلَا تَقْوَى لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
يُنَادُونَكَ مِنَ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ
صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

ده باره ی سه به ب نزولی نایه تی یه که می شه سورده ته بوخاری و تیرمیزی و هی تریش له کوری شه بو موله یکه وه ریوایه تیان کردوه : که عه بدوللای کوری زوبه یر بوی گپراوه ته وه ده لئی: شانديکی هوزی ته میم هاتن بو خزمه تی پیغه مبه ر ﷺ له سه ر دیاری کردنی شه میریک بویان چه زره تی شه بوبه کرو چه زره تی عومه ر ده نگیان لیک به رزبویه وه و نایه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ ده باره ی شه قره قره ی شه بوبه کرو عومه ر نازل بوو.

ئیبنولونزیر له حه سه نی به صری یه وه ریوایه ت ده کا ده لئی: روژی جه ژنی قوریان چهند که سیک پیش پیغه مبه ر ﷺ قوریانی خویان سه ربی دواپی پیغه مبه ر ﷺ فه رمانی پیکردن که قوریانی یه که یان تازه بکه نه وه، ئیتر نایه تی ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ نازل بوو.

ریوایه تیکی تر هیه طبه رانی له خاتوو عایشه وه ریوایه تی کردوه ده فه رموی: که سانیک هه بوون پیش پیغه مبه ر ﷺ به ر ژوو ده بوون ئیتر نایه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾ نازل بوو.

ده باره ی نایه تی ﴿لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ...﴾ ئیبنوجه ریر له قه تاده وه ریوایه ت ده کا ده لئی: هندی له هاوه لان به ده نگی به رز له گه ل پیغه مبه ردا ناخواتنیان ده کرد ، ئیتر نایه تی ﴿لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ...﴾ نازل بوو.

ده باره ی نایه تی ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَغْضُونَ أَصْوَاتَهُمْ...﴾ ئیبنوجه ریر له موحه مده ی کوری ثابتی کوری شه مماس ریوایه ت ده کا ده لئی: نایه تی ﴿لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ نازل بوو ثابتی کوری قه یس هیزی رویشتنی نه ماو دانیشته و ده ستی کرد به گریان ، عاصیمی کوری

عهدی کوری عهجلان به لای دا تیپه پری و وتی: ئه وه بۆچی دهگری؟ وتی:
دهترسم ئه و ئایه ته ده رهق به من نازل بوو بۆ. من دهنگم به رزه و
به دهنگی بهرز ئاخفتن ده کهم ...

.. ئه م هه وائ له به پیغه مبه ره ﷺ گه یشته وه ، ئه ویش بانگی کرد ،
فه رموی: ئه تو رازی نابی ئه گهر به ژیان به خته وه ربی بژی و به شه هیدی
بمیری و بجیته ناو به هه شته وه ؟ وتی: قوربان رازیم و هه رگیزاو هه رگیز
دهنگیشم له خزمهت پیغه مبه ردا بهرز ناکه مه وه ، ئیتر ئایه تی ﴿ان الذین
یغضون أصواتهم...﴾ نازل بوو.

ئیبینو عه بباس ده فه رموی: که ئایه تی ﴿لا ترفعوا أصواتکم فوق
صوت النبی﴾ نازل بوو حه زره تی ئه بویه کرسویندی خوارد که ئیتر
به سرت وه نه بی قسه له گه ل پیغه مبه ر نه کا ، ئیتر ئایه تی: ﴿ان الذین
یغضون أصواتهم عند رسول الله﴾ نازل بوو .

ده باره ی ئایه تی: ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات ...﴾
طبه رانی و ئه بو ئه علا له زهیدی کوری ئه رقه مه وه ربوایهت ده کا: ده لئ
هه ندئ عه ره بی ده شته کی هاتنه لای ژووری پیغه مبه ره ﷺ و به
(ئهی موحه ممه د! موحه ممه د!) بانگیان لی کردو هه راو هوریا به کیان ئایه وه
ئیتر ئایه تی: ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات ...﴾ نازل بوو.

موحه ممه دی کوری ئیسحاق ده فه رموی: ئه م ئایه ته ده باره ی هه ندئ
له که لله وشکه کانی هۆزی ته میم نازل بوو ، ئه وه بوو له به رده رگای ژووری
حه رمیه وه جارێک نا دوو جار و زیاتر بانگیان له پیغه مبه ر ده کرد و
ده یانگوت (ئهی موحه ممه د!) وه ره بۆلامان ، مه دحکردمان جوانه و
زه مکردمان به ئیشه ، پیغه مبه ره ﷺ به وه هه راو هوریا به ی ئه وان ته نگه تار

بوو ئیش بہ دئی گہیی، ئیتر نایہتی ﴿ان الذین ینادونک من وراء الحجرات ...﴾ دہ بارہی ئەوان نازل بوو.

ریوایہتی تریش ہەن ئەم بئ ئەدەبیہ دەخەنہ سەرشانئ خەلکانئ تر، بہەر حال کەسێک بیہوی ئەم بارہیہوہ شارەزای ھەموو ریواتەکان بئ بابگەریتەوہ بۆ سەرچاوہ تایبەتەکان.

ئێستایش دئینہ سەرشیکردنەوہی نایہتەکان:

دەفرموی: ﴿یاایھا الذین آمنوا لاتقدموا بین یدی اللہ و رسولہ و اتقوا اللہ، ان اللہ سمیع علیم﴾ ئەی ئەو کەسانەئ کە ئیماندارئ راستەقینەن و لەناخوہ پرواتان بەپەیامئ پیغەمبەرەن ھیناوہ، دەست پیسخەرئ مەکەن و پیش حوکمی خوداو پیغەمبەرئ خودا هیچ بریارێک مەدەن، لەخۆتانوہ بئ بەلگەودەلیل حوکم دەر مەکەن و بریار مەدەن، چونکە ویدەچئ حوکم و بریارە کەتان ھەلە بئ و زیانی لی بکەویتەوہ!

لەھەموو کارو کردەوہیە کتان دا لایەنی خوداتان لەبیر بئ ولەخودا بترسن، شتێک مەکەن خودا و پیغەمبەرئ خودا بریاریان لەسەر نەدابئ بۆ خۆتان یاسا بۆ خۆتان دامەنێن بئگومان خودا شەواہ بۆ ھەموو قسە و گوفتاریکتان ناگاداری ھەموو کارو کردەوہیە کتان و ھیچی لی گوم نابئ و ھیچی لی تێک ناچئ.

ئەم نایەتە بەئاشکرا و بئ پیچ و پەنا لەوہدەکا ئادەمیزادەکان پیچەوانەئ فەرمانئ خودا و پیغەمبەرئ خودا رەفتار بکەن، ئیبنو عەبباس لەتەفسیری ئەم نایەتەدا فرمویەتی: (شتێک مەلێن پیچەوانەئ قورئان و ھەدیشئ پیغەمبەر ﷺ بئ).

ئیمامئ (الضحاک) دەلئ: واتە حوکم و بریارێک دەر مەکەن دژئ فەرمانئ خودا و پیغەمبەرئ خودا بئ.

واته: نیجتهادو دۆزینه‌وهی حوکم کاتی دروسته له‌قورئان و فەرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا ده‌ق وه‌گیر نه‌که‌وی، ده‌بی حوکم له‌قورئان وه‌ریگری نه‌گەر نه‌بوو له‌فەرمووده‌ی پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌گەر نه‌بوو نه‌و کاته ده‌بی نیجتهاد بکه‌ین بۆ دۆزینه‌وهی حوکم.

نیمامی نه‌حمه‌د و نه‌بوداردو تیرمیزی و نیبنو ماجة له‌مه‌عازی کوری جەبه‌له‌وه ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌فەرموی: کاتی‌ک پیغه‌مبه‌ر ﷺ کردمی به‌فەرمان‌په‌وای ولاتی یه‌مه‌ن ویستم برۆم ده‌ست به‌کاریم، فەرموی: له‌وی چۆن کاروبار به‌پێوه‌ده‌به‌ی و حوکم ده‌رده‌که‌ی؟ وتم: به‌گوێره‌ی قورئان، وتی: نه‌گەر نه‌و حوکمه‌ت له‌قورئاندا نه‌دۆزیه‌وه؟ وتم: ده‌گەر پێمه‌وه‌ لای فەرمووده‌کانی پیغه‌مبه‌ر ﷺ فەرموی: نه‌گەر له‌وێشدا هیچت چنگ نه‌که‌وت؟ وتم: نه‌وکاته ره‌ئی خۆم ده‌خه‌مه‌ گه‌رو نیجتهاد ده‌که‌م و بریارو حوکم ده‌رده‌که‌م، ده‌لی: نیتر پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌سینگی داو فەرموی: سوپاس بۆ نه‌و خودایه‌ی ته‌وفیقی فروستاده‌ی پیغه‌مبه‌ری خودای داوه‌ بۆ نه‌نجامدانی کار به‌گوێره‌ی ویستی پیغه‌مبه‌ری خودا...

نه‌وه‌تا مه‌عاز ره‌زای خودای لی‌بی‌ی راو نیجتهادی خۆی خسته‌ دوای قورئان و ه‌ده‌یت، خۆ نه‌گەر نیجتهادی خۆی پیش بختایه‌ ده‌بوه‌ ده‌ست پیشخه‌ری له‌سه‌ر قورئان و ه‌ده‌یت و بی جایی ده‌بوو.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾ ئە‌ی نه‌و که‌سانه‌ی بروای ساغتان هه‌یه‌ به‌تاک و ته‌نها‌یی خوداو راستی پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د! هه‌رکاتی ویستتان ئاخاوتن له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا بکه‌ن به‌ئه‌ده‌ب و حشه‌ته‌وه‌ قسه‌ی له‌گه‌ل دا بکه‌ن، مه‌نه‌رپێن و ده‌نگتان به‌سه‌ر ده‌نگی نه‌ودا به‌رز مه‌که‌نه‌وه، چونکه‌ نه‌راندن و ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه‌ له‌قسه‌کردندا نیشانه‌ی که‌م نه‌ده‌بی و بی‌پێزی یه‌، له‌سه‌ره‌ خۆیی و ده‌نگ نزمکردنه‌وه‌ له‌ئاخاوتن دا نیشانه‌ی

ویقار و نه ده به، هه لبه ته شه مه نه ده ب و هه ل سو که و تی که بو هه موو که س له گه ل هه موو که س دا په سه نده و ده بی په پره وی بکری.

﴿وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ﴾ نه گهر قسه تان له گه ل پیغه مبهردا کرد به نه ده به وه بانگی لی بکه ن و نازناوی بو به کار بیتن، به هیدی و له سه ره خو بی به (یا رسول الله) و (یا نبی الله) بانگی لی بکه ن، وای بانگ مه که ن که خو تان له ناو خو تاندا بانگ له یه کتری ده که ن، به ده نگی به رزو به ناوی خو ی بانگی قسه له گه ل کراوتان ده که ن پیو یسته ناخاوتنتان له گه ل پیغه مبهردا جیاوازی له و شیوه ناخاوتنانه ی له ناو خو تان دا له گه ل یه کتری نه نجامی ده دن.

﴿أَنْ تَحْبُطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ په روه ردگار نه ی لی کردون له وه ی له پروی پیغه مبهردا ده نگ به رز بکه نه وه، نه وه کو نه و ده نگ به رز کردنه وه پاداشتی کرده وه کانتان پوچ بکاته وه، یا نه وه کوو بی پیزی نواندان له پروی پیغه مبهردا سه ربکیشی بو کوفرو بی دینی و نیو هه به خو تان نه زان، فه رموده یه کی صه حیح و راست هیه: نیمامی مالیک و نه جه دو تیر میزی و نه سائی و هی تریش له بیلالی کوری (الحارث) وه ریوایه تیان کردوه ده فه رموی: (ان الرجل لیتکلم بالكلمة من رضوان الله تعالى لا یلقى بالاً، یتکلم بها الجنة، و ان الرجل لیتکلم بالكلمة من سخط الله تعالى لا یلقى بالاً، یهوی بها فی النار أبعد ما بین السماء و الأرض)

جاری واهیه نه ده میزاد قسه یه کی خیر ده کات خودا پی پی خو شه به نده که بو خو ی چ گرنگیه کی پی نادا، وه لی قسه که کاریگر ده بی و خودا له پاداشتی دا به هه شتی بو ده نوی، وایش ده بی کابرا قسه یه کی تاوان نامیز ده کا، خودا پی پی ناخو شه به نده که خو ی چ گرنگیه کی پی نادا وه لی خودا له سزای نه و قسه یه دا ده یخاته ناو قولایی دوزه خه وه.

ئەجار موسولمان ھەلەنئ بۆ ئەوێ بەدەنگی نزم ئاخاوتن
 ئەنجام بدەن و دەفەرموی: ﴿ان الذين يغضون أصواتهم عند رسول الله ،
 أولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى ، لهم مغفرة وأجر عظيم﴾
 بێگومان ئەوانەى لەلای پێغەمبەر ﷺ دەنگى خۆیان نزم دەکەنەو و
 بەهێواشی قسەى لەگەڵ دەکەن ریزو حورمەتى پێویستى
 لى دەگرن ، ئەوانە خودا دلى پالڤتە کردون و لەبۆتەى داو ن بۆ
 تەقوا و خوداپەرستى ..

دلى ئەوانەى کردو بەشوین و کانى عیبادەت و لەخودا ترسى، دل و
 دەروونى مشت و مال کردون، چلك و خلتەى تاوانى تیدا نەهێشتو ،
 ئەوانە بەر بارانى رەحمەت و لیخۆشبوونى خودا کەوتون و پاداشتى
 بەهەشتیان دەدریتى ، ئەمەش ئەوپەرى بەختەوهریسه، خودا لەتاوانیان
 خۆش دەبى، دلیان مشت و مال دەکا بۆ خوداپەرستى ، لەدۆزەخ
 رزگاربان دەبى و بەبەهشتى بەرین و رازاو شاد دەبن. چونکە
 لەخزمەت پێغەمبەردا دەنگى خۆیان نزم کردۆتەو، بەئەدەبەو
 ئاخاوتنیان لەگەڵ دا کردو، ریزیان لى ناو، لەخزمەتیدا بەوپەرى
 دلسۆزى جیهادیان کردو .

و هکۆو لەنایه تیکی تردا دەفەرموی: ﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ﴾ الفتح/ ٩ .

ئیمام ئەحمەد لەموجاهیدەو رىوایەت دەکا دەفەرموی : نامەیهك
 بۆ ئیمامى عومەر نێردرا تیايا نوسرابوو ، ئایا مەبەست لەنایه تەکە
 کەسێک حەزى ئەتاوان نیه، تاوانیش ناکا، یان حەزى لى ئەو نایکا؟
 لەو لām دا حەرزه تى عومەر فەرموى ئەوانەى حەزبان لەتاوانەو لەترسى
 خودا نایکەن.

﴿أولئك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوى لهم مغفرة وأجر عظیم﴾
 نه بچار پهروه ردگار ره خنه له وانه ده گری که ده هاتن له دووره وه و له ده وه وه
 ماله کانی پیغه مبه ره وه به ده نگی به رز بانگیان لی ده کردو
 ده یانگوت : نهی موحه مه ده ! و هره ده وه نیشمان پیته ، ره هنوماپی بیان
 ده کا بو شیوه هه لئس و که وتی کی تر و چاوه پروان کردنی پیغه مبه ر تاخوی
 ته شریفی له مال ده ده چی .

ده فهرموئ : ﴿ان الذين ينادونك من وراء الحجات أكثهم
 لا يعقلون﴾ بنگومان نه وانه ی له دووره وه له ده وه وه ماله کانی
 خیزانه کانت بانگت لی ده که ن زۆریه یان ، واته : هه موویان نه زانن و
 ناداب و وصول نازانن ، نه قام وته بیات وشک و که لحوئن ریزو ته قدیر
 نازانن ، نه ده ب و ره وشتی به رزیان تیدا نیه ، هه ست به نرکی سهرشانی
 خویان ناکه ن به رامبه ر به تو ، نازانن که پیویسته به ریزو ته قدیره وه بانگت
 بکه ن و چاوه پروانی بکه ن تاخوت له مال دیتته ده وه .

وه کوو گوتراوه مه به ست به (حجات) نه وه هوده و خانوانه ن ، که
 خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ تیدا نیشته چی بوون ، پیغه مبه ر ﷺ نو خیزانی
 هه بووه هه ریه که یان خانووی جیای هه بووه ، که بریتی بووه له هوده یه کی
 ساده که هه لاشه که ی به لقی دارخورما گیرابوو ، به سهر درگاهه یه وه
 په رده یه کی ره شی له موو چنراوو ته ندراو هه بوو ، هه لاشی هوده کان وابوون
 به ناسایی ده ستیان ده که یشتی ، له نزیک مزگه وتی مه دینه وه بوون .

له سه رده می وه لیدی کوپی (عبدالملك) دا خزانه ناو هه ره می
 مزگه وتسه وه ، خه لک پییان ناخوش بوو گریان و ناره زاییان ده ربهری ،
 سه عیدی کوپی (المسیب) له و رژه دا فهرمووی : من پیم خوش بوو نه م
 هوده و هه ره محانانه ی خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ له سهر شیوه ی خویان

بهیلدرانییه وه بۆ ئه وهی خه لکی مه دینه به و شیوه زوهدو دنیا نه ویسته
په روه رده بونایه و کهسانی دیکه ش که زیاره تی مه دینه ده کهن
بیانینیا یه که پیغه مبه ر ﷺ چه ند دنیا نه ویست بووه له چ هۆده و
خانویه کدا ژیا نی به سه ر بر دو وه!

﴿ولو أنهم صبروا حتى تخرج إليهم لكان خيراً لهم ، والله غفور
رحيم﴾ نه گه ر نه وانه دانیان به خۆدا بگرتایه و ئارامیان هه بوایه تا تۆ
به شیوهی ئاسایی ده هاتیه ده روه بۆ ناویان نه وسا قسه و باسی خۆیانیان
له گه لدا بگرددیتایه ، نه گه ر سه بریان بگرتایه تا تۆ به شیوهی عاده تی
ده هاتیه ناویان به و شیوه نه فامیه جارسیان نه کردیتایه خیر و خۆشی
ده بوو بۆیان و به رژه وه ندیی دنیا و قیامه تیان بۆ ده سه به ر ده بوو ، چونکه
ئه و کاته موراعاتی نه دهب و ریزلینان له پیغه مبه ریان به رچاو ده گرت و
نه رکی سه رشانی خۆیان نه نجام ده دا ، په روه ردگار لیبوره و تاوانپۆشه
خاوه نی ره حم و به زه ییه بۆ به نده کانی نه گه ر تۆبه بکه ن و جارێکی تر
ئه و هه لسه که وته دووباره نه که نه وه لییان خۆش ده بی.

قازی نه بوبه کر ناسرا و به (ابن العربي) ده فه رموی: ریزگرتن له
پیغه مبه ر پاش مردنی وه کوو ریزگرتنی کاتی ژیا نی وایه ، نه گه ر چویه
زیاره تی گۆری پیرۆزی ده بی به و په ری ریزو حورمه ته وه دیده نیه که ت
نه نجام بده ی .

له کاتی کدا فه رموده کانی ده بیستی ده بی به و په ری نه ده به وه
گو یچه کی بۆ کلۆر بکه ی به هیچ شیوه یه که ئیهمالی نه که ی و پشتی
تی نه که ی وه کوو چۆن له حا لی ژیا نی دا نه وه پتویست بوو ، چونکه
فه رموده ی سه حیحی پیغه مبه ر ﷺ وه کوو قورئان وایه و ئه و ریزه ی
ده دریتی ، په روه ردگار یش ده فه رموی: ﴿واذا قرئ القرآن فاستمعوا له
وانصتوا﴾ الاعراف/ ٢٠٤ .

وه لیّ نهو ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه نه‌ی لی‌گراوه، ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه‌یی‌که :
که‌شیای گه‌وره‌پیاوان نه‌بی و له‌عاده‌ت ده‌ریچی، ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه
له‌خزمت پی‌غه‌مبه‌ردا ﷺ به‌مه‌به‌ستی ئی‌هانه‌و سو‌کایه‌تی پی‌کردن نه‌وه
کوفره و پی‌ویسته له‌کاتی بیستنی قورئان و حه‌دیشی پی‌غه‌مبه‌ردا ﷺ
خۆمان توشی نه‌و تاوانه گه‌وره‌یه نه‌که‌ین.

واته: هه‌رکاتی قورئان یان فەرمووده‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ خۆ‌ئیندرانه‌وه،
به‌وپه‌ری نه‌ده‌به‌وه گو‌ییان لی‌ب‌گ‌رین ، ده‌نگ به‌رزکردنه‌وه له‌کاتی
موجاده‌له‌و ده‌مه‌ده‌می له‌گه‌ل دوزمن دا، هه‌روا نه‌پاندن له‌کاتی شه‌رو
جه‌نگدا بۆ وره به‌رزکردنه‌وه‌ی جه‌نگاوه‌ران و ترساندن دوزمن، نه‌وه نه‌ی
لی‌نه‌کراوه به‌ل‌کوو پی‌ویسته...! نه‌وه‌تا پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌غه‌زای حونه‌ین دا
به‌عه‌بباسی فەرموو: (اصرخ بالناس) هاوار ب‌که‌ره موسولمانان و ده‌نگ
هه‌ل‌په‌ باوره‌ی موجاهیده‌کانان به‌رزپی‌ته‌وه و دوزمن ب‌ترسی ، چون‌که
عه‌بباس زۆر ده‌نگ به‌رزبوو.

ری‌ویه‌ت‌کراوه به‌یانیه‌ک موسولمانان هێرشیان ده‌کر‌یت‌ه سه‌ر عه‌بباس
به‌ده‌نگی به‌رز هاوار ده‌کا (یا صاحباه) سه‌باره‌ت به‌وه ئافره‌ت
مندالی له‌بارچووه.

لِیَکْؤِلَیْنَهُوْهٖ وَ دَلَّیْیَابُوْوْنَ لَهٗ هٗهٗر هٗهٗوَالْیَیْکَ کَهٗ دَه‌بِیْسْتَرِیْ

یَکَاۤیْهَا الَّذِیْنَ ءَامَنُوْا اِنْ جَاۤءَکُمْ فَاسِقٌ مِّنْ بَنِیۡ فِیۡتِنَاۤءٍ

اَنْ تُصِیۡبُوْا قَوْمًا بِجَهَلَةٍ فَتُصِیۡبُوْا عَلٰی مَا فَعَلْتُمْ نَدِمۡمِیۡنَ ﴿٦﴾

وَ اَعْلَمُوْا اَنَّ فِیۡکُمْ رَّسُوْلًا لِّلّٰهِ لَوْ یُطِیْعُکُمْ فِیۡ کَثِیۡرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبِيبٌ إِلَيْكُمْ الْأَيْمَنَ وَزَيْنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرِهَ إِلَيْكُمْ
 الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّشِدُونَ ﴿٧﴾
 فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٨﴾

دەربارە ی نایە تی ژمارە (٦) زۆر لە موفەسیرین گوتیانە ئەم نایە تە
 دەر حەق بە (الولید) ی کوری عوقبە نازل بوو .

ئێبنو جەریر و ئەحمەد و طەبەرانی و ئیبن ئەبب دنیسا و هی تریش
 لە ئیبنو عەبباسە و ریاو یە تیان کردوو فەرموویە تی : ئەم نایە تە دەربارە ی
 وەلیدی کوری عوقبە ی کوری ئەبب موعیە ط نازل بوو ، ئەو بوو
 پێغەمبەر ﷺ ناردی بۆ لای ھۆزی (بنی المصطلق) بۆ کۆکردنە وە ی زە کات
 لە نێوان وەلید و ئەو ھۆزە شدا رق و کینە یە ک ھە بوو ، کە بیستیان وەلید
 دە چی بۆ لایان ھاتنە پێشوازی و و بەرە و پیری ھاتن وەلیدیش بە وە ی زانی
 تر ساو بە پێی خۆی دا گە راپیە وە .

.. وتی : ئە ی پێغەمبەر ی خودا ! زە کاتە کە یان نە دامی و ویستیان
 بکوژن ، پێغەمبەر ﷺ ویستی غە زایان بکا لە و کاتە دا کە خەریکی
 نامادە باشی و کۆکردنە وە ی جەنگا وەر ان بوو شاندى (بنی المصطلق)
 گە یشتە خزمە ت پێغەمبەر و تیان : ئە ی پێغەمبەر ی خودا کە بیستمان
 نوێنەری خۆ ت ناردوو بۆ لامان ھە موومان کۆ بووینە وە و ھاتینە
 پێشوازی و ریزی لی بگرن و زە کاتە کە مانى بدەینى .

پێغەمبەر ﷺ گومانى لی کردن و قەسە کە یانى نە چوو وە دلە وە .
 فەر مووی : بەسە چی تر درێژە بە بجۆرە قسانە مە دەن ، بەبێ دوا خست
 زە کاتە کە تان بدن ، یان پیاویک دە نێرمە سەرتان شەرتان لە گە ل بکا و

ژن و مناله کانتان بکاته سه بایا و مال و سامانتان بکاته دهسکه وتی
جدهنگ ، نه بچار دهستی موباره کی خسته سه رشانی نیماسی عه لی و
ناماژه ی به وه کرد: که نهو ده نیرمه سه ریان نهوانیش وتیان: په نا به خوا له
رق هه لسانی عه لی و پیغه مبه ری خودا !!

ریوایه تی تر هیه ناماژه به وه ده کا : که پیغه مبه ر ﷺ هیژیکی
به فەرمانرپه وایی خالیدی کوری وه لید ناردنه سهر ، بو نه وه ی شهریان
له گهل بکا که خالید چوه سه ریان دیتی وا بانگ ده دن و خه ریکی
خوناماده کردنن بو نوژیو کومه لگایه کی موسولمانن ، نیتر زه کاته که یان
ته سلیم به خالید کردو نهو یش هاته وه بو خزمهت پیغه مبه ر ﷺ .

موفه سسیرین کوکن له سهر نه وه که نهو که سه خه به ره که ی دایه
پیغه مبه ر ﷺ وه لیدی کوری عوقبه بوو ، نایه ته که ده رباره ی نهو نازل
بووه ، وه لی وه کوو نوصولی ده فەرموون: (عیبرهت به عمومی له فظه نه ک
به خصوصی سه به ب) .

به گشتی نایه ته که داوا ده کا موسولمانان ووردبین و به راوردکار و
خاوهن توژیینه وه بن ، که هه والیکیان بیست بیخه نه بهر تیشکی
لیکولینه وه و سه رنج دان و خیرا پیی باوه رنه کهن ، هیچ کاتیکیش پشت
به قسه ی فاسق نه به ست و بریاری له سهر گه لاله نه کهن .

په یوه نده ی نه م کووه له نایه ته به هه ی پیشه وه له م رووه وه یه :

که له نایه ته کانی پیشودا فره مانی به موسولمانان کرد ، که ملکه چی
فره مانی خودا و پیغه مبه ری خودا بن ، له خزمهت پیغه مبه ردا
به نه دهب و حیشمهت بن و دهنگ به رزنه که نه وه ، دوا ی ناراسته کردنی نه م
دوو فره مانه فره مانی پیکردن که پشت به قسه ی ناده میزادی فاسیق
نه به ست و هه ر هه والیک ده بیستن بیخه نه بهر لیکولینه وه و تاوتوی کردن ،

به هه موو قسه یه ك باوه رنه كهن ، سافیلكه و خوشباوه ر نه بن نه بادا
سافیلكه بیان سه ربكیشی بۆ فیتنه و ئاژاوه له نیتوانیادا .

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا
بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ﴾ نهی نهو كه سانهی ئیمانتان
هیئاوه به خوداو په یامی پیغه مبه ر ﷺ نه گهر فاسیق و بی وێژدانیک هاته
لاتان و هه والیککی پی راگه یاندن ، یه کسه ر پیتی برپا مه کهن ، له ناوه رپۆکی
هه والکه بکۆلنه وه و نه م دیوو نه و دیوی بکه ن ، هه ول بده ن بگه نه
حه قیقه ت و واقع و راستیتان بۆ ده ربکه وی ، ده م و ده س له سه ر برپاری
فاسیق و درۆزن برپار ده رمه کهن ، تا حه قیقه ت و راستیتان بۆ ده رنه که وی
هه لۆیست و هر مه گرن .

نه وه کوو له هه لۆیست و هر گرگرتنی به په له و برپاردانی خیرایی و بی
لی و رد بوونه و زیان به که سانی دیکه بگه یه نن و به ناوه وا خه لکی بی تاوان
توشی چورتم و گیره و کیشه بکه ن ، ئیوه ئاگاداری وه زع و حالئ نه وان
نین و به بیستنی هه والئ بی بناغه حوکم ده ربکه ن و بی تاوان توشی زیان
ببی نه و کاته ئیوه له کرده وی خۆتان په شیمان ده بنه وه : خۆزگه
ده خوازن و ده لئین: سه د بریا نه وه مان نه کردایه .

که له نایه ته که دا به تایبه تی ناوی (فاسق)ی هیئا هۆیه که ی نه وه یه
(فاسق) جیگای گومانه بایه خ به هه والئ نادری ، هه روه ها بۆ نه وه شه شک
و گومان نه که ویتته ناو کۆمه لی موسولمانانه وه ، هه رچی ده یلئین وهر نه گیرئ
بی ئیقه یی و بی متمانه یی له ناویاندا بلاویته وه .

ئه صل و حه قیقه ت له نیتو نه فراده کانی کۆمه لگای موسولمانان دا
نه وه یه نه فراده کانی جیگای متمانه بن و هه والیان برپا پی کرار و
راستگۆین ، فاسق جیگای گومانه و به بی لی و رد بوونه وه هه والئ
لی وهر ناگیرئ و برپا به قسه ی ناگری ، بۆیه پیویسته کار به ده ستانی

موسولمانان به تاییه تی و موسولمانان به گشتی هه والی بیستراو له فاسیق
بجده بهر توژیژینه وه و سه رنجدان و خیرا برپاری له سه ر ده رنه کهن! نه وه کوو
توشی هه له و تاوان بین و به نه زانی زیان به کهسانی تر بگه یه نن و دوایی
په شیمان بینه وه!!

نایه ته که به لگه یه له سه ر نه وه که خه به ری تاک (خبر الواحد) نه گهر
عادل بی به لگه یه و متمانه ی پی ده کری. شایه تی فاسق و ه رناگیری.
به شیوه یه کی گشتی نایه ته که داوای لیکنۆلینه وه و وردبوونه وه
له هه والی فاسیق ده کسا؛ وه لی هه والی ئاده میزادی خوداناسی عادل
وهرده گیری و برپاری پی ده کری نه مه یه نه صل و بنه مای قاعیده ی
کو مه لگای ئیسلامی، برپا کردن به قسه ی پیاوچاک و عادل به شیکه
له مه نه هج و پرۆگرامی (تثبت) و دلتیابوون، چونکه قسه ی عادل یه کیکه
له سه رچاوه ی نه و مه نه هجه ئیسلامیه!

وه کوو له وه پیش روغان کرده وه نایه ته که ده رباره ی وه لیدی کوپی عوقبه
نازل بووه. نه وه بوو پیغه مبه ر ﷺ ناوبراوی نارد بو نه وه ی زه کات له
(بنی المصطلق) وهر بگری، به لام کاره که ی نه نجام نه داو زوو گه رایه وه بۆلای
پیغه مبه ر و وتی: زه کاتیان نه دامی نه ک هه رنه وه نه ده به لکوو نه وان له نایین
پاشگه زبوونه وه، خو یان ناماده کردوه بو هیرش کردن و شه ر کردن،
پیغه مبه ر ﷺ خالیدی کوپی وه لیدی نارد ه سه ریان و فرمانی پیکرد که
به باشی له حال و وه زعیان ورد بیته وه وه بزانی ناخۆ هه لۆیستیان چۆنه و
چی یه؟ نه مجار هه لۆیست وهر بگری.

خالید به خو ی و له شکره که یه وه به شه و لی یانه نزیک بوونه وه و چاودێرو
جاسوسی نارد بو ناویان، هاتنه وه هه والیان پی دا: که نه وه هۆزه
موسولمانن و بانگ ده دن و نو یژ ده کهن، که روژ بووه وه خالید
هاته ناویان و بو ی ده رکه وت هه لئس و که وتیان پیچه وانیه ی نساوه رۆکی

هه واله که ی وه لیدی کوری عوقبه یه، جا خالید گه پرایه وه بۆلای پیغه مبه ر ﷺ و واقعی حالی گیرایه وه ئیتر ئه م نایه ته هاته خواری، جا له وه ودوا پیغه مبه ر ﷺ ده یفه رموو: (التثبت من الله و العجلة من الشيطان) لیکنۆلینه وه هه و لدان بۆ راستی له خودا وه یه وه په له کردن له شه یتانه وه یه .

واپی ده چی هه ندی له موسو لمانان به بیستنی هه والی یه که بچار له وه لیدی کوری عوقبه وه خوینیان گهرم بووه و یستویانه به زوویی هیرش بکریته سه ر هۆزی (بنی المصطلق) و تۆله یان لی بستیندری، زۆر ته نگه تاو بوون به نه دانی زه کات و رقیان له وه هۆزه هه لساوه، ئیتر ئه و نایه ته ی دوا یی هاته وه ته خواری بۆ ئه وه ی راستیه کی گه وره وه مه زنیان بیر بخاته وه ، نیعمه تیکی گه وره ی په روه رد گاریان بۆ روون بکاته وه .

ده فه رموی: ﴿واعلموا ان فیکم رسول الله لو یطیعکم فی کثیر من الامر لعنتم﴾ بزانی: ئیوه پیغه مبه ری خوداتان له ناودایه، ریزی لی بگرن پابه ندی فه رمان و جله و گیریه کانی بن ، بیگومان ئه و باش ده زانی به رژه وه ندی ئیوه له چی دایه ، قسه ی پر و پوچ مه که ن و به بی لیکنۆلینه وه تویژینه وه ده م و ده ست بریار به سه ر که سدا مه ده ن ، چاوه پروان بن ئاخۆ پیغه مبه ر چیتان پی ده لی وچ ری شوینیکتان بۆ داده نی ..

بیگومان پیغه مبه ر نه گه ر بیته به گوئی ئیوه بکا له زۆر له و شتانه ی خه به ری ده ده نی و ئه و رایانه ی بۆی ده رده بپن له ئاکامدا تووشی ناخۆشی و ته نگ و چه له مه ده بن ، ده که ونه ناو تاوان و هیلا که ته وه ، وه لی ئه و زاته پیغه مبه ری خودایه و له خۆیه وه قسه ناکا و هه لویست وه رناگری، هه رچی ده یکا به گویره ی نیگا و سروشه .

بۆیه پیش دهرکه وتنی حهقیقهت به گوی ئیوه ناکا و پهله ناکات له وهرگرتنی ههلویتست و بی لی وردبوونه وه له هه والی پیگه یشتو بریار نادا. که وایی چاک وایه بۆ ئیوهی موسولمان و خوداپه رست گوێپرایه لی فرمانی خودا و پیغه مبه ری خودا بن، ملکه چی قه زاو قه ده ری خودا بن! پیشنیارو ئیقتراحاتی بۆ نه که ن!

ئه مجار سه رنجی موسولمانان راده کیشی بۆ لای نیعمه تی ئیمان و ده فهرموی: ﴿ولكن حبب اليكم الايمان و زينه في قلوبكم و کره اليكم الکفر و الفسوق و العصيان أولئك هم الراشدون﴾ واته: به لام خودا ئیمانی له دلی بریکتان دا خوشه ویست کردوه و جوانی کردوه، بۆیه به بیستنی هه واله که وه لیدی کورپی عوقبه وه هه والی تر په له ناکه ن له بریاردان و هه لویتستی نامه سئولانه وهرناگرن و تۆمه تی خراپ پال کهسانی دیکه ناده ن، چونکه خودا ئیمان و باوه ری له هه موو شتیک له لا خوشه ویست تر کردوون و له دلتاندا جیگه یی کردوه و ریشه ی دا کوتاوه، کوفرو فیسق و بی دینی له لا دزیو کردون و به هیج جوړیک سه ره پیچی فه رمانی خودا و پیغه مبه ری خودا ناکه ن و سنوور شکینی ته نجام ناده ن. ئه مه ش هه مووی:

﴿فضلاً من الله و نعمة، و الله علیم حکیم﴾ فه ضل و نیعمه تی خودایه بۆ ئیوه به مه حضی به زه یی و ره جمه تی خوێ ئیمانی له لا خوشه ویست کردون و بی دینی له لا دزیو کردون. خودا زانا و ئاگا داره به هه موو روداوێکی رابووردوو داهاتوودا هیچی لی گوم نابێ، زانا و دانایه له به ری توه بردنی کاره کانی دا، هه رچی ده یلی و ده یکا له دانایی خوێه وه سه ره له دها و حیکمه تی تیدا یه، ته شریع و ته قدیری پره له حیکمه ت !!

هه و لدان بو نه هیشتنی نازاوه و ناوخوو حوکی یاخی بوان

وَإِنْ طَائِفَتَانِ

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا
عَلَى الْأُخْرَىٰ فَفَقِّنُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ
فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
﴿٩﴾ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٠﴾

نهم دوو نایه ته قاعیده یه کی گشتی و کۆمه لایه تییان له خوگرتوه بو
پاراستنی کۆمه لگای نیسلامیی له پچران و په رته وازه بوون و بهرپابوونی
نازاوه له نیتوان تاکه کانی دا، ناوینیه کی بالانومایه ، بو چه سپاندنی
حهق و عه دالهت و ریکه خستنی کۆمه لگاوه له ناکامدا گه رانه وه بو
ته قواکاری و له خوداترسان و چاوه پروانی ره حهت و بهر هه کی !!

دهرباری سه بهب نزولی نایه تی نۆیه م پینج هوکاری جیا جیا
ریوایهت کراون، ههر ریوایه ته روداوێك بو سه بهب نزوله که دیاری
دهکا، ویده چی روداوه کان رویان دابی و نایه ته که ده رباره ی هه موویان
نازل بوو بی، ویشه ده چی روداوێکیان سه بهب نزولی نایه ته که
بی و شه وانی تر وه گه ل خرابن تیکرارو موته شاییه بن ، یه کیك لهو
روداوانه ی کراوه ته .

سهه ب نزولی نایهتی نۆیهه نهو ریوایه تهیه که نه هه دو بوخاری و موسلیم و ثیبنو جه ریر و هی تریش له نه نه سی کوپری مالیکه وه ریوایه تیان کردوه:

ده فهرموی: عهرزی پیغه مبهه ﷺ کرا نهی پیغه مبهه ری خودا! خۆزگه سهردانی (عه بدوللای کوپری ثوبه ی) یت بکردایه، پیغه مبهه ﷺ به سواری گویدرێژێک که وته پری بۆلای و موسولمانان شوینی که وتن..

ده ور بهه ری مالی عه بدوللای زهویه کی بهرده لان و پیس و پۆخه ل بوو ، گویدرێژه که ی میزی کرد ، عه بدوللای وتی: لیم دوور بکه ونه وه سویندم وابی بۆگه نی میزه که ی تهواو تیکی دام ، عه بدوللای کوپری رهواحه وتی: سویندم به خوا میزی گویدرێژه که ی پیغه مبهه ﷺ بۆنی له بۆنی تۆ خۆشته ، پیاویکی خزمی (عه بدوللای کوپری ثوبه ی) توپه بوو پشتگیری (عه بدوللای کوپری ثوبه ی) کرد ، کهسانی دیکه ش لایه نی (عه بدوللای کوپری رهواحه) یان گرت و پێک هه لپه رزان و بهلقه دارخورما و کۆله مسته و نه عل به ربونه یه کتری ، نیتر نایه تی وه وان طائفان من المؤمنین اقتتلوا.... ﴿ نازل بوو .

په یوه ندی نهه کۆمه له نایه ته به هه ی پیشه وه لهه ره وه وه:

له وه پیش پهروه ردگار موسولمانانی ترساند له وه ی هه والی بیستراو له فاسیق وه ربگرن . بی لیکۆلینه وه (ثبت) پیی هه ل بجه له تین . نه هجار لیته دا ناکامی پروا کردن به قسه ی بی دین و فاسیق رون ده کاته وه که زۆر جار پروا کردن به هه والی فاسیق سهرده کیشی بۆ به ربابوونی کیشه و شهرو ناکۆکی نا لهه کاتانه دا که شهرو دوو به ره کی پهیدا ده بی.

پهروه ردگار داوا له کار به دهست و دهست رویشتری موسولمانان ده کا: که نه صیحه ت و نامۆژگاری ههردوو لایه ن بکه ن و هه ول بده ن به ناشتی ئازاوه که بکوژینه وه ، نه هیلن ته شه نه بکا ، خۆ نه گه ر لایه نیکیان ملی

نه داو سوور بوو له سهر شهرو نیزاع شهوه به یاخی و سته مکار ده ژمیردری و پیویسته موسولمانان دژی بوهستن و شه پری له گه لدا بکه ن و ریشه ی شه رخوازان له بیخ ده ربینن ... ده فهرموی:

﴿وان طائفتان من المؤمنین اقتلوا فأصلحوا بینهما﴾ ههرکاتی درو لایه نی موسولمان به شه پرهاتن و دژ به یهک وهستان پیویسته له سهر کاربه ده ست و پیاو ماقول و بهربرسی موسولمانان خیرا بچن به پیر کیشه که وه و هه ول بدهن به نه صیحه ت و ناموژگاری شه و نیزاعه که دا برکی ننه وه ، هۆکاری بهرپابوونی دژایه تیه که قه لاچۆ بکه ن و شک و گومان له دلی هه ردوولا ده ربهاوین !..

کۆمه لئکی زۆر له زانایانی نیسلام ئەم نایه ته یان کردۆته به لگه له سهر شهوه که کردنی تاوانی گه وره نابیتته هۆی کافر بوون و موسولمان تاوانی گه وره شی لی پرویدا ههر له جوغزی موسولمانیتتی دا ده مینیتته وه و ناچیتته که مپی کوفره وه موخته زیله و خه واریج ده بیژن که سیک تاوانی گه وره بکا کافر ده بی و له قیامه ت دا بو هه تا هه تایه دۆزه خیه !!

له صه حیجی بوخاری دا هاتوه نه بویه کره ریوایه تی ده کا یه ژئ: روژی پیغه مبه ر ﷺ له سهر دوانگه وتاری ده دا و هه سه نی کچه زایشی له په نایه وه بوو ، له کاتی وتاردانه که دا که میک رووی ده کرده هه سه ن و چه لیک رووی ده کرده خه لکه که و ده یفه رموو: (ته م کورپه یه م ئاغرو ریزداره هومی دم پییه تی ناوژی دوو تا قمی موسولمان بکا و ئاژاوه ی نیوانیان بکوژیتیتته وه) شه وه بو دوا شه شه په خویناوییه ی چه ندین ساله ی نیوان موسولمانان : که له ئاکامدا ئیمامی حسینی تیدا شه هید بوو ئیمامی هه سه ن توانی شه و ناگره بکوژیتیتته وه و کۆتایی به کوشت و کوشتار به یندرئ .

نایه ته که به ناشکرا وه صفی ئیمان بو هه ردوو لایه نه که ده هیلتیه وه ، هه رچهنده ئیحتیمالی نه وه هه یه لایه کیان یان هه ردوو لایان ته جاوزکارو سنوور شکین بن و تاوانی گه روره نه نجام بدهن !

﴿فَإِنْ بَغَتْ أَحَدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ﴾ نه گهر لایه کیان وازی نه هیئا و هه ر سوور بوو له سه ر یاخی بوون و ته جاوزکاری خوئی و ده ستریزی ده کرده سه ر هیئو لایه نه که ی تر، نه وه به هه مو هیئو توانا تانه وه دژی لایه نی یاخی بوو ، ده ستریزی کار بوه ستن و شه ری له گهل بکه ن تا مل ددها و پابه ندی یاسای خودا ده بی و ناشتی قه بول ده کا، موسولمانان هه قه له م جو ره کاتانه دا هه لویستیان هه بی و نه هیلن ناگری شه رو فیتنه هه ل به ایسی به لکوو ده بی هه ول بدهن دیارده ی شه رو هه را نه هیلن و پیشه ی فیتنه له بیخ ده ریئن ، جا نه گهر به بی به کارهیئانی چه ک مه به سته که هاته دی، نه وه باشه نه گینا چه ک و هه مو هیئو و توانایه کی ده سته به ر بوو وه کارده خه ن .

. جا ﴿فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلَحُوا بَيْنَهَا بِالْعَدْلِ وَ أَقْسَطُوا إِنْ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُقْسَطِينَ﴾ نه گهر لایه نی یاخی بوو وازی له شه ره نگیزی هیئاو ملی دا بو ناشتی و رازی بوو به شه ریعه تی خودا، نه وه ئیوه موسولمان صولحی نیوانیان بکه ن و به عه داله ت ریکیان بجه نه وه ، بیگومان خودا هه میشه عه داله تکاری خویش ده وین و ریزی عه داله تکاران لای خودا زور و بی شماره .

ئیبنو نه بی حاته م و نه سائی له عه بدوللای کوری عه مره وه ریوایه تیان کردوو ده فهرموئی: پیغه مبه ر ﷺ فهرموئی: (ان المقسطین فی الدنیا علی منابر من لؤلؤ بین یدی الرحمن عز و جل بما أقسطوا فی الدنیا) عه داله تکاران له دونیادا پادا شتی گه وره یان ده دریتی ده خرینه سه ر

مینبهری لوللوو له ژیر ره جه تی خودادا ده گوزه رینن له پاداشتی شه
عه داله تکاریهی له دونیادا نه نجامیان داوه.

موسلیم و نه سائی له عه بدوللای کوری عه مره وه بهم ده قه شه
فه رموده یان ریوایه ت کردوه ، ده فه رموی: پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله فه رمویه تی:
(المقسطون عند الله تعالى يوم القيامة على منابر من نور على يمين العرش
الذين يعدلون في حكمهم و أهالیهم و ماؤلوا) .

نه مجار به شوین شه فه رمان و ته وجیهاته ی پیشوودا حه قیقه ت و
راستی یه ده خاته روو، سه رنجی موسولمانان بو په یوه ندی و برایه تی و
خۆشه ویستی نیوان موسولمان راده کیشی و ده فه رموی:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ، وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تَرْحَمُونَ﴾ موسولمانان برای نایینی یه کترن، په یوه ندی نایین به یه کیه وه
به ستوون و کوی کردونه ته وه، که واته صولحی نیوان براکانتان بکه ن و
ریکیان بخه نه وه، له هه موو هه لسوکه وتیکیشان دا ته قوای خودا بکه ن و
لایه نی ره زامه ندیی خوداتان له یاد بی ، پابه ندی هه ق و عه داله ت بن
ناوژی کردن و نیوان کردنتان عه داله تکارانه بی، مافی هیچ لایه نیک بو
لایه نه که ی تر پیشیل مه که ن، پابه ندی فه رمان و جلوه گیریه کانی خودا بن
بو شه ی ره حمتان پی بکری.

فه رموده ی زور له پیغه مبه ره وه ریوایه ت کراون جه خت له سه ر برایه تی
نایینی ده که نه وه و شه په یوه ندی یه به رزو پیروز ده رخینن و په یوه ندی یه که
تونودو تولتر ده که ن ، له فه رموده ی صه حیح دا هاتوه که پیغه مبه ر صلی الله علیه و آله
فه رمویه تی: (المسلم أخو المسلم لا يظلمه و لا يسلمه) موسولمان برای
موسولمانه زولمی لی ناکا و پشتگیری ده کاو ناهیللی دوژمن زیانی
پی بگه یه نی .

یان ده فەرموی: (والله في عون العبد ما دام العبد في عون أخيه)
پەرورەدگار پشتگیری بەندەى خۆى دەکا بە مەرجى ئەو بەندەى یارمەتى
برای موسولمانى خۆى بدا.

هەر وەها لە حەدىشى صەحیح دا هاتووە دە فەرموی: (مثل المؤمنین في
توَادِهِمْ و تراحمهم و تعاطفهم كمثل الجسد الواحد اذا شتكى منه عضو
تداعى له سائر الجسد بالسهر و الحمى) نوونەى موسولمان لە یە کتر
خۆشویستندا و لە بە زەبى هاتنە وەیان دا بە یە کترى لە پە یوەندى و
هە ما هەنگى و بە هانا هاتنى یە کتر یە وە کوو جەستە یە ک وان
هە رکاتىک ئەندامىکى ئەو جەستە یە تووشى ئازار یک بوو هە موو
جەستە کە ئیشى پى دە گاو خەوى لى ناکەوئ و هە ما هەنگى ئەو ئەندامە
بە ئەو ئازارە دە کەن!

یان دە فەرموی: (المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضا) موسولمان
بۆ موسولمان وە کو چینی دیوار وە هایە هەندىکى هەندىکى تری پتەو
دەکا.

داب و نەرىتى موسولمان لە گەل موسولمان و لە گەل خەلکى تردا

يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُوا مِن قَوْمٍ
عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا يَسَاءَ مِّنْ فِسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا
مِّنْهُمْ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الْأَسْمُ
الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾
يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ
يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ
رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَى اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

ده رباره ی ژماره نایه تی یانزه (الضحاک) ده لئی سه باره ت به شاندى
به نى ته ميم نازل بووه، نه وانهى له باسى سه به ب نزولى نایه تی یه که مى
سوره ته که دا باسیان هاتووه، نه وه بوو نه و شانده گالته یان به صه حابه
هه ژاره کانى وه کوو عه مام و خه بیاب و ئیبنو فوه هیره و بیلال و صوه هیب و
سه لمانى فارسى و سالم سازاد کراوى نه بو حوزه یفه ... هتد ده کرد که
بینیان روت و ره جال و شرو شؤل و چلکنن گالته یان پی هاتن!

هه ندیکى تر ده لئین: سه به ب نزولى نه م نایه ته نه وه یه عیکره مه ی کورپی
نه بوجه هل ئیمانى هیئا و هاته ناوشارى مه دینه، که موسولمانه کان
عیکریمه یان بینى وتیان نه وه کورپی فیرعه ونى نه م ئومه ته یه، نه ویش لای
پیغه مبه ر ﷺ شکواى حالته ی خوی کردو نه م نایه ته نازل بوو،

هه ندی له موفه سسیرین هوکارى تر بو سه به ب نزوله که ده ستنیشان
ده که ن! به هه ر حال پی ده چى هوکارى نازل بوونى نایه ته که زیاتر
له هوکارىک بى یان چه ند هوکارىک بى. هه رچونیک بى عیبره ت
به گشتگیرى له فظه که یه نه ک تاییه تمه ندی نازل بوونه که ی.

دەرباری نایه تی ﴿وَلَا نَسَاءَ مِنْ نَسَاءٍ﴾ ئیبنوعه بباس دەفه رموی: (صفیه) ی کچی حوییه کوری ئە خطەب هاته خزمەت پیغه مبهرو وتی: ئە ی پیغه مبهری خودا! ئافره ته کان قه شه ریم پی ده کهن، ده لئین: ئە ی جوله که ی کچی جوله که! پیغه مبهر ﷺ فه رموی: بۆ پێیانت نه وت: باو کم هارونه و مامم موسایه و میترده کم (محمد) ه ئیتر ئە و نایه ته نازل بوو.

دەرباره ی نایه تی: ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾ ئە بوجوبه یری کوری (الضحاک) یه ژێ پیاوی واهه بوو دوو ناو سی ناوی هه بوو، که به هه ندی ناو بانگیان ده کرد دلگران ده بوو ئیتر ئە م نایه ته له و باره وه نازل بوو.

حاکم و هی تریش له باره ی هه دیشی ئە بوجوبه یره وه ده لئ: له سه رده می نه زانی دا بانگ لی کردن به له قەب و نازناو باو بوون پیغه مبهر ﷺ به شیوه ی نازناو بانگی له پیاوی کرد، عه رزی پیغه مبهر ﷺ کرا: که ئە و پیاوه له وانه یه بانگ لی کردنی به و نازناوه له لا ناخۆش بی ئیتر نایه تی: ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾ نازل بوو.

دەرباره ی نایه تی ﴿وَلَا يَغْتَابَ بَعْضُكُم بَعْضًا﴾ ئیبنولونزیر له ئیبنوجهریره وه نه قل ده کا ده لئ: وایده چی و واده گوتری که ئە و نایه ته دەرباره ی سه لمانی فارسی نازل بوو، نانی خوارد و راکشا ویستی بنوی پیاوی لاسایی خواردن و راکشانه که ی کرده وه ئیتر ئە و نایه ته نازل بوو.

دەرباره ی نایه تی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى﴾ ئیبنو ته بی حاته م له کوری ئە بو موله یکه وه ریوایه ت ده کا: ده لئ: که شاری مه که که رزگار کرا بیلال چووه سه ربانی که عبه و بانگی دا، هه ندی که س وتیان: ئە و کۆیله ره شه پیسه چووه ته سه ربانی که عبه و بانگ ده لئ؟! هه ندیکی تر وتیان: ئە گه ر خودا رقی لی ی هه لئسی ده یکا ته

شتیکی تر یان وتیان : ئەگەر خودا شتیکی بوی دەیگۆڕی ئیتر نایەتی :
﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ﴾ نازل بوو.

پەيوەندى ئەم كۆمەلە نایەتە بەهەس پێشەوه لەم رووهوهیه :

لەو هەپش پەرەردگار ئەو دی روونکردووە کە پێویستە
موسولمان چ هەلسو کەوتیکی هەبێ بەرامبەر بە خودا و بە
پێغه مەبر ﷺ هەروەها بەرامبەر ئەوانەى دوزمن و بەرەهەستکارانى خودا و
پێغه مەبرى خودان!

ئەجار لەم كۆمەلە نایەتەدا ئەو روون دەكاتەووە کە موسولمان
پێویستە چۆن بێ لەگەڵ موسولمانان بەتایبەتی و غەیری موسولمانان
بەگشتی جلەوگیری لەموسولمانان دەکا کە قەشەری و سوکایەتی
بەیه کتری نەکەن، و تانەو تەشەر لەیه کتری نەدەن و ناونا تۆرەى ناشیرین
لە یە کتری نەنێن، جاسوسی بەسەر یە کترەو نەکەن ، واز لەفیتنەیی و
غەیبەت بینن، بەنژاد و بنەمالەو بنەچه نەنازن تەرازوی بەرزو نزمی ،
سەنگی مەحەکی چاکی و خراپی تەقوايە، کى زیاتر خودا پەرست بى و
لەخودا بترسى ئەو ریزدارە ، گەرەبى ریزداریی بەلەخودا ترسان
دەستەبەر دەبى دەفەرموى:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا
مِّنْهُمْ﴾ ئەى ئەو کەسانەى بپرواتان بەتاک و تەنهایى خودا و راستى
پێغه مەبریتى موحەممەد هیناوەو خۆتان بەشۆنکەوتوى پەيامى دەزانن،
باهیچ گەل و نەتەو هەیک هیچ دەستەو تاقمیک گالتە بەدەستەو تاقمى تر
نەکا، چونکە لەوانەیه گالتە پیکراو لەگالتە کار چاکتر بى و لای خودا
ریزی زیاتر بى، و یدەجى ئەو کەسەى گالتەى پى دەکرى لای خودا
خۆشەویستتر بى لەو کەسەى گالتە کە دەکا .

پێغەمبەر ﷺ لە فەرموودەییە کدا ئەبوھۆرەیرە ریوایەتی کردووە دەفەر موی: (رب أشعث أغبر ذي طمرين تنبوا عنه أعين الناس، لو أقسم على الله لأبره) رواه الحاكم ، واتە: زۆر کەس ھەیە تەپ و تۆزاوی و چلکن و شڕو شۆڵ خەلکی بێزی لی دەکاتەو، بەلام لای خودا ھێندە خۆشەویستە ئەگەر ھەر شتێک داوا لەخودا بکات بۆی جی بەجی دەکات.

ئیمامی موسلیم ئەم فەرموودەییە بەم جوۆرە ریوایەت کردووە (رب أشعث أغبر مدفوع بالأبواب لو أقسم على الله لأبره) زۆر تەپ و تۆزاوی و چلکن لەبەردەرگایان پالیان پێوە دەنێن ، خەلکی بەھێچیان نازاندووە لی لای خودا رێژدارن و ھەرچی داوا لەخودا بکەن بۆیان دەستەبەر دەکا .

ئەجار چۆن جلەوگیری لەپیاوان کرد لەوێ گالتە بەیەکتری بکەن ، بەھەمان ئوسلوب و شیۆە دوابەدوای جلەوگیری لەوان جلەوگیری لەئافرەتان کردو فەر موی:

﴿ولا نساء من نساء عسى أن يكن خيراً منهن﴾ باھیچ ئافرەتێک گالتە بەھیچ ئافرەتێکی تر نہکا، چونکە لەوانەییە گالتە پێکراو لەگالتە کەر چاکتر بێ، زۆر جار ئەو ئافرەتانەیی گالتە بەئافرەتانێ تر دەکەن و پێیان پێ دەکەن و خۆیان بەچاک و بێ عەیب دەزانن ئەوان خۆیان عەیبدارو لەکەدارن و گالتە پێکراوە کان لەوان باشتەن.

ھەڵبەتە ئەگەر ئافرەتیش گالتە بەپیاوان بکەن یان پیاو گالتە بەئافرەت بکەن ھەر ھەرامەو ھەمان حوکمی نایەتە کە دەیانگرێتەو . پێویستە ئادەمیزاد زۆر ئاگاداری ئەو بێ بەگالتە کردن بەکەسانی تر کۆڕو مەجلیس نەپازینیتەو، خۆی لەم تاوانە پیاڕیزی و پابەندی ئەو

تەو جیهاتە قورئانییە بێ، کەبنەمایەکی سەرەکیە و فاکتەرێکی گرنگە بۆ قەڵاچۆکردنی حیق و کینه.

﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ﴾ تانە و تەشەر لەکەسی دیکە مەدەن، عەیب و عار لەیەکتری مەگرن، چونکە ئادەمیزاد هەموو بۆ یەکتەر لەباوک و دایکێک کەوتونەو، کەسێک تانە و تەشەر لەبۆ موسوڵمانی بدا وەکوو ئەو وایە تانە لەخودی خۆی بدا، خەڵکی عەبیدار بکا خۆی عەبیدار دەکا، موسوڵمانان وەکوو ئەندامی جەستەیک وان هەر ئەندامێک ئازاری هەبوو ئەوانی تر هاوبەشی ئازارە کە دەکەن و لەگەڵی دا شەو بەخەبەرن، بۆیە قورئان تانەدانی لەکەسانی دیکە بەتانەدان لەخودی کابرای تانەدەر حسیب کردووە.

﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾ ئەی موسوڵمانان! نەکەن نازناوی سووک و ناشیرین لەیەکتری بنێن، هەر نازناو لەقەبێک کابرا پێی ناخۆش بێ نابی بەو بانگی لی بکە، ئەمەش تاوانێکی گەورەییە و بۆلای بوونەوی لەناو کۆمەڵدا دەبیته هۆکاری دوژمنایەتی و رق و کینه لەیەکتری بون و لێک هەڵوەشانندی بۆیەتی و نەمانی خۆشەویستی.

وەلی ئەگەر کابرا بەو لەقەبە ناشیرینە مەشهور بوو پێشی ناخۆش نەبوو بەو بانگی لی بکری بەلایەو ئاسایی بوو ئەو قەیناکا، بۆ نمونە موفەسسیریکی قورئان کورد بوو ناوی (یوسف الأضم) ه یوسفە کەرە. ئەو لەقەبە بۆ خۆی هەڵبژاردووە بەو بانگی لی گراوە بەلایەو ئاسایی بوو، نازناو لەقەبی جوان و مەدح نامێز نەهی ئایەتە کە نایگریتهو، بانگ کردن بەو جوړە نازناو پەسەندەو لەناو موسوڵمانان دا لەکۆن و نوێ دا باو بوو و باوە.

﴿بئس الاسم الفسوق بعد الإيمان﴾ به راستی دواى ئیمانیهتان و موسولمان بوون ناشیرینه ئیوه به نازناوى ناشیرین بانگی یه کتر بکهن و له قه بى ناخوش له یه کتری بنین ، نه وه فیسق و تاوانه خۆتانى لی پاریزن .
﴿ومن لم يتب فأولئك هم الظالمون﴾ که سیك واز له و تاوانانه نه هیئى و تۆبه نه کا نه وه پیږی سته مکارانه و عه زابى دۆزه خى بو خۆی ده سته بهر کردوه . چونکه بهرده وام بوون له سهر تاوان ده بیته هوی کافر بوون !

﴿يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا كثيراً من الظن إن بعض الظن إثم﴾
ئهى نه وانهى ئیمانتان به تاك و تهنهائى خودا هیئاوه شوین په یامى ئیسلام که وتوون و محمد ﷺ به پیغه مبهرده زانن ، خۆتان له زۆر شك و گومان پاریزن ، له خۆتانه وه به بى به لگه ی به هیژ گومانی خراب به موسولمانان مبهن ، وه لی گومانی خراب بردن به کهسانی خراب و ره وشت ناشیرین دروسته بو نه وه ی خۆی لی پاریزی ، به لام نابى له سهر نه و گومانه قسه ی ناراست هه لچنى و غه بیته و بوختان نه نجام بدا ، چونکه هه ندی له گومان تاوانه و له که دار کردنى موسولمانه و ده بیته هوی لی په نجامی په روهردگار .

ئیبینوماجه له عه بدوللای کورى عومه ره وه ریوایهت ده کا ده فه رموی :
پیغه مبهرم بینى ته وافی مالى خودای ده کردوه ده یفه رموو : (ما أطيبك و أطيب ريحك، وما أعظمك و أعظم حرمتك و الذي نفس محمد بيده لحرمة المؤمن أعظم عند الله تعالى حرمة منك ، ماله و دمه ، وان يظن به الا خيراً).

ئیمامى مالیک و بوخارى و موسلیم و ئه بوداود له ئه بو هورهیره وه ریوایهت ده کهن ده فه رموی . په روهردگار ﷺ فه رموی : (ایاکم و الظن فإن ان الذنب الحديث، ولا تجسسوا ، ولا تحسسوا، ولا تنافسوا ، ولا تحاسدوا،

ولاتباغضوا، وكونوا عباد الله اخوانا) خۆتان پيارىزن لە گومان، بىگومان گومان بردنى خراپ بە موسولمان درۆتريں درۆيە تاوانىكى گەورەيە.

﴿ولا تجسسوا﴾ جاسوسى بەسەر يەكترەو مەكەن ولەعەيب و عارى يەكترى مەكۆلنەو، هەول مەدەن نەيتنى و كەم و كۆپى براكانتان بىخەنەرۆو، گويتان هەلمەخەن بۆگفتوگۆى كەسانى دىكە كە پىيان ناخۆشە گويتان لى بگرن، هەرۆهەا لەكون و كە لەبەرەو مەرۆاننە ناو مالى خەلك .

ئەبودادو هى تريش لەئەبوبەرزەى ئەسلەمىيەو رىوايەتيان كردووە دەلى: پىغەمبەر ﷺ وتارى بۆ خویندين و فەرموى: ئەى ئەو كەسانەى بەقسە موسولمان و ئيمان و تەقوا بەتەواوەتى نەچۆتە ناو دلتانەو، لىكۆلنەو لەعەيب و كەم و كورتى خەلكى مەكەن، چونكە هەر كەسى لەعەيب و عارى خەلكى بكۆلنەو خودا لەناو مالى خۆى دا رىسواى دەكا.

طەبەرانى لە حارىشەى كۆپى (النعمان) رىوايەت دەكا كە دەلى: پىغەمبەر ﷺ فەرموى: سى شت ئەزمەو نوشوستين بۆ ئومەتەكەم: رەشبينى و حەسودى و گومانى خراپ، يەكيك لەهاوێلان وتى: ئەى پىغەمبەر! خا! چ شتىك قەلاچۆى ئەو رەوشتە ناشيرىنانە دەكا؟ پىغەمبەر ﷺ فەرموى: ئەگەر حەسوديت برد تەوبەو ئىستىغفار بكە، ئەگەر گومانى خراپت برد شوينى مەكەو مەچۆرە بنج و بناوانى بەلكو پاشگوئى بىخە، ئەگەر لەكردنى شتىكدا رەش بين بووى گوئى پىمەدە بەلكو بویرانە ئەنجامى بدە.

ئەبو قىلابە دەلى: بەعومەريان گوت كە ئەبو مىحجەنى ئەقەفى لەمالى خۆى دا هاوێلانى كۆدەكاتەو مەى دەخۆنەو، حەزەرەتى عومەر بەرەو مالىان كەوتەپى و چووە ژوورەو هەيچى نەبينى ئەبومىحجەن

وتی: ئەی عومەر ئەمە نابێ و بۆت رەوا نیە هەر وا هەلکوتیتە سەر مالتی خەلک، چونکە پەرورەدگار نە ی لە جاسوسی کردن کردووه ئیتر حەزەرەتی عومەر بێ سی و دوو مالتی ئەبومیحجەنی بەجی‌هێشت .

﴿ولا یغتب بعضکم بعضاً، ایحِبَّ احَدکم اُن یاکل لحم أخیه میتاً فکرمه‌موه؟﴾ با هیچ کەس لە ئیوہ باسی خراپە ی کەسانی تر لە ئیوہ نەکا، جا باسکردنە کە بەراستەوخۆ بێ یان ناراستەو خۆ بێ، باسی خودی خۆی یا باسی منداڵ و خێزانی بێ، یان هەر شتێک پە یوہندی بەوہوہ هەبێ چونکە باسکردنی کەسانی دیکە بە خراپە دەبێتە هۆی دلپەنجانی باسکراوہ کەو حیقو کینە لە دلیاندا بەدی دینی.

پێغەمبەر ﷺ لە فەرموودە یە کیدا کە ئەبوداودو تیرمیزی و ئیبن جەریر لە ئەبوهورەیرەوہ ریوایەتیان کردوہ، لە پێناسە ی غەیبەت کردندا فەرمووی: غەیبەت ئەوہ یە باسی برای موسولمانت بکە ی بە جۆرێک پێی ناخۆش بێ، هاوہلێک عەرزی کرد: قوربان! ئە ی ئەگەر ئەو کەسە رەوشتە نا شیرینە کە ی تێدا بوو؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەگەر ئەو کەسە رەوشتە دزیوہ کە ی تێدا بوو ئەوہ غەیبەتە، خۆ ئەگەر تێیدا نەبوو ئەوہ بوختانە .

ئەبوداود دەگیرێتەوہ دەلی: خاتوو عائیشە بە پێغەمبەر ی گوت: ئەتۆ (صەفیە) ت بەسە کورتە بالایەکی وا و!! پێغەمبەر فەرمووی: (لقد قلت کلمة لو مزجت بماء البحر لمزجته) قسە یەکت کرد ئەگەر لا تێکە لاوی دەریای بکە ی لیلی دەکا..

ئەجار پەرورەدگار غەیبەت کردنی شوپهاندوہ بە خواردنی گوشتی برای مردووی بو ئەوہ ی موسولمانان راچلە کیتی و قیزیان لە غەیبەتکردن بێتەوہ، چونکە خواردنی گوشتی ئادەمیزاد تەبیعیەتی سەلیم قیزی لی دەکاتەوہ چ جایی بە مردویش و جگە لەوہ ی کە نە شرعیشدا حەرەمە !!

نایه‌ته که به‌لگه‌یه کی زور به‌هیزو ناشکرایه له‌سه‌ر نه‌وه: که غه‌یه‌ت کردن حه‌رامه و شتیکی قیزه‌ونه، جا نه‌گه‌ر که‌سیک تووشی نه‌و تاوانه بوو بازوو تویه بکا و گه‌ردنی به‌غه‌یه‌تکراوه که نازاد بکا.

وه‌لی نه‌گه‌ر غه‌یه‌تکردنه که به‌رژه‌وه‌ندی‌یه کی تیدا بوو نه‌وه غه‌یه‌تکردنه که دروسته، بۆغونه: نه‌گه‌ر کابرایه‌ک بیه‌وی کچی، خوشکی، خزمی بدا به‌شوو به‌که‌سیک، نه‌و که‌سه عه‌ییی تیدا بوون تو پیت ده‌زانین و راویژیان پی‌کردی ده‌بی چی راسته بیللی و عه‌ییی کابرای خوازیینی که‌ر ده‌رخه‌ی.

غه‌یه‌ت په‌یوه‌نده به‌پاریزگاریی ریزی ئاده‌میزاد به‌غه‌یه‌ت نه‌و ریزه ده‌شکی و نه‌و سنووره ده‌به‌زیندیری ناموسو که‌سایه‌تی هه‌تک ده‌کری.

پینغه‌مبه‌ر ﷺ له‌حه‌جی مائئاوایدا و تاریکی خوینده‌وه له‌وتاره‌که‌دا خیطابی ئاراسته‌ی موسولمانان کرد و فه‌رمووی: (ان دماءکم و اموالکم و اعراضکم علیکم حرام کحرمة یومکم هذا، فی شهرکم هذا، فی بلدکم هذا) خوینتان مالتان ناموستان له‌یه‌کتر یاساغه، نابی ده‌ستدریژیان بکریته سه‌ر ده‌بی پاریزگارییان بکری، وه‌کوو چۆن نه‌م رۆژه که‌روژی عه‌ره‌فه‌یه و نه‌م مانگه که مانگی ذیلحیجه‌یه و یه‌کیکه له (أشهر الحرام) و نه‌م ولات و خاکه که مه‌که‌یه ریزدارن و پیویسته ریزیان بگیری و پاریزگارییان بکری.

له‌فه‌رمووده‌یه کی ترده‌بو داود و تیرمیزی له‌نه‌بو هوره‌یره‌وه ریوایه‌تیان کردوه ده‌لی: پینغه‌مبه‌ر فه‌رمووی: (کل المسلم علی المسلم حرام، ماله ودمه و عرضه، حسب امرئ من الشر أن يحقر أخاه المسلم) هه‌موو موسولمانیک له‌سه‌ری حه‌رامه ده‌ستدریژی بکاته سه‌ر مال و ناموس و خوینی موسولمانانی‌تر، به‌سه‌ بو خراپی ئاده‌میزاد که سوکایه‌تی به‌ برای

موسولمانی بکا. به چاوی سوک سهیری بکا پاشمله غه یبه تی بکا و ریژی بشکیئی.

له فهرمووده یه کی تر دا نه بو داود له نه بو بورده ی به له وی یه وه ریوایه تی کردوه ده لئی پیغه مبه ر ﷺ فهرمووی: نه ی نه وه که سانه ی به رواله ت ئیمان تان هی ناوه به لام ئیمان نه چوه ته ناو دل تانه وه، وریابن غه یبه تی موسولمانان مه که ن شوین که م و کوری و نه یینی به کانیا ن مه که ون، چونکه بیگومان هه رکه سی به دوی عه وره ت و نه یینی موسولمان دا بکه وی بیه وی ئاشکریان بکا، خوداش شوین نه یینی و عه یب و عاری نه وه ده که وی، که سیکیش خودا شوین نه یینی و عه یب و عاری بکه وی له مالی خوی دا ریسوای ده کا !!

﴿واتقوا الله ، ان الله تواب رحيم﴾ ته قوای خوداتان هه بی و بترسن له بی گوئی فهرمان و جله و گریه کانن، خوتان له سزاو تۆله بیاریزن قیزتان له غه یبه ت بی و توخنی نه که ون، بیگومان خودا تۆبه وهرده گری و به زه بی دیته وه به وانه ی له تاوان ده گه ری نه وه و پشت به خوا ده به ستن .

دوای نه وه هه موو بانگ لی کردنه یه که به دوای یه کانه به ﴿ياأيها الذين آمنوا﴾ و سه رنج راکیشانیا ن بو نه وه ئاسۆ به رزه و دنه دانیان بو نه وه ی بگه نه نه وه ئاسته به رزو پیروژه پر فهرو به ره که ته، بو دهسته به رکردنی نه وه ئادابه نه فسی و کۆمه لایه تیانه .

پاش دروست کردنی نه وه هه موو شوراو سیاجانه ی دروستی کردن بو پاریزگاری نیازادی و کهرامه ت و مال و نامووسی موسولمان و زامنکردنی نه وه هه موو شتانه به ته قوای خوداو له خودا ترسان ، دوای به رزبوننه وه به سه ر نه وه هه موو پلیکانانه دا بو گه یشتن به و ئاسۆ به رزو

پیرۆزە ، خیطاب ئاراستەیی هەموو ئادەمیزاد دەکا و پیرای
جوداوازی رەچەلەك و رەنگ و زوبان ولات و ھۆزو بنەمالە، بۆ ئەوەی
سەرنجیان رابکێشێ بۆ حەقیقەت و راستییەکی حاشا ھەلنەگر
بۆ تەرازویەکی بێۆینەو سەنگی مەحەکی کۆمەلگای ئادەمیزادی
نموونەیی و دەفەرموی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ، إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ ئەي
ئادەمیزاد بەگشی بەهەموو چین و توێژو رەچەلەك و نژادو رەنگ و
زوبانتانەو کەدابهش بوون بەسەر چەندەھا ھۆزو گەل و تاقم و کۆمەلەو،
ھەر گەلەیی بەزمانێك دەدوێ و لەشوێنێکی سەر زەوی نیشتەجێیە، ھەییە
رەش پێستە و ھەییە سوورە و ھەییە سپی و ھەییە گەنم رەنگ ، ھەمووتان
لەبنەرەتدا لەدایك و باوكێك بەدی ھاتوون و وەچەو نەوێ ئادەم و ھەوان،
ئادەمیش لەگل دروستکراو.

کەواتە پەرتەواژە مەبن و کێشەو دووبەرەکی مەخەنە نێوانتانەو
نێوەمان کرد بەو ھەموو ھۆزو گەل و نەتەو جیا جیایانە بۆ ئەوەی
یەکتری بناسن و بەیەکتر ئاشنابن، نەك بۆ ئەوەی کێشەتان تێبکەوێ و دژ
بەیەکتر بوەستن ، وشانازی بە بنەمالەو ھۆز و عەشیرەتەو بکەن،
خۆتان بەسەر یەکتردا ھەلبێننەو؛؛ بەکورتی ھەمووتان خودا دروستی
کردوون و کردوونی بەگەل و ھۆز و خێل و بنەمالە بۆ یەکتر ناسین نەك
خۆبەزلزانی و خۆھەلنانەو بەنژاد!

رێزو گەرھەیی نێوانتان بەتەقوا و خوداپەرستیە ، کێ زیاتر لەخودا
بترسی و تەقوای ھەبێ ئەو رێزدارترە، واز لەخۆبەزلزانی و خۆھەلنانەو
بێنن ، بێگومان خودا زانایە بەحال و نەیتی و کارو بارتان ، خەبەردارە
بەناشکراو نەیتی تان، ھیچی لی گوم نابێ .

بێگومان ئەم نایەتە بەلگەیە لەسەر ئەو کە کەفائەت لە بەینی ژن و مێرددا بەغەیری ئاین داریی بایەخی نیە، ئەو حەدیشانەی رێوایەتکاران کە گواهیە کۆرە مسکین و کۆرە کوردو کۆرە فارس و هتد هاوکۆفی کچە قورەیشیەک نین، کچە هاشمیەک بازۆر دینداریش نەبێ لە کۆرە کوردیکی خۆیندەوارو موسولمان پایەبەرزترە هەروا زۆر لەم قسەو قسەلۆکانە کە لەهەندی کتیبان دا چەسپاون راستەوخۆ دژی ئەم نایەتە پێرۆزن، بۆیە دەبێ بەحەدیشان نەزانی ، وە بەبەلگەوێ رەتیان بکەینەوێ .

رەحەت لەئیمامی مالیک: کە تەنها ئایننداری و کەفائەت دەکاتە مەرجی کەفائەت و هەر ئەو بواره بەتەرازی بەرزو نزمی ئادەمیزادەکان دەزانی!!

ئایینی ئیسلام بەناشکراو بەنهیتی دژی ئەو دەمارگیری (عصبیە) نەزانیانە وەستاوێ و یستویەتی بەهەموو جۆریک ریشەکیشیان بکا . بۆ ئەوێ لەژێر ئالای (لااله الا الله) دا یاسا ئیسلامییە جەهانگیرەکە ی بچەسپێنی و ئادەمیزاد بکەوێتە بەختەوێیەوێ و کامەرانی دونیاو قیامەتی بۆ دەستەبەر ببی.

تەنانەت بانگەشە خێلەکی و دەمارگیری بە شتیکی بۆگەن و قیزەون داناو، ئیمامی موسلیم لەجابیری کۆری عەبدوللاوێ فەرموودەییەکی رێوایەت کردووە تییدا هاتووێ کە پێغەمبەر ﷺ دەربارە (عصبیە) فەرمووەتی: (دعوها فانما منتنه) وازی لی بێنن بانگەشە بۆ مەکەن چونکە بۆگەنە .

هەروەها لە فەرموودەییەکی تردا کە ئەبوبەکری بەزار رێوایەتی دەکا ، دەلی: پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (کلکم بنو آدم، وآدم خلق من تراب، ولما بین قوم یضغرون بأبائهم ولیکون أهون علی الله تعالی من الجعلان)!

بنده‌مای نایینی راسته‌قینه

قَالَتِ الْأَعْرَابُ ءَآمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِنْ
 قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيْمَنُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾
 إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا
 وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ
 الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾ قُلْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ
 يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
 ﴿١٦﴾ يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَيَّ إِسْلَمَكُمْ بَلِ اللَّهُ
 يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْتُكُمْ لِلْإِيْمَنِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ إِنَّ اللَّهَ
 يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

نه مجار له کو تابی سوره‌ته که دا حقیقه‌تی ئیمان و نرخ‌ی شه و هی‌زه
 مه‌عنه‌ویه روون ده‌کاته‌وه ره‌ددی نه‌وانه ده‌داته‌وه که به‌روالته خویان
 به‌موسولمان ده‌زائن و به‌لام مه‌عنای ئیمان له‌کرده‌وه کانیا‌ندا ره‌نگی
 نه‌ده‌دایه‌وه، به‌زمان ئیمانیان هینابوو به‌لام نه‌چوو بوه ناو دلیانه‌وه،
 ده‌فه‌رموی:

﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا ، قُلْ: لَمْ تَوَدُّوا ، وَلَكِنْ قُولُوا: أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ﴾ هندی له عه ره به سارا نشینه کانی به نی شه سد له سالانی گرانی دا هاتنه مه دینه و شایه تومانیان هیئا به لام له ناخوه موسولمان نه بوو بوون، ده ستیان کرد به مننه کردن به سهر پیغه مبهردا ده یانگوت: شهو ئیمه دژت نه وه ستاین و به ناره زووی خو مان ئیمانان پی هیئای وه کوو فلان هو زو فیسار خیلمان نه کرد شهرت له گه ل بکه ین به رهنگارت ببینه وه، ده سابتنه له مالی زه کات به شی باشمان به ری...!

شه موحه مه د پییان بلی: شهو ئیوه ئیمان نه چوته ناو دلثانه وه به لکوو به پروالته خو تان به موسولمان نیشان ده ده ن، که واته مه لئین: ئیمانان هیئا وه باوهری ئیسلامی له دلثان دا جیگیر بووه، به لکوو بلین گهردن که چت بووین و خو مان ته سلیم کردووه، ئیوه هیشتا ئیمان نه چوته ناو دل و ده رونتانه وه چونکه نه گهر ئیمانی راسته قینه له ناختان دا جیگیر بویه له هه لسوکه و تاندا رهنگی ده دایه وه و ناکارو ره فارتان به شیویه کی تر ده بوو.

نایه ته که به لگه یه له سهر شهو: که ئیمان له ئیسلام تایبته تره، شه مش دهق رای شه هلی سوننه و جه ماعیه! واته: له نیوان ئیمان و ئیسلام دا عام و خاصی ره ها هیه ، ئیمان (خاص) وه ئیسلام (عام) ه . شه مجار پهروه ردگار موسولمان نه ه لده نی بو وه ده سه ئینانی ئیمانی راسته قینه و ته وار ده فهرموی:

﴿وَإِنْ تَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئاً ، إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ شه گهر ئیوه به راستی تاعه تی خودا بکه ن، دلسوزانه شه رک، سهرشانی خو تان شه نجام بده ن، برپای راست و دامه زراوتان

هه بى شه پراو پر پاداشتتان ده دریتسه وه و هیچ له پاداشتتان كه م
ناكریتسه وه، كه وابى پاداشتى خوتان پوچ مه كه نه وه دلسوژانه نه ركى
سه رشاتان نه نجام بدن !

بیگومان خودا لیخو شبوو خاوه نی به زه یی یه، هه كه سى تۆبه بكا و
دلسوژانه كارو نه كه كانى خوى راپه رپنى، له تاوانى خوش ده بى و دواى
تۆبه كردن سزای نادا .

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا
بَأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ به راستى
موسولمانانى راسته قینه هه نه وانن، كه ئیمانئىكى راست و ریشه بیان
هیناوه و پروای ته و اویان به تاك و ته نهاى خودا و پیغه مبه ریتى
(موحه ممد) هیه، له دلیان دا نه م باوه ره چه سپیوه به زویان ئیقرارى
پى ده كهن و له كرده وه كانیان دا رهنگ ده داته وه ..

.. نه مجار پاش ده سته به ربوونى نه م ئیمانه ئیتر شك و گومان و لاوازی
رووى تى نه كرددون و له سه ر بیرو باوه رپى خویان به رده وام بوون ، به مال و
گیانی خویان له پینا و ئایینی خودا تیکو شاون، هه ولیان داوه خودا
له خویان رازى بكه ن و ئالای (لا اله الا الله) به رزیته وه به نازادى
بشه کیتسه وه، ئانه وانن موسولمانى ساغ و خوداناسى راسته قینه ن، نه كه نه و
عه ره به سارانشینانه ی به روا له ت ئیسلام بو بوون وه لى ئیمان نه چوبوه
ناو دلیانه وه !

﴿قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ؟ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ نه ی پیغه مبه ر!
پیان بلئ: بۆچى ئیوه خودا ئاگادار ده كهن به سه ر ئایینی خوتان دا؟
واده زانن خودا نازانى چیتان له دل دایه ؟ نانا وامه زانن خودا ئاگادارى
نه ینى ناو دلتانه و ده زانى چى تیدایه ، نه كه هه ر شه وه نده به لكوو خودا

ده زانی ناسمانه کان و زهوی چییان تیدایه، هه ره له زه وره هه تا مه جه ره
ئاگاداری هه موانیه وردو دروشتی نهه بوونه وه ره ی ئاگا لیه . نه دی
چون نازانی ناخو ئیوه موسولمانی راسته قینه یان نا؟ خودا زانیه
به هه موو شتیک و هیچی لی ناشاردریته وه .

﴿يَمْنُونَ عَلَيْكَ اِنْ اَسْلَمُوا قُلْ لَا تَقْنُوا عَلَيَّ اِسْلَامَكُمْ. بَلِ اللّٰهُ يَمْنُ
عَلَيْكُمْ اَنْ هِدَاكُمْ لِلْاِيْمَانِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ نه ی پیغه مبهه!
پیان بلی: موسولمان بوونی خوتان مه که نه منهت به سه ره مه وه، چونکه
سودی ئیمانیه نه که تان بو خوتانه، به لکوو خودا منهت ده کا به سه ره ئیوه
دا سه بارهت به وهی که هیدایه تی داوون بو ئیمانیه تان و ته و فیهی
داوون بو نه وهی قبولی تاین بکه، نه گهر راست بکهن ئیوه ئیماتان
هیئابی! واته: ئیوه درو ده کهن ئیماتان نه هیئاوه هه ره بهروالهت
موسولمان بوون!

نه بحار پهروه ردگار جهخت له سه ره نه وه، ده کاته وه: که هه رچی نهیینه
ناسمانه کان و زهوی هه یه به سه ره ی دا ئاگاداره ده فهرموئ:

﴿اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوٰتِ وَ الْاَرْضِ، وَ اللّٰهُ بِصِرْعٰمِ تَعْمَلُوْنَ﴾
بیگو مان خودا ئاگاداره به هه موو نهیینه و ئاشکرایه که له ناو ناسمانه کان و
زهوی دا، له وانه نه وه نهیینه و شاراوانه ی ناو دلی ئاده میزاد، خودا ئاگاداره
به سه ره هه موو هه لسوکه وت و ئاکارو ره فتاریکتان دا، پاداشتان ده داته وه
چاکه به چاکه و خراپه به خراپه . هیچی لی گوم نابیی، ئیمانی راسته قینه و
ئیمانی فره فیل لیک جیا ده کاته وه، نیازو مه به سه ره کانی ئاده میزاد
ده زانی، ئاگاداری هیوایهت و ترس و خه ته ره و خه یالاتی هه موو
ئاده میزادیکه .

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره تی (ق)

نهم سوره ته ناونراوه سوره تی (قاف) چونکه سه ره تای سوره ته که به و پیتته ده ست پیّ ده کا، له هه مان کاتدا یه کهم پیتته له وشه ی قورئان! سوره تی کی هه ست هه ژیتته و ترس هاوهر و دلّ و له رزه هیته، جه ره سی وشه کانی و تارمایی مانا کانی کاریگه ریه کی ته وای له سر دلّ و ده روون هه یه، نهم لاو نه و لا له نه فسی ئاده میزاد ده گری و له هه موو خه ته ره و جم و جولیک کی دا به شوینیه و هیه تی به ئاشکرا و به نه یینی چاودیری ده کا به چاودیری پهروه ردگار که تاقه چرکه یه که لینی بی تاگا نابی.

نه وه به ئاده میزاد راده گه یه نی و به گوئی دا ده دا: که هه ره له روژی له دایک بوونیه وه، و له وه پیشیش تا ده مرئ و له وه درایش هه موو هه لسوکه وت و ئاکار و ره فتاریکی هه موو خه ته ره و خه یالیک کی، هه موو قسه و ورته یه کی له لایهن خوداوه کونتروله به وردی مورا قه به و حسیب و لیکنولینه وه ی له سره .

هه لبه ته سوره ته که مه کییه و ناوه رۆکه که ی نه و باس و خواسانهن : که سوره ته مه کییه کان له خوین گرتوون، که بریتین له بنه مای عه قیده و چه سپاندنی یه کتاپه رستی و راستی پیغه مبه رایه تی و زیندوبوونه وه ی ئاده میزاد له روژی قیامت دا، وه لی نهم سوره ته پیّ له سر باسی زیندوبوونه وه راده گری و رهددی نه وانه ده داته وه که پروایان به زیندوبوونه وه و حیساب و لیکنولینه وه ی قیامت نیه . بۆیه سه ره تا باسی نینکاری کردنی موشریکه کانی عه رب ده رباهری زیندوبوونه و سه رسامیان له پیغه مبه رایه تی پیغه مبه ره ده ست پیّ ده کا!

بۆ ده رخستنی ده سه لاتی ره های پهروهردگار بۆ به دیهیتانی رۆژی
قیامت-نایه ته کان ئاده میزاد هه لده نین بۆ تیرامان و وردبونه وه
له روبری بوونه وه و سه یرگردنی ئاسمان و وردبونه وه له جوانی و فراوانی
ئاسمان و زۆری ته ستیره کانی . و وردبونه وه له زهوی و کیوو که ژ و
دهشت و بیابان و له شیوو دهشت و چۆم و ده ریاکانی له پروه ک و دارو
درهختی له به فرو باران و زریانی!

ئه بچار دیرۆک و به سه رهاتی گه له پیشینه کانی وه کوو گه لی نوح و
ئه صحابی رهس و قهومی عادو شهمود و عادو نوح و ئه صاحبولئه یکه و
قهومی شوعه یب و قهومی توبعه راده نوینن و سه رنجی خه لکه که
راده کیشی بۆ بیرلی گردنه وه و سه ره نجامیان: که له راستیدا جیگای
سه رنج و هه ق وایه هه موو کهس په ند و عیبه تیان لی وه ربگری!

ئه بچار به رپر سیاریه تی هه موو ئاده میزادیک راده گه یه نن و نه وه روون
ده کاته وه : که هه ر به کیک له ئیمه دوو فریشه چاودیرنی و وردو درشتی
کرده وه و گوftar و ئاکارو ره فتاری تۆمار ده کهن و بۆ چاکه و خراپه
چرکه یه ک لی ئی بی ئاگا نین .

ئه بچار نه وه راده گه یه نن که فلیمی ژیا نی ئاده میزاد به چه شتنی پیاله ی
شه رابی مردن کۆتایی دی و ده که ویتته ژیا نیکی تره وه و تووشی
ته نگ و چه له مه ی ژیا نی به رزه خ و زیندوو بوونه وه ی قیامت و حه شرو
حیساب و لیکۆلینه وه ده بی، که وایی پتویسته ئاده میزاده کان په ند
وه ربگرن و خۆیان بۆ نه و رووداوه ئاماده بکهن و تویشوی سه فەر بۆ نه و
سه فیره سامناکه ده سته بهر بکهن .

کۆتایی سوره ته کهش به سه رنج راکیشانی ئاده میزاد ده هیتنی بۆلای
دیر و نه وه ره یه کانی وه کوو دروستکردنی ئاسمانه کان و زهوی نه وه ی
تیایا . ئیه و زه داری زیندوو بوونه وه ی قیامت و گۆر هه لته کاندنی نه و

هه موو مردوانه ی که هه ر خودا خۆی ژماره یان ده زانی که به هه له داوان و به خیرایی به پیر بانگه وازی خوداوه دین له سارای مه حشه ردا کۆده بنه وه بۆ لیکۆلینه وه و سهره نجام سزاو پاداشت به گویره ی کرده وه .

ئه م سوره ته جه ره س و وه قعیکی تایبه تی هه یه وه هه ست هه ژینه ، بۆیه له میژوودا هه میشه به بۆنه ی رودای سامناک و کۆبوننه وه ی گشتی خوینراوه ته وه بۆنه وه ی بیسه ران به خه به ره بیئیی و په ندو عیبه ته ی لی وهر بگرن .

جایی کوری سه موره فه رموده یه ک ریوايه ت ده کا و موسلیم له سه حیه که یدا هیئاویه تی که پیغه مبه ره ﷺ له نوژی به یانی دا سوره تی (ق) ی ده خویند .

موسلیم و نه بوداودو به یه قی و ئیبنوماجه له (أم هشام) ی کچی حارثه ی (النعمان) ریوايه تیان کردوه که ده لی: ﴿ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ﴾ م له ده می پیغه مبه ره وه بیستوه له وتاری رۆژانی هه یینی دا له سهردوانگه ی ده بخویند .

موفه سسیرین له نیوان سوره تی (ص) و سوره تی (ق) دا چهند شیوه لیکچوون و موشابه هه یان به دی کردوون له وانه :

هه ردو سوره ته که به یه ک پیتی هیجا ده ستیان پی کراوه ، له هه ردوکیاندا دوا به دوا ی پیه که سویند به قورئان خوراوه ، دوا به دوا ی ئه وه وشه ی (بل) و ئوسلوبی (تعجب) به کار هیئراوه .

له سه ره تای سوره تی (ص) دا ده فه رموی: ﴿وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ﴾ له کۆتاییشی دا ده فه رموی: ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ . له سه ره تای سوره تی (ق) دا ده فه رموی: ﴿وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ﴾ له کۆتاییشی دا ده فه رموی: ﴿فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مِنْ يَخَافُ وَعِيدِ﴾ . ناوه رۆکی هه ردو سوره ته که بریتیه له چه سپاندنی بنه ماکانی بیروباوه ر (ته وحید، نبوة، زیندو بورنه وه) .

موشریکه کان بر وایان به زیند و بوونه وه نیه و قورئان ره ددیان ده داته وه

بسم الله الرحمن الرحيم

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ﴿١﴾ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ
فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ﴿٢﴾ أَمْ دَامِتْنَا وَكُنَّا نُرَآكَ ذَٰلِكَ
رَجْعًا بَعِيدٌ ﴿٣﴾ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ
حَفِیْظٌ ﴿٤﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِیْجٍ
﴿٥﴾ أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا
وَمَا لَهُا مِنْ فُرُوجٍ ﴿٦﴾ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَالْقَيْنَا فِيهَا رُوسِيَ
وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ بَهِیْجٍ ﴿٧﴾ تَبَصَّرُوا وَذُكِّرُوا لِكُلِّ عَبْدٍ
مُنِيبٍ ﴿٨﴾ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ
وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٩﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿١٠﴾
رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ﴿١١﴾

﴿ق﴾ هینانی نهم جوړه پیتانه له سهره تای هه ندی له سوره ته کانی
قورئاندا چه ند مانایه ک ده به خشی و یچووتر مانا نه وه یه: په روه ردگار
ته ده دای عه رب و غهیری عه ربی کردووه که بتوانن نمونه ی قورئان یان

دە سۈرەتى بەلكو سۈرەتتىكىشى بىخەنە روو ، واتە: پىيان دەفەرموئى:
ئەو قورئان لەو جۆرە پىتانە پىك ھاتوۋە! دەى ئىو ئەگەر ئازان نمونەى
قورئان بىنن، خۆتان بەتاقى بىكەنەو، خۆ قورئان بەزمانى خۆتانەو لەو
پىتانە پىك ھاتوۋە!

بىگومان ناتوانن بەلكو ئەگەر ھەموو جندۆكەو ئادەمىزادىش يەك
بىگن تواناى خۆيان بىخەنە گەر ھەر ناتوانن نمونەى قورئان تەنانت
سۈرەتتىكىشى بىخەنە روو.

﴿والقرآن المجيد﴾ سۆيىندم بەقورئانى پر خىرو بەرەكەت و بەرزو پىرۆز
بى، ئەتۆ ئەى موخەمەد پىغەمبەرى و رەوانەكراى بۆ سەر ئەو
قورەيشىيانەو ھەموو ئادەمىزادو جندۆكە، بانگەوازيان دەكەى بۆ
يەكتاپەرستى و لەسزاو عىقابى رۆژى قىامەت دەيانترسىنى، دەتەوئ
لەتارىكى كوفر رزگاربان بىكەىو بىياخەيتە سەر رىگای راست و رۆشن و
بەختەوهرىي دونىاو قىامەتيان بۆ دەستەبەرىي

﴿بل عجبوا أن جاءهم منذرٌ منهم﴾ فقال الكافرون هذا شيءٌ
عجيب ﴿بەلكو كافرەكانى قورەيش سەرسام بوون لەوہى كە لەرەگەزى
خۆيان پىغەمبەرەو ترسىنەر بىتە سەريان و بانگەوازيان بىكا بۆ
يەكتاپەرستى، شتەكەيان لەشك و گوماندا نەھىشتەو بەلكو بەئاشكرا
وتيان: ئەمە كە (محمد) پىاوتىكە وەكوو خۆمان و لەرەگەزى خۆمانەو
لافى پىغەمبەرىتى لى دەدا شتىكى سەرسوپھىنەرە و ئىمە لەبەرەمبەرىدا
سەرسامىن! بەلام بابزانن ئەو ھىچ جىگای سەرسوپمان نى، چونكە ئەو
كارە بەدەست خودايەو خوداش بۆ خۆى فروستادەى خۆى لەفرىشتەو
ئادەمىزاد ھەلدەبىژىي و ئەركى تايىبەتيان دەخاتە ئەستۆ!

نهك ههر نه وهنده بهلكوو به لایانه وه سهیره كه دواى مردن
زیندوبینه وه، نه وه تا به ناشكرا ده لئین:

﴿أئذا متنا و كئنا تراباً؟ ذلك رجعٌ بعید﴾ نایا كه ئیمه مردین
وبوینه وه به خاك و خۆل جارىكى دى زیندوده كرئینه وه؟ به راستى نه وه
زیندوبوونه وه مان و رابوونى قیامه ته مان شتیكى دووره عه قل وه رى
ناگرى و مومكین نیه شتى وا پروو بدا!!

نه مجار پهروه ردگار ره ددیان ده داته وه ده فهرموى: ﴿قد علمنا ماتنقص
الأرض منهم و عندنا كتابٌ حفیظ﴾ بئگومان ئیمه به زانیاریه كى ته واو
زانوومانه و ده زانین خاك چۆن جهسته ی خواردون و چۆن رزیون و چیان
به سهر هاتوه ، هه موو حال و وه زع و روداوو به سهر هاتیان پێش مردن و
دوامردنیان لای ئیمه له له و حوله حفوظدا و نوسراوه ناشكرا و عه یانه و
هیچمان لى گوم نه بووه، ههركاتى بمانه وى زیندویان بكهینه وه زۆر به ئاسانى
جهسته یان رێك ده خهینه وه و زیندویان ده كهینه وه و كێشیان ده كهین بۆ
حیساب و لێكۆلینه وه، ههركه سه به گوێره ی خۆى سزاو پاداشتى
كرده وه كانى وهرده گرێته وه.

نه مجار پهروه ردگار هوى كوفرو سه ره قى قوره یشییه كان دیاریى ده كاو
ده فهرموى: ﴿بل کذبوا بالحق لما جاءهم فهم فى امرٍ مریج﴾ كافره كانى
مه ككه له راستیدا قورئان به درۆده خه نه وه و بپروا به پێغه مبه ریه تی
موحه مه دﷺ ناکه ن و به بى به لگه و لى و ردبوونه وه پشت له بانگه وازى
ئىسلامى هه لده كهن و نه و په یامه پیروژه ره تده كه نه وه ..

نه وان ده باره ی ئىسلام له حاله تی سه رلێشیواوى و راپایى دان، ده میتك
ده لئین: قورئان سیحره و محمد ساحیره ، چه لێك یه ژن: قورئان شیعره و
محمد شاعیره، وه ختێكیش ده بیژن: قورئان فال و فروفیشاله و محمدیش

جادو بازو کۆله و نه نانی یه، نازانن چۆن به ربهره کانی ئەو په یامه بکهن،
همیشه له دله راوکی دان و سهرگهردان و سهراسیمهن!!

نه ده بوو ئەو هه لۆیسته یان هه بی ﴿أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ
كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فَرْجٍ﴾ نایا ئەو کافرانه بۆچی سهیری
ئاسمان ناکهن له ژوور سهریان هه چۆمان دروست کردوه و به بی کۆله که
رامان گرتوه، چۆن ئەو ئاسمانه به رفراوانه: که هه خودا ده زانی
چهنده هه چۆنه به بی درزو کون و که له بهره، ده سهیری بکهن و بهیر
له ده سه لاتی خودا بکه نه وه.

وه کوو له نایه تی کی ترده ده فرموی: ﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا
مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَافُوتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ قُطُورٍ،
ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾
المملک/ ۳-۴ ئەوانه نه گهر که و ده ن و نه فام نه بوو نایه به سهیر کردنی ئاسمان و
تیفکریسن لی تی خودایان ده ناسی وه ئیمان یان پیی ده هینا، و
یه که تاپه رستی یان نه نجام ده دا!!

﴿وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ
بَهِيجٍ﴾ ههروهه بۆچی ئەوانه سهیری زهوی ناکهن و لیتی وردنابنه وه بزانه
ئیمه چۆن رامان خستوه به رفراوانان کردوه، کیتومان له سهه داکوتاون
بۆ ئەوهی جم و جول و له رزه به دانیش توانی سهیری نه کا، نه یانه هه ژینی و
رایان نه تله قینی گیانه به ران له سهه هه ست به نارامی بکهن.

نه مجار بۆ ناروانن ئیمه له سهه زهوی چۆن ئەو هه موو دارو درهخت و
گیاو گول و گولزاره مان رواندوه و دیمه نی زهوی مان پی رازاندۆته وه،
له هه موو جوړیک نیرومی مان تیدا خولقاندون، وه کوو له نایه تی کی ترده
ئاماژه به وه ده کاو ده فرموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ﴾ الذاریات/ ۴۹.

ئیمه که بهو جوړه ئاسمان و زه‌ویمان دروست‌کردون ﴿تبصرة و ذکری
لکل عبد منیب﴾ بۆ ږینمایي ئاده‌میزاد بۆ ئه‌وه‌ی به‌نده گه‌راوه
تۆبه‌کاره‌کان، تییان رامینن و بیریان لی‌بکه‌نه‌وه، و زیاتر ئیمانیان به‌هیز
بی و پتر خودا په‌رستی بکه‌ن .

نه‌مجار ئاماژه به‌چۆنیه‌تی روانی گياو دره‌خت ده‌کاو ده‌فه‌رموی:
﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مَّبارِکًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَ حَبَّ الْحَصِيدِ﴾ با ئه‌و
خه‌لکه له‌ده‌سه‌لآت و توانایی ئیمه وردبینه‌وه ، پروانن چۆن ئیمه
له‌به‌رزایی به‌وه ئاو‌یکي پر فېرو به‌ره‌که‌تمان باراندووه، به‌وه دارو دره‌خت و
روه‌کمان رواندووه، باغ و نزارمان پټک هیناوه، دانه‌ویلوه به‌روبومی
جیا جیامان پی هیناوه‌ته دی، دانه‌ویلوه ئیوه ده‌یچینن به‌باران پی‌ده‌گاو
دوایی ده‌یدورونه‌وه و ده‌یکه‌نه‌ بژیو .

﴿و النخل باسقات لها طلعٌ نضید﴾ هه‌روه‌ها به‌ئاو دارخورما مان
رواندوه که‌ده‌ییینن چهند به‌رزو جوانه، میوه‌که‌ی زۆرو چین چین له‌سه‌ر
یه‌ک ده‌که‌وی.

ئاوا به‌و جوړه بارانمان باراندوه دره‌خت و گژو گیامان پی‌رواندوه،
به‌روبوم و دانه‌ویلوه‌ی لی‌ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ن ، ﴿رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَ أَحِينًا بِهِ
بِلْدَةٍ مِّثًا کَذٰلِکَ الْخُرُوجِ﴾ بۆ ئه‌وه ببیته رزق و روژی بۆ به‌نده‌کاتم،
سوپاسی په‌رودردگاریان بکه‌ن له‌سه‌ر ئه‌و نازونیه‌مه‌تانه، ئیمه به‌و بارانه
ولاتی مردوو روت و سوته‌مه‌ږو زیندووده‌که‌ینه‌وه، گياو گژو دارو دره‌ختی
تیدا ده‌روینن ، هه‌ر به‌و جوړه‌ش ئیوه‌ی ئاده‌میزاد دواي مردن
زیندووده‌که‌ینه‌وه .

واته وینه‌ی زیندوبوونه‌ی روژی قیامت ده‌ق وه‌کوو شین بوونه‌وه و
روانه‌وه‌ی دارو دره‌خت و گژو گیایه‌هه‌ردوو حاله‌ته‌که بۆ ده‌سه‌لاتی خودا

چون به‌کن، چۆن به‌هرچاوتانه‌وه ئیمه به‌هۆی باراندنی بارانه‌وه زه‌وی و شک و سوتمه‌پۆ زیندووده‌که‌ینه‌وه به‌هه‌مان شیوه به‌بی‌ماندوبوون روژی قیامت مردووه‌کان زیندووده‌که‌ینه‌وه

ئینکاری کردنی زیندوبوونه‌وه دیارده‌یه‌کی کۆنی ناده‌میزاده

كَذَّبَتْ

قَبْلَهُمْ قَوْمَ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ﴿١٢﴾ وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ﴿١٣﴾ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرَّسْلَ فَحَقَّ وَعِيدُ ﴿١٤﴾ أَفَعَيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٥﴾

له‌وه پێش ئه‌وه‌ی روونکرده‌وه که قورەیشییەکان برپایان به‌زیندوبوونه‌وه نه‌بووه، هاتنی روژی قیامه‌تیان به‌روداوێکی دوور و نامه‌عقول زانیوه، لێرده‌دا په‌روه‌ردگار هه‌ره‌شەیان لی‌ده‌کا به‌وه که گه‌له‌پیشینه‌کان هاتنی قیامه‌تیان به‌رناراست له‌قه‌ڵەم داوه و خودا تۆله‌ی لی‌ستاندون و له‌ناوی بردوون قورەیشییەکان نه‌گه‌ر به‌رده‌وام بن له‌سه‌ر ئه‌و هه‌لوێسته ناشیرین و سه‌ره‌قییه‌یان، ئه‌وه هه‌مان تۆله‌یان لی‌ده‌سه‌ندری ده‌فه‌رموی:

﴿كَذَّبَتْ قَوْمَ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ، وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرَّسْلَ فَحَقَّ وَعِيدُ﴾ له‌پێش قورەیشییەکاندا زۆر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌ی تر هاتنی قیامه‌تیان به‌درۆخسته‌وه خودا تۆله‌ی لی‌ستاندون و له‌ناوی بردوون،

قهومی نوح (نوح) یان به‌درؤخسته‌وه، خودا به‌توفان له‌ناوی بردن، قهومی
فیرعه‌ون په‌یامی موسایان ره‌تکرده‌وه له‌ده‌ریادا خنک‌اندمانن.

﴿أصحاب الرس﴾ نه‌و خیله‌یه که‌له‌سهر بیریکی هه‌لئه‌چنراو له‌ولاتی
یه‌مامه نیشته‌جی بوون ئاژه‌لداری یان ده‌کرد، بتیان ده‌په‌رست .

هه‌ندی‌کیش پی‌یان وایه نه‌و گه‌له (أصحاب الأخدود) ن په‌روه‌ردگار نه‌م
خیله‌و قهومی شه‌مودو نه‌هلی مه‌دی‌هن و ﴿أصحاب الأيكة﴾: که‌ قهومی
شوعه‌یب بوون له‌سهر ئیمان نه‌هینانیان، به‌نال‌ه و گرمه له‌ناوی بردن ،
هه‌روه‌ها قهومی عاد که‌ گه‌لی هود بوون به‌ره‌شه‌بای به‌شیدده‌ت، گه‌لی
(لوط) به‌ره‌شه‌بای به‌هیزو به‌رده‌باران و رۆچوونی زه‌وی له‌ناوبران.

قارون و داروده‌سته‌که‌ی به‌زه‌وی‌دا رۆچوون و فه‌وتیتران، هه‌موو نه‌و
گه‌ل و نه‌ته‌وه پی‌شینانه سه‌ره‌پی‌چیان کردو په‌یامی پی‌غه‌مبه‌ره‌کانیان
ره‌تکرده‌وه ، خودا هه‌ره‌شه‌ی خۆی هینایه‌دی و له‌ناوی بردن،
ده‌ی باقوره‌یشیه‌کان و هه‌موو نه‌وانه‌ی: که‌ نه‌م قورئانه‌یان ئاراسته
کراوه بترسن له‌وه‌ی که‌ نه‌و عه‌زابانه‌ی یه‌خه‌ی نه‌و گه‌لانه‌ی گرتوه
تووشی نه‌مانیش بی ، چونکه سوننه‌تی خودا ناگۆری و هه‌رچی
بیشیه‌وی بی‌کا ده‌یکا.

نه‌جار په‌روه‌ردگار به‌لگه‌یه‌کی‌تر له‌ خودی ئاده‌میزاده‌کان له‌سهر هاتنی
رۆژی قیامت ده‌هینیتته‌وه و ده‌فه‌رموی: ﴿أفَعینا بالخلق الأول بل هم
فی لبسٍ من خلقٍ جدید﴾ ئایا ئیمه که‌له‌سهره‌تادا ئاده‌میزادمان دروست
کرد، یان ئیمه: که‌ له‌سهره‌تادا بوونه‌وه‌رمان هینایه‌ وجوود، پی‌وه‌ی
ماندوو بوین؟! نه‌خیر هیچ ماندوو بوونی‌کمان به‌خۆمانه‌وه نه‌دی زۆر
به‌سانایی دروستکردنی یه‌که‌جارمان نه‌نجام دا، نه‌دی چۆن ئیمه ناتوانین
دوای مردنی ئاده‌میزاد جاری‌کی‌تر زیندویان بکه‌ینه‌وه؟!

له‌راستی‌دا هینانی روژی قیامت و دروست‌کردنه‌وی زیندوان زور
له‌دروست‌کردنی سه‌ره‌تایان ئاساتره . وه‌کوو له‌نایه‌تیکی‌تردا ئاماژه
به‌وه‌ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ﴾ الروم/۲۷ .

یان ده‌فرموی: ﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ: مَنْ يُحْيِي
الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ، قُلْ: يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ
عَلِيمٌ﴾ یس/۷۸-۷۹ . به‌لکوو نه‌وان له‌شک و گومان و پارایی دان
ده‌رباره‌ی زیندو بوونه‌وه و هاتنی قیامت، سه‌یره نه‌وان دان به‌وه‌دا
ده‌نین که‌له‌سه‌ره‌تادا خودا دروستی کردون و به‌دییه‌ینه‌ری بوونه‌وه‌ر
په‌روه‌دگاره ، نه‌دی چۆن نه‌وان نینکاری زیندو بوونه‌وه ده‌که‌ن!

خودا به‌دییه‌ینه‌ری ئاده‌میزاده و زانیه به‌هه‌موو حال و وه‌زیکی

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلَهُمُ آتُوسُوسٍ بِهِ، نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ﴿١٦﴾ إِذْ يَنْتَقِي الْمَتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ
﴿١٧﴾ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ﴿١٨﴾ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ
الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ﴿١٩﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ
يَوْمَ الْوَعِيدِ ﴿٢٠﴾ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ﴿٢١﴾ لَقَدْ
كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ﴿٢٢﴾

له‌وه پیش به‌لگه‌ی جو‌راو جو‌رو به‌هیزی هینانه‌وه له‌سه‌ر رابوونی
قیامت و زیندو بوونه‌وی ئاده‌میزاد ، نه‌جار ده‌ست ده‌کات به‌چه‌سپاندنی

ئەو راستیە: کە هەر خودا لەسەرەتادا ئادەمیزادی دروست کردووە و زانیاری تەواوی دەربارەی حال و وەزەع و هەڵسوکەوتی هەیه، دەفەر موی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَ نَعْلَم مَاتُوسُوسَ بِهِ نَفْسَهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ واتە: سۆیندم وابی ئیئە ئادەمیزادمان بەدیھیتناووە هەموو کاروباریکی دەزانین چۆنەو چۆن نیە، تەنانت ئەو خەتەرە و خەیاڵانەیی بەدڵی دا دین لەئیئە شاراوە نین و زۆر بەباشی ئاگامان لێیەتی، ئیئە لەپەرگی لاملی خۆی لێی نزیکترین، چۆن ئاگاداری نەیتنی و خەتەری ناو دلی نین؟

ئەینو کەئیر دەفەر موی: مانای ﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾ ئەو ھە فریشتەیی خودا لەپەرگی لاملی ئادەمیزادە کە خۆی لێی نزیکترین، هەموو چاکەو خراپەییەکی دەنووسن و ھیچیان لێ فەرامۆش نابێ.

بەکورتی خودا بۆ خۆی ئادەمیزادی دروستکردووە، هەموو کاروباریکی دەزانێ و ھیچی لێ گوم نابێ، تەنانت خەتەرەو خەیاڵی ناو دلی و دەروونیشی ئاگا لێیە، وەلی پەرورەدگار ئادەمیزاد لەسەر خەتەرەو قسەیی نەفس سزاندای، هەتا بەکردهو ئەنجامی نەدا.

لەحەدیشی صەحیح داھاتوو پێغەمبەر ﷺ دەفەر موی: (ان الله تعالى تجاوز لأمتي عما حدثت به أنفسها مالم تتكلم به أو تعمل به) بوخاری و موسلیم و ئەبوداودو نەسائی و تیرمیزی لە ئەبوھورەیرەو ئەم فەرموودەیان رێوایەت کردوو، ئەمجار پەرورەدگار ئەو رادگەییەتی کە وێپای ئاگاداری و زانیاری خۆی بەهەموو کاروباریکی ئادەمیزاد

فریشتەیی تاییبەت هەموو چاکەو خراپەییەکی تۆماردەکەن و دەفەر موی: ﴿إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَ عَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ﴾ واتە: ئیئە لەئادەمیزاد لەپەرگی لاملی نزیکترین لەو کاتەدا دوو فریشتەیی چاودێر

به‌سهریه‌وه له‌راست و چه‌پیه‌وه گوفتاری ده‌بیستن و کرده‌وه‌ی ده‌بینن و تۆمار‌ی ده‌که‌ن، فریشته‌ی لای راستی چاکه‌کانی تۆمار ده‌کا و فریشته‌ی لای چه‌پی خراپه‌کانی ده‌نوسى، له‌فه‌رمووده‌یه‌کدا هاتوو ده‌بوئوماه ده‌یگیریتیه‌وه: ده‌فه‌رموى: نه‌و فریشته‌ی چاکه ده‌نوسى لای راستی ئاده‌میزاده‌که‌یه ، خراپه‌نووسیش له‌لای چه‌پیه‌وه‌یه‌تی نووسهری چاکه سه‌رداره به‌سهر نووسهری خراپه‌دا .

جا نه‌گهر چاکه‌یه‌کی کرد نه‌وه فریشته‌ی لای راست یه‌ک به‌ده‌ه بۆی تۆمار ده‌کا نه‌گهر خراپه‌ی کرد فریشته‌ی لای راست به‌هی لای چه‌پ ده‌لی: هه‌وت سه‌عات وازی لی‌پینه به‌لکوو تۆبه‌بکا و په‌شیمان بیتیه‌وه، ئاده‌میزاد هه‌میشه له‌ژێر چاودێری دایه‌وه نه‌و دوو فریشته موراقه‌به‌ی ده‌که‌ن..

﴿مَایَلُفْظُ مِنْ قَوْلِ الْآلِیْهِ رَقِیْبٌ عَتِیْدٌ﴾ هیچ وته‌یه‌کی له‌ده‌م ده‌رناچی ئیلا فریشته وائاماده‌باشه به‌لایه‌وه و ده‌ینوسى، فریشته‌ی لای راستی چاکه‌کانی ده‌نوسى و فریشته‌ی لای چه‌پی خراپه‌کانی تۆمار ده‌کا، هه‌موو وته‌و سرتو و جم و جولیکى کۆنترۆله‌و تۆمار ده‌کری.

زاهیری مانای ئایه‌ته‌که نه‌وه ده‌گه‌یه‌نئى که فریشته‌کان هه‌موو شتی‌ک ده‌نوسن، ئیبنو عه‌بباس ده‌فه‌رموى: نه‌و شتانه تۆمار ده‌که‌ن که‌سزاو پاداشتیان هه‌یه .

فه‌رمووده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ر هه‌یه تیرمیزی و نه‌سائی و ئیبن ماجه ریوایه‌تیان کردووه ، پشتگیری قسه‌که‌ی ئیبنو عه‌بباس ده‌کا و ده‌فه‌رموى: (ان الرجل لیتکلم بالكلمة من رضوان الله تعالى ما یظن أن تبلغ ما بلغت، یکتب الله عروّو جلّ بها رضوانه الى یوم یلقا، و ان الرجل لیتکلم بالكلمة من سخط الله تعالى ما یظن أن تبلغ ما بلغت، یکتب الله تعالى علیه بها سخطه الى یوم القیامة) پیار جاری واهیه له‌پیناو

ره زامه ندی خودا دا قسه یه کی واده کا خوی زور بایه خی پی تادا و که چی لای خودا زور گه وره یه و ره زامه ندی خوی پی ده به خشی و روژی قیامت پاداشتی له سهر وهرده گری، هی وایش هه یه قسه یه کی خراب ده کا و خوی به هه ندی ناگری، که چی لای خودا زور تاوانه و هه تا روژی قیامت نار ه زامه ندی خوی له سهر ده نووسی.

نه مجار دوا به دوا ی روونکردنه وه ی هه لویستی کافره کان که بریتیه له پروانه بوونیان به رابوونی قیامت و زیندوبوونه وه، نه مجار ره تدانه و هیان به وه، که نه و کاره بو خودا ناسانه و هیچ نه رکینکی تیدا نیه . دیتیه سهر راگه یانندی راستیه کی حاشاهه نه گر نه ویش رو به رو بوونه وه ی مردنه ، نه وکاته ی مردن لیان نزیک ده بیتیه وه و بو یان ده رده که وی که نه وان هه له بوون .

ده فهرموی: ﴿وجاءت سكرة الموت بالحق ذلك ما كنت منه تحيد﴾ نیش و نازارو تنگ و چه له مه ی مردن هات و یه خه ی گرتن و تاساندنی نه وکاته هه موو مروژیک بو ی ده رده که وی که نه و هه وال و واده و به لئینانه ی پیغه مبه ره کان رایان گه یاند بوو ده ربا هری زیندوبوونه وه و حساب و لیکن لینه وه و هه شرو نه شرو به هه شت و دوزه خ هه موو حه قن و هیچ گومانیکیان تیدا نیه، نا نه و مردنه یان نه و حه ق و راستیه نه وه یه: که تو نه ی ئاده می زاد خو ت لی گیل ده کردو لی نه هه لده هاتی، به هه ندت نه ده گرت و بایه خت پی نه ده دا .

هه لبه ته کاتی سهره مهرگ و گیانه لا کاتیک ی سهخت و دژواره ، هیچ کهس نیه خوی بو رابگری، له حه دیشی صه حیج و چه سپاودا هاتو وه خاتوو عایشه ده یگیر پیته وه ده فهرموی: پیغه مبه ره ﷺ که وته حاله تی سهره مهرگ و گیانه لا و عه ره قی له ده م و چاوی خوی ده سپری ده یفه رموو: (سبحان الله ان للموت سكرات) پاك و مونه زه یی بو خودایه مردن نیش و

نازاری تاسینه‌ری هه‌یه، خودایه ناگادارمان به‌و یارمه‌تیمان بده له‌سه‌ر
ئیش و نارپه‌حه‌تی کاتی سه‌ره‌مه‌رگ.

نه‌جار باسی رابوونی قیامت ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿وَنفخ فِي الصُّورِ
ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعْدِ﴾ فوو کرا به‌که‌رپه‌نای صوردا بۆ زیندوبوونه‌وه‌ی
قیامت نه‌و کاته کاتیکه سه‌خت و دژوارو ترسناکه، نه‌وه نه‌و رۆژه‌یه:
که خودا هه‌ره‌شه‌ی پێ له‌به‌نده‌کانی کردوه، کافره‌کانی پێ ترساندوه که
ئاده‌میزاد زیندوبوونه‌وه له‌گۆره‌کانیان هاتنه‌ ده‌ری نه‌جار راپیچی ساری
مه‌حشر ده‌کرتن.

﴿وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ﴾ هه‌ر که‌سی بۆ ساری
مه‌حشر فریشته‌یه‌کی له‌ته‌کدایه‌ کیشی ده‌کا و فریشته‌یه‌کیشی له‌گه‌لدایه
شایه‌ته به‌سه‌ریه‌وه جا نه‌و کاته به‌ئاده‌میزاده‌ بی‌باوه‌ره‌کان ده‌گوتری: یان
به‌هه‌موو ئاده‌میزادیکی چاک و خراب ده‌گوتری.

﴿لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ
حَدِيدٌ﴾ بێگومان تۆ بی‌تاگابوویت له‌هاتنی نه‌م رۆژه‌ وه‌کوو پێویست
تویشوت بۆ نه‌خستوه، ئیستا واپه‌رده‌مان له‌سه‌ر لادای و حه‌قیقه‌تت بۆ
ده‌رکه‌وت هه‌موو شتێکت بۆ ناشرکا بوو، ده‌سا بپروانه و ئاکامی
کرده‌وه‌کانی خۆت بینه، نه‌مپۆ چاوت تیژه‌و باش شته‌کان ده‌بینی!
راستیت بۆ ده‌رکه‌وت.

گفت و گۆی ئاده‌میزادی کافرو شه‌یتانی هاوه‌لی له‌ رۆژی قیامت دا

أَوْ قَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَىٰ عَيْنَيْهِ ﴿٢٣﴾ أَلْقِيَٰ فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ
عَنِيدٍ ﴿٢٤﴾ مِّنَ الْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ ﴿٢٥﴾ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا

ءَاخِرَ ٱلْقِيَآءِ فِى ٱلْعَذَابِ ٱلشَّدِيدِ ﴿٢٦﴾ ۞ قَالَ قَرِيبُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ
وَلَكِنْ كَانَ فِى ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿٢٧﴾ قَالَ لَا تَخْصِمُوهُ ٱلَّذِى وَقَدْ قَدَمْتُ
إِلَيْكُمْ بِٱلْوَعِيدِ ﴿٢٨﴾ مَا يَبْدُلُ ٱلْقَوْلَ ٱلَّذِى وَمَا أَنَا بِظَلَمٍ ٱلْبَعِيدِ ﴿٢٩﴾
يَوْمَ نَقُولُ لِحَبَّهْمَ هَلْ أُمْتَلَأَتْ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِيدٍ ﴿٣٠﴾

لهو پيش وهزع و حالى سهرمه رگی ناده میزاده کانی روونکرده وه،
ته مجار دیمه نی مشت و مری ناده میزادی بی پروا و شهیتان راده نویسی، که
له روژی قیامت دا یه خهی یه کتر ده گرن و ده که ونه گازه نده کردن
له یه کتری .

ده فهرموی: ﴿وقال قرينه: هذا ما لى عتيد﴾ نهو فریشته ی که
ته رکی رایبج کردنی کافره که ی له نه ستویه یان نهو فریشته ی شایه ته
به سه ریه وه، ده لی: نه ی ناده میزاد نه وه تا نامه ی کرده وه کانت لامه و
ناماده یه چت کردوه به بی زیادو کهم تو مارکراوه .

ده گونجی مه به ست به (قرین) شهیتان بی، واته: شهیتان ده لی نه م
کابرایه له ژیر کو نترولی من دا بووه، و گومرام کردوه بو دوزه خ .

به کورتی دیمه نه که به م جوړیه: فریشته یه ک کیشى ده کاو فریشته یه ک
شایه ته به سه ریه وه، و شهیتانیش به ته کیه وه یه تی ده لی: نه م
کابرایه م گومرا کردوه و ناماده م کردوه بو چوننه ناو دوزه خ ،
نه وه ی پشتگیری نه م بو چوننه ده کا نایه تی ﴿نقیض له شیطاناً
فهو له قرین﴾ الزخرف/۳۶.

سهره نجامی دیمه نه که ش نه وه یه: که په روه ردگار فهرمان به هه ردوو
فریشته که ﴿سائق و شهید﴾ ده کا ده فهرموی: ﴿ألقيا في جهنم كل کفار

عنید ﴿تور بدهنه ناو ناگری دۆزه‌خه‌وه هه‌موو نه‌وانه‌ی له‌ژیانی دنیادا کافرو سه‌ره‌ق و دژ به‌هه‌ق بوون هاوه‌لیان بۆ خودا داناوه و پیغه‌مبه‌ریان به‌درۆ‌خستۆته‌وه..

.. وێپرای نه‌وه‌ش چروک و ده‌ست قوچاو بوون، زه‌کاتیان نه‌داوه و خێروسه‌ده‌قه‌یان نه‌کردوه صیله‌ی ره‌حمیان به‌جی‌ته‌هیناوه، نه‌یانیه‌تشته‌وه که‌سانی دیکه ئیمان به‌یئن و چاکه کاربن، ده‌ستدریژی‌کارو زمان پیس و سته‌م‌کارو سنور به‌زین و خراپه‌کار بوون.

ئه‌بجار په‌روه‌ردگار دیه‌نیکی‌تری حیواری نیوان کافرو شه‌یتان غایش ده‌کاوه‌ده‌فرموی: ﴿وَقَالَ قَرِينُهُ: رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾ هاوه‌لی بی‌پرواکه (شه‌یتانه‌که) دیته‌ قسه‌و ده‌لی: خودایه‌ من لێی بی‌به‌ریم و گومرا‌م نه‌کردوه، نه‌و خۆی ئاماده‌باشی گومرایی تیدا بووه‌ خۆی به‌ئیه‌ختیار خۆی به‌تالی به‌لاوه‌ په‌سه‌ند بووه، دژی هه‌ق بووه، بانگه‌وازی‌م کرد بۆ گومرا‌بوون به‌پیر بانگه‌وازی‌ه‌که‌مه‌وه هات، نه‌و خۆی له‌به‌نده‌ راستال و دلسۆزه‌کان نه‌بوو، نه‌گه‌ر موخلیص و خودا‌په‌رست بوایه‌ من نه‌م ده‌توانی رێبازی کوفری له‌دالدا شیرین بکه‌م، به‌لام نه‌و خۆی ئاماده‌باشی کوفرو ئیلحادی تیدا بووبانگه‌وازی‌م کرد که‌وته‌ داوی منه‌وه!

﴿وَقَالَ: لَا تَخْتَصِمُوا لَدِيَ، وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ﴾ په‌روه‌ردگار به‌شه‌یتان و کابرای گومرا ده‌فرموی: لای من ده‌مه‌ده‌می مه‌که‌ن؛ ئیستا کاتی حیساب و لیکۆلینه‌وه‌یه، سه‌رده‌می‌ژیانی دنیا به‌سه‌رچوو، له‌ژیانی دنیادا هه‌ره‌شه‌م لی‌کردن و له‌سه‌ره‌نجامی کوفرو بیدینی ترساندن، له‌سه‌ر زمانی پیغه‌مبه‌ران ئامۆژگاری‌م کردن، نامه‌و په‌راوی

ئاسمانیم بۆ ناردن، بەلگەى جۆراوجۆرم لەسەر راست کردنەو،
گوێپرایەل نەبوون و پەندو عیبرەتتان وەرنەگرت، ئیستا عوزر
هێنانەوتان بى سوودە.

﴿ما يبدل القول لديّ وما أنا بظلامٍ للعبيد﴾ ئەوێ بریارم داوێ هەر
ئەوێ هەلەواندەوێ تیدا نی، گۆرانکاری لەحوکم و بریارم دانیه و
نابى، چیم بریار داوێ هەر ئەو دیتە جى، بریارم داوێ بەهوى
کافریووتانەوێ سزای دۆزەختان پى بچێژم. چارتان ناچارە دەبى بیچێژن و
قوتار بووتان نابى! هیچ کەسیکیش بە بى تاوان عەزاب نادەم!

ئەجار پەرەردگار جەخت لەسەر عەزایی دۆزەخ دەکاتەوێ دەفەر موی:
﴿يوم نقول لجهنّم: هل امتلأت؟ وتقول: هل من مزيد؟﴾ ئەى
موحەمەد ئەو بۆگەلە کەت باس بکەو بیانترسینە لەعەزایی دۆزەخ،
بیانترسینە لەهەول و کارەساتی ئەو رۆژەى بەدۆزەخ دەلێن: ئەرى پربووی
لە ئادەمیزادو جندۆکە؟ ئەو حەمکە تاقم و کۆمەلەى تورپان دانە
ناوتەوێ پرپیان کردى؟

دۆزەخ دیتە وەلام و دەلى: جا بۆ کەس ماوێ بیخەنە ناومەوێ واتە:
پربووم و کینایەتم، دەشگونجى مانای ئەوێ: دۆزەخ بلى: جا بۆ کەس
ماوێ تىم فرى دەن؟ ئەگەر هەیه بابى شوینم هەیه بۆ ئەو زیاتر
تاوانباران جینگایان پى تەنگ ببى و بکەونە ناخۆشى یەو، بە کورتى
ئایەتە کە دوو مانا هەلەدەگرى:

۱- یەکە میان ئەوێ: دۆزەخ هەرچەندە بەرفراوانە بەلام پسر دەبى و
هیچى لى زیاد نابى.

۲- دووێ ئەوێ دۆزەخ هێندە فراوانە چەندىك تاوانبارى تى فرى بدرین
هیشتا شوینى تری هەیه و پر نابى.

وه‌زغ و حالی ته‌قواکاران

وَأُزْلِفَتْ

الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرِ بَعِيدٍ ﴿٣١﴾ هَذَا مَا توعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيفٍ
 ﴿٣٢﴾ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ﴿٣٣﴾ ادْخُلُوهَا
 بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ﴿٣٤﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٣٥﴾

ئوسلوبی قورئان وه‌هایه هه‌رکاتی باسی شتی بکا باسی دژه‌که‌شی
 دینیی، جا چونکه له‌نایه‌ته‌کانی پیش‌شودا باسی گفت و گوی نیوان
 بی‌باوه‌ره‌کان و شه‌یتانی کرد، سه‌ره‌نجامی نه‌وانه‌ی روون کرده‌وه و نه‌جار
 باسی حال وه‌زعی خوداپه‌رسته‌کان ده‌کاو ده‌فه‌رموی:

﴿وَأُزْلِفَتْ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرِ بَعِيدٍ﴾ به‌ه‌شت نزیک ده‌کریت‌ه‌وه
 ده‌پرازی‌تریت‌ه‌وه بۆ خوداپه‌رستان، به‌باشی چاویان لیتی ده‌بی و هه‌موو نازو
 نیعمه‌تیکی ناوی ده‌بینن، ده‌پروانن هه‌رچی تییدایه هه‌مووی ناوازه‌یه،
 له‌وه‌پیش چاو نه‌یدیوه و گویچکه نه‌بیستوه و هه‌یج ناده‌میزادیک
 به‌خه‌یالیش په‌ی پی‌ته‌بردوه، فریشته پیتان ده‌لین:

﴿هَذَا مَا توعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيفٍ﴾ ئەم نازو نیعمه‌تانه‌ی ده‌بینن
 له‌ناو به‌ه‌شتدا نه‌وه‌یه: که له‌ژیانی دونیاتان دا له‌سه‌ر زمانی
 پی‌تخه‌مبه‌ران واده‌و پی‌دراوه، ئەم نازو نیعمه‌ته‌نه‌دیتراوه و نه‌بیستراوه بۆ
 نه‌وانه‌یه له‌تاوان و کوفر گه‌راونه‌ته‌وه بۆ لای خودا گه‌راونه‌ته‌وه، زۆر
 پارێزگاری سنوره‌کانی خودایان کردوه‌و پابه‌ندی واده‌و به‌لیننی خویان

بوون، که مته‌رخه‌م و بی‌موبالات نه‌بوون، به‌جیددی خودا په‌رست و ته‌قواکار بوون، کین نه‌وانه‌ی نه‌وه ره‌وشتیانه؟

﴿منْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَیْبَ وَجاءَ بِقَلْبٍ مُنِیبٍ﴾ که‌سی‌که به‌غائبانه له‌خودا ترسابی، و به‌نه‌ی‌نی و ناشکرا خودای له‌بیر بووبی، خودای نه‌بینیوه بر‌وای پی‌ی بووه، لی‌ی ترساوه و به‌ندایه‌تی بۆ کردووه، له‌شوینیکا که‌س چاوی لی‌نه‌بووه له‌ترسی خودا تاوانی نه‌کردووه، هه‌ر که له‌چۆلی و خه‌لوه‌ت دا یادی خودای کردووه چاوی پر‌بوون له‌ئاو فرمی‌سکی باراندوون، به‌دلسۆزی بۆ لای خودا گه‌راوه‌ته‌وه و ره‌زامه‌ندی خودای له‌ژوور هه‌موو شیتکه‌وه داناوه. به‌دلی ساغ و بی‌گه‌رد به‌ره‌و پروی بوه‌ته‌وه.

جا نه‌و موسولمانه راستالانه له‌پاداشتی باوه‌رو ئاکارو کرداری دونیا‌یان دا پێیان ده‌گوتری: ﴿ادخلوها بسلام، ذلک یوم الخلود﴾ برۆنه ناو نه‌و به‌هه‌شته‌وه به‌سه‌لامه‌تی له‌عه‌زاب و به‌دلنیا‌یی له‌نه‌برانه‌وی نازو نیعمه‌ته‌کان، ترسی هی‌چ‌تان نه‌بی هیچ که‌م و کورپی‌ه‌ک نابین، خودا سلاوتان لی‌ده‌کاو فریشته‌ش هه‌روا، نه‌و رۆژ‌ه‌ی ئی‌وه‌ی تێدا ده‌چنه‌ ناو به‌هه‌شته‌وه نه‌وه رۆژی (خلود)، رۆژیکه ئیتر مردنی له‌دوا نیه و خۆشیه‌کانی نه‌براون و پیری و نه‌خۆشی و ناخۆشی تێدا نابی.

﴿لهم فیها ما یشاؤون و لدینا مزید﴾ هه‌یه بۆ نه‌و ته‌قواکارانه‌ی نه‌وه باوه‌رو کرده‌وه‌ی دونیا‌یان سووه، هه‌رچی بیان‌ه‌وی و دا‌وای بکه‌ن و هه‌رشتیک حه‌زیان لی‌ی بی و له‌به‌ر چاویان جوان بی و په‌سه‌ندی بکه‌ن یه‌کسه‌ر بۆیان ئاماده‌یه، هیچ پێ‌وه‌ی ماندو نابن ..

نیعمه‌تی زیاده‌شمان لایه پێیان ده‌به‌خشین که له‌وه پێش نه‌یان‌دیوه و به‌خه‌یالیش به‌سه‌ر دلیاندا رانه‌بوردووه ئه‌ویش بریتیه له‌ بینینی

په‌روه‌ردگار وه‌کوه له‌نایه‌تی‌کی‌تردا ده‌فرموی: ﴿لِلَّذِينَ آمَنُوا الْحُسْنَىٰ وَ زِيَادَةٌ﴾ یونس/۲۶ .

پی‌غه‌مبه‌ر ﷺ له‌ فرموده‌یه‌کی‌دا که ئیمامی موسلیم له‌صوه‌یه‌یی کوری سه‌نانی رۆمیه وه ریوایه‌تی ده‌کا ده‌فرموی: (انها النظر الى وجه الله الكريم) نه‌وه نیعمه‌تی زیاده‌ی به‌ه‌شته و تیروانینه بو زاتی په‌روه‌ردگاری خاوه‌ن به‌خشش .

هه‌ره‌شه له‌کافرو مو‌لجیده‌کان و فه‌رمان کردن به پی‌غه‌مبه‌ر
به‌به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر په‌یامی خۆی

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي
الِابْدِ هَلْ مِنْ مَّحِيصٍ ﴿٣٦﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِمَنْ كَانَ
لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا
مِنْ غُوبٍ ﴿٣٨﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ﴿٣٩﴾ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ
وَادْبِرَ السَّجُودِ ﴿٤٠﴾ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ
﴿٤١﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ﴿٤٢﴾ إِنَّا
نَحْنُ نَحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿٤٣﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ

عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿٤٤﴾ مَحْنٌ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ
وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرَ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ﴿٤٥﴾

له وه پيش په روه ردگار هه پره شه ی توندی له بی باوه ران کرد به وه که له قیامت دا سزای توندیان دده ، لیږده دا جاریکی تر هه پره شه که دوو بات ده کاته وه ، له نیوان هه ردوه هه پره شه کانداه و زع و حالی خودا په رستانی به بیان کرد ، نه وه شی روونکرده وه که مردن و تیدا چون په ندو عیبه ته بو هه موو که سیکی ژيرو داناو خاوه ن عه قلو ناوه ز.

له لایه کی تر وه له وه پيش سهرنجی ثاده میزادی بو لاپه رهی بوونه وهر راکیشاوه و فهرمووی: ﴿اَقْلَمُ يَنْظُرُوا اِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ وَالْاَرْضُ مَدَدْنَاهَا وَالْقِيْنََا فِيْهَا رِوَاسِي وَانْبَتْنَا فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ﴾

نه مجار لیږده دا سهرنجی ثاده میزاد راده کیشی بو حقیقه تیکی ترو تیروانین له لاپه ره کانی بوونه وهر و ده فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ﴾ ینگومان نیمه ناسمانه کان و زه وی نه وه ی له ناویاندا یه له شهش روژدا یان له شهش قوناغدا دروستکرده و هیچ ماندوبون و نه رکیکمان پیوه نه بینین ، نه دی چون ناتوانین جاریکی تر نیوه زیندوبکه یینه وه.

خو دروستکرده وه ی نیوه زیندوکرده وه ی نیوه له دوا ی مردنتان له ناست دروستکردنی بوونه وهر دا هر قیاس ناکری و حیسابی بو ناکری ، که و ابوو پیویسته بیریک له داهاتووی خوتان بکه نه وه و خوتان توشی عه زابی سه ختی : و زه خ نه که ن!

﴿وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ﴾ ؟ زۆر گەل و نەتەووەمان لەپیش ئەو کافەرە سەر پەقاندەدا لەناو بردوو. ئەوان زۆر لەم قورەیشیانە زۆرتەر و بەهێزتر دەسەلاتدار تریبون، شوێن دەستیان لەزەوی دا کاریگەرتر زۆرتەر بوو، بازرگانی و بیناسازی و گەشت و گوزاریان لەمان زۆرتەر و پێشکەوتوتر بوو..

ئایا توانیان لەچنگ عەزابی سەختی خوا رزگاریان بێ؟ ئایا توانیان پێچەوانەی قەزاو قەدەری خودا بچوێنەو؟ ئایا ئەو مالو سامانەی کۆیان کردبەووە فریایان کەوت؟ عەزابی خودای لی زەت کردنەو؟ نەخەیر، دەیسای ئێوە ئەو قورەیشیەکان ئەو هەموو ئەوانەی کافرو بێ بڕوان چاک بزانی کە ئێوەش هیچ شتێک نیە بتوانی بەرگری عەزابی سەختی خوداتان لی بکا، بە هیچ شتێک لە چنگ عەزابی سەختی خودا رزگاربوونتان نیە!

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَ هُوَ شَهِيدٌ﴾
 بێگومان لە گێڕانەوێ سەرگوزەشت و چیرۆکی گەل و نەتەووە پێشینەکان دا هەروەها ئەو هەموو ئاداب و ئامۆژگاریانەی ئاراستەتان دەکری و کراوە لەم سۆرەتەو لەسۆرەتەکانی پێشوو دا پەندو عیبرەت هەبە بۆ کەسانێک دلیان وشیار بێ و عەقل و ھۆشیان ھەبێ، وردببنەو و تێ بفکرن و بیر لە ئاکام و سەرەنجام بکەنەو، کە سێک بەم سەرگوزەشت و پەندو ئامۆژگاریانە و ھۆش خو نەیتەو، لەناوچوون و سەرەنجامی گەل و نەتەووە پێشینەکان و دەخەبەری نەھیتی ئەو دلی مردووە یان ھەر دلی نیە!

ئەجار پەروردار بە لگەیەکی تر ئاراستە دەکا لەسەر بە توانایی و دەسەلاتی رەھای خو و ھاتنی رۆژی قیامەت و زیندبوونەو،

ده فەرموی: ﴿ ولقد خلقنا السموات و الأرض و ما بینهما فی سة آیام و ما مسنا من لغوب ﴾ بێگومان ئێمه ئاسمانه کان و زهوی و شهوی تیایاندایه و له ناویاندایه له ماوهی شهش رۆژدا یان له شهش قۆناغ دا دروستمان کردون و هیچ ماندوونی کمان پێوه نه دیوه .

جا خۆدایه ک بتوانی به بی ماندوون شه ئاسمان و زهوی و هه شاماته دروست بکا بێگومان ده توانی مردوان زیندوو بکاته وه قیامهت هه لسینی و حیساب و لیکنۆلینه وه نه نجام بدا .

وه کوو له نایه تی کی تر دا ئاماژه به وه ده کاو ده فەرموی: ﴿ او لم یروا ان الله الذی خلق السموات و الأرض ولم یعی بخلقهن بقادر علی ان یحیی الموتی، بلی إنه علی کل شیئ قذیر ﴾ الاحقاف/ ۳۳.

﴿ فاصبر علی ما یقولون ﴾ ئەو پێغه مبه ری خۆشه ویست! خۆرا گر به له به رامبه ر موشری که کان دا ، به ره تکر د نه وه ی په یامه که ت له لای نه ئه وان وه دلگران مه به ، ههروه ها گرنگی مه ده به قسه ی بی ناغه وه هه له ت و په له تی جوله که کان که ده لێن: خۆدا ئاسمانه کان و زهوی له شهش رۆژدا به دیه ی ناو ن سه ره تا رۆژی یه ک شه مه و له رۆژی هه ینی دا ته واوی کردون و رۆژی پشووی داوه و ئیستراحه تی ته واوی کردووه . ئەمه قسه یه کی بی سه رو به ره و هیچ به لگه یه کی له سه ر نه یه .

﴿ و سبّح بحمد ربك قبل طلوع الشمس و قبل الغروب، و من اللیل فسبّحه و ادبار السجود ﴾ ئەتۆ ئەو پێغه مبه ر! به رده وام ته نزیه ی خۆدا بکه بی خه وش و عه یبی بزانه ، هیچ که م و کو پی سه کی پال مه ده هه می شه سه رگه رمی هه مدو سو پاسی به ، بلی: (سبحان الله و بحمده) کاتی به یانی و ده می عه سر و هه ندی له شه و ئەم ویره بخوێنه .

﴿واستمع يوم ينادي المنادي من مكان قريب﴾ نه‌تۆ نه‌ی
 پیغه‌مبه‌ر؛ گوی رابگره بۆ ناله‌و گرمه‌ی هاتنی قیامت (نفخه‌ی دووهم:
 که‌نیسرافیل فوو ده‌کا به‌که‌ره‌نای صوردا و بانگ هه‌لده‌دا و هه‌موو که‌س
 ده‌ی بیسی، پێیان ده‌لی: رابن بۆ حیساب و لی‌کۆلینه‌وه، نیتر هه‌موو
 ئاده‌میزاد تی‌کړا له‌گۆره‌کانیان راده‌بن و به‌ره‌و سارای مه‌حشر ده‌چمن و
 له‌و ده‌شته پان و فراوانده‌دا کۆده‌کرینه‌وه بۆ حق و حیساب .

﴿يوم يسمعون الصيحة بالحق﴾ ذلك يوم الخروج ﴿نه‌و رۆژه‌ی که
 ده‌نگی که‌ره‌نای صور ده‌بیست که روداوێکی هه‌قه‌و گومان له‌په‌یدا‌بوونیدا
 نیه، نه‌و رۆژه‌ رۆژی زیندووبوونه‌وه‌یه‌و رۆژی هاتنه‌ده‌ره‌وه‌یه‌ له‌گۆر، رۆژی
 لی‌کۆلینه‌وه‌ی هه‌ق و حیسابه، رۆژی لی‌ک جیا‌کردنه‌وه‌ی چاک و خراپه‌یه،
 رۆژی وه‌رگرته‌وه‌ی سزاو پاداشه .

﴿اِنَّا نَحْنُ نحْيِي وَ نُمِيتُ وَ اِلَيْنَا المَصِيرُ﴾ ئی‌مه له‌دونیا‌دا ژیان
 ده‌به‌خشین و له‌قیامه‌ت دا مردوو زیندوده‌که‌ینه‌وه، له‌دونیا‌دا زیندوان
 ده‌مرنین کاتیک ته‌مه‌نیان ته‌واو ده‌بی، نه‌وه ته‌نها به‌ئیمه ده‌کری بۆ ئیمه
 کاریکی ناسانه و که‌سی‌تر شه‌ریکمان نیه، که‌س نیه بتوانی هاوبه‌شیمان
 بکا یان هه‌ر بۆ خۆی بی‌کا، سه‌ره‌نجام گه‌رانه‌وه‌ی هه‌موو شتی‌ک بۆ لای
 ئیمه‌یه‌و هه‌موو ئاده‌میزاد دینه‌وه بۆ لای ئیمه‌و ئیمه‌ حق و حیسابیان
 له‌گه‌ل ده‌که‌ین هه‌رکه‌سه به‌گوێره‌ی کرده‌وه‌کانی سزاو پاداشتی خۆی
 وه‌رده‌گریته‌وه چاکه به‌چاکه‌و خراپه به‌خراپه .

﴿يوم تشقق الارض عنهم سراعا ذلك حشرٌ علينا يسير﴾ سه‌ره‌نجام
 گه‌رانه‌وه بۆ لای ئیمه‌یه نه‌و کاته‌ی زه‌وی شق ده‌بی و نه‌وانیش به‌گورجی
 له‌گۆره‌کانیان دینه‌وه‌و راپیچی سارای مه‌حشر ده‌کری‌ن و به‌په‌له
 به‌ره‌و پرووی بانگ ده‌ر ده‌پۆن، نه‌و زیندوو‌کردنه‌وه‌ هه‌شرو نه‌شره به‌لای

ئیمه وه ئاسانه و هیچ ئهرك و ماندوو بونیکی پیوه نابینن، وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به وه ده کاو ده فهرموئ: ﴿مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَبْعَثُكُمْ إِلَّا كُنُفْسٌ وَاحِدَةٌ، إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ لقمان / ۲۸ .

ئه بچار هه ره شه له موشریکه کانی مه ککه ده کا و ده فهرموئ: ﴿لَنْحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ﴾ ئیمه زۆر باش ده زانین موشریکه کان چی ده ئین، ئاگامان لی یه په یامه کت رت ده که نه وه و ئینکاری زیندووونه وه و تاک و ته نهایی خودا ده که ن ، تو ئه ی پیغه مبه ر زۆرت به سهر ئه وانه وه نیه ، ناتوانی به تو پزی ئیمانیا ن پی به یینی، ئه تو را گه یاندنت له سهره ، ئیمه حق و حیسابیا ن له گه ل ده که ی ن .

وه کوو له نایه تیکی تردا ئاماژه به وه ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَأِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَ عَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾ الرعد / ۴۰ یان ده فهرموئ: ﴿فَذَكِّرْ فَإِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصِيطِرٍ﴾ الغاشية / ۲۱-۲۲ .

﴿فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مِنْ يَخَافُ وَعِيدٍ﴾ ئه ی پیغه مبه ر ئه تو به م قورئانه پیروژه ئامۆژگاریی بکه و په یامی خو ت رابگه یه نه ، جا ئه وانه ی دلیان زیندوه و ترسی خودایان هه یه په ند ئامیز ده بن و به پیر بانگه وازییه که ته وه دین، ئه وانه ش که هیچ شتیک کاریان تی تا کا ، ته نانه ت نایه ته کانی قورئانیش دلیان رانا چله کینی هه ر سوورن له سهر کو فرو ئیلحادی خو یان ، کو لیان پیوه هه لمه گره و خه فه تیان بو مه خو ئیمه له عۆده یان دین و حیسابیا ن بو ده که ی ن .

به یارمه تی خودا رۆژی ۲۷/۹/۲۰۰۲ له پاکنووسی جزمی (۲۶) بوومه وه و خودا ته وفیقم بدا بو ته واو کردنی جزمه کانی تریش .

سلیمانی / مامۆستایان / گه ره کی قازی محمد

مه لا محمود

پیروستی بابه ته کان

لایه	بایست
۳	سوره تی (الاحقاف)
۴	سه لاندنی هه بوونی خوداو تاک و ته نهایی زاتی پاک و زیندو کردنه وهی ناده میزاد و رابوونی قیامت و رهندانه وهی بته رسته کان
۹	شوبه و گومانی موشریکه کان ده رباره نیگا و پیغه مبه رایسته و قورننی پیروژ
۱۶	بیانو و نقامی موشریکه کان
۱۹	راسپاردن به چاکه کردن له گهل باوک و دایک دا
۳۳	چیرۆکی حه زه تی هود (علیه السلام) له گهل قهوله کهی دا
۴۱	نیمانه ئینانی جندۆکه به قورنن
۵۰	سه لاندنی زیندو بوونه وه و فه رمانکردن به خۆراگری
۵۴	سوره تی (محمد)
۵۶	جوداوازی نیوان کافره کان و موسولمانان
۵۹	یاساکانی جهنگ و دیل و کوژراو جیهاد له پیناو نایینی خودا دا
۷۰	تیفکرین له ناسه واری گهل و نه ته وه کانی پیشو بیرکردنه وه له سه ره نجامی حال و وه زعی خودا په رستان و بی بروایان
۷۵	وه صفی به هه شت و باسی دۆزه خ
۷۸	ره وشت و ئاکاری دوو وه کان و موسولمانان
۸۵	هه ئو بیست و حالی دوو وه کان و موسولمانه کان له کاتی نازلبوونی نایاتی عه مه ئی دا
۸۹	حال و وه زعی مونا فیه که کان دوا ی هه لگه رانه وه یان له نایین و له کاتی گیان کیشانیان داو نامه کردن بو حیکمه تی جیهاد
۹۷	حال و وه زعی نه هلی کیتاب و هه ندی له موسولمانان له دونه او قیامت دا

لاپهره	بابته
۱۰۲	هه ئنانی ناده میزاد بۆ نهوهی کۆل بهدنیاهه هه ئنه گرن، هه میسه ناماده باشی جیهاد بن
۱۰۶	سوره تی (الفتح)
۱۱۳	به هره و به های پهیمانی حوده یبیه
۱۱۶	کاریگهری صولجی حوده یبیه له سه ره موسولمان و دووروو موشریکه کان
۱۲۱	نه رکێ پیغه مبه ره ﷺ و سودی ره وانه کردنی و مانای په ایمان پیدانی له حوده یبیه دا
۱۲۴	حال و وه زعی خۆپاشده ره کان له چون بۆ حوده یبیه
۱۳۵	ده سکه وت و پاداشتی په ایماندارانی ژێر دره ختی سه ره وه ری مه شه ور به (بیعه الرضوان)
۱۳۸	ده سته که وت و سه ره وه ری زۆر و زه به نده ی تر که بۆ موسولمانه کان ده سته به ره بوو
۱۴۲	ناپایای موشریکه کان و حیکمه تی ناشتیانه ی حوده یبیه
۱۴۶	هاته نده ی خه وی پیغه مبه ره ﷺ
۱۵۲	نه و صافی پیغه مبه ره ﷺ و هاوه لانی
۱۵۷	سوره تی (الحجرات)
۱۶۰	گوێرا په ئی فه رمانی خودا و نواندنێ نه ده ب له خزمه ت پیغه مبه رد ﷺ
۱۶۹	لیکۆئینه وه و دنیابووون له هه ره هه واییک که ده بیسترێ
۱۷۶	هه و لدان بۆ نه هیشتنی نازاوه و ناوخۆو حوکه می یاخی بوان
۱۸۱	داب و نه ریتی موسولمان له گه ل موسولمان و له گه ل خه لکی تر دا
۱۹۴	بنه های ئایینی راسته قینه
۱۹۸	سوره تی (ق)

لاپره	بابه ته
۲۰۱	موشریکه کان بر وایان به زیندوبوونه وه نیه و قورن ان ره ددیان ده داته وه
۲۰۶	نینکاری کردن زیندوبوونه وه دیارده یه کی کوئی ناده میزاده
۲۰۸	خودا به دیهینه ری ناده میزاده و زانیه به هه موو حال و وه زعیکی
۲۱۲	گفت و گوی ناده میزادی کافرو شهیتانی هاوه لی له روژی قیامت دا
۲۱۶	وه زع و حالی ته قواکاران
۲۱۸	هه ره شه له کافرو موئجیده کان و فه رمان کردن به پیغه مبه ر به به رده وام بوون له سه ر به یامی خوی
۲۲۴	پیستی بابه ته کان

